



هیئت معارف جنگ
شهید سپهبد علی صیاد شیرازی

ارتش عراق تا خرداد ۶۲

نیروی زمینی ارتش عراق از شهریور ۵۹ تا خرداد ۶۲

نویسنده: سرهنگ توپخانه ستاد احمد احمدی

سرشناسه	: احمدی، احمد، ۱۳۱۹ -
عنوان و نام پدیدآور	: ارتش عراق تا خرداد ۶۲: نیروی زمینی ارتش عراق از شهریور ۵۹ تا خرداد ۶۲ / نویسنده احمد احمدی؛ [برای] هیئت معارف جنگ شهید سپهبد علی صیاد شیرازی.
مشخصات نشر	: تهران: ایران سبز، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۱۸۸ ص: جدول.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۷۴۱۶-۱۷-۴
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
عنوان دیگر	: نیروی زمینی ارتش عراق از شهریور ۵۹ تا خرداد ۶۲.
موضوع	: عراق. ارتش. نیروی زمینی
موضوع	: جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷ -- ارتش
موضوع	: Iran-Iraq War, 1980-1988 -- *Army
موضوع	: استراتژی نظامی
موضوع	: Military strategy*
موضوع	: عراق -- ارتش -- ۱۳۵۹ - ۱۳۶۲.
موضوع	: Iraq
موضوع	: عراق -- نیروهای مسلح -- ۱۳۵۹ - ۱۳۶۲.
موضوع	: Iraq -- Armed forces
شناسه افزوده	: ایران. ارتش. هیئت معارف جنگ شهید سپهبد علی صیاد شیرازی
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۵ الف۳/ع۴/UA۸۵۳
رده بندی دیویی	: ۳۵۵/۰۰۹۵۶۷
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۲۳۴۵۶۵

نویسنده: سرهنگ توپخانه ستاد احمد احمدی

نوبت / سال چاپ: اول / ۱۳۹۵

شماره شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۴۱۶-۱۷-۴

شمارگان: ۵۰۰

ناشر: انتشارات ایران سبز - تهران

مرکز پخش: تلفن ۲۲۴۸۸۷۵۶ نامبر ۲۲۴۸۸۶۵۰ - صندوق پستی ۱۹۵۷۵-۵۵۴

قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان

حق چاپ برای هیئت معارف جنگ «شهید سپهبد علی صیاد شیرازی» محفوظ است.

" از همه نگارندگان حوادث جنگ و همه کسانی که توان انجام وظیفه در این مهم را دارند، درخواست می‌کنم از ثبت و ضبط جزئیات این دوران غفلت نکنند و این گنجینه تمام‌نشدنی را برای آیندگان به ودیعه بگذارند. "

" جنگ تحمیلی شکوه و عظمت ایمان و اسلام را در پهناور جهان منتشر نمود. "

امام خمینی(ره)

" می‌خواهم بگویم که این جنگ یک گنج است. آیا ما خواهیم توانست از این گنج استفاده کنیم؟ آن هشت سال جنگ، بایستی تاریخ ما را تغذیه کند. "

" دفاع مقدس مظهر حماسه است، مظهر معنویت و دینداری است، مظهر آرمان‌خواهی، مظهر ایثار و از خودگذشتگی است، مظهر ایستادگی، پایداری و مقاومت است، مظهر تدبیر و حکمت است، روایت آن جهاد نیز مقدس و جهاد است. "

مقام معظم رهبری حضرت آیت‌الله خامنه‌ای (مدظله‌العالی)

همکاران

سرتیپ ۲ ستاد عبدالحسین مفید

سرتیپ ۲ ستاد نجاتعلی صادقی گویا

سرتیپ ۲ حمید شکیبا

بررسی نهایی

مقابله و تصحیح، ویرایش، آماده‌سازی، نشر

بازبینی

سید میثم ساجدی

حامد خدمتی

حروف‌نگاری اولیه

صفحه‌آرایی و اعمال اصلاحات

معارف جنگ

«معارف جنگ» مجموعه‌ای از یافته‌ها، ذخایر و دست آوردهای جبهه‌های نبرد حق علیه باطل است که خداوند متعال به پاس فداکاری‌ها، ایثارگری‌ها و برکت خون شهدای والامقام، نصیب رزمندگان اسلام نموده و از سینه‌های جوشان آن‌ها به سینه‌های پاک و تشنه نسل جوان انقلاب اسلامی منتقل می‌گردد.

«هیئت معارف جنگ» از پاییز سال ۱۳۷۳، با تصویب حضرت امام خامنه‌ای و بنیان‌گذاری امیر سرافراز ارتش اسلام «شهید سپهبد علی صیادشیرازی» و حمایت‌های مادی و معنوی مقام معظم رهبری و فرماندهی کل قوا، این رسالت مهم را با روحیه متعالی بسیجی برعهده گرفته و مفتخر است که با الهام از کلام نورانی خداوند متعال مبنی بر «وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ»، با صداقت و تلاش دسته‌جمعی در این وادی مقدس گام نهاده و این رسالت افتخارآمیز را که با گرایش «پژوهشی - فرهنگی - عملیاتی و آموزشی» شکل گرفته است ادامه دهد و در این راه امید به لطف و یاری خداوند متعال دارد.

شیوه کار هیئت معارف جنگ در گردآوری تجارب جبهه‌های نبرد از سال ۷۳ تا سال ۷۸ بدین ترتیب بوده است که براساس زمان و مکان هر عملیات، جمعی از رزمندگان اسلام که در آن عملیات نقش مهمی را برعهده داشته‌اند به منطقه عملیات عزیزت نموده و با یادآوری خاطرات خود در صحنه نبرد و برداشت‌های تحریری، صوتی و تصویری، مجموعه‌ای از حقایق و واقعیت‌های تلخ و شیرین را گردآوری نموده است. هیئت معارف جنگ از سال ۷۸ تا سال ۹۵ بیش از ۱۴۰ عنوان کتاب مستند درباره وقایع هشت سال دفاع مقدس منتشر نموده است.

آموزش معارف جنگ نیز از سال ۱۳۷۴ به صورت نظری و میدانی برای هر دوره از دانشجویان سال ۳ دانشگاه افسری امام علی (ع) نیروی زمینی و از سال ۱۳۸۲ برای کلیه دانشگاه‌های افسری زمینی، هوایی، دریایی و فارابی ارتش جمهوری اسلامی ایران به اجرا در آمده و تا زمان نگارش این کتاب بیش از ۲۲ هزار نفر از فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌های مزبور را در دو مرحله نظری و میدانی مورد آموزش داده است. از سال ۱۳۹۴، آموزش معارف جنگ برای دانشجویان سال ۳ دانشگاه قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء (ص) نیز به اجرا درآمد.

هیئت معارف جنگ همچنین از سال ۱۳۸۸ آموزش کارکنان وظیفه در مقاطع تحصیلی فوق‌دیپلم، لیسانس، فوق‌لیسانس و دکترا در مراکز آموزش وظیفه را پی‌ریزی نمود و این عزیزان در زمان آموزش مقدماتی و قبل از عزیمت به یگان‌های سازمانی خود به مدت ۱۶ ساعت آموزش معارف جنگ را در ساعات فوق برنامه طی نموده که تا زمان چاپ این کتاب بیش از ۲۷۰ هزار نفر از کارکنان وظیفه که فارغ‌التحصیل دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور می‌باشند، آموزش نظری معارف جنگ را فرا گرفته‌اند. از سال ۱۳۹۰ افسران دوره عالی رسته‌ای، در هر دوره به مدت ۸ ساعت و تا سال ۹۵ تعداد ۳۰۴۳ نفر آموزش معارف جنگ را طی نموده‌اند. از بهمن سال ۱۳۹۳ تا کنون نیز، تعداد ۱۲۰ هزار نفر سربازان دیپلم و زیر دیپلم نیز در هر دوره به مدت ۸ ساعت تحت آموزش معارف جنگ قرار گرفته‌اند.

هیئت معارف جنگ «شهید سپهبد علی صیادشیرازی»

پیشگفتار

کتابی که ملاحظه می‌گردد، شامل نسخه‌ای است که در مرکز اسناد هیئت معارف جنگ موجود بوده است. از همین نمونه چند نسخه دیگر در زمان تدوین تکثیر شده بود و در مرکز اسناد دافوس و سازمان عقیدتی سیاسی اجا وجود دارد. این کتاب توسط نویسنده محترم بین سال‌های ۱۳۶۲ تا ۱۳۶۳ در حالی که جنگ ادامه داشته است، با استفاده از اسناد موجود در معاونت عملیات و اطلاعات نزاچا و به دستور فرمانده محترم وقت نزاچا - سرهنگ صیاد شیرازی - تنظیم و تدوین شده است. برابر اسناد موجود در این کتاب، نویسنده محترم در بخشی از مشاغل خدمتی خود مدیر اطلاعات نزاچا نیز بوده است.

از آنجا که این مدرک و سوابق، از اسناد ملی و بیان بخشی از تاریخ نظامی کشور در سال‌های اول جنگ تحمیلی محسوب می‌شوند، بنابراین هیئت معارف جنگ تصمیم بر آماده‌سازی و انتشار آن گرفت. نکات مورد توجه این اسناد که می‌تواند مورد استفاده تحلیل‌های نظامی پژوهشگران قرار گیرد، شامل حداقل سه مورد زیر، از ویژگی‌های این اسناد می‌باشد:

- ۱- توجه به تلفات و ضایعات مستند بالای ارتش عراق در دو سال اول جنگ که از صحت و دقت کافی و لازم برخوردار است، نمودی و دلیلی بر دفاع و توانایی‌های رزمندگان اسلام می‌باشد.
- ۲- برخلاف بعضی نظریه‌های تحلیل‌گران و یا کارشناسان تاریخ جنگ که توقف و زمین‌گیر شدن لشکرهای ۱ و ۱۰ زرهی و ۵ مکانیزه را در محورهای تهاجمی غرب کرخه و غرب اهواز، یک فعالیت تاکتیکی و اختیاری به منظور هماهنگ نمودن یا پیشروی سایر لشکرها می‌دانند، گزارش مشروح فرمانده لشکر ۱۰ زرهی (از صفحه ۱۲۲ تا ۱۳۵ کتاب) مؤید مقاومت و دفاع تیپ ۲ لشکر ۹۲ است که با تمام توان و در عین نابسامانی و فداکاری، از پیشروی سریع یک لشکر زرهی جلوگیری کردند.
- ۳- گزارش‌های روزهای ۵۹/۶/۲۱ (۱۰ روز قبل از آغاز جنگ) تا شروع جنگ توسط لشکر ۹۲ به استانداری خوزستان مؤید دخالت و اعمال نفوذ عوامل استانداری خوزستان از روزهای قبل از جنگ در مدیریت و سامانه فرماندهی لشکر ۹۲ است که خود ناشی از تداوم اثرات مخرب کودتای نقاب (نوزه) در این لشکر می‌باشد.

امید است کتاب حاضر برای بهره‌برداری اهل فن، افسران، مدیران، فرماندهان نیروهای مسلح و اهل پژوهش خاص این نوع موضوعات، مفید واقع گردد.

هیئت معارف جنگ «شهید سپهبد علی صیاد شیرازی»

توضیح: نسخه مورد استفاده برای این کتاب، شامل اوراق رونویسی شده دستی توسط چند نفر خوش‌خط تا بدخط از روی اصل سند بوده، بنابراین بعضی کلمات که ناخوانا و یا غلط رونویسی شده بود، توسط همکاران اشاره شده، به ویژه همکاران اهل فن تا آنجا که ممکن بود، اصلاح گردید. با این حال ممکن است کلماتی غلط یا نامفهوم و ناخوانا در کتاب دیده شوند که اصلاح یا آشنایی آن از توان اینجانب و همکاران با توجه به عدم دسترسی به اصل اسناد خارج بوده است.

سرتیپ ۲ صادقی گویا

فهرست مطالب

۹	فصل اول: گزارش اطلاعاتی در مورد ارتش عراق، خرداد ماه ۱۳۶۲
۱۰	۱- مقدمه
۱۱	۲- سابقه و استعداد نیروی زمینی ارتش عراق
۱۴	۳- تلفات و ضایعات ارتش عراق در منطقه جنوب
۱۵	۴- نکات برجسته و قوت
۱۹	۵- نتیجه
۲۰	پیوست الف: فهرست یگان‌های پیاده ارتش قبل از جنگ
۲۱	پیوست الف: فهرست یگان‌های زرهی و مکانیزه ارتش عراق قبل از جنگ
۲۴	پیوست ب: فهرست یگان‌های پیاده ارتش بعد از جنگ تا ۶۲/۳/۱
۲۹	پیوست ب: فهرست یگان‌های زرهی و مکانیزه تشکیل شده ارتش عراق بعد از جنگ تا ۶۲/۳/۱
۳۰	پیوست پ: چگونگی یگان‌های مانوری نیروی زمینی ارتش عراق تا ۶۲/۳/۱
۳۱	پیوست ت: صورت تلفات و ضایعات دشمن در عملیات مشخص به منطقه جنوب تا ۶۲/۳/۱
۳۳	نتیجه
۳۵	فصل دوم: گزارش‌های اطلاعاتی
۳۶	گسترش یگان‌های عراقی، ۵۹/۶/۱۷
۳۶	گزارش روزانه، ۵۹/۶/۲۱
۳۷	گزارش روزانه، ۵۹/۶/۲۲
۳۷	گزارش روزانه، ۵۹/۶/۲۳
۳۸	گزارش رکن ۲ لشکر ۹۲ در ۵۹/۶/۲۶
۳۹	گزارش نوبه‌ای روزانه، ۵۹/۶/۲۶
۴۰	توجیه ستادی رکن ۲ لشکر ۹۲ در ۵۹/۶/۲۷
۴۱	توجیه ستادی رکن ۲ لشکر ۹۲ در ۵۹/۶/۲۸
۴۲	گزارش مورخه ۵۹/۶/۲۹
۴۴	توجیه ستادی رکن ۲ لشکر ۹۲ در ۵۹/۶/۳۰
۴۶	گزارش مورخه ۵۹/۶/۳۰
۴۸	آخرین وضعیت در ۲۴ ساعت گذشته، ۵۹/۶/۳۱
۵۰	آخرین وضعیت در ۲۴ ساعت گذشته، ۵۹/۷/۱
۵۱	توجیه ستادی مورخه ۵۹/۷/۲
۵۲	توجیه ستادی مورخه ۵۹/۷/۶

۵۳	یگان‌های مستقر در معابر نفوذی منطقه استحفاظی لشکر
۵۷	گزارش رکن ۲ لشکر ۹۲ در ۵۹/۷/۱۱
۶۱	فصل سوم: برآوردهای ستادی
۶۲	برآورد اطلاعاتی شماره ۳، قرارگاه تاکتیکی نزا، ۵۹/۱۱/۲۰
۸۰	برآورد اطلاعاتی شماره ۴، قرارگاه تاکتیکی نزا، ۶۰/۰۱/۱۴
-	پیوست الف: حذف شده است
۸۸	پیوست ب: جدول گسترش یگان‌های دشمن
۹۹	برآورد اطلاعاتی شماره ۴، مد اطلاعات نزا، ۶۰/۰۱/۲۳
۱۰۱	خلاصه وضعیت دشمن، ۶۰/۲/۱۷
۱۰۷	برآورد اطلاعاتی شماره ۶، قرارگاه مقدم نزا در جنوب، ۶۰/۰۳/۱۲
۱۲۱	فصل چهارم: طرح‌ها، اطلاعات و گزارش‌های دشمن
۱۲۲	گزارش فرمانده لشکر ۱۰ زرهی، ۵۹/۱۲/۱۷
۱۳۵	گزارش نوبه‌ای شماره ۴۸۵ مورخه ۶۰/۸/۲۱
۱۴۳	نمونه دستور عملیاتی تیپ نیروی متجاوز، ۵۹/۸/۸
۱۴۷	طرح عملیاتی شماره ۱، گردان ۳ تیپ ۱ پیاده
۱۵۴	مقایسه نسبی قسمتی از نیروهای ایران و عراق در سال ۱۳۵۷
۱۵۵	سازمان، گسترش استعداد و ترکیبات ارتش عراق در آغاز جنگ تحمیلی
۱۶	پیوست‌ها
۹	
۱۷۰	پیوست ب: اطلاعات طرح عملیاتی دفاعی ابوذر
۱۷۵	تصاویر و جداول الحاقی

فصل اول

گزارش اطلاعاتی در مورد ارتش عراق

خرداد ماه ۱۳۶۲

گزارش اطلاعاتی رکن ۲ قرارگاه عملیاتی جنوب در مورد ارتش عراق

خرداد ماه ۱۳۶۲

"عَسَىٰ رَبُّكُمْ أَن يَهْلِكَ عِذُّكُمْ وَ يَسْتَخْلِفَكُمْ فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرَ كَيْفَ تَعْمَلُونَ"

"باشد که پروردگارتان، دشمنانتان را هلاک کند و شما را در زمین جانشین آن‌ها کند، تا ببیند چگونه عمل می‌کنید"

۱- مقدمه

با درود فراوان به روان شهدای گلگون کفن نبرد راه حق و عدالت، به آن‌ها که بدون نام، داوطلبانه و بدون هیچ چشم‌داشتی راهی جبهه‌ها شدند و افتخار آفریدند. درود به رزمندگان سربلند، به آن‌هایی که رهبر کبیر انقلاب خطاب به آن‌ها می‌فرمایند: آفرین بر شما که میهن خود را بربال ملائک نشاندید، در میان ملل جهان سرافراز نمودید. مبارک باد بر ملت چنین جوانانی رزمنده. اینجانب از دور دست، بازوی قدرتمند شما را که دست خداوند بالای آن است می‌بوسم و بر این بوسه افتخار می‌کنم.

و درود به رهبر کبیر انقلاب اسلامی ایران:

هدف از بررسی زیر که بر مبنای جداول پیوست و به طور مقایسه‌ای صورت گرفته است، آگاهی فرماندهان و رزمندگان اسلامی از اهمیت جانفشانی‌ها و نبردهایی است که با پیروزی به پایان رسانده‌اند و همچنین پشتیبانی ملت دلیر و بیدار و جانباز ایران از عملیات رزمی و جنگ تحمیلی و بررسی پشتیبانی‌های تجهیزاتی و لجستیکی از ارتش عراق در جایگزینی نمودن اقلام از دست داده و به خصوص اینکه هنوز هم ارتش عراق از یک توان رزمی مناسب برخوردار است. این بررسی میزان فداکاری‌های رزمندگان را نشان داده است که به برکات عظیم الهی، پیروزی انقلاب اسلامی را در جنگ تحمیلی نا برابر نوید می‌دهند و به فرمایش امام و رهبر کبیر انقلاب:

شما احتمال این معنی را ندهید که تفنگ ۳ و مسلسل شما پیروز شده است. مقابل شما بالاتر از این را داشتند، شما اندک داشتید و آن‌ها بسیار، لیکن آنچه که شما را پیروز کرد و می‌کند، آن ایمان شما است و آن اخلاص شماست، که در شماست، در آن‌ها نیست.

۲- سابقه و استعداد نیروی زمینی ارتش عراق:

الف- سابقه: آگاهی دارید ارتش عراق توسط دولت روسیه شوروی سازماندهی، تجهیز و آموزش داده شد. نفوذ شوروی در عراق پس از کودتای ۱۹۵۸ به سرعت افزایش یافت و از آن موقع تاکنون روسها در این کشور به طور مستمر فعال و از نفوذ قابل ملاحظه‌ای برخوردار بوده‌اند. با توجه به هدف‌های شناخته شده شوروی در حوزه اقیانوس هند و سرزمین‌های آسیایی باختری که همواره بر اساس توسعه سرزمینی، گسترش نفوذ به سوی جنوب، کنترل دریا‌های منطقه، دسترسی به منابع طبیعی حوزه خلیج فارس و بالاخره برهم زدن توازن قوای سیاسی نظامی به سود خویش پایه‌ریزی شده است، تاکنون موفق گردیده پیوندهای سیاسی - اقتصادی - نظامی خود را با دولت عراق توسعه دهد و به همین منظور هم در گذشته مبادرت به انعقاد پیمان دوستی و همکاری ۱۵ ساله با عراق نموده و نسبت به تجهیز آموزشی و سازماندهی ارتش عراق با تجهیزات مدرن اقدام نمود.

آمار و ارقام نشان می‌دهد که دولت عراق تا قبل از انقلاب اسلامی ایران موفق گردیده بوده که تجهیزات، جنگ‌افزارهای مدرن و قابل ملاحظه‌ای از شوروی دریافت نماید، به طوری که به مراتب بیش از نیازهای پدافندی خود، تدارکات جنگی در اختیار داشت.

ب- استعداد پرسنلی و یگانی نیروی زمینی ارتش عراق تا قبل از سال ۱۳۵۷ عمده‌تاً به شرح

زیر بوده است:

۱۶۵۰۰۰ نفر استعداد پرسنلی از یگان‌های زیر:

سه قرارگاه سپاه، نه لشکر، پنج تیپ مستقل و نه تیپ احتیاط.

سپاه یک شامل: لشکرهای ۲-۴-۸ پیاده کوهستانی و ۷ پیاده

سپاه دو شامل: لشکرهای ۳-۶-۱۰ زرهی

سپاه سه شامل: لشکرهای ۱-۵ مکانیزه

تیپ گارد جمهوری - دو تیپ نیروی مخصوص (۳۱ و ۳۲) دو تیپ پیاده (۸۶ و ۶۶) و

ده تیپ پیاده احتیاط (سری ۹۰ تا ۹۹).

توضیح: تیپ‌ها و گردان‌های گارد مرزی در سازمان نیروی زمینی منظور نگردیده است.

پ- دولت عراق از همان ابتدای پیروزی انقلاب اسلامی نسبت به سازماندهی و آموزش و تجهیز ارتش خود برای شروع یک تهاجم، اقدام کرده بود. (ضمن اینکه مقدمات دیگری مانند تشکیل گروه‌هایی تحت عنوان خلق عرب، کار روی عشایر عرب خوزستان، فعالیت‌های خرابکاری را هم زمان شروع و توسعه می‌داد) ضمناً در این مدت توانست استعداد یگان‌های نیروی زمینی را به شرح زیر توسعه دهد:

استعداد پرسنلی ۱۹۵۰۰۰ نفر؛

پلیس و گارد مرزی ۴۲۰۰۰ نفر متشکل از یگان‌های زیر امر سه قرارگاه سپاه؛
 ۱۲ لشکر، ۳۴ تیپ مستقل زرهی، مکانیزه، پیاده، احتیاط، نیروی مخصوص، آموزشی؛ هفت گردان پیاده مستقل؛ دو گردان پاسدار و دفاع الواجبات، ۳۶ گردان کماندو (یا ۱۰۹ گروهان کماندو).
 توضیح: تعداد ۱۵ تیپ و ۳۵ گردان مستقل گارد مرزی و پلیس منظور نگردید. (به پیوست الف مراجعه شود)

سپاه ۱ شامل لشکرهای ۲، ۴ و ۸ پیاده کوهستانی، ۷ و ۱۱ پیاده و ۱۲ زرهی؛

سپاه ۲ شامل لشکرهای ۳، ۶ و ۱۰ زرهی؛

سپاه ۳ شامل لشکرهای ۱ و ۵ مکانیزه و ۹ زرهی.

توضیح: لشکر ۱۱ پیاده با برداشت از یگان‌های گارد مرزی و لشکر ۱۲ زرهی با برداشت از یگان‌های گارد مرزی و سایر یگان‌های نیروی زمینی ابتداء به صورت پیاده و سپس به زرهی تبدیل گردیدند.

ت- صدام به دستور اربابان شرق و غرب خود و با تمهیدات قبلی که از مدت‌ها قبل شروع نموده بود، در اواخر شهریور ماه سال ۱۳۵۹ در سرتاسر مرز مشترک ۱۳۵۲ کیلومتری ایران و عراق^۱ دست به آفند و تجاوز گسترده‌ای زد. با پیشروی در خاک اسلامی ایران باعث گسترده شدن جبهه‌ها و در نتیجه نیاز به یگان‌های بیشتر گردید. انهدام یگان‌های عراق در طول جنگ، صدام را وادار نمود که تجهیزات بیشتر و قابل توجه از شوروی، فرانسه، چین، برزیل، لهستان، مصر و سایر کشورها دریافت نماید. و مبادرت به بازسازی یگان‌های صدمه دیده و تجدید سازمان یگان‌های احتیاط و گارد مرزی و گردان‌های مستقل و همچنین تشکیل یگان‌های جدید نماید. دریافت تجهیزات و ذخیره جنگ‌افزار جدید، تجدید سازمان یگان‌های بسیج نیروهای ارتش خلقی نیروهای احتیاط و

۱. طول مرز مشترک ایران و عراق ۱۶۰۸ کیلومتر. (جغرافیای مرز با تأکید بر مرزهای ایران، محمدحسن نامی، سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح، ۱۳۸۸-۱۳۸۹)

ذخیره از امکاناتی بود که ارتش عراق را قادر ساخت با همه تلفات و ضایعات که در طول جنگ دیده (پیوست ب) مبادرت به تشکیل یگان‌های جدید و تجدید سازمان یگان‌های صدمه دیده بنماید. استعداد و ترکیب نیروهای مانوری ارتش عراق تا ۶۲/۳/۱ به شرح زیر می‌باشد:

استعداد پرسنل متشکل از یگان‌های زیر:

چهار قرارگاه سپاه که به علت بُرش‌های تاکتیکی برحسب ضرورت از ذکر سازمان آن خوداری می‌شود.

لشکر ۱ و ۵ مکانیزه

لشکرهای ۳، ۶، ۹، ۱۰، ۱۲ زرهی

لشکرهای ۲، ۴، ۸ پیاده کوهستانی

لشکرهای ۷، ۱۱، ۱۴، ۱۵، ۱۷، ۱۸ پیاده و احتمالاً لشکرهای ۲۰ و ۲۱ (که سازمان و هویت و

چگونگی تشکیل آن‌ها تحت پی‌جوئی است)

تعداد ۸۵ تیپ مستقل پیاده، نیروی مخصوص، گارد مرزی، احتیاط (به جز تیپ‌های

لشکرهای پیاده یاد شده)

توضیح ۱: احتمالاً قرارگاه‌های لشکرهای ۱۴، ۱۵، ۱۷ و ۱۸ (۲۰ و ۲۱) قرارگاه موقت بوده و

تیپ‌های پیاده تحت کنترل آن‌ها، بسته به زمان و مکان متغیر است (تحت پی‌جوئی است).

توضیح ۲: اکثر تیپ‌ها و گردان‌های گارد مرزی در طول جنگ در کنترل عملیاتی نیروی

زمینی عراق قرار گرفت و پس از تجدید سازمان و تجهیز و آموزش جدید، اعزام گردیده‌اند.

توضیح ۳: هر یک از لشکرهای زرهی و مکانیزه یک تیپ مختلط (دو گردان تانک و

دو گردان پیاده) نیز اضافه شده است. (به پیوست پ مراجعه شود)

ث- ارتش عراق که از پرسنل ارتش خلقی در ابتدا به صورت گردانی (قاطع) در جبهه

استفاده می‌کرد، بعد از عملیات ثامن الائمه (ع) (۶۰/۷/۵) تجدید سازمان در یگان‌های ارتش خلقی

به وجود آورد و این پرسنل را به صورت تیپ‌های مهمات خاصه (یا مأموریت ویژه) که هر یک

دارای ۶ گروهان ۱۵۰ نفری بود، سازمان داد. دوره آموزش ۴۵ روزه نیز برای آنان تشکیل داد. به

نظر می‌رسد از ۶۱/۹/۸ به علت عدم کارائی لازم، از ادامه سازماندهی تیپ‌های مهمات خاصه از

سری سوم به بعد منصرف و مجدداً به صورت قاطع در حال آموزش و اعزام به جبهه‌ها می‌باشند. از

افراد ارتش خلقی به صورت گروهی و دسته که زیر امر یگان‌های نظامی قرار می‌گیرند، در جبهه‌ها استفاده می‌شود.

جدول کلی مقایسه یگان‌های مانوری ارتش عراق تا تاریخ ۶۲/۳/۱ برابر جدول (پیوست پ)

۳- تلفات و ضایعات ارتش عراق در منطقه جنوب (پیوست ت)

جدول پیوست ت بر مبنای ارقام و اطلاعات موجود در منطقه تنظیم گردیده است. در این جدول نمی‌توان به آمار دقیقی از تلفات و ضایعات دشمن دست پیدا نمود. لذا آمار مذکور هم نمی‌تواند دارای دقت و اصالت لازم باشد و با قبول درصدی از اشتباه می‌تواند مور ارزیابی قرار گیرد. ضمن اینکه تلفات و ضایعات رزمی و روزمره ارتش عراق در این آمار منظور نگردیده است و تلفات و ضایعات حساب نشده و نیز تلفات و ضایعات دشمن در سایر جبهه‌ها را تا حدودی می‌توانیم به جای همان درصد نادرستی ارقام و آمار جدول پیوست ت حساب نمائیم.

الف- پرسنل

در یک ارزیابی و تحلیل فرضی که بر مبنای جدول پیوست ت و جدول توضیحی زیر به عمل آمده است چنین نتیجه‌گیری می‌شود که در طول جنگ، ارتش عراق علاوه بر تشکیل یگان‌های جدید و علاوه بر جایگزینی پرسنل و تجهیزاتی یگان‌های صدمه دیده و منهدم شده استعدادی معادل کادر افسری ۶۶ گردان و همچنین معادل کادر درجه‌داری ۶۱ گردان و همچنین معادل استعداد ۱۷۷ گردان سرباز از دست داده است.

درجه	اسیر	کشته	مجروح	معلول	کشته، معلول	اسیر، کشته، معلول
افسر	۱۱۳۴	۵۲۵	—	۳۰۰	۸۲۰	معادل ۲۰۰۰
درجه‌دار	۱۰۱۱۷	۱۳۱۲	—	۷۸۰	۲۱۰۰	معادل ۱۲۲۰۰
سرباز	۳۲۰۰۴	۲۴۴۲۲	—	۱۴۷۰۰	۳۹۰۰۰	معادل ۷۱۰۰۰
جمع	۴۶۳۶۷	۲۶۲۵۹	۷۸۷۷۷	۱۵۷۵۵	۴۲۰۰۰	معادل ۸۸۵۰۰

توضیح ۱: تعداد افسر کشته (ستون ۳) ۲٪ و کشته درجه‌دار ۵٪ کل کشته‌ها فرض شده است.
توضیح ۲: تعداد معلولین (ستون ۵) اگر غیر قابل برگشت به یگان‌ها می‌باشد. ۲٪ کل معلولین فرض شده است.

توضیح ۳: تعداد افسر معلول (ستون ۶) بر مبنای ۲٪ و تعداد درجه دار معلول بر مبنای ۵٪ کل معلولین حساب شده.

توضیح ۴: آمار ستون ۲ (افسر) دقیق و سایر ستون‌ها برآوردی است.

توضیح ۵: آمار ستون هفت، تعداد پرسنل است که از آمار یگان‌ها خارج شده و مبنای محاسبه قرار گرفته.

ب- تجهیزات عمده

با توجه به تعداد ۲۵۴۰ دستگاه تانک و نفربر انهدامی و اختتامی و ۱۸۹ قبضه توپ صحرایی برابر پیوست ت، ارتش عراق استعدادی معادل ۵۶ گردان زرهی یا مکانیزه و یا گردان توپخانه را از دست داده است. هر گردان زرهی یا مکانیزه ۴۵ دستگاه تانک یا نفربر و هر گردان توپخانه ۱۸ قبضه توپ محاسبه شده. به عبارت دیگر استعداد حدود ۵ لشکر زرهی یا مکانیزه را از دست داده است.

۴- نکات برجسته و قوت

الف- پرسنلی: بررسی وضع تلفات و بازسازی‌های مکرر یگان‌ها و همچنین سازماندهی یگان‌های جدید مؤید آن است که ارتش عراق از یک سیستم پرسنلی و بسیج و احتیاط مستقیم و سازمان یافته برخوردار است.

بهره‌گیری از تبلیغات وسیع و تهییج حس ناسیونالیسمی ملت عراق و استفاده از یک سیستم فرماندهی و کنترل واحد در دولت حزب بعث و ارتش و برخورداری از سازمان و سیستم پرسنلی کارآمد، ارتش عراق را قادر ساخته است که کمبودهای پرسنلی تلفات رزمی را به موقع جایگزین نموده و در بازسازی یگان‌های منهدم شده تسریع نماید.

بسیج مردمی که به صورت ارتش خلقی در جبهه‌ها وارد نبرد می‌گردند، نیز از نظر جسمانی و آموزشی و انضباطی و فرماندهی و کاربرد در مناطق عملیاتی از کارایی خوب برخوردارند و از این یگان‌ها به صورت گروهی، دسته‌ای و گروهانی در تکمیل پرسنل گردان‌های مانوری در خطوط تماس استفاده می‌شود.

نکات برجسته و عواملی که موجب کارایی پرسنلی ارتش عراق گردیده است عبارتند از:

(۱) وحدت و سیستم فرماندهی واحد در دولت حزب بعث، ارتش عراق را در امر بسیج

مردمی و نیروهای ذخیره و احتیاط، ارتش خلقی، احضار جوانان به خدمت را قادر می‌سازد..

(۲) کنترل پلیس مردم عراق و عفو مکرر دولت به پرسنل فراری از خدمت سربازی و مشمولین غایب.

(۳) معالجه و اعزام مجدد پرسنل مجروح، به خصوص پرسنل کادر به جبهه‌ها و یگان‌ها.

(۴) تشویق و تنبیه دو عامل اساسی حفظ انضباط و روحیه در ارتش عراق مانند تشویق به موقع پرسنل شجاع و فداکار، اعدام و تنبیه سریع فرماندهانی، مانند: لشکر، تیپ.

(۵) حفظ روحیه و تلاش و در بالا بردن آن به طرق زیر:

(الف) تشویق به موقع

(ب) آموزش‌های توجیه سیاسی توسط شعبات حزب بعث در ارتش (شعبه توجیه

سیاسی) به طور مرتب در کلیه سطوح و رده‌ها اجرا می‌شود.

(پ) اعزام گشتی‌های شناسایی به جلوی خطوط تماس.

(ت) تبلیغات وسیع در بین پرسنل ارتش و ارتش خلقی.

(ث) تبلیغات وسیع روی مردم به منظور پشتیبانی از ارتش.

(ج) اعطاء مرخصی‌های ماهانه.

نکات ضعف و آسیب‌پذیری پرسنل ارتش عراق عبارتند از:

(۱) تلفات زیاد پرسنلی با توجه به استعداد کلی و جمعیت عراق.

(۲) کثرت واحدهای جدید تشکیل در نیروی زمینی عراق و نیاز مبرم به پرسنل به خصوص پرسنل کادر و متخصص و کادر فرماندهی باعث گردیده است که استعداد درصد یگان‌های نیروی زمینی در حدود ۵۰٪ باشد.

(۳) ضعف کلی روحیه پرسنل به علت مداومت جنگ و تلفات.

ب- اطلاعاتی: نتایج به دست آمده از اسناد و مدارک، اسراء و مجلس اعلاء و عملیات‌های

دشمن مؤید آن است که ارتش عراق از کارایی مطلوب اطلاعاتی برخوردار است. عواملی که باعث این توان مطلوب گردیده است عبارت است از:

(۱) عدم رعایت حفاظت اطلاعات و عملیات رزمندگان اسلام در کلیه رده‌ها و سطوح

به علت وضع خاص مردمی شدن جنگ، و اتکاء یگان‌های رزمنده به پشتیبانی غیر سازمانی.

(۲) مقدمات لازم و کافی ارتش عراق در جمع‌آوری اخبار مانند: هواپیماها، دستگاه‌های فنی استراق‌سمع، رادارهای مراقبتی زمینی، دیده‌بانی‌های مستمر به عبارت دیگر کنترل منطقه با استفاده از عوارض بلند طبیعی با دیدگاه‌های مصنوعی، همکاری اطلاعاتی عوامل محلی و یا عوامل گروه‌های مخالف رژیم جمهوری اسلامی ایران در سرتاسر کشور با دولت عراق.

(۳) مبادله دریافت اطلاعات از سایر کشورهای متحد، مانند کشورهای عربی منطقه.

(۴) رعایت دقیق حفاظت اطلاعات با استفاده از تجهیزات فنی رمزکننده، آموزش، کنترل انضباط.

پ- عملیات

(۱) بر مبنای تجربیات به دست آمده از عملیات، اظهارات اسراء، ترجمه مدارک، نکات

مثبت عملیاتی ارتش عراق به شرح زیر می‌باشد:

- استفاده مطلوب از زمین.
- آرایش مطلوب خط پدافندی و فعال نگه‌داشتن پدافند با استفاده از آتش.
- تهیه طرح‌های جامع پدافندی.
- اجرای تمرینات پاتک.
- در دسترس بودن یگان‌های احتیاط.
- استفاده مطلوب از آتش‌های پشتیبانی.
- اعزام گشتی‌های شناسایی و رزمی به منظور کسب اطلاع و بالا بردن روحیه پرسنل.
- هدایت خوب عملیات پدافندی.
- کنترل فرماندهی مطلوب به وسیله سلسله مراتب.
- آموزش لازم انفرادی و یگان در حد خوب.
- بررسی و تحلیل عملیات و نتیجه‌گیری و رفع نواقص تاکتیکی و تجهیزات.

(۲) نقاط ضعف عملیاتی ارتش عراق

عدم توانایی مطلوب در طرح‌ریزی و اجرای عملیات آفندی (بر مبنای مدارک ترجمه شده و نتیجه‌گیری از عملیات دشمن در طول جنگ).

- نتایج بررسی‌های حاصله نشان می‌دهد که ارتش عراق، کمبود پرسنل را با واگذاری منطقه مسئولیت کمتر از حد کلاسیک جبران می‌نماید. ولی کثرت یگان‌های مانوری و ازدیاد آن در مناطق عملیاتی موجب ایجاد مشکل فرماندهی و کنترل می‌گردد.

- ایجاد تیپ‌های متعدد پیاده بدون تشکیل یگان‌های پشتیبانی رزمی و پشتیبانی خدمات رزمی، مسلماً مشکلات آمادی و پشتیبانی را برای لشکرهای سازمانی فراهم می‌نماید.

ت- لجستیکی

به علت ضایعات عمده لجستیکی و وضع نابسامان اقتصادی عراق چنان‌چه پشتیبانی‌ها و وام‌های بی‌دریغ کشورهای مرتجع عرب منطقه و به خصوص دولت‌های روسیه و فرانسه نبود، ارتش عراق قادر به پایداری و مقاومت در مقابل حملات رزمندگان اسلام نمی‌بود. و چون بحث کلی در مورد نحوه و میزان و نوع وام‌ها و کمک و یاتجهیزات و سلاح خریداری شده از این بررسی خارج است. لذا به آنچه در عملیات ملموس است توجه می‌کنیم و آن عدم کمبودهای لجستیکی در جبهه‌ها و رفع نیاز پرسنل و یگان‌های رزمنده ارتش عراق است. نکات مثبت لجستیکی ارتش عراق به شرح زیر است.

الف- قدرت و شایستگی سازمان لجستیکی عراق در بازسازی یگان‌های منهدم شده (که نمونه‌های آن تیپ ۲۶ زرهی لشکر ۵ در عملیات طریق‌القدس و یا تیپ‌های لشکر ۳ زرهی در عملیات مکرر) درخور توجه است.

ب- جابجائی‌ها و تحرک سریع و متعدد یگان‌های ارتش عراق مؤید توان مطلوب ترابری ارتش عراق است:

- وجود سازمان‌های امدادی، تخلیه، بیمارستان کافی در یگان‌ها و مناطق ثابت.
- تخلیه تجهیزات انهدامی از میدان‌های نبرد و احتمالاً توانایی تعمیر و نگهداری.

۵- نتیجه

الف- ارتش عراق یک ارتش تدافعی است که در وضع موجود به علت تجربه کافی قادر به پدافند از خطوط تماس فعلی می‌باشد.

ب- ارتش عراق از یک انضباط و انسجام و وحدت فرماندهی خوب برخوردار است و چنانچه از نظر لجستیکی پشتیبانی بشود قادر ادامه جنگ می‌باشد.

پ- به نظر می‌رسد یگان‌های زرهی و مکانیزه ارتش عراق (که در اصل ستون فقرات ارتش عراق است) به علت تلفات و ضایعات مستمر و شایان توجه و با همه پشتیبانی‌های لجستیکی در وضع موجود فاقد استعداد کافی می‌باشد.

ت- ارتش عراق با بهره‌گیری از اطلاعات کافی و تحرک عالی توانسته است با تمرکز نیروی مناسب در زمان و مکان لازم، حمله رزمندگان اسلام را دفع نماید.

ث- ارتش عراق توانسته است با فعال نمودن مراکز آموزش نظامی و با دریافت تجهیزات و کسب زمانی که بین دو عملیات به دست می‌آورد، توان از دست رفته را مجدداً به دست آورده و به دفاع خود ادامه دهد.

رکن دوم قرارگاه مقدم نزاجا در جنوب: سرهنگ پیاده ستاد مفید

فهرست یگان‌های پیاده ارتش عراق قبل از جنگ (پیوست الف)

ردیف	نام لشکر	نام تیپ	تعداد گردان
۱۶	-	" ۹۷	۶
۱۷	-	" ۹۸	۶
۱۸	-	" ۹۹	۶
۱۹	-	۱۰۱ پیاده	۴
۲۰	-	" ۱۰۲	۴
۲۱	-	" ۱۰۳	۴
۲۲	-	" ۱۰۴	۴
۲۳	-	" ۱۰۵	۴
۲۴	-	" ۱۰۶	۴
۲۵	-	" ۱۰۸	۶
۲۶	-	" ۱۰۹	۵
۲۷	-	" ۱۱۰	۳
۲۸	-	" ۱۱۱	۳
۲۹	-	" ۱۱۳	۷
۳۰	-	" ۱۱۶	۸
۳۱	-	۱۰۱ اگاردمرزی	۴
۳۲	-	" ۱۰۲	۴
۳۳	-	" ۱۰۳	۴
۳۴	-	" ۱۰۴	۴
۳۵	-	" ۱۰۵	۴
۳۶	-	" ۱۰۶	۳
۳۷	-	" ۱	۴
۳۸	-	۳	۳
۳۹	-	۴	۳
۴۰	-	۵	۴
۴۱	-	۶	۵

ردیف	نام لشکر	نام تیپ	تعداد گردان
۱	۲	۲	۳
۲	۴	۴	۳
۳	۳۶	۳۶	۳
۴	۵	۵	۳
۵	۴	۱۸	۳
۶	۲۹	۲۹	۳
۷	۱۹	۱۹	۳
۸	۷	۳۸	۳
۹	۳	۳۹	۳
۱۰	۸	۲۸	۳
۱۱	۴	۲۲	۳
۱۲	۳	۲۳	۳
۱۳	۵	۴۴	۳
۱۴	۱۱	۴۷	۳
۱۵	۶	۴۸	۳
۱۶	۷	۴۹	۳
۱۷	۸	۴۵	۳
۱۸	۹	۳۱	۳
۱۹	۱۰	۳۲	۳
۲۰	۱۱	۳۳	۳
۲۱	۱۲	۱۹۰ احتیاط	۶
۲۲	۱۳	" ۹۱	۶
۲۳	۱۴	" ۹۳	۶
۲۴	۱۵	" ۹۴	۶
۲۵	۱۶	۱۹۵ احتیاط	۶
۲۶	۱۷	" ۹۶	۶

ردیف	نام لشکر	نام تیپ	تعداد گردان
۵۴	-	گد ۱ دفاع ساحلی	۱
۵۵	-	گد ۱۹۴ مستقل	۱
۵۶	-	گد ۳۲۴	۱
۵۷	-	گد ۳۲۵	۱
۵۸	-	گد ۳۲۶	۱
۵۹	-	گد ۳۲۷	۱
۶۰	-	گد ۳۲۸	۱
۶۱	-	گد ۳۲۹	۱
۶۲	-	گد گارد مرکزی	۳۵
۶۳	-	گد پاسدار	۲۰
۶۴	-	گد کماندو لشکر	۳۶
۶۵	-	قاطع ارتش خلق	۲۰

ردیف	نام لشکر	نام تیپ	تعداد گردان
۴۲	-	۸	۴
۴۳	-	۹	۳
۴۴	-	۱۰	۴
۴۵	-	۱۱	۳
۴۶	-	۴۱۲ پیاده	۳
۴۷	-	۷ آموزش	۳
۴۸	-	۹ آموزش	۳
۴۹	-	۱۱ آموزش	۳
۵۰	-	۷ دریایی	۳
۵۱	-	۷۷ دریایی	۳
۵۲	-	گارد جمهوری	۱
۵۳	-	گد تکاور دریایی	۱

جمع:

پنج لشکر پیاده

۶۲ تیپ پیاده، احتیاط، گارد مرزی

۳۶۵ گردان پیاده، احتیاط، گارد مرزی

ارتش خلقی، کماندو، پاسدار

فهرست یگان‌های زرهی و مکانیزه ارتش عراق قبل از جنگ (پیوست الف)

ردیف	نام لشکر	نام تیپ	تعداد گردان تانک	تعداد گردان مکانیزه	تعداد گردان شناسائی
۱	۱ مکانیزه	۱ مکانیزه	۱	۳	۱
		۲۷ مکانیزه	۱	۳	-
		۳۴ زرهی	۳	۱	-
۲	۳ زرهی	۶ زرهی	۳	۱	۱
		۸ مکانیزه	۱	۳	-
		۱۲ زرهی	۳	۱	-
۳	۵ مکانیزه	۱۵ مکانیزه	۱	۳	۱
		۲۰ مکانیزه	۱	۳	-
		۲۶ زرهی	۳	۱	-
۴	۶ زرهی	۱۶ زرهی	۳	۱	۱
		۲۵ مکانیزه	۱	۳	-
		۳۰ زرهی	۳	۱	-
۵	۹ زرهی	۱۴ مکانیزه	۱	۳	۱
		۳۵ زرهی	۳	۱	-
		۴۳ زرهی	۳	۱	-
۶	۱۰ زرهی	۱۷ زرهی	۳	۱	۱
		۲۴ مکانیزه	۱	۳	-
		۴۲ زرهی	۳	۱	-
۷	۱۲ زرهی	۳۷ زرهی	۳	۱	۱
		۴۶ مکانیزه	۱	۳	-
۸	-	۱۰ زرهی مستقل	۳	۱	-
۹	۸ پیاده	-	۱	-	۱
۱۰	۷ پیاده	-	۱	-	۱

ردیف	نام لشکر	نام تیپ	تعداد گردان تانک	تعداد گردان مکانیزه	تعداد گردان شناسایی
۱۱	۲ پیاده	-	۱		۱
۱۲	۴ پیاده	-	۲		۱
۱۳	۱۱ پیاده	-	۱		۱
۱۴	ستاد کل	-	۹		۱

جمع:

۵	لشکر زرهی
۲	لشکر مکانیزه
۱۲	تیپ زرهی
۱۰	تیپ مکانیزه
۶۱	گردان تانک
۴۱	گردان مکانیزه
۱۳	گردان شناسایی

فهرست یگان‌های پیاده ارتش عراق بعد از جنگ تا ۱۳۶۲/۳/۱ (پیوست ب)

ردیف	نام لشکر	نام تیپ	تعداد گردان	توضیح
۱	۲	۲	۳	
		۴	۳	
		۳۶	۳	
۲	۴	۵	۳	
		۱۸	۳	
		۲۹	۳	
۳	۷	۱۹	۳	
		۳۸	۳	
		۳۹	۳	
۴	۸	۲۸	۳	
		۲۲	۳	
		۲۳	۳	
۵	۱۱	۴۷	۳	
		۴۸	۳	
		۴۹	۳	
۶	۱۴	۱۰۸	۳	جدید
		۴۲۱	۳	جدید
		۴۲۲	۳	جدید
۷	۱۵	۴۴	۳	جدید تیپ ۴۴ قبل از جنگ سازمانی لشکر
		۴۲۰	۳	جدید، تیپ ۱۱ بوده
		۵۰۱	۳	جدید
۸	۱۷	۴۲۳	۳	تحت بررسی (تیپ ۷ زرهی نیز در
		۴۳۰	۳	یگان‌های زرهی منظور شده است)
		۶۰۵	۳	
۹	۱۸	۷۰۲	۳	
		۷۰۳	۳	
		۷۰۴	۳	

ردیف	نام لشکر	نام تیپ	تعداد گردان	توضیح
۱۰	-	۴۵ پ	۳	
۱۱	-	۳۱ ن م	۳	
۱۲	-	۳۲ ن م	۳	
۱۳	-	۳۳ ن م	۳	
۱۴	-	۹۰ احتیاط	۳	تبدیل به ۳ گردان گردیده
۱۵	-	۹۱ احتیاط	۳	
۱۶	-	۹۲ احتیاط	۳	
۱۷	-	۹۳ احتیاط	۳	
۱۸	-	۹۴ احتیاط	۳	
۱۹	-	۹۵ احتیاط	۳	
۲۰	-	۹۶ احتیاط	۳	
۲۱	-	۹۷ احتیاط	۳	
۲۲	-	۹۸ احتیاط	۳	
۲۳	-	۹۹ احتیاط	۳	
۲۴	-	۱۰۱	۳	
۲۵	-	۱۰۲	۳	
۲۶	-	۱۰۳	۳	
۲۷	-	۱۰۴	۳	
۲۸	-	۱۰۵	۳	
۲۹	-	۱۰۶	۳	
۳۰	-	۱۰۹	۳	
۳۱	-	۱۱۰	۳	
۳۲	-	۱۱۱	۳	
۳۳	-	۱۱۲	۳	
۳۴	-	۱۱۳	۵	
۳۵	-	۱۱۶	۸	
۳۶	-	۱ گارد مرزی	۴	

ردیف	نام لشکر	نام تیپ	تعداد گردان	توضیح
۳۷	-	۲ گارد مرزی	۲	
۳۸	-	۳ گارد مرزی	۳	
۳۹	-	۴ گارد مرزی	۴	
۴۰	-	۵ گارد مرزی	۴	
۴۱	-	۶ گارد مرزی	۴	
۴۲	-	۷ گارد مرزی	۴	
۴۳	-	۸ گارد مرزی	۴	
۴۴	-	۹ گارد مرزی	۳	
۴۵	-	۱۰ گارد مرزی	۵	
۴۶	-	۱۱ گارد مرزی	۳	
۴۷	-	۱۲ گارد مرزی	۳	
۴۸	-	۱۴ گارد مرزی	۳	
۴۹	-	۱۰۶ گارد مرزی	۵	
۵۰	-	۱۰۷ گارد مرزی	۵	
۵۱	-	۱۰۸ گارد مرزی	۳	
۵۲	-	۱۰۹ گارد رمزی	۵	
۵۳	-	۷ تفنگدار دریایی	۳	
۵۴	-	۷۷ تفنگدار دریایی	۳	
۵۵	-	۲۳۸ پیاده	۳	
۵۶	-	۴۰۱ پیاده	۳	جدید
۵۷	-	۴۰۲ پیاده	۳	جدید
۵۸	-	۴۰۳ پیاده	۳	جدید
۵۹	-	۴۰۴ پیاده	۳	جدید
۶۰	-	۴۱۲ پیاده	۳	قبل از جنگ تشکیل گردیده بود
۶۱	-	۴۱۴ پیاده	۳	جدید
۶۲	-	۴۱۷ پیاده	۳	جدید
۶۳	-	۴۱۸ پیاده	۳	جدید

ردیف	نام لشکر	نام تیپ	تعداد گردان	توضیح
۶۴	-	۴۱۹ پیاده	۳	جدید
۶۵	-	۴۲۴ پیاده	۳	جدید
۶۶	-	۴۲۵ پیاده	۳	جدید
۶۷	-	۴۲۶ پیاده	۳	جدید
۶۸	-	۴۲۷ پیاده	۳	جدید
۶۹	-	۴۲۸ پیاده	۳	جدید
۷۰	-	۴۳۲ پیاده	۳	جدید
۷۱	-	۵۰۲ پیاده	۳	جدید
۷۲	-	۵۰۳ پیاده	۳	جدید
۷۳	-	۵۰۴ پیاده	۳	جدید
۷۴	-	۵۰۵ پیاده	۳	جدید
۷۵	-	۵۰۶ پیاده	۳	جدید
۷۶	-	۵۰۹ پیاده	۳	جدید
۷۷	-	۶۰۱ پیاده	۳	جدید
۷۸	-	۶۰۲ پیاده	۳	جدید
۷۹	-	۶۰۳ پیاده	۳	جدید
۸۰	-	۶۰۴ پیاده	۳	جدید
۸۱	-	۶۰۶ پیاده	۳	جدید
۸۲	-	۷۰۱ پیاده	۳	جدید
۸۳	-	۷۱۳ پیاده	۳	جدید
۸۴	-	۷۴۱ پیاده	۳	جدید
۸۵	-	۵۸ پیاده	۳	جدید
۸۶	۱ مکانیزه	۵۱ مختلط	۲	تیپ ۵۱ زرهی پیاده می باشد (جدید)
۸۷	۳ زرهی	۵۳ مختلط	۲	تیپ ۵۳ زرهی پیاده می باشد (جدید)
۸۸	۵ مکانیزه	۵۵ مختلط	۲	تیپ ۵۵ زرهی پیاده می باشد (جدید)
۸۹	۶ زرهی	۵۶ مختلط	۲	تیپ ۵۶ زرهی پیاده می باشد (جدید)
۹۰	۹ زرهی	۵۹ مختلط	۲	تیپ ۵۹ زرهی پیاده می باشد (جدید)

ردیف	نام لشکر	نام تیپ	تعداد گردان	توضیح
۹۱	۱۰ زرهی	۶۰ مختلط	۲	تیپ ۶۰ زرهی پیاده می‌باشد (جدید)
۹۲	۲ کوهستانی	۶۰ مختلط	۲	علاوه بر گردان‌های قبلی و سازمانی (جدید)
۹۳	۴ کوهستانی	۶۰ مختلط	۲	علاوه بر گردان‌های قبلی و سازمانی (جدید)
۹۴		گارد جمهوری	۱	

جمع

۹	لشکر پیاده
۱۱۲	تیپ پیاده
۳۴۶	گردان پیاده
۳۹ گردان (۱۱۸ گروهان)	گردان کماندو
۳۸۵	جمع کل گردان‌ها

فهرست یگان‌های زرهی و مکانیزه تشکیل شده بعد از جنگ تا ۱۳۶۲/۳/۱ (پیوست ب)

ردیف	نام لشکر	نام تیپ	تعداد گردان تانک	تعداد گردان مکانیزه	توضیح
۱	-	۵۰ زرهی	۳ (جدید)	۱	جدید جمعی لشکر ۱۲
۲	-	۷۰ زرهی	۳ (جدید)	-	جدید احتمالاً تابع لشکر ۱۷
۳	-	۵۱ مختلط	۱ (جدید)	-	با گد تانک ابو عبیده
۴	-	۵۳ مختلط	۱	-	با گد تانک قعقاع
۵	-	۵۵ مختلط	۱	-	با گد تانک زین القوس
۶	-	۵۶ مختلط	۱	-	
۷	-	۵۹ مختلط	۱	-	با گد تانک ابن حارث
۸	-	۶۰ مختلط	۲	-	-

جمع

۸ قرارگاه تیپ جدید
 ۱۳ گردان تانک
 ۱ گردان مکانیزه

چگونگی یگان‌های مانوری نیروی زمینی ارتش عراق تا ۱۳۶۲/۳/۱ (پیوست پ)

۱- یگان‌های زرهی

وضع فعلی (جمع)			تشکیل شده در طول جنگ			قبل جنگ		
گردان	تیپ	لشکر	گردان	تیپ	لشکر	گردان	تیپ	لشکر
۷۴	۱۴ زرهی ۶ مختلط	۵	۶ ۷	۲ زرهی ۶ مختلط	-	۶۱	۱۲	۵

۲- یگان‌های مکانیزه

وضع فعلی (جمع)			تشکیل شده در طول جنگ			قبل از جنگ		
گردان	تیپ	لشکر	گردان	تیپ	لشکر	گردان	تیپ	لشکر
۴۲	۱۰	۲	۱	-	-	۴۱	۱۰	۲

۳- یگان‌های پیاده

وضع فعلی (جمع)			تشکیل شده در طول جنگ			قبل از جنگ		
گردان	تیپ	لشکر	گردان	تیپ	لشکر	گردان	تیپ	لشکر
۴۲۵	۱۰۲	۹	۶۰	۴۱ قرارگاه تیپ پیاده	۴ قرارگاه لشکر پیاده	۳۶۵ پیاده گارد مرزی پاسدار - ارتش خلقی کماندو	۶۲	۵

توضیح:

- ۱- تعداد ۱۰۹ گروهان کماندو و قبل از جنگ معادل ۳۶ گردان پیاده (کماندو) منظور شد.
- ۲- تعداد ۲۰ فرماندهی منطقه ارتش خلقی قبل از جنگ هر یک معادل یک تابع (یک گردان) منظور شد.
- ۳- تعداد گردان‌های ارتش خلقی در طول جنگ ۴۰ گردان (قاطع) برآورد شده است.

(پیوست ت)

صورت تلفات و ضایعات دشمن در عملیات‌های مشخص به منطقه جنوب تا ۶۲/۳/۱

ردیف	تاریخ	نام و محل عملیات	کشته	مجروح	اسیر	وسایل اگتنامی	وسایل انهدامی
۱	۵۹/۱۰/۱۵	نصر - هویزه	۵۰۰	نامعلوم	۸۰۰	-	۵۰ تانک
۲	۵۹/۱۰/۲۰	توکل - ماهشهر	نامعلوم	"	-	-	۹ تانک
۳	۵۹/۱۱/۲۶	- غرب سوسنگرد	۱۰۰	"	۶۸	-	۳۰ تانک و نفربر
۴	۶۰/۱/۱۵	کانال هندلی - تپه چشمه	۸۰	"	۸۱	-	۵۱ تانک و نفربر
۵	۶۰/۱/۲۵	زغن - منطقه شوش	۲۰۰	"	۳۴	-	۳۱ تانک، نفربر و یک فروند هلی کوپتر
۶	۶۰/۲/۳۱	امام مهدی الله اکبر امام علی انگوش	۷۰۰	"	۸۴۴	-	۷۰ تانک و نفربر
۷	۶۰/۳/۲۱	فرمانده کل قوا - شمال آبادان	۲۵۰	"	۲۴۶	-	۳۳ تانک و نفربر
۸	۶۰/۵/۵	- طراح	۲۰۰	"	۱۹۷	-	۴۰ تانک و نفربر
۹	۶۰/۵/۱۹	- سوسنگرد	۱۵۰	"	۲۶	-	
۱۰	۶۰/۶/۲۷	شهید مدنی سوسنگرد	۵۰۰	"	۱۹۰	-	۵۰ تانک و نفربر
۱۱	۶۰/۷/۵	ثامن الائمه آبادان	۲۰۰۰	"	۱۸۰۰	۱۶۰ تانک و نفربر، ۳۰ بلدوزر، ۵ توپ ۱۵۵،	۹۰ تانک و نفربر، ۱۰۰ خودرو، ۱۸۰
۱۲	۶۰/۹/۹	طریق القدس بستان	-	-	-	۱۵۰ خودرو، ۱۹ توپ ۱۵۲، ۱۰۰ تانک، ۷۰ نفربر، ۲۵۰ خودرو، ۱۵۰ بلدوزر، ۸۰ ضد هوایی	۱۳ تانک و نفربر، ۲۰۰ خودرو، ۱۳ هواپیما، ۴ هلی کوپتر و ...
۱۳	۶۰/۱۱/۱۷	حمله عراق جزابه	۲۰۰۰	نامعلوم	-	-	-
۱۴	۶۰/۱۲/۲۴	- کرخه کور	۷۰۰	"	۱۵۰	-	۱۵ تانک و نفربر

ردیف	تاریخ	نام و محل عملیات	کشته	مجروح	اسیر	وسایل اغتنامی	وسایل انهدامی
۱۵	۶۰/۱۲/۲۸	حمله عراق شوش	۲۰۰۰	نامعلوم	۲۰۰	-	-
۱۶	۶۱/۱/۲	فتح المبین غرب دزفول	۵۳۷۹	"	۱۵۱۶۴	۱۵۰ تانک، ۱۷۰ نفربر، ۵۰۰ خودرو، توپ ۱۵۲، ۱۳، ۱۸۲	۳۶۱ تانک ۱۸۰ هواپیما
۱۷	۶۱/۲/۱۶	منطقه برغازه	نامعلوم	"	۸۰۹	۱۲۰ تانک و نفربر	۲۰ تانک و نفربر
۱۸	۶۱/۳/۱۰	بیت المقدس خرمشهر	نامعلوم	"	۱۸۳۵۲	-	۷۰ تانک ۱۹۰ نفربر خودرو
۱۹	۶۱/۴/۲۲	رمضان شرق بصره	۳۰۰۰	"	۱۳۱۰	-	۴۰۰ تانک و نفربر، ۱۴۲ خودرو
۲۰	۶۱/۸/۱۰	محرم موسیان	نامعلوم	"	۱۵۲۰	-	۱۱۰ تانک و نفربر
۲۱	۶۱/۱۱/۲۲	مقدماتی والفجر غرب ذلیجان	نامعلوم	"	-	-	-
۲۲	۶۲/۱/۲۱	والفجر ۱ حمرین	۵۰۰۰	"	۱۱۲	-	۷۰ دستگاه تانک ۳۰ هلی کوپتر
جمع	-	-	۲۶۲۵۹	"	۴۲۴۴۹	۶۹۰ دستگاه تانک و نفربر، ۱۸۰ دستگاه بلدوزر، ۱۸۹ قبضه توپ صحرائی، ۷۰ قبضه ضد هوایی و ۹۰۰ دستگاه خودرو	۱۸۵۰ تانک و نفربر ۴۴۲ خودرو

توضیح:

- ۱- درصد معقولی اشتباه فوق را می پذیریم.
- ۲- ارقام فوق غیر از تلفات و ضایعات روزمره ارتش عراق در این منطقه است.
- ۳- بر مبنای تجربه، تعداد مجروح و زخمی دشمن را ۳ برابر کشته‌ها یعنی در حدود ۷۸,۷۷۷ نفر برآورد می کنیم.

نتیجه:

۱- تلفات رزمی ارتش عراق در منطقه جنوب تا تاریخ ۶۲/۳/۱ حداقل و برابر آمار تقریباً جدول فوق ۴۷۴۸۵ نفر برآورد می شود.

۲- تعداد تفکیکی اسراء عراقی برابر آمار دژبان کل مرکز تا تاریخ ۶۲/۳/۱ به شرح زیر بوده است:

خلبان	۲۳ نفر
افسر	۱۱۳۴ نفر
درجه دار	۱۰۱۱۷ نفر
سرباز	۳۲۰۰۴ نفر
جمع	۴۶۳۶۷ نفر
غیرنظامی	۲۰۹۰ نفر

۳- تعداد ضایعات اقلام عمده تجهیزات دشمن در منطقه جنوب تا ۶۲/۳/۱ به شرح زیر بوده

است:

دستگاه تانک و نفربر	۲۵۴۰
دستگاه خودرو	۱۳۴۲
قبضه توپ صحرائی	۱۸۹
قبضه توپ ضد هوایی	۷
بیش از ۱۸۰ دستگاه لودر و بلدوزر	

فصل دوم

گزارش‌های اطلاعاتی

توضیح: همان‌طور که در این قسمت ملاحظه می‌شود، نویسنده محترم تعدادی از گزارش‌های اطلاعاتی را به شکل گزینشی انتخاب نموده و ترتیب روزانه پیوسته‌ای ندارند. «ویراستار»

از: ستاد لشکر ۹۲ زرهی (رکن دوم)

تاریخ: ۵۹/۶/۱۷

به: فرماندهی تیپ ۲ زرهی

موضوع: [گسترش یگان‌های عراقی]

بازگشت به رمز ۱۱۲۳ - ۵۹/۶/۱۶

رونوشت به گروه رزمی ۳۷- تیپ ۳ زرهی جهت آگاهی و صدور دستورات مراقبتی و هوشیاری به منظور جلوگیری از غافلگیری.

برابر سوابق موجود، به یگان‌های گسترش یافته عراقی در منطقه، از روبروی تنگه هزبان الی سابله عراق به شرح زیر می‌باشد:

۱- گردان ۱ تیپ ۲۷ گسترش یافته از رودخانه هزبان الی طیب.

۲- گروهان ۳ شناسایی قدس گسترش یافته از رودخانه طیب الی زبیدات در روبروی حمیدیه در پشتیبانی پاسگاه‌ها تا عمق ۱۵ کیلومتری.

۳- گروهان ۲ شناسایی قدس گسترش یافته از چم‌سری تا فکه در پشتیبانی پاسگاه‌ها تا عمق ۱۵ کیلومتری.

۴- گردان ۲ و ۳ گسترش یافته «تیپ ۲۷» از ارتفاعات فوقی با سابله در پشتیبانی پاسگاه‌ها تا عمق ۱۵ کیلومتری.

۵- گردان تانک قرطبه تیپ ۳۴ و یک گروهان کماندو از لشکر ۸ در پشتیبانی یگان‌های گسترش یافته از ارتفاعات فوقی در عمق ۵ تا ۲۰ کیلومتری.

۶- یگان‌های بالا را حدوداً دو گردان توپخانه تقویت و پشتیبانی رزمی می‌نماید.

سرهنگ ستاد ملک‌نژاد

از: ستاد لشکر ۹۲ زرهی (ر- ۲)

تاریخ: ۵۹/۶/۲۱

به: مقام محترم استانداری استان خوزستان (امور سیاسی)

موضوع: [گزارش روزانه]

بدینوسیله گزارشات واصله در ۲۴ ساعت گذشته از یگان‌های نظامی مستقر در خط مرزی به شرح زیر ارسال می‌گردد:

۱- برابر گزارش گروه رزمی ۲۰۷ دشمن در ساعت ۱۲۳۰ روز ۵۹/۶/۲۰ در مسیر پاسگاه فکه به رُشیده از روی جاده آسفالت مربوط به خود با ۵۰ دستگاه خودرو شنی‌دار و چرخ‌دار و آشپزخانه و تانکر سوخت در حال حرکت بود.

۲- برابر گزارش گروه رزمی ۳۷ در ساعت ۱۳۵۰ روز ۵۹/۶/۲۰ حدود ۹ دستگاه تانک و ۶ دستگاه نفربر عراقی به پاسگاه فکه عراق وارد و مستقر شدند.

۳- برابر گزارش گروه رزمی ۳۷ در تاریخ ۵۹/۶/۲۰ دولت عراق در جنوب شرقی پاسگاه فکه در فاصله ۲۵۰۰ متری مبادرت به احداث ساختمان نمود.

۴- برابر امریه نزاجا تعداد ۲۷ دستگاه تانک و ۶ دستگاه نفربر عراقی مقابل پاسگاه فکه مستقر شده است.

سرهنگ ستاد ملک‌نژاد

از: ستاد لشکر ۹۲ زرهی (رکن دوم)

تاریخ: ۵۹/۶/۲۲

به: مقام محترم استانداری خوزستان (امور سیاسی)

موضوع: [گزارش روزانه]

بدینوسیله گزارشات واصله در ۲۴ ساعت گذشته از یگان‌های نظامی مستقر در خط مرزی به شرح زیر ارسال می‌گردد:

۱- برابر گزارش یگان مستقر در شلمچه در ساعت ۱۶۴۵ الی ۲۰۰۰ روز ۵۹/۶/۲۱ دشمن در حدود پاسگاه‌های مؤمنی و خین به وسیله خمپاره‌انداز تعدادی گلوله منور خمپاره در آسمان تیراندازی نموده است.

۲- برابر گزارش ستاد عملیات جنوب، از صبح روز ۵۹/۶/۲۱ در پاسگاه خین و مؤمنی و حدود بین نیروهای ایرانی و عراقی درگیری حاصل شد، تا نزدیک غروب ادامه داشت.

۳- برابر ابلاغ نزاچه به رکن سوم لشکر، یگان‌های نظامی عراق در محلی بنام عرفل در بالای شلمچه مستقر شده و تصمیم دارند در ساعت ۰۵۰۰ صبح روز ۵۹/۶/۲۲ به یگان‌های ایرانی حمله کنند.

۴- برابر گزارش ستاد عملیات جنوب منطقه خین و مؤمنی و حدود از دیروز تا امروز صبح ۵۹/۶/۲۲ ساعت ۱۰۰۰ هیچ‌گونه درگیری وجود نداشت، لیکن از ساعت ۱۰۰۰ امروز درگیری و تیراندازی در منطقه خین و مؤمنی بین یگان‌های عراقی و ایرانی شروع گردید و هنوز ادامه دارد.

سرپرست لشکر ۹۲ زرهی: سرهنگ ملک‌نژاد

از: ستاد لشکر ۹۲ زرهی (ر-۲)

شماره ۵۰۱/۱۷۰/۶۸/۴

تاریخ: ۵۹/۶/۲۳

به: مقام محترم استانداری خوزستان (معاونت سیاسی و انتظامی)

موضوع: [گزارش روزانه]

بدینوسیله گزارشات واصله در ۲۴ ساعت گذشته از یگان‌های نظامی مستقر در خط مرز به شرح زیر ارسال می‌گردد:

۱- در منطقه مقابل استان خوزستان در خاک عراق درسایت حدود شش کیلومتر مربع موشک‌های سام به تعداد تقریبی هشت دستگاه نصب شده و تعدادی تانک و زره‌پوش اطراف آن مشاهده شده است.

۲- در هفت کیلومتری شلمچه به طول ده کیلومتر واحدهای توپخانه و تعداد زیادی ضدهوایی مستقر گردیده است.

۳- در چهار کیلومتری شط‌العرب روبروی جزیره مینو به طول پنج کیلومتر، واحدهای توپخانه و ضدهوایی مستقر گردیده‌اند.

۴- برابر گزارش پایگاه آبادان، علت درگیری پاسگاه مؤمنی روز ۵۹/۶/۲۲ با نیروهای عراق چنین ذکر شده است که در ساعت ۰۹۵۰ روز ۵۹/۶/۲۱ گلوله‌ای که در مسلسل کالیبر ۵۰ پاسگاه مزبور گیر کرد و پرسنل برای رفع گیر تیر هوایی شلیک می‌نمایند. در نتیجه تیراندازی بین پاسگاه مؤمنی و البوارین عراق آغاز و تا ساعت ۱۴۰۰ همان روز ادامه می‌یابد.

- ۵- برابر گزارشات عینی پایگاه دهلران، در مورخه ۵۹/۶/۲۱ در منطقه جلب شیخ روبروی موسیان همچین طیب روبروی بیات تمرکزاتی دیده شده است. در این زمینه حدود ۳۰ نفر غیر نظامی با ۴ دستگاه خودرو مبادرت به امر حفاظت از چاه نفت در منطقه جلب شیخ شده‌اند.
- ۶- برابر گزارش عینی پایگاه سوسنگرد، در مقابل تأسیسات نفتی منطقه طلایه قدیم در خاک عراق سه موضع خمپاره انداز و یک موضع تیربار سنگین مشاهده گردید. ضمناً افرادی از ارتش جیش الشعبی برای حفاظت از تأسیسات نفتی گمارده شده‌اند.
- ۷- در ساعت ۰۷۰۰ روز ۵۹/۶/۲۲ یک فروند هواپیما میگ عراقی بر فراز تأسیسات نفتی طلایه قدیم در سقف پائینی پرواز نموده و به طرف بصره تغییر مسیر داده است.
- ۸- برابر گزارشات پایگاه سوسنگرد، دولت عراق یک گروهان از گارد مرزی خود را در منطقه روبروی پاسگاه طلایه قدیم به منظور حفاظت از تأسیسات نفتی مستقر نموده است.
- ۹- در ساعت ۱۹۰۰ روز ۵۹/۶/۲۱ دو فروند هواپیمای عراقی از نوع میگ ۲۱ در منطقه طلایه قدیم به روی تأسیسات نفتی ایران در ارتفاع ۲۰۰ متری پرواز نمود.
- ۱۰- در ساعت ۱۱۰۰ تا ۱۲۳۰ روز ۵۹/۶/۲۲ در منطقه حدود، مؤمنی و خین آرامش برقرار بود و از ساعت ۱۲۳۰ به بعد درگیری با شدت بیشتری از صبح بود.
- ۱۱- از ساعت ۰۷۰۰ روز ۵۹/۶/۲۲ تا ساعت ۲۳۳۰ روز ۵۹/۶/۲۲ منطقه یاد شده آرام بوده.
- سرهنگ ستاد ملک‌نژاد

گزارش رکن ۲ لشکر ۹۲ زرهی در تاریخ ۵۹/۶/۲۶

من سرگرد جمشید ترکپور وضعیت منطقه استحقاقی لشکر را در ۴۸ ساعت گذشته در دو قسمت به شرح زیر به عرض می‌رسانم:

الف- گسترش نیروی عراق در خط مرزی نیروهای درگیر:

- (۱) از چیلات تا بیات: یک گردان مکانیزه- یک گردان تانک- یک آتشبار ۱۲۲ م- یک آتشبار ضد هوایی ۲۳ م و یک گردان شناسایی
- (۲) از بیات تا فکه: دو گردان مکانیزه- یک آتشبار ۲۰۳ م و یک آتشبار ۱۲۲ م- یک گردان تانک.
- (۳) از فکه تا سوبله: شش گردان تانک- چهار گردان مکانیزه- سه آتشبار ۲۰۳ م- دو آتشبار ضد هوایی ۲۳ م- دو آتشبار سبک- یک آتشبار موشکی سام
- (۴) از سوبله تا طلایه قدیم: این منطقه کلاً هور بوده و احتمالاً واحدی در آن وجود ندارد
- (۵) از طلایه قدیم تا شلمچه: یک گردان مکانیزه- یک گردان تانک- دو آتشبار ضد تانک و یک آتشبار سبک
- (۶) از شلمچه تا شعبیه: دو گردان مکانیزه- دو آتشبار ۱۲۲ م

(۷) از شعبه تا فاو: یک گردان تفنگدار دریایی- یک گردان نیرو مخصوص- یک آتشبار ۱۲۲ مم- یک آتشبار ضد هوایی ۲۳ مم

کلیه نیروهای فوق را نیروهای در عمق تقویت می‌کنند که این نیروها در کویت، بصره، شعبه و ام‌القصر مستقر هستند.
ب- عملیات و اتفاقات روی داده در ۴۸ ساعت گذشته:

(۱) در ساعت ۲۳۳۰ روز ۵۹/۶/۲۵ منورهای عراقی به پایدار شماره ۷ منطقه نفتی تیراندازی نمودند و تا مدت یک ساعت این محل را زیر آتش داشتند.

(۲) از ساعت ۱۴۰۵ روز ۵۹/۶/۲۵ نیروهای عراقی با تانک و توپخانه به پاسگاه‌های فکه و دویرج و طاوسیه، رشیده، صفریه، سوبله حمله نموده و سه پاسگاه رشیده، صفریه و دویرج را منهدم نمودند و سه پاسگاه رشیده، طاوسیه و صفریه ارتباط آنان با مرکز قطع گردید.

(۳) در ساعت ۱۹۲۰ روز ۵۹/۶/۲۵ نیروی هوایی خودی، یگان‌های خودی را پشتیبانی هوایی کرد و بنا به گزارشی که به رکن دوم داده است، ۱۴ تانک و یک یونیت نفت و کارخانه آسفالت‌سازی عراق را منهدم نمود.

(۴) بنا به گزارش یگان‌های نظامی با یک درگیری شبانه و یک عملیات منظم در ساعت ۱۲۳۰ وارد منطقه پاسگاه‌های منهدم شده گردیدند و گزارش نمودند که نیروهای عراقی در مرز تجاوز نموده‌اند و منطقه آرام بود و از تلفات جانی و مالی به انگیزه تاریکی اطلاعاتی در دست نیست.

(۵) در ساعت ۰۴۰۰ روز ۵۹/۶/۲۶ مجدداً در پاسگاه سوبله نبردهای نیروهای ایرانی و عراقی شروع گردیده و به تدریج کلیه پاسگاه‌های یاد شده فوق درگیر گردیدند.

(۶) به انگیزه شدت درگیری شش سورتی پرواز شامل ۲۱ فروند که در زمان‌های مختلف مکان‌های خود را پشتیبانی هوایی نموده و خسارتی به دشمن وارد آورد.

(۷) در ساعت ۱۲۳۰ روز ۵۹/۶/۲۶ در نهر خین با یگان‌های عراقی آتش شدید مقابله شد و تا ساعت ۱۳۳۰ ادامه داشت و مجدداً از ساعت ۰۷۱۰ در خین و مومنی با نیروهای عراقی درگیری به وجود آمد.

از: ستاد لشکر ۹۲ زرهی (ر-۲)

[۵۹/۶/۲۶]

به: مقام محترم استانداری خوزستان (معاونت سیاسی و انتظامی)

موضوع: [گزارش نوبه‌ای روزانه]

بدینوسیله گزارشات واصله در ۲۴ ساعت گذشته از یگان‌های نظامی مستقر در خط مرز به شرح زیر ارسال می‌گردد.

۱- از ساعت ۰۰۰۱ روز ۵۹/۶/۲۵ تا ساعت ۰۷۴۵ منطقه ستاد اروند آرام بود و درگیری وجود نداشته است.

۲- آرامش در منطقه چیلان تا سمیده در ساعت ۰۹۳۰ روز ۵۹/۶/۲۵ و پایان درگیری در چاه نفت شماره ۷.

- ۳- احداث سنگرهای سنگین در مقابل پاسگاه سوبله و استقرار شش قبضه سلاح ضد تانک که احتمالاً از نوع آرپی جی ۷ می‌باشد.
- ۴- انجام نقل و انتقالات در ساعت مختلف شب گذشته در خط مرز از فکه تا شیب
- ۵- تقویت پاسگاه فکه عراق به وسیله سه دستگاه تانک و استقرار یک آتشبار توپخانه سنگین در اطراف پاسگاه شیب عراق
- ۶- شروع درگیری بین ایران و عراق از ساعت ۱۶۴۵ در منطقه فکه تا سوبله و انهدام پاسگاه‌های رشیدیه و صفریه ایران توسط توپخانه دشمن در ساعت ۱۸۰۰ و استقرار حدود یک گردان در پاسگاه‌های سوبله و شیب عراق.
- ۷- حمله دو فروند هواپیماهای ارتش جمهوری اسلامی ایران به پاسگاه‌های مرزی عراق و تقویت پاسگاه سوبله عراق به وسیله سلاح ضد تانک و ۱۹ دستگاه نفربر.
- ۸- انهدام پاسگاه‌های فکه عراق و پاسگاه دوبرج عراق در رشیدیه عراق توسط نیروهای ایرانی.
- ۹- رژیم مزدور بعث عراق، اقدام به جمع‌آوری و مسلح نمودن عشایر منطقه روبروی جراحی ایران و [ناخوانا] و شط‌علی با خودروهای کمپرسی به منظور پشتیبانی نیروهای نظامی نموده است.
- ۱۰- رژیم مزدور عراق اقدام به قطع نخلهای مقابل بریم و اسکله‌های ۳ و ۴ و ۲۶ و ۲۷ را نموده که احتمالاً این اقدام جهت احداث مواضع توپخانه بوده است.
- ۱۱- انهدام ۱۴ تانک عراق، سه پاسگاه فکه و دوبرج و رشیدیه عراق و تعداد زیادی زخمی که تا ساعت ۲۴۰۰ مورخه ۵۹/۶/۲۵ گزارش گردیده که مشروح گزارشات به موقع به عرض رسیده است.
- سرپرست لشکر ۹۲ زرهی: سرهنگ ستاد ملک‌نژاد

توجیه ستادی رکن ۲ لشکر ۹۲ زرهی در مورخه ۵۹/۶/۲۷

- با کسب اجازه آخرین وضعیت در منطقه استحقاقی لشکر را در ۲۴ ساعت گذشته به شرح زیر به عرض می‌رسانم:
- ۱- در منطقه خین و مومنی و شلمچه برابر گزارش ستاد عملیات جنوب از ساعت ۲۰۰۰ روز ۵۹/۶/۲۶ تا امروز ساعت ۰۸۰۰ روز ۵۹/۶/۲۷ اتفاقی و درگیری نبوده و منطقه آرام بود.
- ۲- از فرمانداری سوسنگرد اظهار نمود که از نیمه شب گذشته تا ساعت ۰۸۰۰ روز ۵۹/۶/۲۷ منطقه نسبتاً آرام بوده.
- ۳- معاون تیپ ۳۷ اعلام نمود که از شب قبل تا ساعت ۰۸۰۰ روز ۵۹/۶/۲۷ منطقه آن یگان نسبتاً آرام بود.
- ۴- برابر اعلام سرگرد غفارامین فرمانده تیپ ۳۷ از ساعت ۰۸۱۵ روز ۵۹/۶/۲۷ در پاسگاه‌های صفریه، طاوسیه، دوبرج درگیری با نیروهای دشمن به وجود آمده که در پاسگاه صفریه فشار زیاد است و نیاز مبرمی به پشتیبانی هوایی دارند.

- ۵- فرمانداری سوسنگرد در ساعت ۰۹۲۰ تلفنی اعلام نموده که حدود ۱۰۰ دستگاه تانک عراقی به طرف پاسگاه‌های منطقه بستان در حرکت می‌باشند تقاضای کمک هوایی نمودند.
- ۶- در ساعت ۱۰۴۵ تیپ ۳ گزارش نمود که در درگیری روز جاری با آتش توپخانه خودی نیروهای دشمن را درهم کوبیدیم و تلفات سنگین به دشمن وارد نمودیم و فعلاً منطقه آرام است.
- ۷- در ساعت ۱۱۱۰ تیپ ۳ گزارش نمود که نقطه درگیری ادامه دارد.
- ۸- برابر گزارش فرمانده هنگ سوسنگرد چاه نفت منطقه صدام حسین به وسیله توپخانه ایران به آتش کشیده شده.
- ۹- برابر گزارش پایگاه اطلاعات سوسنگرد در ساعت ۱۰۰۰ روز جاری ۵۹/۶/۲۷ دو فروند میگ عراقی از شمال به جنوب در مسیر فکه تا سوبله بر فراز مواضع یگان‌های خودی مستقر در این منطقه پرواز نمود و شناسائی نمود، زیرا پس از آن تیراندازی توپخانه دشمن شروع شد.
- ۱۰- توپخانه ایران مستقر در سوبله روبروی مواضع یگان‌های عراقی مستقر در شیب آتش گشود و مواضع توپخانه دشمن در پشت پاسگاه شیب مورد اصابت قرار گرفت به همین دلیل مجبور به تغییر موضع در عمق ۱۴ کیلومتری گردید.
- ۱۱- برابر گزارش پایگاه سوسنگرد، تأسیسات نفتی شیب بر اثر تیراندازی توپخانه ایران منفجر و منهدم گردید.

توجیه ستادی رکن ۲ لشکر ۹۲ زرهی در مورخه ۵۹/۶/۲۸

- آخرین وضعیت منطقه در ۲۴ ساعت گذشته به شرح زیر به عرض می‌رساند.
- ۱- در ساعت ۱۱۰۸ روز ۵۹/۶/۲۸ ستاد عملیات جنوب اعلام نمود که منطقه آرام است ولی از ساعت ۰۱۱۵ بامداد چراغ‌های روی پلایشگاه آبادان در خاک ایران که همیشه روشن بود، خاموش شده است و کاملاً آن منطقه تاریک شده.
 - ۲- برابر گزارش یگان در خط در ساعت ۲۱۴۵ تعدادی گلوله منور خمپاره از کشور عراق بر فراز پاسگاه سعیدیه پرتاب گردید.
 - ۳- در ساعت ۰۲۰۰ از یگان‌های در خط، وضعیت سؤال شد همگی اظهار نمودند که منطقه آرام است.
 - ۴- در ساعت ۰۷۰۰ ستاد عملیات جنوب اظهار نمود که در ساعت ۰۲۳۰ در جزیره مینو از پشت نخلها به جیب ژاندارمری تیراندازی شد که متأسفانه یک سرباز ژاندارمری شهید شد.
 - ۵- هنگ سوسنگرد نیز در ساعت ۰۷۰۰ بامداد اظهار نمود منطقه آرام است.
 - ۶- تیپ ۳۷ نیز در ساعت ۰۷۳۰ اعلام نمود که منطقه آرام است.
 - ۷- برابر گزارش ژاندارمری از ساعت ۰۶۳۰ روز ۵۹/۶/۲۷ از طرف عراق به روی منطقه پاسگاه سوبله تیراندازی شروع شد.

- ۸- در ساعت ۰۶:۰۰ هنگ سوسنگرد اعلام نمود که یک نفر سرباز عراق مسلح خود را به یگانگی در فکه معرفی و تقاضای پناهندگی نموده است. دستور تخلیه آن به لشکر و بازجویی و بررسی داده شد.
- ۹- ساعت ۱۰:۳۰ ستاد عملیات جنوب گزارش نمود که عراق اعلام نمود با کشتیهای ایرانی حق ورود به شط العرب را ندارند مگر با پرچم عراق و جلو سه فروند کشتی ایرانی را گرفته‌اند.
- ۱۰- ساعت ۱۰:۳۰ اطلاع رسید که در منطقه پاسگاه دویرج درگیری با نیروی عراقی به وجود آمده است.
- ۱۱- در ساعت ۱۰:۵۰ یک فروند هواپیمای اف ۵ جهت شناسایی منطقه مرزی در مسیر فکه پرواز نموده است.
- ۱۲- در ساعت ۱۳:۱۵ در خین به مدت چند لحظه‌ای تیراندازی بین طرفین رویداد و سپس آرام شد.
- ۱۳- در ساعت ۱۲:۳۵ یگان‌های مستقر در سوبله زیر آتش توپخانه و خمپاره دشمن قرار گرفت.
- ۱۴- در ساعت ۱۵:۰۰ روز جاری مجدداً نیروی عراقی روی پاسگاه دویرج و صفریه به آتش گشودند.
- ۱۵- برابر گزارش یگان‌های در خط و تیپ ۳ در ساعت ۱۶:۱۰ فشار و تهاجم نیروهای عراقی بر پاسگاه فکه شدت یافت و در این ساعت ارتباط بی‌سیم فکه قطع شد.
- ۱۶- در ساعت ۱۷:۱۵ پس از پشتیبانی هوایی و کوبیدن نیروهای دشمن به وسیله هواپیما و توپخانه مجدداً ارتباط فکه برقرار گردید.

بسمه تعالی

گزارش مورخه ۰۹/۶/۲۹

- آخرین وضعیت منطقه در ۲۴ ساعت گذشته را به شرح زیر به عرض می‌رسانم:
- ۱- در ساعت ۲۳:۳۰ مورخ ۰۹/۶/۲۸ یگان‌های مستقر در خط اعلام نمودند که درگیری وجود ندارد.
 - ۲- گردان ۲۲۱ مستقر در منطقه کوشک اعلام نمود که دو کامیون سرباز یگان‌های این منطقه را تقویت کرده‌اند.
 - ۳- از ساعت ۰۸:۰۰ مورخ ۰۹/۶/۲۸ پاسگاه فکه و دویرج مورد هجوم نیروهای عراقی واقع شدند.
 - ۴- ساعت ۰۸:۳۰ منطقه خرمشهر آرام بود. (عملیات جنوب)
 - ۵- در ساعت ۲۰:۰۰ یگان‌های در خط اعلام نمودند که منطقه آرام است.
 - ۶- در ساعت ۰۴:۱۰ گروه رزمی ۳۷ گزارش نمود که دو فروند هواپیما بر فراز منطقه استحقاظی مشاهده نموده است. پایگاه هوایی اعلام نمود که هواپیماهای خودی نیستند احتمالاً از منطقه عکس برداری کرده‌اند.
 - ۷- در ساعت ۱۰:۴۰ پاسگاه سوبله و طاوسیه مورد هجوم سخت نیروهای عراقی قرار گرفت و تقاضای پشتیبانی هوایی نمود.
 - ۸- برابر اعلام پایگاه آبادان منطقه ام‌الرصاص و فاو تقویت شده و رادار جبهه نبرد در این چند روز اخیر فعال شده.
 - ۹- برابر اطلاع ارتش عراق به علت کمبود و فرار بیش از حد سربازان به متولدین ۱۹۵۷ چهار روز مهلت داده شد که خود را جهت خدمت احتیاط معرفی کنند. همچنین متولدین ۱۹۵۱ تا ۱۹۵۵ را به خدمت احتیاط فرا خواندن و مسافرت خارج را هم برای آنان ممنوع کردند.

- ۱۰- در ساعت ۱۱۰۰ در فکه و دویرج درگیری تقلیل پیدا کرد.
- ۱۱- در ساعت ۱۱۰۰ در سوبله و طاوسیه درگیری شدت یافت.
- ۱۲- برابر اطلاع در کوت [ناخوانا] حدود ۵۰ قبضه توپ و تانک و نفربر در نخلستان‌ها استقرار یافته است. نفربرها از نوع آر-تی-بی روسی و [ناخوانا] و نفرات شبانه روز مشغول کندن سنگر می‌باشند.
- ۱۳- برابر اطلاع یگان‌های در خط عراق نیروهای خود را در منطقه روبروی طلایه قدیم و کوشک در حدود ۴۰ دستگاه خودرو ارتش و دو دستگاه نفربر زرهی تقویت نموده است.
- ۱۴- برابر اطلاع پایگاه هوایی شعبیه با تعداد ۲۵ فروند میگ تقویت شده.
- ۱۵- برابر اطلاع رسیده نیروهای دشمن مستقر در فکه تقاضای پشتیبانی هوایی علیه نیروهای ایران نموده‌اند.
- ۱۶- یک گردان تانک دشمن به تعداد ۳۴ دستگاه بین دویرج و فکه گسترش داده شده.
- ۱۷- برابر اطلاع یک ستون نظامی در نیمه شب ۵۹/۶/۲۸ در تاریکی شب استفاده کرده و از جنوب سوبله به طرف فکه نقل مکان کرده است.
- ۱۸- در ساعت ۱۲۵۰ درگیری در خین شروع شد.
- ۱۹- در ساعت ۱۴۰۰ درگیری در خین شدت یافت.
- ۲۰- در ساعت ۱۴۲۰ با ستاد عملیات جنوب تماس گرفتم اظهار نمودند که در جزیره مینو یک نزاع عشیره‌ای روی داد.
- ۲۱- سه فروند کشتی لای‌روبی در ساعت ۱۲۳۰ در اسکله‌های ایران به طرف فاو حرکت کردند.
- ۲۲- ساعت ۱۴۴۵ رشیده و طاوسیه زیر حملات و آتش شدید قرار گرفت.
- ۲۴- درگیری در خین به شدت ادامه پیدا کرد و آتش دشمن با تیراندازی یک ناوچه عراقی پشتیبانی می‌شود.
- ۲۵- نتیجه شناسایی هوایی منطقه طلایه تا کوشک در روز ۵۹/۶/۲۹ سرتاسر منطقه سنگر کنی شده و پشت هر سه سنگر یک سنگر مستقر است. یک گردان تانک مقابل جنوب‌غربی پاسگاه کوشک روی محور کیلومتر ۶۸۵ متحرک است. تعداد تانک‌های این یگان ۳۰ الی ۳۵ دستگاه است.
- ۲۶- در ساعت ۱۷۳۰ درگیری در خین به شدت ادامه دارد نیروهای ایرانی نیز متقابلاً به آتش آن‌ها پاسخ می‌دهند. از پشت منطقه خین عراق دود بسیار سیاهی به آسمان بلند شده است که احتمالاً ناوچه عراقی مورد اصابت گلوله قرار گرفته است.
- ۲۷- در ساعت ۱۸۳۰ تیپ ۱ گزارش نمود که در بین طلایه جدید و طلایه قدیم دو دستگاه بلدوزر مشغول تهیه سنگر بودند. روبروی کوشک و طلایه جدید فعالیت و نقل و انتقالات نیروی دشمن دیده می‌شود.
- ۲۸- در درگیری شهر خین یک ناوچه عراقی مورد اصابت قرار گرفت و یک ناوچه ایرانی نیز در دهانه شط‌العرب مورد اصابت گلوله قرار گرفت.

توجیه ستادی رکن ۲ لشکر ۹۲ زرهی در مورخه ۵۹/۶/۳۰

گسترش و نقل و انتقالات نیروی دشمن

۱- منطقه فکه

علاوه بر یگان‌های موجود و درگیر در این محور در تاریخ ۵۹/۶/۲۷ تیپ ۳۶ پیاده کوهستانی لشکر ۲ عراق از قلعه‌دیزه در شمال به عزیزه آمده چون این تیپ کوهستانی می باشد و می تواند در منطقه کوهستانی بیات و فکه وارد عمل شود به این منظور در نزدیکی عماره مستقرند.

در تاریخ ۵۹/۶/۲۸ گردان ۲۸ توپخانه لشکر ۱ عراق به عماره آمده.

در تاریخ ۵۹/۶/۳۰ گردان ۱۳۶ توپخانه لشکر ۱۲ از عماره به کوت.

در تاریخ ۵۹/۶/۳۰ قرارگاه لشکر ۱۲ از شمال منطقه دهوک به سویزه نزدیک عزیزه مستقر شده.

با توجه به فشاری که در این چند روزه به خصوص در روز جاری بر روی فکه آورده است و نقل و انتقالات فوق قصد دارد از محور فکه گذشته و با یگان‌های فوق‌الذکر ارتفاعات دوسلک را تصرف نموده و از محور فکه و دوسلک پای پل اندیمشک وارد خوزستان شده قطع ارتباط داخلی نمایند.

۲- منطقه طلایه جدید و قدیم

با توجه به گسترش و استقرار نیروهای عراقی در سرتاسر مرز ایران و تقویت نیروهای خود در منطقه طلایه قدیم و جدید، کوشک و اینکه صبح روز ۵۹/۶/۳۰ یازده دستگاه خودرو شامل نیروهای کماندو به غزنه استان بصره وارد نمود. موارد زیر در منطقه استحقاقی تیپ ۱ به شرح زیر است:

الف- خطرناک‌ترین محور عراق به سمت ایران محور تنومه، شلمچه، خرمشهر است که به استعداد یک لشکر برآورد گردیده و نزدیک‌ترین و خطرناک‌ترین معابر دشمن به ایران است.

ب- محور بعدی که در تقدم دو می باشد محور تنومه کیلومتر ۶۸ پاسگاه کوشک است که گنجایش یک لشکر را داشته و در درجه دوم اهمیت است.

پ- راه کار سوم دست زدن به یک حمله غافل گیرانه در سرتاسر جبهه منطقه بوده و با توجه به نقاط حساس و حیاتی که در محدوده مسئولیت تیپ قرار دارد و ضایعات سنگینی را به ما وارد آورد و همزمان قادر است با استفاده از جزیره ام‌الرصاص و ام‌البناپی و نصب پل‌های نظامی در مقابل گمرک و پایگاه دریایی خرمشهر نسبت به یک نفوذ غافل گیرانه زده و ایجاد سه پل نموده و تک خود را به طرف آبادان و خرمشهر ادامه دهد.

ت- محور تنومه، کیلومتر ۲۵ حسینیه که خود از محورهای مهم می باشد دارای گنجایش دو لشکر را دارد و بعد از رسیدن به محور سرتاسری اهواز خرمشهر قادر است به هر یک از شهرهای مربوط به این محور است راه یابد.

ث- دیروز نیز در منطقه از طلایه قدیم تا شلمچه به علت مسطح بودن زمین خالی و برای طرفین یکسان است و از شلمچه تا خسروآباد به علت وجود نخلستان‌ها حاشیه شط‌العرب به نفع دشمن از خسروآباد به بعد یکسان است.

۳- محور بستان

برابر بررسی‌ها و تحقیقاتی که به عمل آمد یک گروه رزمی مرکب از یک گروهان تانک و یک گردان پیاده زرهی و عوامل پشتیبانی رزمی دیگر مقابل زمین منطقه ساهیزی [؟] (این زمین سالیان متمادی مورد اختلاف ایران و عراق بوده است) با احداث جاده و متصل کردن به این زمین که تا مقابل سعیدیه ایران ادامه دارد مستقر نموده و قصد دارد پس از نفوذ و استقرار در این زمین محور بستان سوبله را کنترل نموده با عمده قوای دشمن بتواند پس از عبور از سابله، بدون درگیری در ارتفاعات الله‌اکبر مستقر گردد.

در صورت موفقیت دشمن قادر خواهد بود.

الف- از محور بستان، سوسنگرد، اهواز تک را ارسال نماید.

ب- از محور الله‌اکبر، سد کرخه، اهواز اقدام به تک نماید.

پ- پس از تسخیر ارتفاعات الله‌اکبر یگان‌های ایران را دور زده و از پشت مورد محاصره قرار دهند.

ت- پس از تسخیر ارتفاعات مربوط یک گردش ۹۰ درجه به ارتفاع‌های دوسلک، عین‌خوش دست یافته و تک خود را در محورهای پل دزفول دنبال کند با توجه به عرایض بالا و عطف توجه به تمایلات عشایر منطقه که تعدادی از اعضاء جبهه به اصطلاح تحریر خوزستان و وابسته به جبهه خلق عرب بوده و از عوامل اطلاعاتی و ستون پنجمی دشمن هستند. استدعا می‌شود به این مسئله حیاتی و مهم نیز توجه فرمایید تا خدای ناکرده دشمن نتواند در منطقه نفوذ کرده و خسارات جبران‌ناپذیر را به بار آورد و در حال حاضر هیچ یگان ایرانی در این منطقه مستقر نشده است.

یگان‌های مستقر در معابر نفوذی منطقه استفاده آتش لشکر عبارتند از:

۱- محور علی‌غربی، سمیده

یک تیپ مکانیزه، دو آتشبار ۱۲۲ م، یک آتشبار ضد هوایی یک آتشبار سبک

۲- محور عماره، حلفائیه، فکه

یک تیپ مکانیزه یک گردان توپخانه ۱۵۲ م یک آتشبار موشک سام

توضیح: موشک‌های سام ۶ برای هواپیما، از پایگاه پیچ‌انگیزه تا سوبله مستقر شده است.

۳- محور حلفائیه سوبله

یک گردان مکانیزه، یک گردان کماندو، یک آتشبار سبک

۴- محورهای تنومه - کوشک و تنومه - کیلومتر ۲۵ و تنومه - شلمچه

دو گردان مکانیزه، دو گردان تانک، یک آتشبار سبک، دو آتشبار ضد تانک

الف- توضیح اینکه یگان‌های محور تنومه - کوشک و تنومه - کیلومتر ۲۵ و تنومه - شلمچه و سایر یگان‌های ساحلی در اروند رود از نیروهای مستقر در بصره که فاصله آن از شلمچه ۲ کیلومتر می‌باشد را یگان تاکتیکی می‌توان این مسیر را ۴ ساعت در روز و ۶ ساعت در شب بیمایند پشتیبانی می‌شود که عبارتند از:

یک تیپ مکانیزه، چهار گردان ضد هوایی، پنج گردان توپخانه، سه آتشبار ضد تانک، دو آتشبار کبری [۴]، دو آتشبار سبک (خمپاره)، یک تیپ گارد مرزی، دو گردان تفنگدار دریایی، یک گردان تانک، دو گردان شناسایی، دو گردان نیروی مخصوص و یک گردان گارد مرزی.

ب- یگان‌های محور علی غربی - چیلان و علی غربی - بیات (در منطقه لشکر نمی‌باشد) و علی غربی، سمیده، عماره، حلفائیه، فکه و حلفائیه، سویله، به وسیله نیروی مستقر در کوت و عماره که فاصله کوت از مرز ۱۱ کیلومتر می‌باشد پشتیبانی می‌شوند عبارتند از:

یک لشکر سام، یک گروهان شناسایی، یک آتشبار ضد تانک، یک گردان ضد هوایی، یک تیپ پیاده کوهستانی.

پ- کلیه نیروها در خط راهپیمای پایگاه عماره، شعبیه، کوت پشتیبانی هوایی می‌شوند.

بسم الله الرحمن الرحيم

گزارش مورخه ۵۹/۶/۳۰

وضعیت مرزی نقل و انتقالات نیروی دشمن در ۲۴ ساعت گذشته در منطقه به شرح زیر می‌باشد:

- ۱- آنچه امروز در سرتاسر مرز به وقوع پیوست.
- ۲- بررسی گسترش و نقل و انتقالات یگان‌های دشمن در ۳ منطقه فکه، بستان، کوشک، طلایه جدید و قدیم:
 - الف- در ساعت ۲۱۴۵ مورخه ۵۹/۶/۲۹ کلیه چراغ‌های شهر بصره خاموش و در تاریکی فرو رفته.
 - ب- در ساعت ۰۰۲۰ بامداد مورخه ۵۹/۶/۳۰ یگان‌های در خط اعلام نمودند که منطقه آرام است فقط در دویرج گهگاهی تیراندازی می‌شود.
 - پ- در ساعت ۰۱۲۰ مورخه ۵۹/۶/۳۰ اطلاع حاصل شد عراق یگان‌هایی از تانک و پیاده خود را در منطقه روبروی بیات مستقر نمود و احتمالاً قصد حمله دارد.
 - ت- برابر اطلاع رسیده در ۵۹/۲/۲۹ قرارگاه لشکر ۹۲ ارتش عراق با یکی از تیپ‌های تابعه که هویت آن مشخص نشده از شمال عراق در منطقه سویزه [۴] حرکت نموده.
 - ث- اطلاع حاصل شد در روز ۵۹/۶/۲۹ یک تیپ از کوت عازم خانقین شده.
 - ج- یک گروهان از مندلی به منطقه تیپ [ناخوانا] اعزام گردید.
 - چ- برابر اطلاع رسیده در ساعت ۰۳۲۰ در روبروی اسکله ۲۶ آبادان نیروهای عراقی مشغول استقرار تانک در مرز خود بوده‌اند.
 - ح- ساعت ۰۸۰۰ با کلیه یگان‌های در خط تماس گرفته شد درگیری در مرزها وجود نداشت.

خ- در شب گذشته عراق در روبروی طلایه قدیم تقویت نیرو نموده و نزدیکی خط مرز نقل مکان نموده لذا با توجه به گسترش و استقرار نیرو در مرزها، به خصوص در روبروی آبادان، خرمشهر، کوشک، طلایه جدید و قدیم که یک معبر خطرناک است و سایر مرزهای شمالی منطقه خیلی به نظر می‌رسد که عراق قصد دارد یک حمله سرتاسری مرزی با فشار زیاد دست بزند.

د- در ساعت ۰۸۵۰ دشمن گارد مرزی خسروآباد را زیر آتش توپخانه و تانک قرار داد و لحظه به لحظه شدت یافت.

ذ- برابر گزارش از ساعت ۰۸۴۵ پاسگاه‌های سوبله و دوبرج زیر آتش توپخانه دشمن قرار گرفت.

ر- در صبح امروز، اسکله‌های نظامی ۱۱ و ۱۲ واقع در آبادان از طرف عراق تیراندازی شد و برابر اطلاع پایگاه شماره ۴ آبادان در ساعت ۱۰۰۰ دو فروند هلی کوپتر اعزامی از بوشهر به آبادان در حال پرواز بودند که یک فروند آن با سیم فشار قوی بین خسروآباد و آبادان برخورد و سقوط کرده و خلبان آن‌ها سرگرد عسگر محتاج و دو نفر دیگر شهید شدند ضمناً گلوله موشکی سام در نزدیکی لاشه هواپیما مشاهده شد.

ز- در ساعت ۱۱۰۰ اطلاع حاصل شد که نیروی دریایی گمرک خرمشهر نیز مورد هجوم نیروهای عراقی قرار گرفته‌اند.

ژ- رکن سوم لشکر از طریق بالاتر کُد طوفان را ابلاغ کرد.

س- ساعت ۱۱۵۰ تانکر ۵۱۲ ذخیره نفت شرکت نفت آبادان مورد اصابت گلوله دشمن قرار گرفت و در حال اشتعال است.

ش- ساعت ۱۱۵۰ ناوچه نیروی دریایی ایران روبروی دیری فارم مورد اصابت گلوله قرار گرفت و آتش گرفت.

ص- در ساعت ۱۲۴۵ یگان‌های در خط اطلاع دادند که در فکه با نیروهای عراقی درگیری شروع شده.

ض- از ساعت ۱۳۴۰ پاسگاه مؤمنی مورد هجوم قرار گرفت.

ط- در ساعت ۱۴۳۵ با یگان‌های مستقر در فکه تماس گرفته شد کماکان درگیری وجود داشته و یگان‌های خودی در این منطقه زیر آتش توپخانه دشمن بودند.

ظ- یک فروند ناو جنگی عراقی از دهانه فاو وارد شط‌العرب شد و روبروی جزیره مینو مستقر شده است.

ع- برابر گزارش رسیده در شب گذشته گردان ۱۰۴ توپخانه لشکر ۲۱ عراق از عماره به سمت کرخه حرکت نموده است.

غ- برابر اطلاع رسیده دولت عراق در بین [ناخوانا] ایران و ساجدی عراق اقدام به استقرار نیرو و تقویت آن نموده است و یگان موجود در محل یک گروه رزمی پیاده مکانیزه حدود سومار تقویت شده ولی در مقابل هیچ یگان خودی مشاهده نمی‌شود و از طریق عشایر [ناخوانا] تعدادی قابل توجه عضو جبهه خلق عرب بوده و با نفوذ عراق موافق‌اند. این محور به دلایل زیر بسیار اهمیت دارد:

- (۱) از محور الله اکبر، سد کرخه، اهواز تک نماید.
- (۲) از محور بستان، سوسنگرد، اهواز تک خود را دنبال کند.
- (۳) پس از تسخیر ارتفاعات الله اکبر یگان‌های ایران را دور زده و از پشت محاصره نمایند که این محور را با نیروی خود پوشانند.
- ف- آتشبار ۱۳۰ مم مستقر در قصبه با آتش سنگین پادگان [ناخوانا] عراق به سختی زیر آتش گرفت و احتمالاً خسارات زیادی به آن وارد کرده.
- ق- یک فروند هواپیمای نهاجا با پرتاب موشک یک فروند ناوچه موشک‌انداز را منهدم کرد.
- ک- دو نفر نظامی عراق از طریق پاسگاه دویرج به ایران پناهنده شدند.
- گ- در درگیری بین پاسگاه علی شیر و عوامل مزدور عراق که با آتش سنگین ایران پشتیبانی می‌شد دو فروند ناوچه پاسگاه [ناخوانا] گارد ساحلی عراق و انبار مهمات آن‌ها در منطقه برخورد و منهدم گردید.
- ل- دشمن در دهانه اروندکنار به پاسگاه [ناخوانا] چهار گارد ساحلی حمله‌ور و قصد ویران پایگاه شناور را دارند.

بسمه تعالی

ایران کشوری است که رسماً با آمریکا می‌جنگد . «امام خمینی»

آخرین وضعیت در ۲۴ ساعت گذشته تاریخ: ۵۹/۶/۳۱

- ۱- برابر اطلاع لشکر ۵ به کلیه یگان‌های مربوطه دستور سکوت رادیویی داده.
- ۲- در ساعت ۲۲۳۰ روز ۵۹/۶/۳۰ اطلاع رسید که لوله نفت دهلران مورد اصابت گلوله توپخانه قرار گرفت و در نتیجه چاه شماره ۶ و ۱۱ در حال سوختن است.
- ۳- در ساعت ۲۳۲۰ در خین درگیری به وجود آمد و نیروی خودی برج مراقبت خین عراق را منهدم نمودند.
- ۴- در ساعت ۲۴۰۰ اطلاع حاصل شد که عراق در روبروی جزیره مینو مشغول جابجا کردن نیرو می‌باشد.
- ۵- از ساعت ۰۲۰۰ بامداد حملات عراق به روی طاوسیه و دویرج آغاز شد و همچنان ادامه دارد.
- ۶- در ساعت ۰۴۴۰ از سوی نیروی عراقی با خمپاره به قرارگاه گارد ساحلی حمله شد و توسط نیروی خودی پاسخ داده شد این درگیری حدود ده دقیقه ادامه داشت و سپس خاموش شد.
- ۷- در ساعت ۱۲۰۰ اطلاع حاصل شد که عراق کشتیهای که قصد ورود و خروج از شط‌العرب را دارند وادار می‌کند که با پرچم و راهنمای عراق حرکت کنند.
- ۸- در ساعت ۱۲۱۵ اطلاع حاصل شد عراق نیروهای خود را در منطقه فاو تقویت نموده است.
- ۹- برابر گزارش رسیده از منطقه دویرج، بر اثر تیراندازی دشمن گلوله به دکل بی‌سیم پاسگاه فکه خورده و منهدم نموده است و درگیری نیروهای عراقی با نیروهای ایران در این محل شدت یافته است.

- ۱۰- در ساعت ۱۲۳۰ برابر اطلاع گارد ساحلی زیر آتش شدید توپخانه دشمن قرار گرفته و چنانچه تا نیم ساعت دیگر پشتیبانی هوایی یا توپخانه نشود گارد منهدم می‌شود.
- ۱۱- در ساعت ۱۳۳۵ اطلاع حاصل شد که شهرک بابک قدیم مورد بمباران قرار گرفت.
- ۱۲- در ساعت ۱۳۴۵ فرودگاه اهواز مورد بمباران قرار گرفت.
- ۱۳- در ساعت ۱۳۵۰ فرودگاه آبادان بمباران شد.
- ۱۴- انبار مهمات دوکوهه بمباران شد.
- ۱۵- در ساعت ۱۴۰۰ دو فروند میگ نزدیک خلف‌آباد دیده شد که دو بمب در فرودگاه متروکه که بین خلف‌آباد و امیدیه انداخته‌اند و پنج فروند نزدیک ماهشهر مشاهده شد که لوله‌های نفت را بمباران کردند.
- ۱۶- در ساعت ۱۷۰۰ اطلاع حاصل شد که در پاسگاه دویرج در حدود ۲۰ تانک دشمن به طور خط زنجیری درآمده و شروع به تیراندازی نموده که یگان‌های خودی نیز پاسخ داده‌اند.
- ۱۷- در ساعت ۱۷۰۰ نیز اطلاع حاصل شد که پنج فروند هواپیمای دشمن بر فراز خسروآباد مانور می‌کنند.
- ۱۸- در ساعت ۱۸۰۰ سرهنگ زهتابچی اطلاع داد که تعداد ۶۰ تانک به سوبله حمله کرده و یگان‌های خودی را در هم کوبیده و تلفات داده است.
- ۱۹- در ساعت ۱۸۱۵ اعلام شد که فکه و دویرج نیز مورد هجوم تانک‌های دشمن قرار گرفت و شدت دارد.
- ۲۰- در ساعت ۲۱۰۰ ژاندارمری اعلام نمود که پاسگاه طلایه قدیم مورد اصابت گلوله خمپاره قرار گرفت و منهدم شد.
- ۲۱- آخرین وضعیت تیپ ۱ در ساعت ۲۱۱۵، فعلاً کوشک، طلایه جدید، طلایه قدیم نسبت به چند لحظه پیش وضع آرام‌تر است و گاهی تک تیر به چشم می‌خورد.
- ۲۲- در ساعت ۲۱۳۰ فشار بر سابله بسیار زیاد بود و گفته شد که سقوط کرده است.
- ۲۳- در بامداد روز ۵۹/۷/۱ گروهان ژاندارمری هوزگان اطلاع داد که مورد هجوم دشمن قرار گرفته و مشغول پیشروی می‌باشند.
- ۲۴- برابر اعلام ژاندارمری کوشک، طلایه جدید و طلایه قدیم بر اثر فشار بیش از حد منهدم گردید و نیروهای شدیداً درگیر می‌باشند.
- ۲۵- در ساعت ۱۶۳۵ فرودگاه اهواز و پایگاه وحدتی مورد حمله هوایی یگان‌های دشمن قرار گرفت.

آخرین وضعیت در ۲۴ ساعت گذشته

تاریخ: ۵۹/۷/۱

- ۱- بامداد روز ۵۹/۷/۱ گروهان ژاندارمری هوزگان اطلاع داد که مورد هجوم دشمن قرار گرفته و مشغول پیشروی می‌باشند.
- ۲- برابر اعلام ژاندارمری کوشک، طلایه جدید، طلایه قدیم و کوشک مورد هجوم نیروهای دشمن قرار گرفت و مشغول پیشروی می‌باشند.
- ۳- در ساعت ۰۶۳۵ فرودگاه اهواز و پایگاه وحدتی مورد حمله هوایی میگ‌های دشمن قرار گرفت و بمباران شد.
- ۴- اطلاع حاصل شد (از طریق دسک لشکر) که یک فروند میگ عراقی را مورد اصابت قرار داده و سرنگون شده و در نزدیکی شوش سقوط کرد.
- ۵- اطلاع حاصل شد که در صبح امروز موضع توپخانه کاتیوشا گردان ۳۷۲ مستقر در طلایه مورد حمله هوایی قرار گرفت و چهار خودرو و یک آشپزخانه منهدم و سه افسر و چهار درجه‌دار و نه سرباز مفقود گردیدند.
- ۶- برابر اطلاع دسک مستقر در لشکر در ساعت ۰۸۴۰ پایگاه وحدتی مجدداً مورد حمله هوایی دشمن قرار گرفت.
- ۷- برابر اعلام توپخانه لشکر بی‌سیم چی و دیده‌بان گردان توسط نیروهای عراقی دستگیر و فشار در این منطقه بسیار زیاد است.
- ۸- برابر اعلام توپخانه لشکری به استناد گزارش ۳۱۲ در منطقه کوشک فشار هجوم نیروهای عراقی شدت یافت و پیشروی هم نمودند و نیاز مبرمی به پشتیبانی هوایی مخصوص است.
- ۹- صفریه و سوبله در شب گذشته مورد هجوم شدید قرار گرفت و به شدت لطمه دید و برابر اطلاع، تانک‌های خودی به جا مانده.
- ۱۰- کشتی تعمیراتی روبروی پالایشگاه آبادان به تصرف نیروی عراقی درآمد.
- ۱۱- از طرف پاسگاه الزیادیه به طرف نیک‌خرم ایران در [ناخوانا] با توپخانه و خمپاره‌اندازی که [ناخوانا]
- ۱۲- در ساعت ۱۴۳۰ اطلاع حاصل شد که دشمن با حداقل ۲۰۰ تانک به سوی سمیده و دویرج و عین‌خوش پیشروی می‌کند و یگان‌های روبرویش را درهم کوبیده است.
- ۱۳- در ساعت ۱۵۳۰ خبر رسید که به تیپ ۳ حمله هوایی شد و فرمانده تیپ ۳ تیر خورد و تقاضای پشتیبانی هوایی و زمینی گردید.
- ۱۴- در ساعت ۱۳۴۰ دو بمب توسط هوایمای عراقی بروی دو پل دزفول انداخته شد و حمله از دو طرف ادامه دارد.
- ۱۵- تانک‌های عراقی قسمتی از جاده عین‌خوش به طرف دامداری را اشغال کرده‌اند.
- ۱۶- در برابر گزارش ژاندارمری ساعت ۱۵۴۵ هوایمای عراقی پایگاه وحدتی را بمباران کردند.
- ۱۷- فرمانده هنگ ایلام سرهنگ لکی گزارش نمود که واحدهای ارتش در قسمت ایلام عقب‌نشینی کرده و پاسگاه‌های سمیده و چند پاسگاه دیگر سقوط کرده است.

بسم الله الرحمن الرحيم

توجیه ستادی مورخه ۰۹/۷/۲

کسب اجازه آخرین موقعیت دشمن در ۱۲ ساعت گذشته به شرح زیر به عرض می‌رسد:

۱- در محور شلمچه و کیلومتر ۲۵ نیرویی در حدود یک گردان تانک و یک گردان پیاده زرهی از ساعت ۰۹۳۰ روز جاری اقدام به تک نموده. ولی با رشادت و ایثار نیروهای خودی مجبور به عقب‌روی کرده است. در حال حاضر بر مبنای گزارش یگان‌های در خط (ستاد عملیات جنوب) پاسگاه شلمچه عراق در دست نیروهای خودی می‌باشد که پرچم ایران را روی پشت‌بام آن نصب کرده است.

۲- محور کیلومتر ۲۵ دشمن با پشتیبانی آتش توپخانه دورزن موفق به پیشروی در این محور شد و حدود شش کیلومتر جلو آمد ولی با مقابله با نیروهای ایرانی مجبور به عقب‌روی شده و ۱۹ دستگاه تانک آن در زمین به گل نشسته و زمین گیر شده و تا این ساعت نیز با اجرای تک‌تیراندازی بر روی جاده سراسری اهواز خرمشهر ادامه می‌دهند.

۳- در محور طلایه و کوشک نیرویی در حدود یک گردان تانک و یک گردان مکانیزه با پشتیبانی آتش توپخانه دوربرد موفق به ده کیلومتر پیشروی کرده ولی با رشادت پرسنل تیپ ۱ مستقر در این منطقه مجبور به عقب‌نشینی شده و در حال حاضر منطقه آرام و دژها در دست نیروهای خودی است.

۴- در محور سوبله، بستان دشمن نیرویی با استعداد یک گردان تانک و یک گردان مکانیزه با پشتیبانی آتش توپخانه برد بلند موفق شد نیروهای خودی را مجبور به عقب‌نشینی نماید و حدود ده کیلومتر پیشروی کرد و سوبله را تصرف نماید.

۵- در محور فکه و سمیده دشمن با نیرویی در حدود سه گردان تانک و یک گردان مکانیزه با پشتیبانی بی‌امان توپخانه حدود ۱۰ تا ۱۵ کیلومتر پیشروی کرده و خود را به ارتفاعات عین‌خوش برساند و پس از رسیدن این نیرو به عین‌خوش یک گردان تانک از محور مربوطه این یگان را پشتیبانی نموده و به آن ملحق شده است و روی محور عین‌خوش به سمت پای پل در حال پیشروی می‌باشد و برابر گزارش تأیید شده تا سه کیلومتری سایت ۵ دهلران رسیده است.

۶- در ساعت ۰۶۰۰ صبح روز جاری شهر اهواز بمباران هوایی شد که خوشبختانه آسیبی وارد نشد.

۷- در ساعت ۱۱۱۰ روز جاری مجدداً اهواز، پتروشیمی رازی ماهشهر، شوشتر، ایذه و پایگاه وحدتی توسط نیروهای دشمن بمباران شد.

۸- در ساعت ۱۵۴۵ تأسیسات نفتی و بندر خارک مورد حمله هوایی دشمن قرار گرفت و بمباران شد.

۹- شهرستان آبادان و خرمشهر از سحر تاکنون مورد اصابت گلوله‌های توپخانه و خمپاره دشمن می‌باشد و خسارت فراوانی در این شهرستان به بار آورده است.

۱۰- تعداد ده نفر از پرسنل نظامی عراقی در محور کیلومتر ۲۵، الله‌اکبر گویان به نیروهای ایرانی پناهنده شد.

۱۱- برابر اطلاع رسیده روحیه پرسنل نظامی عراق بسیار بد است و اکثریت تمایل به جنگیدن با برادران مسلمان ایران را ندارند.

۱۲- برابر گزارش ژاندارمری ناحیه به استناد اعلام پاسگاه جسر نادری در ساعت ۲۲۰۵ تعدادی درجه‌دار نیروی هوایی به پاسگاه یاد شده مراجعه کردند و گفتند که نیروی عراقی سایت ۵ را اشغال کرده‌اند.

بسم الله الرحمن الرحيم

توجیه ستادی مورخه ۰۹/۲/۶

با کسب اجازه وضعیت و گسترش نیروهای دشمن را به شرح زیر به عرض می‌رسانم:

۱- در محور علی‌غربی - ربوط دشمن با نیروهای دشمن در حدود یک تیپ تقویت شده شامل سه گردان تانک یک گردان مکانیزه و دو گردان توپخانه و سایر سرویس‌های پشتیبانی رزمی اقدام به تک نموده و توانست از طریق این محور به جاده عین‌خوش دهلران دسترسی یافته و روز بعد با یک تک همه‌جانبه یگان مستقر در مواضع عین‌خوش را وادار به عقب‌روی نماید و با تصرف این مواضع کنترل جاده دزفول دهلران را در دست گیرد و تا پای پل پیشروی کند ولی از شب گذشته از پای پل به مواضع عین‌خوش تغییر مکان کرده است.

۲- در محور فکه، دوسلک:

نیرویی با استعداد دو تیپ زرهی شامل دو گردان تانک و دو گردان مکانیزه و دو گردان توپخانه و سایر سرویس‌های رزمی پس از یک جنگ چهار روزه توانسته از این محور خاک ایران نفوذ کرده و با قدرت آتش توپخانه خود یگان‌های خودی را مجبور به عقب‌نشینی نماید و ارتفاعات دوسلک را تصرف کرده و نیروهای خود را در منطقه باز کند و عمده قوای آن با پیوستن به نیروی که در محور عین‌خوش پای پل تک کرده بود ملحق شود و در حال حاضر به طور تمرکزی در مواضع عین‌خوش مستقر بوده و حدود دو گردان آن در چهار کیلومتری شمال شوش محور چنانچه، دوسلک را کنترل می‌نمایند. این نیرو را لشکر ۱۰ زرهی برای عبور از رودخانه کرخه تقویت خواهد نمود.

دشمن قادر است نیروهای مستقر در این دو محور را با یگان‌های مستقر در:

الف- علی‌غربی

ب- شیخ‌سعید

پ- کوت

ظرف ۶ تا ۱۲ ساعت در روز و ۱۲ تا ۱۸ ساعت در شب تقویت نماید.

۳- محور حلفائیه، سوبله، الله‌اکبر، سوسنگرد، حمیدیه:

نیرویی با استعداد یک تیپ مکانیزه تقویت شده شامل دو گردان تانک و دو گردان مکانیزه و یک گردان توپخانه و سایر یگان‌های پشتیبانی رزمی بعد از پس‌زدن نیروی خودی از طریق سوبله و دور زدن جاده اصلی از بیراهه خود را به سه کیلومتری زیر سوسنگرد رسانده و با زدن پل مقابل قریه سبحانی شب گذشته از رودخانه عبور

کرده و شهر سوسنگرد را به تصرف خود درآورد و بعد از تصرف سوسنگرد و محور سوسنگرد، حمیدیه را قطع نموده است و در حال حاضر با آرامش گسترده در طرفین جاده سوسنگرد، حمیدیه در حال پیشروی می‌باشد و شش کیلومتر از سوسنگرد بیرون آمده است.

دشمن قادر است این نیرو را از طریق عماره، حلفائیه ۶ تا ۸ ساعت تقویت نماید.

۴- محور تنومه کیلومتر ۲۵ اهواز:

در این محور نیرویی با استعداد یک تیپ با پس‌زدن نیروهای خودی و قطع محور خرمشهر اهواز به حسینه وارد و با گسترش نیروهای خود در راست و چپ جاده به سمت اهواز پیشروی نموده این نیرو در کیلومتر ۴۰ با یگان‌های دیگر از محور طلایه قدیم، به پادگان حمید آمده بود ملحق شود.

۵- محور نشوه، طلایه قدیم، پادگان حمید:

نیرویی با استعداد دو تیپ زرهی از این محور با سرگرم کردن یگان مستقر در کوشک توانست از طریق طلایه قدیم خود را به پادگان حمید برساند و همراه با تیبی که از محور کیلومتر ۲۵ حسینه به این منطقه آمده بود ملحق شده و به گسترش یافته در یک محور ۶۰ کیلومتری به سمت اهواز پیشروی نماید و خود را تا ۱۵ کیلومتری اهواز برساند. دشمن قادر است این نیرو را از طریق بصره، شعبیه و یگان‌های مستقر در حاشیه اروندرود ظرف ۶ تا ۸ ساعت تقویت نماید.

۶- در محور تنومه، شلمچه، خرمشهر:

یک تیپ شامل سه گردان تانک و یک گردان توپخانه با سایر یگان‌های پشتیبانی رزمی از این محور با پس‌زدن نیروهای خودی، خود را به مدخل خرمشهر و پشت خرمشهر مستقر کردند و با توپخانه دورزن تأسیسات خرمشهر را زیر آتش بگیرند. دشمن قادر است این نیرو را ظرف ۴ تا ۶ ساعت از طریق بصره تقویت نماید.

بسمه تعالی

[۵۹/۲/۱۰]

یگان‌های مستقر در معابر نفوذی منطقه استحقاظی لشکر عبارتند از:

۱- محور علی‌غریبی، سمیده:

یک تیپ مکانیزه، دو آتشبار ۱۲۲ م، یک آتشبار ضد هوایی، یک آتشبار سبک

۲- محور عماره، حلفائیه، فکه

یک تیپ مکانیزه، یک گردان مکانیزه، یک گردان توپخانه ۱۵۲ م، یک آتشبار موشک سام ۶.

توضیح: موشک‌های سام ۶ برای هواپیماها از پاسگاه پیچ‌انگیزه، سوبله مستقر شده است.

۳- محور حلفائیه، سوبله:

یک گردان مکانیزه، یک گروهان کماندو، یک آتشبار سبک.

دو گروهان مکانیزه، یک گردان تانک، یک آتشبار سبک، دو آتشبار ضد تانک.

الف- توضیح اینکه یگان‌های محور تنومه- کوشک، تنومه- کیلومتر ۲۵، تنومه- شلمچه و سایر یگان‌های ساحلی ارونند کنار از نیروهای مستقر در بصره که فاصله آن از شلمچه ۲۰ کیلومتر می‌باشد و هر یگان تاکتیکی می‌تواند این مسیر را ۴ ساعت در روز ۶ ساعت در شب بپیماید پشتیبانی می‌شوند که عبارتند از:

یک تیپ مکانیزه، چهار گردان ضد هوایی، شش گردان توپخانه، سه آتشبار ضد تانک، دو آتشبار کسری، دو آتشبار سبک (خمپاره)، یک تیپ گارد مرزی دو گردان تفنگ‌دار دریایی، یک گردان تانک، دو گردان شناسایی، دو گردان نیروی مخصوص و یک گردان گارد مرزی.

ب- یگان‌های محور علی غربی- چلات و علی غربی- بیات (در منطقه لشکر نمی‌باشد) و علی غربی- سمیده و عطاره، حلفائیه- فکه و حلفائیه- سابله به وسیله نیروهای مستقر در کوت و عماره که فاصله کوت از مرز ۱۱۰ کیلومتر می‌باشد پشتیبانی می‌شوند، عبارتند از:

یک لشکر زرهی و یک گردان مکانیزه، سه گردان توپخانه صحرائی، دو تیپ گارد مرزی، یک آتشبار موشک سام ۶، یک گروهان شناسایی، یک آتشبار ضد تانک، یک گردان ضد هوایی، یک تیپ پیاده کوهستانی.

پ- کلیه نیروهای در خط را هوایماهای پایگاه عماره، شعبیه، کوت پشتیبانی هوایی می‌کنند.

تقویت نزدیک	واحدهای درگیر در ۵۹/۷/۶
از بصره: - گردان تانک - گردان ۷ نیروی مخصوص - گردان ۴ گارد مرزی	در محور تنومه- شلمچه: - گردان‌های تانک [ناخوانا] تیپ ۶ لشکر ۳ - گردان ۴ مکانیزه تیپ ۶ لشکر ۳ - گردان ۲۶ توپخانه لشکر ۵ - گردان ۹ ضد هوایی ن-ه - آتشبار ۶۴ سبک نیرو مخصوص - آتشبار ۱ گردان ۲ ضد تانک لشکر ۱
از بصره:	در محور تنومه- کیلومتر ۲۵: - گردان تانک علی و حسین تیپ ۲۶ لشکر ۱ - گردان مکانیزه ۷ تیپ ۲۶ لشکر ۱ - گردان ۶۸ ضد هوایی ن-ه - گردان ۷ توپخانه لشکر ۵ - آتشبار ۹ سبک لشکر ۵ - آتشبار ۳ ضد تانک گردان ۲ لشکر ۵

<p>از عماره:</p> <ul style="list-style-type: none"> - گردان ۳ مکانیزه تیپ ۱۵ لشکر ۵ - گردان ۳ مکانیزه تیپ ۲۰ لشکر ۵ 	<p>در محور تنومه- کوشک:</p> <ul style="list-style-type: none"> - گردان‌های ۱ و ۲ مکانیزه تیپ ۱۵ لشکر ۵ - گردان‌های ۵ تانک تیپ ۱۵ مکانیزه - گردان‌های ۱ و ۲ تیپ ۲۰ مکانیزه لشکر ۵ - گردان تانک ۱۰ تیپ ۲۰ مکانیزه - گردان ۱۲ توپخانه لشکر ۵ - گردان ۴۰ توپخانه لشکر ۵ - گردان ۱۷ ضد هوایی ن-ه - گردان ۲۹ ضد هوایی لشکر ۵ - آتشبارهای ۴ ضد تانک لشکر ۵ - آتشبار ۳ سبک لشکر ۵
<p>از عماره:</p> <ul style="list-style-type: none"> - گردان‌های ۱ و ۲ تیپ ۲۷ مکانیزه 	<p>در محور حلفائیه- سوبله</p> <ul style="list-style-type: none"> - گردان ۸ تانک تیپ ۲۷ لشکر ۱ - گردان ۳ مکانیزه تیپ ۲۷ لشکر ۱ - گردان ۲۸ توپخانه لشکر ۱ - آتشبار ۱ سبک لشکر ۱ - آتشبار ۱ ضد تانک گردان ۴ لشکر ۵
<p>از عماره:</p> <ul style="list-style-type: none"> - گردان ۳ زرهی تیپ ۴۲ لشکر ۹ - یک گردان توپخانه از لشکر ۹ - گردان ۲ مکانیزه تیپ ۱۴ لشکر ۹ 	<p>در محور حلفائیه- فکه</p> <ul style="list-style-type: none"> - گردان ۹ مکانیزه و گردان‌های تانک تیپ ۴۲ لشکر ۹ - آتشبار ۲ ضد تانک گردان ۴ لشکر ۱ - آتشبار ۱ سبک لشکر ۱ - گردان ۳۰ توپخانه لشکر ۱
<p>از عماره:</p> <ul style="list-style-type: none"> - گردان تانک سبیله تیپ ۳۴ لشکر ۱ - گردان ۱ مکانیزه تیپ ۱۴ لشکر ۹ - گردان توپخانه لشکر ۹ 	<p>در محور علی‌غربی- سمیده</p> <ul style="list-style-type: none"> - گردان‌های تانک قرطبه و تیپ ۳۴ - گردان ۸ مکانیزه تیپ ۳۴ - گردان ۲۸ توپخانه لشکر ۱ - آتشبار ۲ سبک لشکر ۱ - آتشبار ۳ ضد تانک گردان ۴ لشکر ۱

<p>از عماره:</p> <ul style="list-style-type: none"> - گردان‌های او ۲ مکانیزه تیپ ۱ لشکر ۱ - گردان ۲ مکانیزه تیپ ۱۴ لشکر ۹ - گردان توپخانه ۶ لشکر ۹ 	<p>در محور علی‌غربی-ربوط</p> <ul style="list-style-type: none"> - گردان ۱ زرهی تیپ ۱ لشکر ۱ - گردان تانک تیپ ۱۴ لشکر ۹ - گردان ۲ مکانیزه تیپ ۱ لشکر ۱ - گردان ۱ توپخانه لشکر ۱ - آتشبار ۴ ضد تانک لشکر ۱ - آتشبار سبک ۶ لشکر ۹
---	--

یگان‌های تقویت دور	
<p>در محورهای تنومه، شلمچه، کیلومتر، کوشک</p> <ul style="list-style-type: none"> - تیپ ۷۷ نیرو مخصوص - تیپ ۴۳ زرهی لشکر ۹ - تیپ ۲ گارد مرزی - گردان ۶۴ توپخانه ساحلی - تیپ ۱۱۳ گارد مرزی لشکر ۱۱ - گردان سوار زرهی [ناخوانا] لشکر ۵ - گردان‌های ۶۴ و ۴۴ ضد هوایی ن-ه 	<p>در محور علی‌غربی، سوبله، حلفائیه، فکه، سوبله، علی‌غربی، ربوط</p> <ul style="list-style-type: none"> - تیپ ۱۰ لشکر ۱۰ - تیپ ۳۶ پیاده لشکر ۲ - لشکر ۱۲ مکانیزه سپاه ۳ - تیپ ۴۳ و ۳ گارد مرزی - گردان‌های ۱۹ و ۵۱ توپخانه لشکر ۱۰ - گردان ۵۴ ضد هوایی ن-ه موشکی - گردان ۱۰۴ توپخانه لشکر ۱۲ - آتشبار ۳۵ سام تیپ ۱۴۵

بسم الله الرحمن الرحيم

گزارش رکن ۲ لشکر ۹۲ در تاریخ ۵۹/۷/۱۱

با کسب اجازه وضعیت و گسترش نیروهای دشمن را به شرح زیر به عرض می‌رسانم:

۱- در محور شلمچه خرمشهر

الف- یگان درگیر

(۱) دو گردان تانک

(۲) یک گردان مکانیزه

(۳) چهار گردان توپخانه

(۴) یک گردان نیروی مخصوص از تیپ ۳۳

ب- یگان احتیاط

(۱) یک تا دو گردان نیروی مخصوص از تیپ ۳۳

(۲) یک گردان تانک

که نیروی فوق به شرح زیر مستقر می‌باشند:

(الف) در پشت سیل بند خرمشهر- بغداد پنج قبضه توپ مستقر است که شهر خرمشهر را می‌کوبد.

(ب) در جلو پاسگاه شلمچه ایران- چهار گردان توپخانه در حدود ۷۲ الی ۶۵ عراده توپ مستقر است

که شهر آبادان و خرمشهر را زیر آتش دارد.

(پ) در منطقه بین پل نو و مندوان سه گردان تانک و یک گردان مکانیزه مستقر است.

توضیح اینکه این گسترش تا ساعت ۱۰۰۰ صبح امروز به همین حالت بوده‌اند.

برابر اظهار پناهنده تیپ ۱۵ به انگیزه شکست و متواری شدن در روز گذشته تعدادی پرسنل و وسایل

باقیمانده آن بین یگان‌های تیپ ۶ و تیپ ۲ و تیپ ۲۶ تقسیم شده.

۲- در محور خرمشهر، اهواز

الف- یگان درگیر

(۱) سه گردان تانک

(۲) سه گردان مکانیزه

(۳) سه گردان توپخانه

(۴) یک گردان ضد هوایی و سایر پشتیبانی رزمی

ب- یگان احتیاط

(۱) چهار گردان مکانیزه

(۲) دو گردان تانک

که نیروهای فوق در محل‌های زیر مستقر می‌باشند:

- (الف) در دب حردان
- (ب) در قریه کوهه پائین
- (پ) در ایستگاه آب تیمور
- (ت) در پادگان حمید و ایستگاه حمید
- (ث) در قریه مقطوع
- (ج) در بیوضی و سربچه
- (چ) در دوب سلیمان جنوبی
- (ح) چگینه پائین
- (خ) به طرف کوهک و طلایه قدیم و جدید در تمام منطقه
- (د) محل و مسیر تدارکاتی محور از کوشک البصر می‌باشد

۳- در محور بستان، سوسنگرد، حمیدیه

الف- دشمن که تا سوسنگرد پیش آمده بود و قصد عبور از حمیدیه را داشت با تحمل تلفات و خسارات فراوان به عقب رانده شد، بار دیگر قصد پیشروی دارد زیرا اهالی هویزه تعداد ۶۰ دستگاه تانک‌های دشمن را دیده‌اند که از شش کیلومتری خارج سوسنگرد به سمت جنوب شرقی در حرکت بوده‌اند که احتمالاً قصد پیوستن یگان‌های مستقر در منطقه حردان را دارند.

ب- برابر اطلاع واصله از پاسگاه چیلان در مورخه ۵۹/۷/۲۰ تعداد ۶۰ دستگاه خودرو با چراغ نور پائین از محور کوت، علی‌غریبی به طرف مرز موسیان و سوسنگرد در حرکت بودند که دال بر تقویت نیروهای دشمن در محور بستان، سوسنگرد می‌باشد.

پ- در حال حاضر در محور بستان، سوسنگرد، حمیدیه به استناد گزارش شناسایی‌های هوایی که توسط هلی کوپتر انجام شده هیچ‌گونه نیروی دشمن مشاهده نگردیده، فقط اثر چرخ تانک از عزیزآباد تا سعدوده تفسک مشاهده گردید.

۴- محور فکه، دوسلک، دزفول، مقابل شوش

الف- یگان درگیر

(۱) شش گردان تانک

(۲) چهار گردان مکانیزه

(۳) پنج گردان توپخانه

ب- یگان احتیاط

(۱) سه گردان تانک

(۲) یک گردان مکانیزه

۵- متفرقه:

- الف- از منطقه بصره به فرماندهی منطقه عملیات اطلاع داده شد است که واحد تانک ایرانی شامل ده دستگاه تانک ۴۰ کیلومتری خرمشهر، اهواز به علت خستگی و ضعف روحیه برای حمله و خلع سلاح مناسب است.
- ب- تیپ ۸ لشکر ۳ عراق مستقر در شلمچه حملات هوایی ایران را سنگین و دفاع ضد هوایی را در جدال آن ناتوان اعلام و تقاضای آتشبار ضد هوایی نموده است و این موضوع با اعزام آتشبارهای ۱ و ۲ و ۵ گردان ۶۸ ضد هوایی سبک ارتش عراق به ۸۰ کیلومتری اهواز ارتباط دارد.
- پ- در روز جاری هم رکن دوم ۳ بار مأمورین خود را به وسیله هلی کوپتر جهت شناسایی محور اهواز تا شوش و اهواز تا بستان اعزام نمود و مشاهدات به مبادی مربوطه گزارش گردید.

فصل سوم

برآوردهای ستادی

برآورد اطلاعاتی شماره ۳

مدرک: نقشه ۱:۲۵۰۰۰۰ منطقه خوزستان، ایلام

صفحه از صفحه
نسخه از نسخه
قرارگاه تاکتیکی نزاچا
دزفول ۵۹/۱۱/۲۰

۱- مأموریت:

جلوگیری و متوقف نمودن آفند دشمن، انهدام دشمن، عقب‌راندن دشمن تأمین خط مرز در منطقه ۲.

۲- منطقه عملیات:

الف- جو:

(۱) وضعیت موجود:

مشخصات روشنایی در منطقه اهواز

روز	تاریخ	آغاز روشنایی دریایی	طلوع آفتاب	غروب آفتاب	پایان روشنایی دریایی
دوشنبه	۵۹/۱۱/۲۰	۰۶۰۹	۰۷۰۳	۱۷۵۶	۱۸۵۰
سه‌شنبه	۵۹/۱۱/۲۱	۰۶۰۸	۰۷۰۲	۱۷۵۷	۱۸۵۱
چهارشنبه	۵۹/۱۱/۲۲	۰۶۰۷	۰۷۰۱	۱۷۵۸	۱۸۵۲
پنج‌شنبه	۵۹/۱۱/۲۳	۰۶۰۷	۰۷۰۱	۱۷۵۸	۱۸۵۳
جمعه	۵۹/۱۱/۲۴	۰۶۰۶	۰۷۰۰	۱۷۵۹	۱۸۵۴
شنبه	۵۹/۱۱/۲۵	۰۶۰۵	۰۶۵۹	۱۸۰۰	۱۸۵۵
یک‌شنبه	۵۹/۱۱/۲۶	۰۶۰۶	۰۶۵۸	۱۸۰۱	۱۸۵۶
دوشنبه	۵۹/۱۱/۲۷	۰۶۰۳	۰۶۵۷	۱۸۰۲	۱۸۵۶
سه‌شنبه	۵۹/۱۱/۲۸	۰۶۰۱	۰۶۵۶	۱۸۰۳	۱۸۵۷
چهارشنبه	۵۹/۱۱/۲۹	۰۶۰۱	۰۶۵۵	۱۸۰۴	۱۸۵۸
پنج‌شنبه	۵۹/۱۱/۳۰	۰۶۰۱	۰۶۵۴	۱۸۰۴	

مختصات روشنایی به طور ماهیانه قبلاً به یگان‌ها توزیع می‌گردد.

(۲) تأثیر جو در راه‌های کار دشمن:

(الف) اثر جو بر روی پرسنل عادی (وجود مه صبحگاهی و ابر باعث محدودیت دید می‌شود).

(ب) اثر جو روی تجهیزات عادی (وجود بخارات و بارندگی ضرورت نظافت سلاح و تجهیزات را ایجاب

می‌کند.

(پ) اثر جو بر روی زمین: به جزء زمین‌های اصلی دشمن قسمت شمالی منطقه (غرب کرخه در منطقه

دزفول- شمال کرخه در منطقه بستان، سوسنگرد، حمیدیه) به علت وجود خاک رس، بارندگی‌های فصلی و

آب گرفتگی‌ها باعث کند شدن و محدود شدن حرکات به جاده و زمین‌های مرتفع منطقه می‌گردد. طغیان رودخانه‌های کرخه و کارون و جراحی و آب گرفتگی منطقه غرب اهواز، شمال آبادان و خونین شهر موجب تغییر مکان یگان‌های دشمن و به عبارت دیگر تحمیل آرایش و گسترش به دشمن می‌گردد. با توجه به امکان بارندگی بیشتر و طغیان رودخانه در آینده محدودیت بیشتری برای دشمن به وجود خواهد آورد.

(۳) تأثیر جو در راه‌های کار خودی:

(الف) اثر جو بر روی پرسنل عادی (وجود مه صبحگاهی، ابر باعث محدودیت دید می‌شود).

(ب) اثر جو بر روی تجهیزات عادی (وجود بخارات و بارندگی ضرورت نظافت سلاح و تجهیزات را ایجاب می‌کند).

(پ) اثر جو بر روی زمین: وجود خاک رس در اکثر نقاط منطقه و بارندگی باعث کند شدن حرکات و آبگرفتگی‌های ناشی از طغیان رودخانه‌های کرخه، کارون و جراحی باعث محدودیت حرکات جاده‌ها می‌گردد. وجود آب گرفتگی‌ها موجب برهم زدن آرایش و گسترش یگان‌های خودی است.

ب- زمین:

(۱) وضعیت موجود:

(الف) دید و تیر

«۱» از منطقه اهواز در غرب کارون زمین صاف و دید و تیر عالی است. جنگل‌های مصنوعی و نخلستان و آبادی‌ها، دید و تیر را محدود می‌کند. در قسمت شرق کارون وجود ارتفاعات دید و تیر را محدود می‌کند.

«۲» از شمال کرخه تا شمال منطقه وجود ارتفاعات میشداغ، تینه، عین‌خوش، تپه‌های ابوصلیبی‌خات، تپه‌های رملی و ارتفاعات کبیرکوه، میدان دید و تیر را محدود می‌کند.

(ب) اختفاء و پوشش:

در سرتاسر منطقه به‌جز ارتفاعات میشداغ، تینه، الله‌اکبر، ارتفاعات کبیرکوه و زمین‌های بریده، بریده مرز از موسیان تا مهران و کوه‌های گچ محدود به آبادی‌ها و اشجار مصنوعی می‌گردد.

(پ) موانع:

آب گرفتگی‌های جنوب و غرب اهواز، تپه‌های رملی قسمت مرکزی منطقه، رودخانه‌های کارون، کرخه، دوبرج و نهرهای انشعابی از آن به ارتفاعات میشداغ، تینه، کبیرکوه می‌باشد بارندگی‌ها و طغیان رودخانه‌ها و آب گرفتگی‌های انبوه نیز موانع بیشتری برای دشمن به وجود خواهد آورد.

(ت) عوارض حساس:

«۱» پل‌های روی رودخانه‌های مذکور شهرهای آبادان، اهواز، سوسنگرد، دزفول و جاده‌های ماهشهر-

اهواز و اهواز- اندیشک و راه آهن سرتاسری.

«۲» نیروگاه‌های برق منطقه، تأسیسات نفتی منطقه، فرودگاه‌های منطقه و سدهای رود کارون.

«۳» پایگاه وحدتی، امیدیه، ارتفاعات شمالی منطقه دزفول، ارتفاعات علی گره زده، تینه و میشداغ.

(ث) معابر وصولی (پیوست الف)

«۱» معابر وصولی به داخل منطقه خودی.

«الف» معبر (دارخوین اهواز و شرق کارون) به طول ۸۰ کیلومتر: این محور ابتدا به علت وجود هور شادگان و آب گرفتگی و رود کارون فاقد فضای مانوری کافی است و حرکات محدود به جاده می شود. در قسمت جنوبی اهواز وجود کانال انحرافی و طغیان کارون فضای مانوری دارد. دید و تیر به جزء در مناطق آبادی ها، عالی است، اختفاء و پوشش ندارد. عوارض حساس آن پل های کوچک مسیر جاده و قسمت فارسیات است که در صورت تصرف آن، دشمن قادر خواهد بود با ایجاد پل کارون مبادرت به اشغال و تمرکز نیرو در این معبر نماید. در صورت استفاده از این معبر، شهر اهواز در محاصره قرار گرفته و جاده اهواز به ماهشهر و در نتیجه از نقاط اهواز تا شیراز و شهرهای جنوبی قطع می گردد و دشمن قادر خواهد بود لوله های نفت و چاه های نفت را کنترل نماید و نیز محورهای [ناخوانا] مسجدسلیمان منهدم می گردد. کنترل این معبر توسط دشمن تهدید جدی برای اهواز و ماهشهر و کلیه نیروهای مستقر در منطقه آبادان خواهد بود.

«ب» معبر ۲۵ کیلومتر در روی محور اهواز- خرمشهر، اهواز: در ابتدای این معبر به علت آب گرفتگی فضای مانوری محدود به قسمت جنوبی آن (مجاور کارون) با فضای مانوری ۱ کیلومتر در قسمت شمالی جاده و راه آهن اهواز به خرمشهر سرتاسر منطقه را آب گرفته. در کرخه کور و جنگل مصنوعی گمبویه منتهی می شود بعد از ۳ کیلومتر قسمت جنوبی جاده اهواز- خرمشهر دارای فضای مانوری حدود ۵ کیلومتر می شود که توسط کانال های آبیاری محدود می شود. دید و تیر در این معبر عالی، و فقط در اشجار آبادی ها و ساختمان ها، محدود می شود و اختفاء و پوشش مناسبی ندارد. موانع عمده آن، آب گرفتگی وسیع این منطقه است که حرکات را به جاده اسفالت محدود می کند. عوارض حساس آن، شهر اهواز و ارتفاعات فولی آباد می باشد.

«پ» معبر جفیر- سوسنگرد: این معبر از فضای مانوری برای یک لشکر برخوردار است. دید و تیر آن عالی و اختفاء و پوشش ندارد و محدود به آبادی ها و اشجار آن ها، موانع آن آب گرفتگی های محلی کرخه کور و نهر نیسان، خاک رملی و مواقع بارندگی است. عوارض حساس، شهر سوسنگرد می باشد.

«ت» معبر بستان- سوسنگرد (جنوب کرخه): چون در کنترل عراقی ها است بحث نمی شود.

«ث» معبر بستان- سوسنگرد (شمال کرخه): این معبر از دید و تیر عالی برخوردار است. موانع عمده آن آب گرفتگی منطقه است. عوارض حساس آن ارتفاعات الله اکبر و شهر سوسنگرد است.

«ج» معبر الله اکبر- حمیدیه (شمال کرخه): به طول ۲۵ کیلومتر، دارای دید و تیر عالی است. اختفاء و پوشش ندارد. فضای مانوری یک تپ را دارد. موانع آن وجود کانال آبیاری و رودخانه کرخه است. عوارض حساس آن ارتفاعات الله اکبر و پل های رودخانه کرخه و شهر حمیدیه و پادگان حمیدیه است.

در صورت تصرف منطقه حمیدیه توسط دشمن تهدید کلی برای شهر اهواز و محور اهواز- اندیمشک خواهد بود. دسترسی دشمن به معبر، از منطقه سوبله و بستان به ابتدای الله اکبر و سپس دور زدن ارتفاعات الله اکبر از قسمت شمالی آن میسر است.

«ج» معبر وصولی دوسلک، رقایه، عبدالخان: به طول تقریبی ۵۰ کیلومتر وجود تپه‌های رملی، دید و تیر را محدود می‌کند. فضای مانوری آن در نقاط مختلف متغیر و به طور کلی برای یک تیپ مناسب است. موانع آن وجود تپه‌های رملی است که در طول مسیر حرکات را کانالیزه و کند می‌کند. عوارض حساس آن: دستیابی به محور اهواز - اندیمشک و تهدید اهواز از شمال و تهدید شوش و دزفول از جنوب می‌باشد.

«ح» معبر دوسلک- شوش: در کنترل دشمن است، عوارض حساس شهر شوش و کنترل جاده اهواز- اندیمشک و تهدید دزفول از سمت جنوب و دور زدن نیروهای مدافع منطقه پای پل از جنوب آن‌ها می‌باشد.

«خ» معبر علی‌گره‌زد، پای پل دزفول: تا ۲ کیلومتری غرب کرخه در کنترل عراقی‌ها است در صورت ادامه تک در این معبر شهر دزفول و اندیمشک و راه آهن و پایگاه چهارم و ارتفاعات شمالی خوزستان در کنترل عراقی‌ها قرار می‌گیرد و هرگونه پشتیبانی نیروهای مستقر در خوزستان و مردم منطقه را از این محور قطع می‌نماید. عوارض حساس این معبر دارای ارزش حیاتی و سیاسی است.

«د» معبر امامزاده عباس- چگری [؟] ، [ناخوانا] معبری است کوهستانی که حرکات محدود به جاده می‌شود. دید و تیر محدود و از اختفاء و پوشش مناسب برخوردار است. عوارض حساس آن کنترل محور فرعی آبادان و قطع پشتیبانی نیروهای این منطقه است. در صورت پیشروی دشمن در این محور جاده اندیمشک - خرم‌آباد تهدید می‌شود.

«ذ» محور فرعی دهلران- مورموری دارای شرایط محور قبلی است.

«۲» معابر وصولی به داخل منطقه دشمن به علت در تماس بودن با دشمن و با توجه به مأموریت (انهدام، عقب راندن دشمن، تأمین خط مرز) در بند الف ماده ۵ نتیجه و تأثیر منطقه در راه‌های کار خودی، تشریح می‌گردد.

(۲) تأثیر منطقه در راه‌های کار دشمن:

(الف) پدافند دشمن:

در منطقه شمال آبادان، غرب اهواز و سوسنگرد، زمین برای پدافند دشمن مناسب است. آبگرفتگی‌های محلی و طغیان رودخانه که در نتیجه موانع ایجاد نموده است به نفع پدافند دشمن است.

زمین‌های غرب کرخه (تپه‌های شاوریه، علی‌گره‌زد، ابوصلیبی‌خات، عین‌خوش، میشداغ و تینه ارتفاعات و تپه‌های دنباله ارتفاعات حمزین از شمال فکه تا مهران) برای پدافند مناسب می‌باشد. دشمن در

حال حاضر با توجه به گسترش دشمن و موقعیت هدف‌ها در هر منطقه و وضع زمین بهترین زمین‌های محلی را جهت پدافند در اختیار دارد.

(ب) آفند دشمن:

«۱» زمین منطقه خونین‌شهر - آبادان به علت آب‌گرفتگی و بارندگی فعلاً برای آفند دشمن مناسب نیست و حرکات به جاده، محدود می‌شود.

«۲» زمین در منطقه اهواز به علت آب‌گرفتگی منطقه برای آفند دشمن مناسب نیست.

«۳» زمین در منطقه سوسنگرد با وجود بعضی نقاط آب‌گرفته برای ادامه تک او مناسب است.

«۴» زمین در منطقه شوش و دزفول برای تأمین ساحل غربی رودخانه کرخه مناسب است. ادامه تک از کرخه به سمت شرق به علت وجود مانع رودخانه کرخه محدودیت ایجاد می‌کند.

«۵» بهترین معابر وصولی دشمن:

«الف» ادامه تک از مواضع فعلی و تصرف شهر سوسنگرد و یا قطع جاده ارتباطی حمیدیه - سوسنگرد می‌باشد.

«ب» سه‌راهی قهوه‌خانه (مختصات ۸۳-۲۸) - پل نادری دزفول می‌باشد.

«پ» دوسلق - رقایبه - عبدالخان (۲۴-۵۰) می‌باشد.

(۳) تأثیر منطقه در راه‌های کار خودی:

(الف) پدافند خودی

- زمین برای پدافند در منطقه خرمشهر - آبادان مناسب نیست. وجود رودخانه کارون و بهم‌نشیر شرایط مناسبی برای پدافند خودی فراهم می‌کند.

- زمین برای پدافند در منطقه اهواز مناسب نیست. آب‌گرفتگی منطقه شرایط مناسبی برای پدافند خودی فراهم می‌کند.

- زمین برای پدافند در منطقه سوسنگرد مناسب نیست.

- زمین برای پدافند در امتداد شمالی - جنوبی رودخانه کرخه مناسب نیست.

- تپه‌ها و ارتفاعات شمال جاده دزفول - دهلران برای پدافند مناسب نیست. بهترین منطقه پدافندی مواضع فعلی است که دشمن به ما تحمیل کرده است.

(ب) آفندی خودی

- زمین بدون توجه به وضع دشمن برای آفند خودی در منطقه سوسنگرد - اهواز - آبادان مناسب است.

هر چند که آب‌گرفتگی‌ها، بارندگی و اثر آن روی زمین، عامل عمده محدود کننده خواهد بود.

«۱» آفند در منطقه خرمشهر - آبادان توصیه نمی‌شود.

«۲» آفند در جبهه اهواز توصیه نمی‌شود.

«۳» آفند در معبر واقع بین حمیدیه- سوسنگرد به طرف کرخه کور به منظور انهدام دشمن. عقب راندن دشمن و کم کردن میزان تهدید روی شهر سوسنگرد و سپس حمیدیه- اهواز و تهدید عقبه دشمن در منطقه اهواز و هویزه و با توجه به بارندگی و اثر آن روی زمین توصیه می‌شود.

«۴» با توجه به وضع زمین و وجود تپه‌های علی‌گره‌زد- ابوصلیبی خات و عین‌خوش و استعداد و گسترش دشمن در منطقه، هر گونه آفند از شرق به غرب (تک جبهه‌ای) در منطقه غرب کرخه و جبهه دزفول توصیه نمی‌شود. در این منطقه باز بودن جناح جنوبی و شمالی دشمن و وضع مناسب، زمین سمت‌های آفندی مناسبی را ارائه می‌دهد.

پ- سایر مشخصات

(۱) وضع اقتصادی روانی: از نظر اقتصادی با توجه به خشک و بدون آبادی بودن، اکثر مناطق متصرفی دشمن و کمبود جمعیت آن به جز خرمشهر، گذشته از غنائمی که در گذشته از خرمشهر و سایر نقاط به دست دشمن افتاده و با توجه به عدم کشت مزارع، ارزش اقتصادی برای دشمن ندارد. البته می‌توان چاه‌های نفت مناطق مرزی موسیان را چنانچه دشمن از آن بهره‌برداری نماید، به حساب آورد. از نظر روانی اهالی منطقه متصرفی دشمن به دو قسمت تقسیم شده‌اند، عمده قلیلی عرب زبان که در مناطق باقی‌مانده و با دشمن همکاری دارند و به صورت ستون پنجم آن‌ها در سرتاسر منطقه تردد نموده و با کسب اطلاعات و نشر شایعه به او کمک می‌کنند. قسمت دیگری که مناطق متصرفی را ترک نموده‌اند مشکلات اقتصادی و اجتماعی برای دولت فراهم نموده‌اند. وجود اهالی عرب زبان (تعدادی که مخالف نظام جمهوری اسلامی هستند)، وجود عناصر ضد انقلاب در منطقه، وجود عناصر طرفدار جبهه التحریر خوزستان عواملی است که به نفع دشمن است.

(۲) تأثیر روی راه‌های کار دشمن: آن قسمت از اهالی که در منطقه باقی مانده‌اند و به نفع دشمن فعالیت دارند و نیز قسمت دیگر که منطقه را ترک نموده‌اند و تولید مشکلاتی برای دولیت نموده‌اند بازهم به سود دشمن است و دشمن سعی دارد با گلوله‌باران نمودن شهرها هر چی بیشتر نسبت به متواری و آواره نمودن اهالی مناطق، مشکلات بیشتری برای کشور ما فراهم نماید. عوامل ضدانقلاب و جبهه التحریر خوزستان در سرتاسر منطقه پراکنده و به نفع دشمن فعالیت دارند.

(۳) تأثیر روی راه‌های کار خودی: اعضا حزب‌الدعوه و طرفداران آن‌ها و شیعه‌های عراق عوامل ناراضی حکومت بعث عراق که باعث شورش‌ها، پخش اعلامیه‌ها، اجرای خرابکاری در منطقه دشمن گردیده است، عواملی است که به سود ما است. پشتیبانی و حمایت بی‌دریغ ملت ایران مخصوص اهالی منطقه، یکی از عوامل موفقیت فعلی نیروهای مسلح است که خود نه اینکه مشکلی فراهم نموده‌اند، بلکه خیلی از مشکلات نیروهای مسلح را که در هر جنگی دست و پاگیر ارتش‌ها است حل نموده‌اند.

جمع‌آوری اطلاعات، شرکت در عملیات رزمی، انجام هرگونه پشتیبانی‌های لجستیکی و روانی از نیروهای رزمنده را می‌توان نام برد.

۳- وضعیت دشمن:

الف- گسترش: پیوست ب کالک گسترش.

ب- ترکیب:

(۱) در جبهه آبادان و خونین شهر: لشکر ۱۲ زرهی با ۲ تیپ ۴۲ زرهی (۲ گردان تانک و یک گردان مکانیزه) و تیپ ۴۶ مکانیزه (۳ گردان مکانیزه و یک گردان تانک) و تیپ ۲۶ زرهی لشکر ۵ (۲ گردان تانک یک گردان مکانیزه) یک تیپ زرهی از لشکر ۳ زرهی (۳ گردان تانک و یک گردان مکانیزه) یک تیپ نیروی مخصوص ستاد کل (۲ گردان نیروی مخصوص).

یگان‌های فوق با ۹ گردان توپخانه صحرائی و ۹ گردان ضد هوایی، ۴ گردان موشکی و ۳ آتشبار موشکی ضد هوایی پشتیبانی می‌شود.

(۲) در جبهه اهواز: تیپ ۲۰ مکانیزه لشکر ۵ (۳ گردان مکانیزه و یک گردان تانک) تیپ ۸ مکانیزه لشکر ۳ زرهی (سه گردان مکانیزه و یک گردان تانک) یک گردان شناسایی و یک گردان نیروی مخصوص که با حداقل ۳ گردان توپخانه صحرائی پشتیبانی می‌شود. (به علت نزدیکی و تغییر مکان یگان‌های این منطقه به سمت سوسنگرد و هویزه تعیین دقیق یگان‌های این منطقه مشخص نشد) تیپ‌های ۲۴، ۳۵، ۱۵ در منطقه عمومی این جبهه قرار دارند. (۳) در جبهه سوسنگرد: لشکر ۹ زرهی با ۲ تیپ زرهی ۳۵ (۳ گردان تانک و یک گردان مکانیزه) و تیپ ۴۳ زرهی (۳ گردان و یک گردان مکانیزه).

تیپ ۲۴ مکانیزه با ۳ گردان مکانیزه و یک گردان تانک در منطقه جفیر- یک گردان مکانیزه از تیپ ۱۰ زرهی (۲ گردان تانک و یک گردان مکانیزه) و تیپ ۱۲ زرهی از لشکر ۳ (۳ گردان تانک و یک گردان مکانیزه) و تیپ ۳۰ زرهی لشکر ۶ (۳ گردان تانک و یک گردان مکانیزه) یک گردان پیاده از تیپ ۳۶ لشکر ۲ که با ۱۳ گردان توپخانه صحرائی و ۴ گردان پدافند هوایی پشتیبانی می‌شوند.

(۴) در جبهه شوش- دزفول- دشت عباس: لشکر ۱۰ زرهی با ۲ تیپ ۱۷ زرهی و ۴۲ زرهی (هر یک با ۳ گردان تانک و یک گردان مکانیزه) و یک گردان شناسایی و تیپ ۱۴ مکانیزه لشکر ۹ با سه گردان مکانیزه.

لشکر ۱ مکانیزه با یک تیپ زرهی (۳ گردان تانک و یک گردان مکانیزه) و ۲ تیپ ۱ و ۲۷ مکانیزه (هر یک با سه گردان مکانیزه و یک گردان تانک) و یک گردان شناسایی که با ۱۰ گردان توپخانه صحرائی و ۳ گردان ضد هوایی و ۲ گردان ضد هوایی سام ۶ پشتیبانی می‌شوند.

(۵) لشکرهای فوق با آتشبارهای مستقل خمپاره‌انداز از لشکر- گروهان‌های کماندو پشتیبانی می‌شوند. واحدهایی از ارتش خلقی و تعدادی یگان‌های شناخته نشده به خصوص یگان‌های موشکی فراک و سام و میلان پشتیبانی می‌شوند. ضمن اینکه قرآنی از استقرار موشک اسکاد در منطقه شمال فاو گزارش شده است.

(۶) برآورد می‌گردد که سپاه ۳ مستقر در جنوب علی‌غریبی، لشکرهای مستقر از منطقه دهلران به جنوب را کنترل و هدایت نموده و سپاه ۲ از منطقه دهلران به طرف شمال.

لشکرهایی که در کنترل عملیاتی قرارگاه سپاه ۳ می‌باشد، عبارتند از: لشکرهای ۳، ۹، ۱۰، ۱۲ زرهی و ۵ مکانیزه و تیپ ۱۰ زرهی.

(۷) نیروی هوایی عراق با توجه به مأموریت ویژه آن‌ها (بمباران، پشتیبانی نزدیک و رهگیری) در ۱۰ پایگاه عملیات گسترش یافته‌اند. پایگاه‌های هوایی شعبیه (در جنوب بصره) - ناصریه - کوت - المثنی (بغداد) - الرشید (بغداد) - جهانیه - ولید - کرکوک - تکریت - موصل. ضمناً عراق تعداد زیادی فرودگاه غیر نظامی و اضطراری در اختیار دارد که در زمان درگیری مورد بهره برداری عملیاتی قرار داده است.

نیروی هوایی عراق دارای ۱۱ اسکادران شکاری و ۳ اسکادران شکاری بمباران - ۲ اسکادران بمباران - ۲ اسکادران حمل و نقل و ۹ اسکادران هلی کوپتر می‌باشد.

دریافت هواپیماهای میراژ فرانسه بر استعداد نیروهای هوایی عراق افزوده است.

(۸) ارتش عراق قادر است با ۲۰ دستگاه پرتاب موشک اسکاد (با برد ۲۸۰ کیلومتر) و ۲۴ دستگاه پرتاب فزاک، یگان‌های سطحی خود را پشتیبانی نماید.

(۹) عوامل شیمیایی: در ارتش عراق علاوه بر گردان شیمیایی که تابع ستاد کل می‌باشد در سازمان هر لشکر یک عوامل عصبی - عوامل تاول‌زا - عوامل خفه کننده - عوامل خونی - اشک آور - گاز رَعشه آور و دو ماده دیگر که یکی برای ۴۸ ساعت تولید بیهوشی می‌کند و دیگری ماده‌ای است که در صورت ورود به مجرای تنفسی کشنده می‌باشد.

(۱۰) ارتش عراق دارای تجهیزات و آموزش جنگ‌های الکترونیکی می‌باشد.

(۱۱) قرائن بر اجرای عملیات چریکی در منطقه توسط دشمن و با استفاده از عوامل مزدور محلی به دست آمده است و با وجود عوامل خود فروخته و ضد انقلاب که با دشمن همکاری می‌نمایند، امکان اجرای اینگونه عملیات در آینده هم مقدور است.

پ- استعداد:

(۱) نیروهای درگیر:

(الف) در منطقه خونین شهر و آبادان: ۸ گردان تانک و ۶ گردان مکانیزه و ۲ گردان نیروهای مخصوص و عناصری از ارتش خلقی. گردان‌های فوق با ۹ گردان توپخانه صحرائی و ۹ گردان توپخانه ضد هوایی پشتیبانی می‌شوند.

(ب) در منطقه اهواز: یک گردان تانک و ۳ گردان مکانیزه که با ۳ گردان توپخانه صحرائی و تعداد نامشخص آتشبارهای ضد هوایی پشتیبانی می‌شوند.

(پ) در منطقه سوسنگرد: ۸ گردان تانک و ۳ گردان مکانیزه و یک گردان پیاده که با یک گردان نیروی مخصوص و عناصری به استعداد ۲ گروهان کماندو و احتمالاً عناصری از ارتش خلقی تقویت شده‌اند. با ۱۳ گردان توپخانه صحرائی و ۴ گردان پدافند هوایی پشتیبانی می‌شوند. این یگان‌ها در مناطقی از جنوب غربی حمیدیه - سوسنگرد - هویزه - حفیر - بستان - الله اکبر گسترش پیدا نموده‌اند.

(ت) منطقه دزفول- شوش- دشت عباس: عناصری از لشکرهای ۱ و ۱۰ به استعداد ۳ گردان تانک و ۴ گردان مکانیزه که با ۱۰ گردان توپخانه صحرايي و ۳ گردان ضد هوایی و ۲ گردان سام ۶ پشتیبانی می‌شوند. توضیح: به نظر می‌رسد در این جبهه بین ۳ تا ۵ گردان توپخانه به عقب برده شده باشند.

(۲) تقویت‌ها:

(الف) در منطقه خونین شهر و آبادان: نیروی تقویتی برای درگیر شدن در منطقه خرمشهر - آبادان که در کنترل ارتش عراق است، عبارتند از:

گردان ۲ مکانیزه تیپ ۱۵ مستقر در ایستگاه حسینه.

تیپ ۳۵ زرهی لشکر ۹ مستقر در جفیر.

تیپ ۲۴ مکانیزه لشکر ۹ مستقر در جفیر.

توضیح: ارتش عراق قادر است علاوه بر یگان‌های فوق از طریق بصره- شلمچه نیز یگان‌های این منطقه را تقویت نماید (استعداد در [ناخوانا])

(ب) در منطقه اهواز: نیروهای تقویتی برای تقویت یگان‌های درگیر منطقه اهواز که در اختیار ارتش عراق است عبارتند از:

تیپ ۲۰ مکانیزه لشکر ۵ (۲ گردان مکانیزه) در جنوب شیخ محمد. تیپ ۳۵ زرهی لشکر ۹ (۳ گردان تانک و یک گردان مکانیزه در جفیر)

تیپ ۲۴ مکانیزه لشکر ۱۰ (۳ گردان مکانیزه در جفیر).

یک گردان مکانیزه از تیپ ۱۵ در منطقه ایستگاه آهو.

یک گردان تانک از تیپ ۱۵ در منطقه حمید (ایستگاه پادگان).

یک گردان مکانیزه از تیپ ۲۰ در منطقه حمید.

(پ) در منطقه سوسنگرد: نیروهای تقویتی برای تقویت یگان‌های درگیر منطقه سوسنگرد که در اختیار ارتش عراق است عبارت است از:

- تیپ ۳۵ زرهی لشکر ۹ (۳ گردان و یک گردان مکانیزه) در جفیر.

- تیپ ۲۴ مکانیزه لشکر ۱۰ (۳ گردان تانک و یک گردان مکانیزه) در جفیر.

- یک گردان مکانیزه از تیپ ۱۵ در منطقه ایستگاه آهو.

- یک گردان تانک از تیپ ۱۵ در منطقه حمید.

- یک گردان تانک دیگر از تیپ ۱۵ در منطقه حمید.

- تیپ ۱۲ زرهی در منطقه بستان (احتمالاً در منطقه فکه).

(ت) در منطقه شوش- دزفول- دشت عباس: برای تقویت یگان‌های درگیر منطقه دزفول- دشت عباس که در اختیار ارتش عراق است، عبارتند از:

- یک گردان شناسایی در تپه شاوریه.

- یک گردان شناسایی در تپه ابوصلیبی خات.
- یک گردان تانک در تپه شاوریه.
- یک گردان تانک در شیخ قندی.
- ۲ تیپ از لشکر ۱ (۲ گردان تانک و ۴ گردان مکانیزه) در منطقه فکه.
- ۲ تیپ از لشکر ۱۰ (۴ گردان تانک و ۴ گردان مکانیزه) در منطقه نهر عنبر.
- تیپ ۱۲ زرهی (۳ گردان تانک و یک گردان مکانیزه) در منطقه بستان (احتمالاً فکه).
- (۳) نیروهای هوایی: ارتش عراق قادر است کلیه امکانات خود را در پشتیبانی سپاه ۳ قرار دهد.

ت- فعالیت‌های مهم پیشین و کنونی:

(۱) ارتش عراق از حدود مهرماه ۱۳۵۷ (که مبنای مقایسه آمارهای زیر است تا مهرماه ۱۳۵۹ که شروع جنگ ایران و عراق می‌باشد) مبادرت به تکمیل تجهیزات- آموزش و تمرکزات لازم به منظور اجرای حمله به ایران می‌نماید. در طول جنگ نیز تجهیزات نظامی مورد نیاز خود را از طریق بندر عقبه و از راه هوا و نیز سایر نیازمندی‌های خود را از طریق عربستان سعودی و کویت دریافت داشته است.

تعداد لشکرهای عراق از ۹ لشکر به ۱۲ لشکر و تیپ‌های مستقل آن از ۵ تیپ به ۶ تیپ (تیپ ۱۰ زرهی اضافه شده). افزایش داده شده است. جدول مقایسه زیر نمونه‌ای از تجهیزات ارتش عراق است.

ردیف	نوع تجهیزات	تعداد		توضیحات
		مهرماه ۱۳۵۷	مهرماه ۱۳۵۹	
۱	تانک	۱۹۲۲ دستگاه	۲۴۹۴	از انواع مختلف
۲	نفربر	۲۵۵۰ دستگاه	۲۸۲۹	از انواع مختلف
۳	توپ صحرایی	۷۹۲ قبضه	۸۹۲	و بدون محاسبه
۴	توپ پدافند هوایی	۵۳۲ قبضه	۵۶۵	نفربرهای پی‌ام‌پی ۱
۵	جنگ‌افزار ضد تانک	۲۷۶ قبضه	۲۰۰۰	
۶	موشک زمین‌به‌زمین	۷۹ قبضه	۹۸	انواع اسکاد، فراک و کاتیوشا

- (الف) شروع آفند هوایی عراق در ۵۹/۶/۳۱ و هم‌زمان آفند زمینی او در سرتاسر مرز پیشروی به سمت غرب تا روز ۵۹/۷/۳ که از این روز پیشروی او سد گردید.
- (ب) در هم شکستن حمله لشکر ۲۱ در مورخ ۵۹/۷/۲۳ و حمله متقابل او در ۸ و ۹ آبان‌ماه جاری.
- (پ) تک به سوسنگرد در ۵۹/۷/۱۱ و پیشروی تا کوت سید نعیم (غرب حمیدیه) که در اثر مقاومت نیروی مردمی و تیپ ۳ لشکر ۹۲ و هلی‌کوپتر مجدداً مجبور به عقب‌نشینی به صورت فرار گردید و یگان‌هایی از آن با عبور از کرخه‌کور در غرب اهواز به نیروهای خود پیوستند.
- (ت) کنترل کامل خرمشهر و تهدید آبادان در ۵۹/۸/۵.

- (ث) عبور از رود کارون با یک تیپ زرهی در تاریخ ۵۹/۷/۲۸ و تهدید آبادان و دارخوین.
- (ج) عبور از بهمنشیر در ۵۹/۸/۹ که منجر به درهم شکستن او در جبهه ذوالفقاری گردید.
- (چ) در هم شکستن کلیه تک‌های محدود ما در جبهه آبادان و محور آبادان- ماهشهر.
- (ح) تک به الله اکبر و تصرف قسمت اولیه (غربی) الله اکبر.
- (خ) تک سوسنگرد از سه قسمت جنوب (کرخه کور) و بستان و سبحانیه (شمال سوسنگرد) و تصرف قسمتی از سوسنگرد در تاریخ ۵۹/۸/۲۳ و ۵۹/۸/۲۴ و ۵۹/۸/۲۵ و شکست در مقابل تک متقابل تیپ ۲ لشکر ۹۲ و نیروهای مردمی و عقب‌روی تا کرخه کور در تاریخ ۵۹/۸/۲۶.
- (د) تک مجدد در تاریخ ۵۹/۹/۲ که شکست خورد و عقب‌نشست.
- (ذ) شکست فاحش اولیه در مقابل حمله لشکر ۱۶ در تاریخ ۵۹/۱۰/۱۵.
- (ر) اجرای حمله متقابل در تاریخ ۵۹/۱۰/۱۷ و شکست لشکر ۱۶ که منجر به پیشروی او به سمت سوسنگرد و تهدید قطعی سوسنگرد گردیده است.
- (ز) اجرای آتش‌های توپخانه در تمام طول جنگ روی شهرها، روی مواضع یگان‌ها.
- (س) حمله هوایی به شهرها و مواضع یگان‌ها به طور متناوب.
- (ش) غیر فعال شدن نیروی دریایی عراق در اثر فعالیت مثبت و مستمر نیروی دریایی.
- (ص) تثبیت جبهه‌ها به وضع موجود.
- (ض) کاستن نیروهای درگیر و به عقب‌بردن عمده قوا به منظور تجدید سازمان و بازیابی کارایی رزمی مجدد.

- (ظ) دریافت تجهیزات عمده، مانند هواپیماهای میزازه و مهمات و قطعه از سایر کشورها.
- (ع) فعالیت‌های جاده‌سازی- سده‌سازی- ساختن مواضع و استتار کامل در تمام طول مدت جنگ.

ث- ویژگی‌ها و نقاط ضعف دشمن:

- (۱) پرسنل: آمار دقیقی از درصد پرسنل یگان‌های ارتش عراق در این قرارگاه وجود ندارد آنچه از اخبار موجود و اظهارات پناهندگان و اسرا به دست آمده است، حاکی از پائین بودن سطح روحیه پرسنل، عدم انگیزه جنگیدن، کمبود پرسنل متخصص کادر و جایگزین شدن آن‌ها با پرسنل احتیاط، ازدیاد فرار و پناهنده شدن می‌نماید.
- (۲) اطلاعات: بررسی مدارک به دست آمده از دشمن و ارزیابی او از وضع اقتصادی، اجتماعی سیاسی و نظامی (ترتیب نیرو) ایران مؤید کارایی سازمان اطلاعات ارتش عراق است. همکاری عناصر ضد انقلاب، اعضاء و یا طرفداران جبهه التحریر خوزستان، تعدادی افراد بومی عرب زبان با سازمان‌های اطلاعاتی عراق، عدم توجه رسانه‌های گروهی ایران، پرسنل نظامی، پرسنل بسیج و مردمی که همکاری نزدیک با یگان‌های نظامی دارند به امور حفاظت اطلاعات و اخبار نظامی، همکاری اطلاعاتی سازمان‌های اطلاعاتی کشورهای هم فکر و هم پیمان عراق با سازمان‌های اطلاعاتی عراق، توسعه و قدرت و فعالیت سازمان ابن‌العام عراق بر کارایی اطلاعاتی ارتش عراق افزوده است.

استتار و اختفاء مواضع: انجام حرکات دشمن در شب‌ها، ایجاد خاکریزهای مرتفع و پنهان نمودن فعالیت‌های یگان‌های در خط در پشت خاکریزها.

استفاده از تجهیزات منهدم شده به عنوان وسایل فریبنده، حتی رنگ کردن هلی کوپترهای غزال (مشابه کبری) به رنگ هلی کوپترهای ایرانی کبری نشانه‌هایی بر رعایت حفاظت اطلاعات و عملیات ارتش عراق می‌باشد.
(۳) عملیات:

بدون قطع، ارتش عراق (نیروهای سه گانه آن) دارای کارایی رزمی یک ارتش مترقی و ورزیده نیست و با اینکه عواملی مانند: کسب تجارب نظامی از درگیری‌های مستمر با اکراد شمال عراق، خو گرفتن پرسنل به زندگی اردویی، اجرای تمرینات صحرایی و تیراندازی‌های مستمر، برخورداری از تحرک خوب یگان‌های رزمی، جایگزین نمودن جنگ‌افزارهای مدرن در یگان‌های رزمی، شرکت در جنگ اعراب با اسرائیل و وجود شبکه راه‌های متعدد، قرائنی بر کارایی ارتش عراق می‌کند. اما آن شایستگی پیش‌بینی شده را نتوانست ارائه دهد. مع‌الوصف در مقام مقایسه با ارتش ایران و وضع کلی آن از مهرماه سال ۵۷ و دوران بعد از انقلاب و درگیری‌های فرسایشی آن در منطقه کردستان، عدم پشتیبانی رهبران کشور و سعی در متلاشی نمودن اساس آن که متأسفانه هنوز هم بعضاً ادامه دارد تا شروع جنگ از کرائی نسبی برخوردار است.

تاکتیک و گسترش به کار برده شده، هدایت عملیات، متوجه نقاط ضعف خود شدن، اجرای عکس‌العمل مناسب در مقابل عملیات خودی، پشتیبانی با کلیه مقدمات لازم کشوری در پشتیبانی عملیات، وحدت فرماندهی، نشانه کارایی نسبی کادر فرماندهی در رده‌های مختلف ارتش عراق است.

به عنوان مثال: بلافاصله پس از تصرف قسمت شمالی خرمشهر، رادیوئی به نام صدای المحمره شروع به فعالیت نمود و یا در مقابل کارایی هلی کوپترهای جنگنده ما نتوانست با قرار دادن توپخانه ۲۵ مم ضد هوایی خود در کمین خط مقدم از کارایی آن‌ها بکاهد و یا دشمن متوجه باز بودن جناح راست قسمت جنوب لشکر ۱ خود (مقابل شوش) می‌گردد و برای جبران این نقص برآورد می‌نماید که بهتر است احتیاط قوی و مناسبی در عقب منطقه لشکر مزبور برای مقابله با هر گونه تهدیدی داشته باشد (مستند به مدارک به دست آمده از دشمن) و ما این عمل را با برداشت از یگان‌های در خط مقابل لشکر ۲۱ حمزه و استقرار احتیاط مناسب در منطقه بین شیخ‌قندی، دوسلک، فکه که اخیراً انجام داد مشاهده می‌کنیم.

با وصف این و با توجه به تمام مورد گفته شده، ارتش عراق از نظر عملیاتی دارای نقاط ضعفی به شرح زیر است:

(الف) عدم دستیابی به هدف‌های خود و زمین‌گیر شدن با توجه به وضع زمین و با توجه به استعداد و تجهیزات به کار برده شده.

(ب) وجود چند دستگی در ارتش عراق (بعثی و غیر بعثی - سنی و شیعه)

(پ) وجود اقلیت‌های کرد، ارمنی، آشوری، و اختلاف نظر آن‌ها با اعراب.

(ت) وابستگی تمام به کشورهای خارجی از نظر تجهیزات نظامی.

(ث) فقدان ایمان و ایدئولوژی لازم برای جنگیدن.

(ج) آسیب‌پذیری در مقابل عملیات چریکی سپاهیان پاسدار و نیروهای مردمی.

(چ) گسترده بودن جبهه‌های عملیات در سرتاسر مرز.

(ح) غیر فعال بودن و عدم روحیه تهاجمی نیروی دریایی عراق.

(۴) لجستیک: پشتیبانی نیروهای ارتش عراق در سرتاسر مرز مشترک، جایگزین نمودن نسبی اقلام عمده (حتی بعد از شروع جنگ موفق به دریافت ۱۵۰ دستگاه تانک تی - ۷۲ از شوروی و یا دریافت میراژ از فرانسه گردید) کمک و پشتیبانی ارتش‌ها و دولت‌هایی مانند: اردن، عربستان سعودی، کویت از ارتش عراق، امکان دستیابی و خریداری تجهیزات و قطعات مورد نیاز از شوروی و سایر کشورهای اقمراو و استفاده کامل از مقدورات بخش غیر نظامی دولتی و شخصی در پشتیبانی ارتش، نقاط ضعف لجستیکی او را تقلیل داده است. مع الوصف می‌توان نقاط ضعف لجستیکی او را به شرح زیر ذکر نمود:

(الف) عدم توانایی تعمیر و نگهداری به خصوص در خطوط مقدم جبهه.

(ب) وجود ضایعات عمده هواپیما، تانک، نفربر، یگان‌های شناور که توسط ارتش ایران وارد شده، به طوری که گذشته از یگان‌هایی که به کلی منهدم گردید، یگان‌هایی که درگیر مستقیم با ارتش ما بودند، ضایعاتی در حدود ۵۰٪ موجودی اولیه خود دیده‌اند.

(پ) کمبود مهمات به خصوص توپ‌های ۱۳۰ م و ۱۵۵ م

(ت) کمبود بعضی قطعات تانک و سایر تجهیزات

(ث) متکی بودن حرکات دشمن به جاده‌ها (به علت کوهستانی و یا آبگرفتگی و یا اثرات بارندگی بر روی زمین)

(۵) شخصیت‌ها: متأسفانه اطلاعات لازم از فرماندهان ارتش عراق در دست نیست.

۴- توانایهای دشمن:

الف- در منطقه آبادان، خرمشهر:

(۱) با ۸ گردان تانک و ۶ گردان مکانیزه و ۲ گردان نیروی مخصوص و عناصری از ارتش خلق که با ۹ گردان

توپخانه صحرایی و نیروی هوایی عراق پشتیبانی می‌شود تک نماید.

(۲) با نیروهای مذکور در مواضع فعلی پدافند نماید.

(۳) تک یا پدافند خود را با مقدورات شیمیایی خود پشتیبانی نموده و یا به طور مجزا استفاده نماید.

(۴) مراکز جمعیت و تجمع و نقاط حساس و بنادر منطقه را با موشک‌های فراک و اسکاد تخریب نماید.

(۵) ارتش عراق قادر است با خمپاره‌انداز و توپخانه (استعداد نامعلوم) از ساحل غربی اروندرود یگان‌های

مانوری را پشتیبانی نماید.

(۶) تک و یا پدافند خود را با تمام و یا قسمتی از یگان‌های زیرین در مکان و زمان داده شده تقویت نماید.

زمان بعد از شروع حرکت		محل تقویت	محل استقرار فعلی	یگان
۱ ساعت	۴۲ دقیقه	خرمشهر	ایستگاه حسینییه	گردان مکانیزه
۲	۵۰	آبادان		
۴		خرمشهر	جفیر	تیپ ۳۵ زرهی
۴	۳۰	آبادان		
۴		خرمشهر		تیپ ۲۴ مکانیزه
۴	۳۰	آبادان		

توضیح: حرکات با ستون بازو با استفاده از جاده‌های موجود و شناخته شده محاسبه گردیده است.

ب- در منطقه اهواز:

(۱) با یک گردان تانک و ۳ گردان مکانیزه که با ۳ گردان توپخانه صحرایی و نیروی هوایی پشتیبانی می‌شود،

در وضع موجود پدافند نماید.

(۲) با نیروهای مذکور و تقویت‌ها مبادرت به تک محدود نماید.

(۳) تک یا پدافند خود را با مقدمات شیمیایی موجود پشتیبانی و یا به طور مجزا عمل نماید.

(۴) شهر اهواز و یا تأسیسات حساس و حیاتی را با موشک‌های فراک و اسکاد و توپخانه تخریب نماید.

(۵) تک و یا پدافند خود را با تمام و یا قسمتی از یگان‌های زیرین در مکان داده شده تقویت نماید:

زمان بعد از شروع حرکت		محل تقویت	محل استقرار فعلی	یگان
- ساعت	۳۰ دقیقه	یگان‌های در تماس	منطقه شیخ محمد	تیپ ۲۰ مکانیزه
۱	۴۲	"	جفیر	تیپ ۳۵ زرهی
۲	۱۵	"	جفیر	تیپ ۲۴ زرهی
۲	۵۴	"	ایستگاه آهو	گردان مکانیزه
-	۴۱	"	ایستگاه حمید	یک گردان تانک
-	۴۲	"	ایستگاه حمید	یک گردان مکانیزه

پ - در منطقه سوسنگرد:

(۱) با ۸ گردان تانک، ۳ گردان مکانیزه، یک گردان پیاده، یک گردان نیروی مخصوص و ۲ گروهان کماندو

که با ۱۲ گردان توپخانه صحرایی و نیروی هوایی پشتیبانی می‌شود، از سه قسمت جنوب غرب و شمال سوسنگرد تک نماید.

(۲) نیروهای مذکور در وضع فعلی پدافند نماید.

(۳) تک خود را با مقدمات شیمیایی موجود پشتیبانی نموده و یا به طور مجزا استفاده نماید.

(۴) شهر سوسنگرد و یا مراکز تجمع را با موشک فراک و یا اسکاد تخریب نماید.

(۵) تک و یا پدافند خود را با تمام و یا قسمتی از یگان‌های زیرین در مکان و زمان داده شده تقویت نماید.

زمان بعد از شروع حرکت		محل تقویت	محل استقرار فعلی	یگان
۲ ساعت	- دقیقه	سوسنگرد و یا مواضع یگان‌های خودی	جفیر	تیپ ۲۵ زرهی
۲	۱۳	"	جفیر	تیپ ۲۴ مکانیزه
۲	۴۳	"	ایستگاه آهو	یک گردان مکانیزه
۲	۵	"	ایستگاه حمید	یک گردان تانک
۲	۷	"	ایستگاه حمید	یک گردان مکانیزه
۳	۲	"	بستان یا فکه	تیپ ۱۲ زرهی

ت - در منطقه شوش، دزفول، دشت عباس:

- (۱) با سه گردان تانک و ۴ گردان مکانیزه توسط سایر یگان‌ها تقویت می‌گردد و با ۱۰ گردان توپخانه صحرایی و نیروی هوایی پشتیبانی می‌شود تک نماید.
- (۲) با نیروهای مذکور پدافند نماید.
- (۳) تک یا پدافند خود را با مقدرات شیمیایی خود پشتیبانی و یا به طور مجزا استفاده نماید.
- (۴) مراکز جمعیت اندیمشک، دزفول، شوش، و نقاط حساس و حیاتی را با توپخانه و موشک‌های فراک و اسکاد، گلوله باران و تخریب نماید.
- (۵) تک و یا پدافند خود را با قسمتی و یا با تمام نیروهای زیرین در مکان و زمان داده شده انجام دهد.

زمان بعد از شروع حرکت		محل تقویت	محل استقرار فعلی	یگان
۱ ساعت	۱۲ دقیقه	ساحل کرخه	تپه شاوریه	گردان شناسایی
۱	-	"	تپه ابوصلیبی خات	گردان شناسایی
۱	۱۷	"	تپه شاوریه	یک گردان تانک
۱	۲۹	"	شیخ قندی	یک گردان تانک
۵	-	"	منطقه بین شیخ قندی و فکه	۲ تیپ از لشکر ۱ با ۲ گردان تانک
۵	-	"	منطقه بین دشت عباس و نهر عنبر	۲ تیپ از لشکر ۱۰ با ۴ گردان تانک
۳	۴۰	"	بستان و فکه	تیپ ۱۲ زرهی

توضیح: از مجموع گردان‌های فوق حداقل باید سه گردان را در مقابل تیپ ۸۴ درگیر حساب نمود.

ث - دشمن می‌تواند کلیه عملیات فوق را با عملیات چریکی محدود پشتیبانی نماید.

ج - تجزیه و تحلیل و بحث:

- (۱) هدف‌های استراتژیکی که ارتش عراق در ایران در رابطه با جنگ پیگیری می‌نماید (مستند به مدارک اغتنامی).

- (الف) اجرای عملیات انفجاری روی لوله‌های نفت اهواز، تهران.
- (ب) ضربه زدن به بندر امام خمینی به مقدار زیاد.
- (پ) ضربه زدن به کارخانه صنایع فولاد و اهواز به وسیله هواپیما یا توپخانه یا موشک.
- (ت) ضربه زدن به ایستگاه و تأسیسات برق سد دز، سد کارون (مسجد سلیمان) و آغاچاری.
- (ث) ضربه زدن به ایستگاه مخابراتی و ماهواره‌ای اسدآباد.
- (ج) تخریب پل شوشتر.
- (چ) تخریب فرستنده رادیو اهواز.
- (ح) تخریب (ضربه زدن) به کارخانه اتومبیل‌سازی پیکان تهران.
- (خ) تصرف و تأمین شهرهای خرمشهر و آبادان، اهواز و سوسنگرد و شوش و دزفول و اندیمشک.
- (۲) هدف‌های تاکتیکی ارتش عراق در وضع موجود
- (الف) خنثی‌سازی فعالیت‌های حزب قیاده موقت در منطقه کردستان که علیه عراق فعالیت دارند.
- (ب) پشتیبانی و همکاری کامل با حزب دمکرات کردستان ایران به منظور جلوگیری از فعالیت‌های ارتش ایران، در این مورد ارتش عراق دو مأموریت برای حزب دموکرات کردستان پیش‌بینی نموده است.
- اول ایجاد یک خط دفاعی به فاصله ۲۰-۲۵ کیلومتری مرز مشترک، به منظور جلوگیری از دسترسی ارتش ایران به معابر وصولی مناسب در خاک عراق.
- دوم گسترش حزب مزبور در محورهای اصلی و مواصلاتی بین شهرهای مهاباد، سقز، سنندج و سردشت، میروان، پیرانشهر و کنترل این محورها و جلوگیری از حرکات نیروهای ارتش در این منطقه.
- (پ) گسترش جبهه‌ها به منظور درگیر نمودن هر چه بیشتر نیروهای ما و جلوگیری از تمرکز و ضربه زدن و نیز استفاده از اثرات تبلیغاتی و روانی آن.
- (ت) جلوگیری از هر گونه حمله متقابل ارتش ایران در منطقه مندلی و تهدید محور بغداد با تقویت یگان‌های پدافندی این منطقه توسط ارتش عراق.
- (ث) حداقل تحکیم مواضع کنونی.
- (ج) دستیابی به ارتفاعات دالپری، سیاه‌کوه، کبیرکوه.
- (چ) گسترش مناسب در عقب مناطق و تأمین منطقه عقب به خصوص گروه‌های مواصلاتی به منظور جلوگیری از تخریب و یا فرود چترباز توسط ارتش ایران.
- (ح) تک به لشکر ۲۱ و تصرف سواحل کرخه.
- (خ) پیشروی سریع به سمت جاده دزفول، ملاوی در صورت فراهم شدن شرایط مناسب (تأمین ارتفاعات کبیرکوه و یا تأمین شهر اندیمشک).
- (د) پر کردن شکاف موجود بین لشکر ۱ و ۱۰ مستقر در غرب کرخه به وسیله میدان مین و یا اعزام گشتی و یا توسعه گسترش جناح شمالی لشکر ۱.

- (ذ) تشکیل یک احتیاط قوی زرهی در عقب منطقه لشکر ۱ پیاده و ۱۰ زرهی به منظور جلوگیری از هر گونه تهدید ما از مسیر عبدالخان (مختصات ۲۴-۵۰) حسن قندی.
- (ر) تصرف کامل ارتفاعات الله اکبر و ادامه تک به منظور تصرف حمیدیه و تهدید اهواز و یا تهدید جاده اهواز، اندیمشک.
- (ز) جلوگیری از هر گونه عبور از رودخانه کارون در منطقه فارسیات توسط ارتش ایران با برقراری یک احتیاط زرهی مناسب (یک تیپ) در منطقه بین ایستگاه حمید، جفیر و ایستگاه آهو.
- (س) انهدام نیروهای ما در منطقه شادگان، دارخوین.
- (ش) اجرای عملیات چریکی و خرابکاری در تأسیسات منطقه در پشتیبانی از عملیات منظم خود.
- (ص) گلوله باران نمودن آبادی‌ها و شهرها به منظور آواره کردن مردم و ایجاد مشکلات برای دولت و ارتش و قطع پشتیبانی مردم از ارتش.
- (ض) توسعه شبکه‌های اطلاعاتی در مناطق، با استفاده از مردم مناطق اشغالی مردمی که از رژیم فعلی ایران ضربه خورده و متوازی شده‌اند، اعضاء جبهه التحریر خوزستان و عواملی که مزدوری می‌نمایند.
- (۳) با توجه به قرائن زیر هدف‌های خود را دنبال نموده است:
- (الف) تشدید فعالیت حزب دموکرات و گروه‌های همکار او در منطقه کردستان و تشدید درگیری‌های این منطقه.
- (ب) اجرای چند مورد انفجار لوله‌های نفت.
- (پ) تک هوایی به بندر امام خمینی و جزیره خارک و روانه کردن موشک‌های اسکاد از جنوب منطقه بصره به سمت این هدف‌ها.
- (ت) تک هوایی به ایستگاه مخابراتی اسدآباد، اجرای شناسایی‌های هوایی در مناطق سدها.
- (ث) تمرکز نیرو به منظور ادامه تک و تصرف خرمشهر، آبادان، سوسنگرد و دزفول.
- (ج) سعی در کنترل گرفتن منطقه میمک، مناطق مرزی مندلی و مهران.
- (چ) پیشروی گام به گام به تمرکز نیرو در مناطق مجاور ارتفاعات دالپری و سیاه کوه.
- (ح) به عقب کشیدن نیروهای در خط منطقه دزفول و تشکیل احتیاط‌های مناسب.
- (خ) فراهم نمودن مقدمات تصرف کامل ارتفاعات الله اکبر و ادامه تهدید به سمت حمیدیه.
- (د) تشکیل و آموزش پرسنل مناطق اشغالی برای فعالیت‌های اطلاعاتی و چریکی.

۵- نتیجه

الف- تأثیر منطقه عملیات در راه‌های کار خودی:

(۱) منطقه آبادان، خرمشهر:

(الف) زمین برای پدافند ما مناسب نیست، بایستی با استفاده از کلیه امکانات مهندسی، مواضع مستحکم لازم تهیه نمود، نیروی مناسب به کاربرد و توجه مخصوص به سلاح ضد تانک.

(ب) زمین و آرایش دشمن برای تک جبهه‌ای مناسب نیست.

(پ) بهترین معبر وصولی آفندی معبر شادگان، دارخوین، شلمچه و یا اهواز - ۶۰ کیلومتر خرمشهر می‌باشد.

(۲) منطقه اهواز:

(الف) زمین به علت آبگرفتگی فعلی برای تک جبهه‌ای دشمن مناسب نیست.

(ب) تثبیت جبهه اهواز به وضع موجود و برداشت از نیروهای دشمن برای تجدید سازمان و یا کاربرد در محل دیگر.

(پ) عبور از کارون در منطقه فارسیات و تهدید اهواز از شرق کارون تهدیدی دائمی است.

(۳) منطقه سوسنگرد - الله اکبر:

(الف) زمین برای آفند دشمن مناسب است.

(ب) منطقه الله اکبر برای پدافند دشمن مناسب است.

(پ) خطرناک‌ترین معبر وصولی دشمن از جنوب به طرف جاده حمیدیه، سوسنگرد و تأمین کلی این منطقه است.

(۴) منطقه شوش - دزفول - دشت عباس:

(الف) در منطقه شوش و دزفول زمین برای آفند دشمن مناسب است.

(ب) زمین برای آفند دشمن در ارتفاعات دالپری و سیاه کوه مناسب نیست.

(پ) خطرناک‌ترین معبر وصولی دشمن تک به جبهه شوش می‌باشد.

(ت) زمین برای پدافند دشمن در جبهه شوش و دزفول مناسب است.

ب- راه‌های کار احتمالی دشمن:

اجرای موارد پیش‌بینی شده در بند (۱)، بند ج ماده ۴ فوق (تجزیه و تحلیل و بحث).

اجرای موارد پیش‌بینی شده در بند (۲) بند ج ماده ۴ فوق.

پ- آسیب پذیری‌ها:

(۱) ضعف پرسنلی به علت عدم آموزش، پائین بودن روحیه و کمبود تخصص‌ها.

(۲) ضعف لجستیکی به علت عدم توانایی تعمیر و نگهداری کافی، کمبود مهمات بعضی از سلاح‌ها.

(۳) کمبود بعضی از تجهیزات عمده مانند: تانک و قطعات در حد سازمانی مورد نیاز.

(۴) ضعف عملیاتی به علت باز بودن بعضی از جناح‌های دشمن و عدم توانایی رسیدن به اهداف پیش‌بینی شده،

با توجه به استعداد موجود نیروهای درگیر و تقویت خود.

ف نزااجا - سرتیپ ظهیرنژاد

معتبر است. رئیس رکن ۲ قرارگاه تاکتیکی نزااجا در جنوب

سرهنگ ستاد مفید

بسمه تعالی

صفحه ۱ از ۸ صفحه

نسخه از ۱۴ نسخه

دزفول ۶۰/۱/۱۴

قرارگاه تاکتیکی نزاچا (رکن ۲)

برآورد اطلاعاتی شماره ۴

مدرک نقشه $\frac{۱}{۲۵۰۰۰۰}$ منطقه خوزستان، ایلام.

۱- **مأموریت:** متوقف کردن آفند دشمن، عقب راندن دشمن، تأمین خط مرز در منطقه.

۲- منطقه عملیات:

الف- جو:

(۱) وضعیت موجود:

پیش‌بینی‌های جوی روزانه به یگان‌ها ابلاغ می‌شود.

مختصات روشنایی برابر برگ پیوست الف.

(۲) تأثیر جو در راه‌های کار دشمن

(الف) اثر جو بر روی پرسنل:

وجود گرمای طاقت‌فرسای منطقه خوزستان باعث سستی، بی‌حوصلگی و گرمزدگی پرسنل خواهد گردید.

(ب) اثر جو بر روی تجهیزات:

وجود گرد و غبار محلی، طوفان‌های خاکی و رطوبت هوا، نظافت سلاح و تجهیزات را ضروری می‌دارد.

(پ) اثر جو بر روی زمین:

بارندگی‌های فروردین‌ماه در منطقه خوزستان و مناطق آبریز رودخانه‌های کارون، کرخه، جراحی باعث طغیان رودخانه‌های مذکور و آبگرفتگی مناطق عملیاتی گردیده است و در این تاریخ آبگرفتگی‌ها در حال توسعه می‌باشند.

بدیهی است اثرات جوی بر روی زمین و آبگرفتگی‌ها حرکات را محدود و در گسترش یگان‌های

خودی و دشمن تغییراتی داده و خواهد داد.

اثر جو بر روی راه‌های کار خودی: بند (۲) فوق

توضیح: ضرورت توجه به نیازهای مناطق گرمسیری پرسنل و تجهیزات تأکید می‌شود.

ب- زمین:

(۱) به برآورد اطلاعاتی شماره ۳ مراجعه شود.

(۲) تغییرات عمده زمین، به خصوص از نظر موانع موجود، وضع آبگرفتگی منطقه است که عمده آن به صورت شماتیک برابر پیوست ب مشخص گردیده است.

پ- سایر مشخصات: به برآورد اطلاعاتی شماره ۳ مراجعه شود.

۳- وضعیت دشمن

الف- گسترش: پیوست پ کالک گسترش.

ب- ترکیب:

(۱) در جبهه آبادان و خرمشهر: لشکر ۳ زرهی و ۲ تیپ ۶ زرهی و ۸ مکانیزه- تیپ ۴۷ پیاده لشکر ۱۱- تیپ ۴۴ زرهی لشکر ۱۲ زرهی و تیپ ۳۳ (منها) نیروی مخصوص و یک گردان مکانیزه از تیپ ۱۵ مکانیزه لشکر ۵ و یک گردان پیاده از تیپ ۲ کوهستانی لشکر ۲ و یک گردان تانک از تیپ ۲۶ زرهی لشکر ۵ و یک گردان تانک (سیف سعد) نامشخص و یک گردان پیاده از تیپ ۴۹ پیاده و یگان‌هایی از ارتش خلقی عراق که با ۸ گردان توپخانه صحرایی و ۳ گردان توپخانه موشکی زمین به زمین و ۳ گردان پدافند هوایی که با ۲ آتشبار موشکی ضد هوایی تقویت شده و پشتیبانی می‌شوند، قرار دارد.

(۲) در جبهه اهواز: لشکر ۵ پیاده مکانیزه با دو تیپ مکانیزه و ۲۶ زرهی که با دو گردان توپخانه صحرایی و یک گردان ضد هوایی و احتمالاً یک یگان موشکی زمین به زمین پشتیبانی می‌شود، قرار دارد.

(۳) در جبهه سوسنگرد: لشکر ۹ زرهی با تیپ‌های ۲۵ زرهی و ۱۴ مکانیزه و ۴۳ زرهی و یک گردان پیاده از تیپ ۳۶ لشکر ۲ و احتمالاً یک گردان مکانیزه از تیپ گارد جمهوری و دو گردان نیروی مخصوص و یک گردان پیاده از تیپ ۲۲ لشکر ۸ که با سه گردان توپخانه صحرایی و دو گردان تقویت شده ضد هوایی و یک گردان کاتیوشا و دو گردان ضد تانک پشتیبانی می‌شوند، قرار دارد.

(۴) در جبهه غرب کرخه: لشکر ۱ پیاده مکانیزه با تیپ‌های ۱ مکانیزه، ۲۶ مکانیزه و ۳۴ زرهی که با هفت گردان توپخانه و سه گردان ضد هوایی و یک گردان موشکی پشتیبانی می‌شوند، قرار دارد.

(۵) در جبهه شمال دشت عباس: احتمالاً عناصری از لشکر ۱۰ با استعداد دو گردان تانک و مکانیزه و عناصری از پیاده قرار دارد.

(۶) در جبهه رقیبه: دو گردان تانک که با یک گردان توپخانه صحرایی و عناصری از یگان ضد هوایی پشتیبانی می‌شوند، قرار دارد.

(۷) سپاه ۳ ارتش عراق مستقر در جنوب عماره [ناخوانا] که قرارگاه‌های عمده تحت کنترل آن عبارتند از: لشکر ۱ پیاده مکانیزه، لشکر ۵ پیاده مکانیزه، لشکر ۱۱ پیاده، لشکر ۳ زرهی، لشکر ۹ زرهی، لشکر ۱۰ زرهی، لشکر ۱۲ زرهی (منها)، احتمالاً تیپ ۱۰ زرهی مستقل و کلیه توپخانه‌های موشکی مستقل تابع ستاد کل در منطقه.

- (۸) نیروی هوایی عراق: به برآورد اطلاعاتی شماره ۳ مراجعه شود.
- (۹) ارتش عراق قادر است با ۲۰ دستگاه پرتاب موشک اسکاد-ب با برد ۲۸۰ کیلومتر و ۲۴ دستگاه پرتاب موشک فراک یگان‌های سطحی را پشتیبانی نماید.
- (۱۰) مقدمات شیمیایی: به برآورد اطلاعاتی شماره ۳ مراجعه شود.
- (۱۱) ارتش عراق دارای تجهیزات و آموزش جنگ‌های الکترونیکی می‌باشد.
- (۱۲) مقدمات چریکی: به برآورد اطلاعاتی شماره ۳ مراجعه شود.

پ- استعداد:

(۱) نیروهای درگیر:

(الف) در منطقه آبادان، خرمشهر: عبارتند از:

نه گردان تانک، شش گردان مکانیزه، شش گردان پیاده، سه گردان نیروی مخصوص، دو گروهان کماندو و یگان‌های ارتش خلقی که با هشت گردان توپخانه صحرایی و سه گردان توپخانه ضد هوایی تقویت شده، با دو آتشبار موشکی و سه گردان موشکی زمین به زمین پشتیبانی می‌شوند، قرار دارد.

(ب) در منطقه اهواز:

سه گردان تانک، چهار گردان مکانیزه که با دو گردان توپخانه صحرایی و یک گردان ضد هوایی و یک یگان موشکی زمین به زمین پشتیبانی می‌شوند، قرار دارد.

(پ) در منطقه سوسنگرد:

هفت گردان تانک، شش گردان مکانیزه، دو گردان پیاده، دو گردان نیروی مخصوص که با چهار گردان توپخانه صحرایی و دو گردان توپخانه ضد تانک و دو گردان تقویت شده ضد هوایی پشتیبانی می‌شوند، قرار دارد.

(ت) در منطقه غرب کرخه:

پنج گردان تانک، شش گردان مکانیزه که با هفت گردان توپخانه صحرایی و دو گردان توپخانه ضد هوایی و دو گردان موشکی و یک گردان ضد تانک پشتیبانی می‌شوند، قرار دارد.

(ث) در منطقه شمال دشت عباس و عین خوش:

عناصری از لشکر ۱۰ با استعداد یک گردان تانک و یک گردان مکانیزه و یک گردان پیاده که با یک گردان توپخانه پشتیبانی می‌شوند، قرار دارد.

(ج) در منطقه تنگ رقابیه:

دو گردان تانک که با یک گردان توپخانه پشتیبانی می‌شوند، قرار دارد.

(۲) تقویت‌ها:

(الف) در منطقه خرمشهر و آبادان:

سه گردان تانک، دو گردان مکانیزه، ۱۱ گردان پیاده، هفت گردان گارد مرزی، ۱۲ گروهان کماندو مستقر در منطقه بصره و غرب اروندرود که مسلماً عناصری از سه تیپ گارد مرزی و تعدادی نامشخص خمپاره‌انداز از توپخانه صحرایی از غرب اروندرود جزیره آبادان را تقویت می‌نمایند، قرار دارد. ارتش عراق قادر است علاوه بر کاربرد یگان‌های فوق، تیپ ۱۰ مستقل زرهی را نیز در منطقه وارد عمل نماید.

(ب) در منطقه اهواز:

تیپ ۱۵ مکانیزه لشکر ۵ با سه گردان در جنوب و غرب جفیر و کیلومتر ۷۰ جاده اهواز خرمشهر .

ارتش عراق قادر است تیپ ۱۰ زرهی را نیز در این منطقه وارد عمل نماید.

(پ) در منطقه سوسنگرد: تیپ ۱۰ زرهی مستقل مستقر در محل نامعلوم.

(ت) در منطقه غرب کرخه، شمال دشت عباس، تنگ‌رقابیه: احتمالاً لشکر ۱۰ زرهی عراق که با عناصری به

استعداد ۲ تیپ در منطقه عمومی فکه مستقر است، قادر است در هر سه جبهه فوق وارد عمل شود.

(۳) نیروی هوایی قادر است کلیه امکانات خود را در پشتیبانی از سپاه ۳ قرار دهد.

ت - فعالیت‌های مهم پیشین و کنونی.

ارتش عراق از حدود مهرماه ۱۳۵۷ (که مبنای مقایسه آمارهای زیر است تا مهرماه ۵۹ که شروع جنگ ایران و عراق می‌باشد) مبادرت به تکمیل تجهیزات - آموزش و تمرکزات به منظور اجرای حمله به ایران نموده است. جدول زیر نمونه‌ای از مقایسه تجهیزات دریافتی ارتش عراق است.

تعداد لشکرهای عراق از ۹ لشکر به ۱۲ لشکر به علاوه یک تیپ زرهی افزایش داشته است.

ردیف	نوع تجهیزات	تعداد		
		مهر ۱۳۵۷	مهر ۱۳۵۹	اضافی
۱	تانک	۱۹۲۲	۲۴۹۴	۵۷۲
۲	نفربر	۲۵۵۰	۲۸۲۹	۲۷۹
۳	توپ صحرایی	۷۹۲	۸۹۲	۱۰۰
۴	توپ پدافند هوایی	۵۳۲	۵۲۵	۳۳
۵	سلاح ضد تانک	۲۷۶	۲۰۰۰	۱۷۲۴
۶	موشک زمین‌به‌زمین	۷۹	۹۸	۱۹
				انواع فراک، اسکاد و کاتیوشا

- (۱) علاوه بر ازدیاد تجهیزات فوق ارتش عراق در طول جنگ مبادرت به دریافت تعداد قابل توجهی تجهیزات و مهمات از کشورهای مختلف نموده است که اقلام زیر نمونه‌ای از آن است:
- (الف) دریافت سوخت از عربستان سعودی و کویت.
- (ب) برابر گزارش سفارت یمن جنوبی در بغداد، دولت عراق ۸۰۰ دستگاه تانک ساخت شوروی خریداری کرده است.
- (پ) مقادیر زیادی مهمات از طریق بندر عقبه به عراق، و منطقه مرزی عرعر (بین عربستان - عراق) به عراق و کویت به عراق.
- (ت) دریافت تعداد ۱۵۰ دستگاه تانک تی - ۷۲ از شوروی.
- (ث) دریافت تعداد (احتمالاً ۵۰) دستگاه تانک تی - ۵۵ و تی - ۵۴ از لهستان که در دی‌ماه گذشته از طریق اردن وارد عراق گردید.
- (ج) خریداری تعدادی نفربر به نام انجیره از برزیل.
- (چ) دریافت تعداد ۲۰۰ تانک آمریکایی به عنوان کمک نظامی عربستان.
- (ح) در ۵۹/۱۱/۲۰ تعدادی (احتمالاً ۱۰۰) دستگاه تانک روسی از طریق بندر رابق که از طریق اتریش توسط اردن خریداری گردیده، وارد عراق شد و همچنین مقادیر زیادی توپ و موشک و نفربر زرهی از اسپانیا.
- (خ) پشتیبانی مداوم فرانسه از ارتش عراق شامل: هلی‌کوپتر، موشک‌های تامسن، ماترا، میلان، قطعات یدکی تانک‌های آ-ام ایکس و هواپیماهای میراژ اف-۱ (۷۲ فروند) بوده است.
- (د) خریداری ۱۱ فروند ناو رزمی ساخت ایتالیا که به موتورهای ساخت آمریکا مجهز می‌باشند.
- (ذ) خرید یک میلیون دست لباس نظامی از کره جنوبی.
- (ر) دریافت موشک‌های تاو از عربستان.
- (ز) کمک‌های بی‌دریغ مصر از عراق که اخیراً انور سادات ۴۰۰۰۰ تن مهمات و تجهیزات را در سال عنوان نمود.
- (س) اخباری نیز مبنی بر دریافت ۱۰۰ دستگاه تانک ساخت انگلیس از طریق اردن و ۱۰۰ تانک مجهز به اشعه لیزر از عربستان سعودی - دریافت سلاح و مهمات ساخت چکسلواکی و بلغارستان.
- (ش) دریافت توپ‌های ساخت فرانسه و استفاده از آن‌ها در جبهه‌ها به علت کمبود مهمات توپ‌های نوع روسی.
- (ص) ارتش عراق به دنبال انعقاد قرارداد خرید اسلحه و مهمات ۱۰ ساله از فرانسه، در نظر دارد به تدریج جنگ‌افزار فرانسوی را جایگزین جنگ‌افزار روسی نماید. و اخیراً طارق عزیز عضو شورای فرماندهی انقلاب عراق در یک مصاحبه تلویزیونی از همکاری‌های فرانسه تشکر نمود.
- (۲) عمده فعالیت‌های دشمن در ۲ ماهه اخیر، علاوه بر آنچه گفته شد، به شرح زیر است:
- (الف) تلاش در تغییر گسترش یگان‌ها به منظور قرار دادن یگان‌ها در کنترل یگان‌های سازمانی مربوطه.

(ب) تقلیل یگان‌های درگیر و به عقب بردن بیش از $\frac{1}{3}$ نیروها به منظور بازسازی، کنترل بیشتر و تعویض به موقع یگان‌های درگیر با توجه به گرمای تابستان منطقه.

(پ) تلاش نیروی هوایی و یگان‌های موشکی و توپخانه‌های دورزن در بمباران و گلوله‌باران شهرها به منظور ایجاد وحشت و تخلیه شهرها در پشتیبانی از اعمال قدرت در مذاکرات صلح و تحمیل عقیده و نظرات دولت بعث عراق.

(ت) تغییر موضع یگان‌ها در اثر آبگرفتگی.

(ث) شدت فعالیت‌های ایجاد مواضع - سد سازی - جاده سازی.

(ج) تصرف تنگ رقابیه و تلاش برای تصرف تنگ میشداغ که موفق نگردد.

ث- ویژگی‌ها و نقاط ضعف

(۱) به برآورد اطلاعاتی شماره ۳ مراجعه شود.

(۲) آنچه باید اضافه شود، تزلزل روحیه پرسنل، به خصوص درجه‌داران و سربازان از ادامه جنگ و آگاهی از ماهیت اصلی صدام و جنگ فعلی و عدم انگیزه جنگیدن است. و همچنین جایگزین شدن پرسنل احتیاط به جای پرسنل کادر و متخصص که در اثر تلفات از سطح یگان‌های ارتش مستقر در مناطق رزمی خارج گردیده‌اند.

۴- توانایی‌های دشمن

الف- در منطقه آبادان، خرمشهر:

(۱) تقویت نیروهای درگیر با سه گردان تانک، دو گردان مکانیزه، ۱۱ گردان پیاده، هفت گردان گارد مرزی و ۱۲ گروهان کماندو مستقر در منطقه بصره و غرب اروندرود و همچنین تیپ ۱۰ زرهی مستقل از محل نامعلوم و همچنین عناصری با استعداد $\frac{2}{3}$ لشکر ۱۰ زرهی از منطقه فکه.

(۲) عبور از رودخانه اروندرود با پشتیبانی نیروی هوایی، با قبول تلاش و تلفات و ضایعات زیاد.

(۳) اجرای عملیات هلی‌برن در جزیره آبادان، توأم با سایر عملیات رزمی در جبهه‌های بهمنشیر - آبادان و

اروندرود.

(۴) اجرای تک جبهه‌ای در سرتاسر جبهه.

(۵) پدافند و تثبیت وضع موجود.

ب- در منطقه اهواز:

(۱) تقویت نیروهای درگیر موجود با گردان‌های تیپ ۱۵ مکانیزه لشکر ۵.

(۲) پدافند و تثبیت وضع موجود.

پ- در منطقه سوسنگرد:

(۱) تقویت نیروهای درگیر موجود با گردان‌های تیپ ۱۵ مکانیزه و یا تیپ ۱۰ زرهی و یا عناصری از لشکر ۱۰

زرهی و اجرای تک از سمت غرب سوسنگرد.

(۲) پدافند و تثبیت وضع موجود.

ت- در منطقه غرب کرخه:

(۱) تقویت یگان‌های درگیر با لشکر ۱۰ و یا عناصری از یگان‌های منطقه بصره و یا تیپ ۱۰ زرهی و اجرای آفند جبهه‌ای به منظور تأمین کامل کرخه و تهدید دزفول.

(۲) تثبیت وضع پدافند موجود.

ث- در منطقه رقیبیه: حفظ تنگ رقیبیه و تثبیت وضع موجود.

ج- پرتاب گلوله‌های شیمیایی و گلوله‌باران نمودن شهرهای مجاور خطوط تماس فعلی. به برآورد اطلاعاتی شماره ۳ مراجعه شود.

۵- نتیجه:

الف- تأثیر منطقه عملیات در راه‌های کار خودی:

(۱) منطقه آبادان و خرمشهر: زمین و وضع آبگرفتگی برای آفند مناسب نیست ضرورت تقویت کلیه مواضع پدافندی تأکید می‌شود. وجود یک یگان مناسب به صورت احتیاط در محور ماهشهر - آبادان و جزابه به آبادان ضروری است.

(۲) منطقه اهواز وضع زمین و آبگرفتگی، اجرای هرگونه عملیات آفندی را محدود و حتی غیر ممکن می‌سازد. وجود آبگرفتگی در غرب کارون فعلاً عملیات عبور از رودخانه کارون را غیر ممکن ساخته است.

(۳) منطقه سوسنگرد: وضع زمین و آبگرفتگی هرگونه عملیات آفندی را از سمت جنوب سوسنگرد غیر ممکن می‌سازد. بهترین معبر وصولی از غرب سوسنگرد به طرف دهلاویه به بستان می‌باشد. تک‌های جبهه‌ای به مواضع دشمن در ارتفاعات الله‌اکبر موجب تلفات و ضایعات قابل توجهی خواهد گردید.

(۴) منطقه شوش - پای پل کرخه (غرب کرخه): زمین تحمیلی برای پدافند خودی مناسب است. با توجه به وضع زمین، آرایش و مواضع دشمن، انجام هرگونه تک جبهه‌ای توصیه نمی‌شود.

اجرای تک‌های محدود از جناح شمالی و جنوبی دشمن در صورتی که توأم با غافلگیری و طرح‌ریزی کامل به منظور جلوگیری از وارد عمل شدن احتیاط‌های دشمن باشد بسیار مؤثر است.

(۵) منطقه رقیبیه: حساسیت این منطقه از نظر کنترل راه‌های آبادی و تأسیسات اداری و تهدید قطعی جناح جنوبی دشمن با توجه به استعداد کنونی آن ضرورت اجرای یک تک محدود غافلگیرانه و طرح‌ریزی شده را ارائه می‌دهد.

(۶) منطقه دشت‌عباس و عین‌خوش: زمین و استعداد دشمن برای تک خودی مناسب است. زمین‌های متصرفی فعلی تیپ ۸۴ برای پدافند خوب است.

نظریه: هرگونه عملیات آفندی در این منطقه بایستی هماهنگ با سیر فعالیت‌های آفندی در سایر جبهه‌های این منطقه باشد.

ب- راه‌های کار احتمالی دشمن:

به علت موقعیت مناسب ارتش عراق در منطقه خرمشهر و آبادان و توجه به عامل اصلی مورد ادعای صدام در مورد اروندرود و آنچه که به نظر او در قرارداد ۱۹۷۵ الجزایر از دست داده است، تلاش خواهد کرد با برداشت نیرو از سایر مناطق و تمرکز در منطقه آبادان و غرب اروندرود، نسبت به تصرف جزیره آبادان و تسلط کامل بر اروندرود اقدام نماید.

دشمن در جبهه‌های اهواز، سوسنگرد و الله‌اکبر به پدافند خود ادامه خواهد داد. هرچند که تک به غرب کرخه را در ۸ و ۹ آبان‌ماه گذشته تجربه کرده و پدافند محکم و جانبازی پرسنل لشکر ۲۱ را از یاد نبرده، مع‌الوصف امکان تقویت نیرو در این منطقه و اجرای یک تک که احتمالاً با تک‌های فرعی در منطقه رقابیه و جنوب شوش و ارتفاعات دالپری همراه خواهد بود وجود دارد.

پ- آسیب‌پذیری‌ها:

(۱) آسیب‌پذیری عمده ارتش عراق مربوط به پرسنل است. که فاقد روحیه و انگیزه جنگیدن نیستند طول مدت جنگ، آگاهی از اهداف صدام حسین در این جنگ شکست‌های مذاکرات صلح هیئت‌های مختلف، اثرات تبلیغات رادیویی بر آن و اهواز (هرچند کافی نیست) وجود اختلافات شدید عقیدتی و مذهبی بین پرسنل شیعه و سنی و بعثی عراق و عدم اطمینان رژیم به بعضی فرماندهان و اعدام و برکناری آن‌ها، مواردی است که پرسنل یعنی عنصر اصلی تعیین‌کننده در این جنگ را متزلزل نموده است. به نظر می‌رسد ارتش عراق متوجه این ضعف گردیده و برای جبران آن یگان‌های درگیر خود را به حداقل رسانده و بعضی از پرسنل و یگان‌های را به عقب منطقه به منظور کنترل تمرکزی فرماندهان بعثی، سازمان توجه سیاسی و ضد اطلاعات خود و نیز بازسازی و تجدید سازمان تغییر مکان داده است، ضمن این که سعی دارد در کیفیت پدافندی‌اش اثری نگذارد.

جایگزین نمودن پرسنل احتیاط که فاقد آموزش روحیه نیستند نیز در کارایی ارتش عراق اثری زیادی نداشته است.

(۲) از نظر لجستیک هرچند که استعداد تجهیزات عمده ارتش عراق مانند تانک نفربر و توپ در یگان‌هایی که شناسایی شده‌اند به ۶ تا ۷ درصد رسیده است ولی با توجه به انجام پشتیبانی‌های که از ارتش عراق به عمل آمد به نظر می‌رسد آسیب‌پذیری عمده‌ای در این مورد نداشته باشد.

(۳) از نظر عملیاتی، عملیات گذشته ارتش عراق نشان می‌دهد که از کارایی لازم یک ارتش مجهز و کارآمد که مدت‌ها قبل تهیه این جنگ را دیده است نداشته باشد.

ر- رکن ۲ قرارگاه نزاجا در جنوب: سرهنگ ستاد عبدالحسین مفید

پیوست ب: جدول گسترش یگان‌های دشمن

ملاحظات	تعداد گردان‌ها			جمع تیپ	تابعه لشکر	محل	ردیف
	پیاده	مکانیزه	تانک				
منطقه احتیاط شرفانی، جمع: ۹ گردان	۲	۲ ۱	۲ ۲	۱۷ ۲۴	۱۰	موسیان، عین‌خوش دشت‌عباس (تی ۸۴)	۱
جمع: ۴ گردان		۱	۳	۴۲	۱۰	تپه چشمه، لشکر ۲۱	۲
جمع: ۳ گردان		۱	۲	۴۴ ۳۴	۱ ۱۱	بای پل، شوش، لشکر ۲۱	۳
جمع: ۴ گردان		۱	۱	۱ ۱۵ مستقل	۱	لشکر ۲۱	۴
جمع: ۴ گردان		۳	۱	۲۷	۱	شلبیه، انگوش، ل ۲۱	۵
		۱	۲	۱۲	۳	تنگ رقابیه، تیپ قافلانکوه	۶
۱ گردان پیاده مستقل	۲	۱	۳	۲۶	۵	بستان، الله‌اکبر، ل ۹۲	۷
گردان ۵ پیاده مربوط به تیپ ۳۴ نیرو مخصوص، تیپ ۱۰ احتیاط سپاه ۳ می‌باشد. جمع: ۶ گردان، ۳ گردان آن از تیپ ۳۱ نیرو مخصوص	۱	۱	۴	۲ ۳۵	۱۰ ۹ مستقل	غرب سوسنگرد ل ۱۶	۸
گردان ۳ تیپ ۳۲ نیرو مخصوص	۲	۲	۲	۱۴	۹	هویزه ل ۱۶	۹
گردان ۱ پیاده از تیپ ۲۳ زیر امر	۱	۱	۳	۴۳	۹	کرخه کور - طراح، ل ۹۲	۱۰
		۳	۲	۲۰	۵	غرب اهواز - ل ۹۲	۱۱
		۴	۲	۱۵	۵	پادگان حمید - ل ۹۲	۱۲
		۳	۴	۶	۳	آبادان خونین شهر - ل ۷۷	۱۳
		۱	۱	۸	۳	غرب کارون	۱۴
۱ گردان مکانیزه از تیپ ۳۱	۳			۴۴	۱۱	حفار شرقی - ل ۷۷	۱۵
گد ۳ ن از تی ۳۱، گد تانک طارق از تی، گد ۲ پیاده از ۹	۴		۱	۱۹ پیاده	۷	مار	۱۶
تی ۱۱۲ پیاده - گد ۲۰ تانک	۱		۱	۳۳		خونین شهر - ل ۷۷	۱۷
				۴۵ پیاده، ۵ گارد مرزی، ۱۱۳ پیاده		جنوب آبادان و غرب اروند رود - ل ۷۷	۱۸
گردان ۷۳ نیروی مخصوص، گردان تفنگدار دریایی، گردان پیاده، موشک اسکاد-بی						منطقه فاو	۱۹

شرح یگان‌های دشمن در منطقه موسیان، عین خوش، دشت عباس (تیپ ۸۴)

نام یگان‌های مستقر در منطقه	نوع یگان	تعداد	ملاحظات
قرارگاه تیپ ۲۴ در دشت عباس گردان ۱ مکانیزه گردان ۳ مکانیزه گردان تانک حزیران گردان ۳ تی ۴۹ در علی گره زد ۱ گردان پیاده از تی ۱۵ جدید زیر امر گردان تانک جدید زیر امر ۱ گروهان تانک صدام ۱ گروهان مکانیزه از گردان ۹ تی ۴۲ گردان ۵۱ توپخانه صحرائی گردان ۱۸۹ موشکی ضد تانک	گردان تانک مکانیزه پیاده در دهلران	۲ ۲ ۲	تیپ ۲۴ مکانیزه لشکر ۱۰ شامل گردان‌های (۱ و ۲ و ۳) مکانیزه گردان‌های تانک حزیران گردان ۲ مکانیزه در صالح مشطط تیپ ۱۵ جدید ۱ یا ۳ گردان پیاده تشکیل شده
قرارگاه تیپ ۱۷ در شرهانی قرارگاه لشکر ۱۰ در چم سری گردان تانک ۳۰ تموز گردان تانک ۱۴ تموز گردان ۶ مکانیزه گردان ۴۹ توپخانه صحرائی	گردان تانک مکانیزه	۲ ۱	تیپ ۱۷ زرهی لشکر ۱۰ شامل گردان‌های تانک (۳۰ تموز، ۱۴۰ تموز، حماد شهاب) گردان ۶ مکانیزه گردان تانک جهاد شهاب در پای پل کرخه زیر امر تی ۳۴ است
			جمع: ۱ قرارگاه لشکر ۲ قرارگاه تیپ ۴ گردان تانک ۳ گردان مکانیزه ۲ گردان پیاده

شرح یگان‌های دشمن در منطقه تپه چشمه، پای پل کرخه، شوش (لشکر ۲۱)

نام یگان‌های مستقر در منطقه	نوع یگان	تعداد	ملاحظات
تپه چشمه:			
قرارگاه تپ ۴۲	گد تانک	۳	تپ ۴۲ زرهی لشکر ۱۰ شامل
گردان تانک یافا	گد مکانیزه	۱	گردان‌های تانک (یافا، صدام، البعث)
گردان تانک صدام			
گردان تانک البعث			
گردان مکانیزه ۹			گردان ۹ مکانیزه
گردان شناسایی النصر			
گردان ۱۹ توپخانه صحرائی			
گردان ۱۵۳ ضد هوایی ۵۷ م			
گردان ۱۳۹ کاتیوشا			
پای پل تا شوش:			
قرارگاه تپ ۳۴ در چنانه	گد تانک	۲	تپ ۳۴ زرهی لشکر ۱ شامل
گردان تانک اشپیله			گردان‌های تانک (قرطبه، اشپیله، آنرلس)
گردان تانک جهاد شهاب از تپ ۱۷ زیر امر			گردان ۸ مکانیزه
گردان ۲ پیاده تپ ۴۴ زیر امر	گد پیاده	۱	این تپ با گردان‌های اندلس و قرطبه و گردان
گردان ۲۶ توپخانه صحرائی			۸ مکانیزه احتیاط لشکر ۱ از رادار تا چنانه
آتشبار ۳ گردان ۲۳ ضد هوایی سبک			مستقر است و گردان شناسایی القدس پوششی
			جاده رادار چنانه است.

شرح یگان‌های دشمن در منطقه زغن، دره خنگ (لشکر ۲۱)

نام یگان‌های مستقر در منطقه	نوع یگان	تعداد	ملاحظات
قرارگاه تپ ۱ در سایت	گد تانک	۱	تپ ۱ مکانیزه ۱ شامل:
گردان ۱ مکانیزه	گد مکانیزه	۲	- گردان‌های (۱ و ۲ و ۳) مکانیزه
گردان ۲ مکانیزه	گد پیاده	۱	- گردان تانک شماره ۱
گردان ۳ پیاده از تپ ۱۵ جدید			گردان ۳ پیاده به علت تلفات و ضایعات در چنانه
گردان ۱ تانک			در حال بازسازی است
گردان ۱ توپخانه متوسط			
آتشبار ۱ گد ۲۳ توپخانه ضد هوایی			
آتشبار سبک			

شرح یگان‌های دشمن در منطقه شلیبه، انگوش (لشکر ۲۱)

نام یگان‌های مستقر در منطقه	نوع یگان	تعداد	ملاحظات
قرارگاه تیپ ۲۷	گد تانک	۱	تیپ ۲۷ مکانیزه لشکر ۱ شامل:
گردان ۱ مکانیزه	گد مکانیزه	۳	- گردان‌های (۱ و ۲ و ۳) مکانیزه
گردان ۲ مکانیزه			- گردان ۸ تانک
گردان ۳ مکانیزه			
گردان ۸ تانک			
گردان ۸ توپخانه صحرائی			
گردان ۲۸ توپخانه صحرائی			
آتشبار ۲ گد ۲۳ ضد هوایی سبک			
آتشبار ۱۱ ضد هوایی سبک			

شرح یگان‌های دشمن در منطقه تنگ رقابیه

نام یگان‌های مستقر در منطقه	نوع یگان	تعداد	ملاحظات
قرارگاه تیپ ۱۲	گد تانک	۲	تیپ ۱۲ زرهی لشکر ۳ شامل گردان‌های تانک (قبتیه، معتمص، قادسیه)
گردان تانک قبته	گد مکانیزه	۱	گردان ۳ مکانیزه
گردان تانک معتمص			گردان تانک قادسیه زیر امر تی ۳۵ در سوسنگرد است
گردان ۳ مکانیزه			قرارگاه تیپ ۳۱ نیروی مخصوص در فکه است
گردان ۲۱ مکانیزه صحرائی			
آتشبار ۳ گردان ۲۰ توپخانه متوسط			
آتشبار ۳ گردان ۳۵ توپخانه ضد هوایی			
			جمع:
			۲ قرارگاه لشکر
			۶ قرارگاه تیپ
			۹ گردان تانک
			۷ گردان مکانیزه
			۲ گردان پیاده

شرح یگان‌های دشمن در منطقه بستان، الله‌اکبر (لشکر ۹۲)

نام یگان‌های مستقر در منطقه	نوع یگان	تعداد	ملاحظات
قرارگاه تیپ ۲۶ در جزایه (شمال غرب بستان)			تیپ ۲۶ زرهی لشکر ۵ شامل:
گردان تانک علی	گد تانک	۳	- گردان‌های تانک (علی، حسن، حسین)
گردان تانک حسن	گد مکانیزه	۱	- گردان ۷ مکانیزه
گردان تانک حسین	گد پیاده	۲	
گردان ۷ مکانیزه			
گردان ۳۳ پیاده مستقل			
یک گردان ارتش خلقی			
گردان ۱۸ توپخانه متوسط			
گردان ۴ توپخانه صحرائی			
آتشبار ۳ گردان ۲ ضد تانک			
آتشبار ۳ گردان ۲۹ ضد هوایی			
آتشبار ۱۲۰ ضد هوایی متوسط			
قرارگاه تیپ ۱۰ در جنوب غربی سابه			تیپ ۱۰ مستقل زرهی شامل:
گردان تانک ۱۷ تموز	گد تانک	۲	- گردان‌های تانک (منصور، الوحده، ۱۲ تموز)
گردان تانک فیصل	گد مکانیزه	۱	
گردان ۲ مکانیزه	گد پیاده	۱	- و گردان‌های جدید تانک سیف‌سعد، فیصل
گردان ۵ نیروی مخصوص تیپ ۳۲			گردان ۲ مکانیزه
زیر امر			گد تانک المنصور زیر امر تیپ ۳۵
			گد تانک الوحده زیر امر تیپ ۱۴
			گد تانک سیف‌سعد زیر امر تیپ ۱۶

شرح یگان‌های دشمن در منطقه آبادان

نام یگان‌های مستقر در منطقه	نوع یگان	تعداد	ملاحظات
حفار شرقی گردان ۱ پیاده گردان ۳ پیاده گردان ۱ پیاده تیپ ۳۱ نیروی مخصوص زیر امر ۱ گروهان شناسایی صلاح‌الدین از ل ۳ گردان ۲۰ توپخانه گردان ۶۲ توپخانه ۱ آتشبار کاتیوشا			تیپ ۴۴ پیاده لشکر ۱۱ شامل گردان‌های (۱ و ۲ و ۳) پیاده

شرح یگان‌های دشمن در منطقه مارد

نام یگان‌های مستقر در منطقه	نوع یگان	تعداد	ملاحظات
قرارگاه تیپ ۱۹ در شلمچه گردان ۱ پیاده گردان ۳ پیاده گردان ۳ از تیپ ۳۱ نیروی مخصوص زیر امر گردان تانک طارق از تیپ ۳۰ زیر امر گردان ۲ پیاده تیپ ۴۹ زیر امر ۱ آتشبار ضد هوایی	گد تانک گد پیاده	۱ ۴	تیپ ۱۹ پیاده لشکر ۷ شامل گردان‌های (۱ و ۲ و ۳) پیاده به این تیپ اخیراً تانک و نفربر تحویل شده و یک گردان آن زرهی شده جمع: ۴ قرارگاه تیپ ۶ گد تانک ۷ گد پیاده ۴ گد مکانیزه

شرح یگان‌های دشمن در منطقه خونین شهر

نام یگان‌های مستقر در منطقه	نوع یگان	تعداد	ملاحظات
قرارگاه تیپ ۳۳ نیروی مخصوص			تیپ ۳۳ نیروی مخصوص شامل: گردان‌های (او ۲ و ۳) پیاده نیروی مخصوص
تیپ ۱۱۲ پیاده		۱	تیپ ۱۱۲ پیاده شامل:
گردان ۲۰ تانک	گد تانک	۱	گردان‌های (او ۲ و ۳) پیاده
گردان ۳۰۱ مستقل	گد پیاده		

شرح یگان‌های دشمن در منطقه آبادان، خونین شهر (لشکر ۷۷)

نام یگان‌های مستقر در منطقه	نوع یگان	تعداد	ملاحظات
قرارگاه تیپ ۶ در ۹ کیلومتری شمال ایستگاه ۷			تیپ ۶ زرهی لشکر ۳ شامل
گردان تانک یرموک	گد تانک	۴	گردان‌های تانک (مقداد، یرموک، خالد)
گردان تانک مقداد			
گردان تانک خالد آسیب دیده	گد مکانیزه	۳	گردان ۳ مکانیزه
گردان تانک سیف‌سور از تیپ ۱ زیر امر			گردان تانک خالد در عملیات ۶۰/۲/۳۱ آسیب دیده است
گردان ۳ مکانیزه آسیب دیده			گردان ۳ مکانیزه " " "
گردان ۲ مکانیزه از تیپ ۸ زیر امر			
گردان ۱ مکانیزه از تیپ ۸ زیر امر			
گردان ۶۲ توپخانه صحرایی			
آتشبار ۱ گردان ۳۵ ضد هوایی			
آتشبار ۱ گردان ۲۰ توپخانه صحرایی			

شرح یگان‌های دشمن در منطقه غرب کارون

نام یگان‌های مستقر در منطقه	نوع یگان	تعداد	ملاحظات
قرارگاه تیپ ۸ در غرب حفار غربی	گردان ۳ مکانیزه	۱	تیپ ۸ مکانیزه لشکر ۳ شامل:
گردان ۳ تانک	گد تانک	۱	گردان‌های (۱ و ۲ و ۳) مکانیزه
گردان ۱۵ توپخانه صحرائی	گد مکانیزه	۱	گردان ۳ تانک
آتشبار ۲ گد ۲۰ توپخانه متوسط			
آتشبار ۲ گد ۳۵ ضد هوایی			
آتشبار ۷ سبک			

شرح یگان‌های دشمن در منطقه کرخه کور و طراح (لشکر ۹۲)

نام یگان‌های مستقر در منطقه	نوع یگان	تعداد	ملاحظات
قرارگاه تیپ ۴۳ در شمال طاهریه ۱	گردان تانک حیفا	۳	تیپ ۴۳ زرهی لشکر ۹ شامل
گردان تانک غزه	گردان‌های تانک (حیفا، غزه، عکا)		
گردان تانک عکا	گد مکانیزه	۱	گردان ۱۰ مکانیزه
گردان تانک مکانیزه	گد پیاده	۱	
گردان ۱۱۶ توپخانه صحرائی			
گردان ۳۰ توپخانه متوسط			
گردان ۵۸ پدافند هوایی			
آتشبار ۳ گردان ۱۲۸ کاتیوشا			
آتشبار ۳ گردان ۱۲۸ ضد تانک			
آتشبار ۳ و ۵ گردان ۹۲ ضد هوایی			
آتشبار ۱۳۴ گردان ۱۸۰ ضد هوایی			
گروهان موشک‌انداز لهب جدید			

شرح یگان‌های دشمن در منطقه غرب اهواز، دب گردان (لشکر ۹۲)

ملاحظات	تعداد	نوع یگان	نام یگان‌های مستقر در منطقه
تیپ ۲۰ مکانیزه لشکر ۵ شامل گردان‌های (۱ و ۲ و ۳) مکانیزه گردان ۱۰ تانک	۲ ۳	گد تانک گد مکانیزه	قرارگاه تیپ ۲ در شیخ محمد گردان ۱ مکانیزه گردان ۲ مکانیزه گردان ۳ مکانیزه گردان ۱۰ تانک گردان تانک زین القوس جدید گردان ۱۲ توپخانه متوسط گردان ۳۶ توپخانه صحرایی آتشبار ۱۱۹ ضد هوایی آتشبار ۹ سبک آشبار ۲ گردان ۲۹ ضد هوایی گروهان ۲ گردان ۲ ضد تانک قرارگاه لشکر ۵ در جفیر

منطقه تختیه تا پادگان حمید

تیپ ۱۵ مکانیزه لشکر ۵ شامل گردان‌های (۱ و ۲ و ۳) مکانیزه گردان ۵ تانک جمع ۲ قرارگاه لشکر ۸ قرارگاه تیپ ۱۵ گد تانک ۱۱ گد مکانیزه ۶ گد پیاده			قرارگاه تیپ ۱۵ در پادگان حمید گردان ۱ مکانیزه گردان ۲ مکانیزه گردان ۳ مکانیزه گردان ۵ تانک گردان ۳۶ توپخانه صحرایی آتشبارهای ۱ و ۲ گردان ۶۸ پدافند هوایی آتشبار ۱۱۸ ضد هوایی آتشبار ۱۱۸ ضد هوایی آتشبار ۳ [ناخوانا] آتشبار ۸ سبک
--	--	--	--

شرح یگان‌های دشمن در منطقه جنوب آبادان و غرب اروندرود (لشکر ۷۷)

نام یگان‌های مستقر در منطقه	نوع یگان	تعداد	ملاحظات
تیپ ۴۵ پیاده			
تیپ ۵ گارد مرزی			
تیپ ۱۱۳ پیاده			
عناصر ارتش خلقی			
گردان ۱۱۸ توپخانه			
گردان ۷۹ توپخانه			

منطقه فاو

گردان ۷۲ نیروی مخصوص			
گردان تفنگدار دریایی			
۱ گردان پیاده			
موشک اسکاد - بی			

شرح یگان‌های دشمن در منطقه غرب سوسنگرد (لشکر ۱۶)

نام یگان‌های مستقر در منطقه	نوع یگان	تعداد	ملاحظات
قرارگاه تیپ ۳۵ در جنوب شیخ خزئل			تیپ ۳۵ زرهی لشکر ۹ شامل گردان‌های تانک دیر یاسین الکندی - البرز
گردان تانک البرز			
گردان تانک جدید قادسیه زیر امر	گد تانک	۴	
گردان تانک دیر یاسین بازسازی شده	گد مکانیزه	۱	
گردان ۱۳ مکانیزه بازسازی شده	گد پیاده	۱	
گردان ۳ نیروی مخصوص تیپ ۳ زیر امر			
گردان تانک المنصور از تیپ ۱ زیر امر			
گردان ۱۰۱ توپخانه صحرائی			
گردان ۱۱۵ توپخانه صحرائی			
آتشبار ۲ و ۶ گردان ۹۲ ضد هوایی			
آتشبار ۲ گردان ۶ ضد تانک			
آتشبار ۲ گردان ۱۲۸ کاتیوشا			
گردان ۱۳۳ گردان ۱۸۰ پدافند هوایی			

شرح یگان‌های دشمن در منطقه هویزه

ملاحظات	تعداد	نوع یگان	نام یگان‌های مستقر در منطقه
تیپ ۱۴ مکانیزه لشکر ۹ شامل گردان‌های (۱ و ۲ و ۳) مکانیزه گردان تانک بخت‌النصر	۲	گد تانک	قرارگاه تیپ ۱۴ در شمال غربی هویزه
	۲	گد مکانیزه	گردان ۱ مکانیزه
	۲	گد پیاده	گردان ۲ مکانیزه
			گردان ۳ پیاده نیروی مخصوص از تیپ ۳۲
			زیر امر
			گردان تانک الوحده از تیپ ۱۰ زیر امر
			گروهان‌های ۴۰۷ و ۴۰۸ پیاده مستقل زیر امر
توضیح:			احتمالاً گردان ۲۰۲ تانک جدید زیر امر
گردان تانک بخت‌النصر			آتشبار ۱ گردان ۲۸ کاتیوشا
۲ گروهان از گد ۱ مکانیزه			آتشبار ۱ و ۴ گردان ۹۲ ضد هوایی
و گد ۳ مکانیزه			آتشبار ۲ سبک
در ۶۰/۲/۳۱ آسیب زیاد دیده‌اند			آتشبار ۱۳۲ پدافند هوایی

شماره: ۵۰۱/۱۷۰/۷۷/۲۷۸

تاریخ: ۶۰/۱/۲۳

از- مد اطلاعات نراجا

به- مد عملیات نراجا

[برآورد اطلاعاتی شماره ۴]

بازگشت به شماره ۶-۲۴۵-۰۸-۰۸-۲۰۱-۶۰/۱/۲۰

برابر آخرین اطلاعات واصله به استناد برآورد اطلاعاتی شماره ۴ قرارگاه تاکتیکی جنوب مورد خواسته شده به

شرح زیر اعلام می گردد:

۱- گسترش

الف- منطقه دزفول

- | | |
|---------------------------------|--------------------------|
| فکه | - قرارگاه لشکر ۱ مکانیزه |
| غرب شوش (تپه های ابوصلیبی خات) | - تیپ ۱ مکانیزه لشکر |
| غرب شوش (شمال تپه ابوصلیبی خات) | - تیپ ۲۷ مکانیزه لشکر ۱ |
| منطقه کوت کاپون | - تیپ ۳۴ زرهی لشکر ۱ |
| منطقه ربوط | - قرارگاه لشکر ۱۰ زرهی |
| منطقه عین خوش | - تیپ ۴۲ زرهی لشکر ۱۰ |

ب- منطقه اهواز

- | | |
|-------------------------|-------------------------|
| شمال جوفیره | - قرارگاه لشکر ۹ زرهی |
| بین پل سابله و بستان | - تیپ ۳۵ زرهی لشکر ۹ |
| هویزه | - تیپ ۱۴ مکانیزه لشکر ۹ |
| شیخ محمد | - تیپ ۲۶ زرهی |
| شمال عبادیه | - تیپ ۲ مکانیزه لشکر ۵ |
| شرق هویزه (منطقه فردوس) | - تیپ ۴۳ مکانیزه لشکر ۹ |
| پادگان حمید | - تیپ ۱۵ مکانیزه |

پ- جبهه آبادان، خرمشهر

- | | |
|--|------------------------|
| منطقه خرمشهر | - تیپ ۸ مکانیزه لشکر ۳ |
| منطقه مارد | - تیپ ۴۷ پیاده لشکر ۱۱ |
| محور آبادان، ماهشهر (قسمت عمده آن در شمال غرب) | - تیپ ۶ زرهی لشکر ۳ |
| منطقه خرمشهر | - تیپ ۴۴ زرهی لشکر ۱۲ |
| منطقه خرمشهر | - تیپ ۳۳ نیرو مخصوص |
- (۲ گردان آن در شمال و جنوب محور آبادان، ماهشهر)

- حدود ۵۰۰ تا ۸۰۰ نفر افراد ارتش خلقی خرمشهر

- قرارگاه لشکر ۳ زرهی تنومه

توضیح: به علت آب گرفتگی برابر اعلام ل ۷۷ (خلاصه اطلاعاتی شماره ۱۱) تعدادی از نیروهای دشمن از جنوب جاده ماهشهر به طرف شمال جاده ماهشهر آبادان جابجا شده است)

۲- استعداد

الف- گردان‌های تانک ارتش عراق سازماناً دارای ۴۵ دستگاه تانک تی ۵۵ و یا تی ۶۲ روسی است. در عملیات اخیر به علت لطمات و آسیبی که به یگان‌های رزمی عراق وارد شده است در حال حاضر حداکثر هر گردان دارای ۲۵ تا ۳۵ دستگاه تانک بوده که عملاً دسته چهارم گردان‌های تانک را حذف کرده‌اند ضمناً این یگان‌ها با توپخانه ۱۵۲ م و اس یو ۱۰۰ خودکشی با برد ۱۸ کیلومتر پشتیبانی می‌شوند.

ب- گردان‌های مکانیزه:

سازماناً دارای ۴۸ دستگاه نفربر از نوع بی تی آر می‌باشند و در عملیات اخیر به علت تلفات و ضایعات عملاً دارای ۳۰ تا ۳۵ دستگاه نفربر می‌باشد.

۳- روحیه

اطلاعاتی که از پناهندگان عراقی به دست آمده حکایت از نداشتن روحیه در افراد دشمن بوده علت آن را طولانی بودن جنگ ذکر نموده‌اند.

۴- آموزش

با توجه به جابجائی‌های مکرر یگان‌های دشمن در گذشته و حال برابر سوابق موجود دشمن از آموزش خوبی برخوردار می‌باشد.

۵- نیروی هوایی: از سماجا درخواست گردید.

مدیر اطلاعات نزاچا- سرهنگ ستاد احمدی

بسمه تعالی

ر ۲ قرارگاه مقدم نزاچا در جنوب

۱۳۶۰/۲/۱۷

نسخه ۱ از ۳ نسخه

خلاصه وضعیت دشمن:

۱- **تورکیب:** در منطقه مقابل یگان‌های تابعه قرارگاه مقدم نزاچا در جنوب، مجموعاً نیروهای زیر وجود دارند:

۳ لشکر زرهی (۳-۹-۱۰)

۲ لشکر مکانیزه (۱-۵)

۲ لشکر پیاده (لشکر ۱۱ و عناصری از لشکر ۲ و ۱۲ پیاده)

۱ تیپ زرهی مستقل (تیپ ۱۰)

۳ تیپ نیروی ویژه (۳۱-۳۲-۳۳)

۱ تیپ تفنگدار دریایی (تیپ ۷)

عناصر گارد مرزی و ارتش خلقی

۲- گسترش

الف- منطقه تی ۸۴

تیپ ۱۷ زرهی

یک گروه رزمی مکانیزه از تیپ ۲۴ مکانیزه

گردان ۲ (-) از تیپ ۴۴ پیاده

عناصری از ارتش خلقی

یک گردان توپخانه

یک سکوی موشک فرائک

دو سکوی سام ۶

عناصری از پدافند هوایی

ب- سر پل کرخه:

تیپ ۴۲ زرهی ل ۱۰

یک گروه رزمی مکانیزه از تیپ ۲۴

عناصری به استعداد سه گروهان کماندو

گردان ۶ مکانیزه تیپ ۱۷

دو گردان توپخانه

دو قبضه توپ ۱۸۰

دو موشک سام ۶

عناصری از پدافند هوایی در حدود یک گروهان موشک ضد تانک

پ- منطقه شوش

لشکر ۱ مکانیزه دشمن

عناصری به استعداد یک گردان نیروی ویژه

عناصری از پدافند هوایی

دو گردان توپخانه

دو سکوی سام ۶

ت- منطقه رقایبه (تیپ قافلاتکوه)

تیپ ۱۲ زرهی
یک گردان توپخانه
عناصری در حدود یک گردان نیروی ویژه
یک سکوی سام ۶
عناصری از پدافند هوایی

ث- منطقه غرب سوسنگرد و ارتفاعات الله اکبر

تیپ ۳۵ زرهی ۹۵ در شمال کرخه (الله اکبر)
تیپ ۱۴ مکانیزه ل ۹ در جنوب کرخه
دو گد توپخانه
یک آتشبار موشکی
عناصری به استعداد یک گردان (-) از نیروهای ویژه
عناصری از پدافند هوایی

ج- جنوب سوسنگرد در منطقه سعدون حمودی

تیپ ۴۳ لشکر ۹
عناصری به استعداد یک گردان (-) از نیروی ویژه
سه گد توپخانه
یک سکوی سام ۶
عناصری از پدافند هوایی

چ- جنوب غرب اهواز

تیپ ۲۶ زرهی ۵۵
تیپ ۲۰ مکانیزه ۵۵
تیپ ۱۵ مکانیزه ۵۵
سه گد توپخانه
دو سکوی سام ۶
عناصری از پدافند هوایی
عناصری به استعداد تقریبی یک گردان نیروی ویژه کماندو

ح- منطقه ل ۷۷ (آبادان و خونین شهر)

تیپ ۶ زرهی لشکر ۳ - شرق کارون
تیپ ۸ مکانیزه لشکر ۳ - شرق کارون
تیپ ۴۴ پیاده (-) ل ۱۱ - شمال خونین شهر
تیپ ۳۳ (-) نیروی ویژه خونین شهر
تیپ ۴۹ پیاده در مناطق تنومه، ام النصر و فاو
گردان ۷ نیروی ویژه ۳۳ جنوب جاده آبادان، ماهشهر
عناصری از ارتش خلقی و گارد مرزی
تیپ ۴۷ پیاده ل ۱۱ - منطقه حفار
پنج گردان توپخانه
یک گردان موشکی
یک سکوی موشک اسکاد
عناصری از پدافند هوایی
عناصری از تیپ ۲ و ۴ کوهستانی

خ- منطقه فکه

تیپ ۱۰ زرهی منها (احتیاط سپاه ۳)

۲- استعداد:

با توجه به سوابق عملیاتی و اطلاعات به دست آمده از زندانیان جنگی استعداد عمومی دشمن به شرح زیر است:

الف- استعداد پرسنل

افسر	٪۷۵
درجه دار	٪۵۵
سرباز	٪۶۵

ب- تجهیزات

تجهیزات عمده	٪۷۰
جنگ افزار سبک	٪۹۰

توضیح: تیپ های ۱۰ زرهی و ۱۲ زرهی درگیری زیادی نداشته اند و لشکر ۱۰ زرهی به علت اینکه در فروردین ماه گذشته تجدید سازمان نموده است دارای استعدادی در حدود ۹۰٪ می باشد.

۴- پشتیبانی هوایی

الف- نیروی هوایی

به علت تلفات و ضایعات بیش از حد نیروی هوایی، دشمن قادر نیست در برخوردهای محلی از پشتیبانی هوایی استفاده کند. در حال حاضر نیروی هوایی دشمن فقط به بمباران هدف های مهم و صنعتی می پردازد و پشتیبانی نزدیک هوایی، فقط به هنگام تک های هماهنگ شده و گسترده صورت می گیرد.

ب- هوانیروز

هلی کوپترهای دشمن سهم عمده پشتیبانی نزدیک هوایی را به عهده داشتند و دشمن تلاش می نماید که هرچه بیشتر آن ها را فعال کند و اخیراً نیز مأموریت هایی انجام داده اند.

۵- فعالیت های مهم اخیر و کنونی

الف- دشمن اخیراً به فعالیت و جابجایی خود در منطقه دشت عباس و جنوب پل کرخه افزوده و برای جبران شکست در تپه چشمه تلاش می کند.

ب- در ۰۷۳۰-۶۰/۲/۱۶ یک موشک به شهر حمیدیه پرتاب و تلفاتی به بار آورد.

پ- دشمن در هر شکستی که می خورد با تیراندازی به شهرها تلافی می کند.

ت- در روزهای اخیر بر شدت آتش خود در مناطق گسترش تیپ ۸۴ افزوده است.

۶- ویژگی ها

الف- منطقه ۸۴: تی ۱۷ زرهی دشمن اخیراً یگان های خود را به نوبت به منطقه شهر عنبر برده و پس از بازسازی و تجدید سازمان به خط مقدم اعزام داشته است.

- ب- منطقه ل ۲۱:** تیپ ۴۲ زرهی دشمن به علت شکست در تک‌های محدود اخیر، در کاربرد یگان‌های خود تجدیدنظر نموده است. ولی اغلب یگان‌های خود را بدون شناسایی کامل زمین و آگاهی از وضعیت به کار برده است.
- پ- منطقه شوش:** لشکر یک مکانیزه دشمن با ایجاد مواضع مستحکم، کارایی رزمی خود را به دست آورده (ولی در عملیات گذشته یگان‌های این لشکر از کارایی رزمی خوبی برخوردار نبوده‌اند).
- ت- منطقه رقابیه:** تیپ ۱۲ زرهی دشمن به علت دادن تلفات و ضایعات، از کارایی رزمی خوبی برخوردار نیست و در ماه‌های اخیر نیز موفقیت‌های چندانی نداشته است.
- ث- منطقه الله‌اکبر:** تیپ ۳۵ زرهی به علت درگیری‌های مداوم و دارا بودن استحکامات ایده‌آل و پیاپی، کارایی رزمی خود را حفظ نموده است.
- تیپ ۱۴ مکانیزه در منطقه جنوب کرخه‌کور و تیپ ۴۳ زرهی در جنوب سوسنگرد از کارایی نسبی برخوردار هستند. تیپ‌های ۲۶ زرهی، ۲۰ مکانیزه و ۱۵ مکانیزه در جنوب غرب اهواز با داشتن تسهیلات آمادی و بازسازی و تعمیر و نگهداری از کارایی رزمی خوبی برخوردار هستند.
- ج- منطقه ل ۷۷:** یگان‌های دشمن مستقر در مناطق آبادان و خونین‌شهر از کارایی رزمی نسبی برخوردار هستند.
- چ- روحیه پرسنل کادر (به ویژه افسران) وابسته به حزب بعث و روحیه سایر پرسنل به علت طولانی شدن جنگ و دادن تلفات روزمره، روز به روز ضعیف‌تر می‌شود. دشمن سعی دارد با برقراری مرخصی‌های کوتاه مدت جبران نماید.**

۷- نقاط ضعف:

- الف-** دشمن از اینکه نیروهای خودی در مواضع مستقر شده‌اند کمتر درصدد تک‌های هماهنگ شده برآمده است و هر وقت مبادرت به تک‌های عملی نموده، در مقابل مقاومت‌های خودی هر چند ناچیز ولی مقاوم با شکست روبرو شده است.
- ب-** با اخباری که از اسرای جنگی به دست آمده است. یگان‌های تک‌ور دشمن بیشتر متکی به یگان‌های پشتیبانی خود هستند و به محض احساس خالی بودن عقبه خود، با اولین برخورد با نیروهای خودی به وحشت افتاده و تسلیم را بر مقابله ترجیح داده‌اند.
- پ-** دشمن در مقابل عملیات غافلگیرانه به ویژه در تاریکی بسیار آسیب‌پذیر است.

۸- توانایی‌های اصولی دشمن:

الف- در جبهه دزفول:

- (۱) چنانچه هر گونه عملیات در این منطقه توأم با غافلگیری نباشد، دشمن قادر است با تقسیم آتش توپخانه‌های خود و کاربرد یگان‌های زرهی از موفقیت نسبی برخوردار باشد.
- (۲) وجود مواضع مستحکم پی‌درپی و گسترش یگان‌های در عمق، بر توانایی‌های او افزوده است.

(۳) دشمن می‌تواند یک گردان تانک و یک گردان زرهی و عناصری از یگان‌های مستقر در منطقه چنانچه را ظرف مدت ۱ الی ۱/۵ ساعت در مناطق جلو به کار برد.

(۴) دشمن قادر است تیپ ۱۰ زرهی که در منطقه فکه مستقر است ظرف ۲ تا ۳ ساعت در مناطق جلو به کار برد.

ب- در جبهه‌های اهواز:

(۱) هر گونه عملیات در جبهه الله‌اکبر بدون رعایت اصل غافلگیری، دشمن را قادر می‌سازد که از حداکثر قدرت رزمی خود استفاده نموده و عوارض حساس تری از منطقه را به اشغال خود درآورد.

(۲) استفاده از هلی‌کوپترهای توپ‌دار در این جبهه بر توانایی دشمن تأثیر به‌سزائی خواهد داشت.

(۳) دشمن می‌تواند یگان‌هایی از تیپ ۱۴ را از منطقه شمال سوسنگرد برداشت نموده و به فاصله ۲ ساعت در این منطقه به کار برد.

پ- در جبهه‌های جنوب و غرب اهواز:

با توجه به آبگرفتگی و سدهای خاکی و مواضع ایجاد شده دشمن از پدافند قابل ملاحظه‌ای برخوردار است و می‌تواند در هنگام لزوم یگان‌هایی از این منطقه را برداشت و در نقاط مورد نظر به کار برد.

ت- در جبهه آبادان و خونین‌شهر:

(۱) دشمن می‌تواند با بمباران‌ها و انبوه آتش‌های توپخانه، از مقاومت شهر آبادان کاسته و به امکان محاصره آن بیافزاید.

(۲) دشمن می‌تواند با یک تیپ زرهی، یک تیپ مکانیزه، سه تیپ پیاده، یک تیپ (-) نیروی ویژه و عناصری از یگان‌های کوهستانی و ارتش خلقی در دراز مدت شهر آبادان را در محاصره داشته و آن را به یک منطقه بی‌استفاده تبدیل نماید.

(۳) آسیب‌پذیری دو منطقه فیاضیه و سواحل غربی اروندرود قابل توجه است.

ث- امکان تقویت عناصر دشمن در خوزستان:

(۱) تیپ ۱۰ زرهی با (سه گردان تانک و یک گردان مکانیزه)

با زمان تقریبی ۱/۵ ساعت در فیاضیه

با زمان تقریبی ۳ ساعت در الله‌اکبر

با زمان تقریبی ۴/۵ ساعت در کرخه‌کور و سوسنگرد.

(۲) یک گردان تانک از تیپ ۱۴ مستقر در جنوب کرخه، با زمان تقریبی ۱/۵ ساعت در الله‌اکبر.

(۳) یک گروه رزمی تانک مستقر در هویزه، با زمان تقریبی ۳ ساعت در الله‌اکبر.

(۴) یک گروه تانک در منطقه جفیر، با زمان تقریبی ۲ ساعت و ۱۵ دقیقه در سوسنگرد.

ج- امکانات ضد هوایی دشمن در منطقه ق مقدم جنوب:

دشمن با گسترش منطقی یگان‌های ضد هوایی در مناطق عملیاتی، امکانات پدافند هوایی خود را به شرح زیر برقرار نموده است:

لشکر ۳ زرهی: با ۳ گردان ضد هوایی (۱۴/۵ مم، ۲۳ مم، ۳۷ مم) و یک گردان موشکی (فراک، لونا)

لشکر ۵ مکانیزه: با ۲ گردان ضد هوایی (۲۳ م و ۳۷ م) و یک گردان موشکی (سام ۳ و شلیکا) شامل ۳ آتشبار موشکی.

لشکر یک مکانیزه: با دو گردان ضد هوایی (۳۷ و ۲۳ م) و یک گردان موشکی سام ۶.
 لشکر ۹ زرهی: با گردان ۵۷ م (۶ آتشبار ۶ توپه) و یک گردان موشکی (میلان و مالیوتکا).
 لشکر ۱۰ زرهی: با یک گردان ۵۷ م و یک گردان ۲۳ م و یک گردان موشکی (میلان- شلیکا و سام).
 جمع ۱۲ گردان ضد هوایی و دو گردان موشک سام ۶ و سام ۳ و شلیکا و دو گردان موشک میلان و مالیوتکا.

ج- آسیب پذیری های تاکتیکی دشمن:

کلیات: به طور کلی دشمن متجاوز در خاک بیگانه گسترش یافته و عدم شناخت زمین، خطر نسبتاً محسوسی را برایش به وجود آورده است. کما اینکه در اغلب تک‌های محدود خود به همین علت، به محض برخورد با مقاومت‌های خودی با شکست روبرو می‌شود و می‌توان آسیب‌پذیری‌های تاکتیکی، وی را به شرح زیر خلاصه نمود.

(۱) نیروهای خودی روز به روز به مواضع قابل توجهی دست یافته‌اند و در چند مورد دیده شده است که نیروهای تک‌ور دشمن بدون شناخت کامل زمین و برآورد مقاومت، مبادرت به تک نموده و در هنگام درگیری نیروهای پشتیبانی مربوطه به علت عدم شناخت کامل زمین و یا احتمالاً به منظور جلوگیری از اسارت نفرات مربوطه آن‌ها را زیر آتش خود گرفته و با شکست مواجه شده است.

(۲) در دو مورد از تک‌های محدود خودی، با اجرای آتش پشتیبانی در عقب نیروهای تک‌ور بین رده جلو و عقب دشمن فاصله ایجاد گردید که رده جلو با مقاومت ناچیزی خود را تسلیم نمودند.

(۳) چنانچه یگان‌های خودی بتوانند با عملیات غافلگیرانه دشمن را وادار به خارج شدن از مواضع بنمایند، تا حد قابل ملاحظه‌ای تاکتیک و عملیات وی ناهماهنگ گردیده و به علت عدم اعتماد به نفس و وحشت از نیروهای خودی دچار شکست خواهد شد.

(۴) گسترش دشمن در منطقه موسیان، عین‌خوش و دشت‌عباس طوری است که چنانچه نیروهای خودی بتوانند با عملیات غافلگیرانه نقاط حساس را در نزدیکی جبهه تصرف نمایند، با قطع محور تدارکاتی قادر خواهند شد به کرات ضرباتی به دشمن وارد ساخته و نیروهای جبهه دزفول را آسیب‌پذیر نمایند.

(۵) قطع خطوط ارتباطی دشمن در غرب الله‌اکبر (توأم با عملیات نامنظم و غافلگیری) مواضع الله‌اکبر را آسیب‌پذیر می‌نماید.

(۶) در مناطق آبگرفته وضع دشمن و خودی تفاوت چندانی ندارد.

ر ۲ ق مقدم نراجا در جنوب: سرهنگ نوبهار

صفحه ۲ از ۱۸ صفحه

نسخه ۲ از ۳ نسخه

قرارگاه مقدم نزاجا در جنوب

دزفول ۶۰/۳/۱۲

برآورد اطلاعاتی شماره ۶

مدرک نقشه ۱:۵۰۰۰۰ خوزستان ایلام

۱- مأموریت

قرارگاه مقدم نزاجا در جنوب به وسیله یگان‌های زیر امر (لیست عده‌ها) در مواضع پدافندی به وجود (کالک گسترش) پدافند می‌کند و به اجرای تک‌ها محدود محلی و عملیات چریکی و عملیات روانی نیروهای دشمن را می‌نماید و آماده می‌شود بنا به دستور به سمت غرب آفند کند و نیروهای دشمن را نابود و به عقب براند و خط مرز را ترمیم نماید.

۲- منطقه عملیات

الف- جو:

(۱) وضعیت موجود: پیش‌بینی‌های جوی روزانه به یگان‌های ابلاغ می‌شود.

مشخصات روشنایی برابر پیوست الف.

(۲) تأثیر جو در راه‌های کار دشمن:

(الف) اثر جو روی پرسنل:

وجود گرمای طاقت‌فرسای منطقه خوزستان باعث سستی، گرم‌زدگی و امراض مربوطه به آن به پرسنل خواهد گردید.

(ب) اثر جو بر روی تجهیزات:

وجود گرد و غبار محلی، طوفان‌های خاکی و رطوبت هوا در مناطق آبگرفته ضرورت نظافت و نگهداری سلاح و تجهیزات را افزایش می‌دهد.

(پ) اثر جو روی زمین:

«۱» گرمی هوا باعث تبخیر تدریجی مناطق آبگرفته شده و در نتیجه حاشیه مناطق آبگرفته به تدریج از لجن‌زار به زمین‌هایی می‌شود که خود از نظر بررسی راه‌های عبور مورد توجه است.

«۲» در مناطق غیر آبگرفته و علف‌زار و خشک شده، علف‌زارها در اثر برخورد ترکش گلوله‌ها باعث تولید آتش‌سوزی می‌گردند و مهار نمودن آتش‌سوزی در جلوگیری از آسیب‌های احتمالی به مهمات و تجهیزات قابل توجه است.

«۳» در مناطق محلی و خاکی، طوفان‌های شن و خاک تا حد بسیار زیادی فعالیت‌های عملیاتی را محدود ساخته و ضرورت تعمیر و نگهداری افزایش می‌یابد.

«۴» با توجه به موارد بالا اثرات جوی بر روی زمین در حرکات و گسترش یگان‌های خودی و دشمن تغییراتی به وجود خواهد آورد (توجه به نیازهای مناطق گرمسیری پرسنل و تجهیزات و قرص‌های نمک توصیه می‌گردد).

(۳) اثر جو بر روی راه‌های کار خودی:

مانند بند (۲) بالا

ب- زمین:

(۱) دید و تیر:

(الف) از منطقه اهواز در غرب کارون: اشجار و جنگل‌های مصنوعی و نخلستان‌ها و آبادی‌ها دید و تیر را محدود می‌کنند. در قسمت شرقی کارون، وجود ارتفاعات، دید و تیر را محدود می‌کند.

(ب) از منطقه اهواز تا منطقه شمال کرخه وجود کوه‌های شنی و آبادی‌ها، دید و تیر را محدود می‌کند.

(پ) از شمال کرخه تا شمال منطقه، وجود ارتفاعات میشداغ و عین خوش تپه‌های ابوصلیبی خات و تپه‌های کوه در شمال منطقه.

(۲) اختفاء و پوشش: در سرتاسر منطقه به جز ارتفاعات میشداغ و الله‌اکبر و ارتفاعات کرخه.

(الف) معبر کیلومتر ۳۵ اهواز (روی محور اهواز-خرمشهر): در ابتدای این معبر به علت آبگرفتگی فضای مانوری محدود به قسمت جنوبی آن (مجاور کارون) به فضای مانوری یک کیلومتر و قسمت شمالی جاده و راه‌آهن اهواز خرمشهر سرتاسر منطقه را آبگرفته و به کرخه کور و جنگل مصنوعی گمبویه منتهی می‌شود. بعد از سه کیلومتر قسمت جنوبی جاده اهواز خرمشهر، دارای فضای مانوری حدود پنج کیلومتر می‌شود که توسط کانال‌های آبیاری محدود می‌شود، اختفاء و پوشش ندارد. موانع عمده آن آبگرفتگی وسیع این منطقه است که حرکات را روی اسفالت محدود می‌کند. عوارض حساس آن شهر اهواز و ارتفاعات فولی آباد می‌باشد.

(ب) معبر جاده سوسنگرد: این معبر از فضای مانوری برای یک لشکر برخوردار است دید و تیر آن عالی و اختفاء و پوشش ندارد (محدود به آبادی‌ها و اشجار آن‌ها). آبگرفتگی‌های محلی، کرخه کور، نهر نیشان و جنس زمین موانع عمده است. عوارض حساس، شهر سوسنگرد می‌باشد.

(پ) معبر بستان، سوسنگرد (جنوب کرخه): چون در کنترل عراقی‌ها است، بررسی نمی‌شود.

(ت) معبر بستان، سوسنگرد (شمال کرخه): این معبر از دید و تیر عالی برخوردار نیست. موانع عمده آب گرفتگی منطقه است. عوارض حساس آن ارتفاعات الله‌اکبر و شهر سوسنگرد است.

(ث) محور الله‌اکبر، حمیدیه (شمال کرخه): به طول ... کیلومتر، دارای دید و تیر عالی است. اختفاء پوشش ندارد. فضای مانوری یک تپه را دارد. موانع آن وجود کانال آبیاری و رودخانه کرخه است. عوارض حساس، ارتفاعات الله‌اکبر، پل‌های روی کرخه، شهر حمیدیه و پادگان حمیدیه است. تصرف منطقه حمیدیه توسط دشمن تهدید کلی برای عبور از جاده اهواز به اندیمشک خواهد بود. دسترسی دشمن به این معبر از منطقه حمیدیه و بستان به ابتدای ارتفاعات الله‌اکبر و سپس دورزدن ارتفاعات الله‌اکبر از قسمت شمالی آن است.

(ج) معبر وصولی دوسلک، رقابیه، عبدالخان: به طول تقریبی پنج کیلومتر وجود تپه‌های رملی، دید و تیر را محدود می‌کند. فضای مانوری آن در نقاط مختلف تغییر و به طور کلی برای یک تیپ مناسب است. موانع آن وجود تپه‌های رملی است که در طول مسیر راه را کانالیزه و گُند می‌کند. عوارض حساس آن دستیابی به محور اهواز- اندیمشک و تهدید اهواز از سمت شمال و تهدید شوش و دزفول از سمت جنوب می‌باشد.

(۳) تأثیر منطقه در راه‌های کار خودی

(الف) پدافند خودی

- زمین برای پدافند در منطقه سوسنگرد مناسب نیست.

- زمین برای پدافند در امتداد جنوبی رودخانه کرخه مناسب نیست. تپه‌ها و ارتفاعات شمال جاده دزفول.

- دهلران برای پدافند مناسب است.

- بهترین منطقه پدافند مواضع فعلی است که دشمن به ما تحمیل کرده است.

(ب) آفند خودی

زمین بدون توجه به وضع دشمن برای آفند خودی در منطقه سوسنگرد، اهواز، آبادان مناسب است. هر چند که آبگرفتگی‌ها و اثر آن روی زمین، عامل محدود کننده خواهد بود. مع الوصف:

«۱» آفند در منطقه آبادان توصیه نمی‌شود.

«۲» آفند در جبهه اهواز توصیه نمی‌شود.

«۳» آفند در معبر واقع بین حمیدیه- سوسنگرد به طرف کرخه کور به منظور انهدام و عقب راندن دشمن و کم کردن میزان تهدید روی شهر سوسنگرد و سپس حمیدیه، طراح و تهدید عقبه دشمن در منطقه اهواز و هویزه توأم با طرح‌های دقیق غافلگیری توصیه می‌شود.

«۴» با توجه به وضع زمین و وجود تپه‌های علی‌گروه‌زد، ابوصلیبی خات و عین‌خوش و استعداد و گسترش دشمن در منطقه، هر گونه آفند از شرق به غرب (تک جبهه‌ای) در منطقه غرب کرخه و جبهه دزفول توصیه نمی‌شود.

«۵» با توجه به عملیات محدود موفقیت‌آمیز اخیر، تک‌های محدود در مناطق تپه سپتون، سه‌راهی

قهوه‌خانه و شاوریه توصیه می‌شود.

پ- سایر مشخصات:

(۱) وضع اقتصادی و روانی:

از نظر اقتصادی با توجه به خشک و بدون آبادی بودن اکثر مناطق متصرفی و کمبود جمعیت آن به جز خرمشهر، گذشته از غنائمی که در گذشته از خرمشهر و سایر نقاط به دست دشمن افتاد و با توجه به عدم کشت مزارع، ارزش اقتصادی برای دشمن ندارد. البته می‌توان چاه‌های نفت مناطق مرزی موسیان و چنانه را در صورتی که دشمن، از آن بهره‌برداری نماید، به حساب آورد. از نظر روانی، اهالی مناطق متصرفی دشمن به دو قسمت تقسیم شده‌اند. عدد قلیلی عرب زبان که در مناطق باقی‌مانده و با دشمن همکاری دارند و به صورت

ستون پنجم آن‌ها در سرتاسر منطقه تردد نموده و با کسب اطلاعات و نشر شایعه به او کمک می‌کنند و قسمت دیگری که مناطق متصرفی را ترک نموده‌اند، مشکلات اقتصادی و اجتماعی برای دولت فراهم نموده‌اند. وجود اهالی عرب‌زبان و هم نژاد موجود، عناصر ضد انقلاب در منطقه، وجود عناصر طرفدار جبهه التحریر خوزستان، عواملی است که به نفع دشمن است.

(۲) تأثیر روی راه‌های کار دشمن:

آن قسمت از اهالی که در منطقه باقی مانده‌اند، به نفع دشمن فعالیت دارند و قسمت دیگر که منطقه را ترک نموده‌اند و تولید مشکلاتی برای دولت نموده‌اند باز هم به سود دشمن است و دشمن سعی دارد با گلوله‌باران نمودن شهرها، هرچه بیشتر نسبت به متواری و آواره نمودن اهالی مناطق، مشکلات بیشتری برای ما فراهم نماید. عوامل ضد انقلاب و جبهه التحریر خوزستان در سرتاسر منطقه پراکنده و به نفع دشمن فعالیت دارند.

(۳) تأثیر روی راه‌های کار خودی:

اعضاء حزب الدعوه و طرفداران آن‌ها و شیعه‌های عراق، عوامل ناراضی حکومت بعث عراق که باعث شورش‌ها، پخش اطلاعیه‌ها، اجرای خرابکاری در منطقه دشمن گردیده‌اند، عواملی است که به سود ماست. پشتیبانی و حمایت بی دریغ ملت ایران، به خصوص اهالی منطقه یکی از عوامل موفقیت نیروهای مسلح است.

(جمع‌آوری اطلاعات، شرکت در عملیات رزمی، انجام هرگونه پشتیبانی‌های لجستیکی و روانی از نیروهای

رزمنده را می‌توان نام برد)

۳- وضعیت دشمن

الف- گسترش: پیوست ب کالک گسترش.

ب- ترکیب:

(۱) در جبهه آبادان و خونین شهر

لشکر ۳ زرهی با دو تیپ رزمی و یک تیپ پیاده از لشکر ۱۱ جمعاً با (پنج گردان تانک چهار گردان مکانیزه سه گردان پیاده و یک گردان شناسایی و پشتیبانی سه گردان توپخانه صحرائی و دو گردان ضد هوایی و یک گردان موشک سام ۶ در مناطق ذوالفقاری- مارد- سلمانیه و لشکر ۱۱ پیاده با دو تیپ پیاده و یک تیپ مکانیزه از لشکر ۱۲ شامل پنج گردان پیاده سه گردان مکانیزه یک گردان شناسایی تیپ ۷ نیروی دریایی با سه گردان تکاوران و یک گردان تانک با پشتیبانی شش گردان توپخانه صحرائی و عناصری از ارتش خلقی از بصره تافاو.

(۲) در جبهه اهواز

لشکر ۵ مکانیزه با دو تیپ مکانیزه و یک تیپ زرهی و یک گردان تانک از لشکر ۹ جمعاً با ۶ گردان تانک، ۷ گردان مکانیزه، یک گردان شناسایی که با ۵ گردان توپخانه صحرائی، یک گردان موشک سام ۳ و شلیکا و ۲ یگان خمپاره‌انداز پشتیبانی می‌گردند.

(۳) در جبهه الله اکبر، سوسنگرد، هویزه، طراح

لشکر ۹ زرهی با دو تیپ زرهی و یک تیپ مکانیزه جمعاً (هفت گردان تانک، پنج گردان مکانیزه و یک گردان شناسایی و یک گردان پیاده گارد مرزی) با پشتیبانی شش گردان توپخانه صحرائی، سه گردان ضد هوایی، دو گردان ضد تانک و یک یگان موشک کاتیوشا با یک دسته موشک هات [۴]

(۴) در جبهه رقیبه، شوش، دزفول، دشت عباس

لشکر ۱۰ زرهی با دو تیپ زرهی، یک تیپ مکانیزه، شامل (هفت گردان تانک، پنج گردان مکانیزه و یک گردان شناسایی)، لشکر ۱ مکانیزه با دو تیپ مکانیزه و یک تیپ زرهی شامل (هفت گردان مکانیزه و پنج گردان تانک و یک گردان شناسایی)، تیپ ۱۲ زرهی (-) لشکر ۳ با یک گردان تانک و یک گردان مکانیزه و تیپ ۱۰ زرهی (-) با دو گردان تانک، یک گردان مکانیزه.

جمع نیروها (۱۴ گردان تانک، ۱۲ گردان مکانیزه) و یک گردان پیاده گارد مرزی که نیروهای بالا به وسیله ده گردان توپخانه صحرائی، شش گردان ضد هوایی، دو آتشبار خمپاره انداز و دو گردان موشکی کاتیوشا، سام ۳ و سام ۶ پشتیبانی می شوند.

(۵) لشکرهای فوق با آتشبارهای مستقل خمپاره انداز گروه های کماندو پشتیبانی می شوند. واحدهایی که از ارتش خلقی، تعدادی یگان های شناخته نشده به ویژه یگان های موشکی فراک و سام و میلان پشتیبانی می شوند. ضمن اینکه قرآنی از استقرار موشک اسکاد - بی با برد ۲۸۰ کیلومتر، در منطقه فاو به دست آمده است.

(۶) سپاه ۳ مستقر در جنوب علی غربی، لشکرهای مستقر از منطقه دهلران به جنوب را کنترل و هدایت می نماید و سپاه ۲ از منطقه دهلران به طرف شمال.

لشکرهایی که تحت کنترل سپاه ۳ هستند عبارتند از لشکرهای ۳-۹-۱۰-۱۲ زرهی و ۵ مکانیزه و تیپ ۱۰ مستقل زرهی.

(۷) نیروی هوایی عراق با توجه به مأموریت ویژه آن ها (بمباران، پشتیبانی نزدیک و رهگیری) در ده پایگاه عملیاتی گسترش یافته اند با یگان های هوایی شعبیه در جنوب بصره، ناصریه، کوت المثنی (بغداد)، الرشید (بغداد)، حبانیه، ولید، کرکوک، تکریت، موصل. ضمناً مقداری زیادی فرودگاه غیر نظامی و اضطراری در اختیار دارد که مورد بهره برداری عملیاتی قرار داده است. نیروی هوایی عراق با توجه به حمله هوایی که اخیراً تعداد قابل ملاحظه ای از هواپیماهای بمباران و شکاری خود را از دست داده، دارای استعداد زیر بوده است که هواپیماهای از دست رفته را باید در نظر داشت:

۱۱ اسکادران شکاری - سه اسکادران شکاری بمباران - دو اسکادران بمباران، دو اسکادران حمل و نقل و نه اسکادران هلی کوپتر. توضیح اینکه اخیراً تعداد محدودی هلی کوپترهای مسلح وارد و مورد استفاده قرار داده است و دریافت هواپیماهای میزاف فرانسوی نیز تا حدی جبران خسارات وارده را نموده است.

(۸) ارتش عراق قادر است بیست دستگاه پرتاب موشک اسکاد (با برد ۲۸۰ کیلومتر و ۲۴ دستگاه پرتاب موشک فراک، یگان های سطحی خود را پشتیبانی نماید.

(۹) عوامل شیمیایی موجود در ارتش عراق عبارتند از:

عوامل عصبی، عوامل تاول‌زا، عوامل خفه‌کننده، عوامل خونی، اشک‌آور، گاز ریشه‌آور و دو ماده دیگر که یکی برای ۴۸ ساعت تولید بیهوش می‌کند و دیگر ماده‌هایی است که در صورت ورود به مجرای تنفسی کشنده می‌باشد.

(۱۰) ارتش عراق دارای تجهیزات و آموزش جنگ‌های الکترونیکی می‌باشد.

(۱۱) قرائتی بر اجرای عملیات چریکی در منطقه توسط دشمن و با استفاده از عوامل مزدور محلی به دست آمده است و با وجود عوامل خود فروخته و ضد انقلاب که با دشمن همکاری می‌نمایند، امکان اجرای این گونه عملیات در آینده هم متصور است.

پ- استعداد:

(۱) نیروهای درگیر

(الف) در منطقه آبادان

پنج گردان تانک، شش گردان مکانیزه، پنج گردان پیاده، سه گردان تکاور که با ۹ گردان توپخانه صحرائی و سه گردان ضد هوایی و موشک‌های سام و عناصری از ارتش خلقی پشتیبانی می‌شوند.

(ب) در منطقه اهواز

سه گردان تانک، شش گردان مکانیزه که با پنج گردان توپخانه صحرائی، دو گردان موشکی سام ۳ و شلیکا و خمپاره‌انداز پشتیبانی می‌شوند.

(پ) در منطقه سوسنگرد، الله‌اکبر، هویزه، طراح

پنج گردان تانک، چهار گردان مکانیزه، یک گردان پیاده که با شش گردان توپخانه صحرائی، سه گردان ضد هوایی، دو گردان تانک و یک یگان موشکی پشتیبانی می‌شوند.

(ت) در منطقه رقابیه، شوش، دزفول

شش گردان تانک، هفت گردان مکانیزه یک گردان پیاده که با ده گردان توپخانه صحرائی شش گردان ضد هوایی، دو آتشبار خمپاره‌انداز و دو گردان موشک سام ۳-۶ و کاتیوشا پشتیبانی می‌شوند.

(ث) در منطقه دشت عباس

دو گردان تانک، یک گردان مکانیزه که با دو گردان توپخانه و یک یگان موشکی پشتیبانی می‌شوند.

(۲) تقویت‌ها:

(الف) در منطقه خونین شهر و آبادان

دشمن می‌تواند نیروهای دیگر را در این منطقه با دو گردان پیاده از حفار شرقی و غربی، یک گردان پیاده و یک گردان تانک از منطقه مارد تقویت نماید. همچنین در منطقه غرب اروندرود تقویت‌هایی از دو گردان کماندو و عناصری از ارتش خلق را وارد عمل سازد.

(ب) در منطقه اهواز

دشمن نیروهای خود را در منطقه دب حردان و دب سلیمانیه می‌تواند با یک گردان تانک از سهرای جفیر، یک گردان تانک از فردوس و شوش تقویت نماید. همچنین یک گردان تانک از هویزه را می‌تواند در این منطقه به کار برد.

(پ) در منطقه سوسنگرد و الله اکبر

تقویت‌های این منطقه به شرح زیر است:

یک گردان تانک و هویزه به غرب سوسنگرد.

یک گردان تانک در شیخ خزعل به غرب سوسنگرد.

یک گردان تانک و یک گردان مکانیزه از غرب سوسنگرد به الله اکبر.

(ت) در منطقه رقابیه، شوش، دزفول

یک گردان تانک از سایت ۴ و یک گردان تانک از حبانیه می‌تواند یگان‌های مقابل شوش را تقویت نماید. یک گردان تانک و یک گردان مکانیزه در حسن قندی می‌تواند تنگ رقابیه را تقویت نماید. یک گردان تانک از حبانیه، یک گردان مکانیزه از غرب شوش می‌تواند در صورت بحران خود را به نیروهای پای پل برساند.

(ث) در منطقه دشت عباس

یک گردان تانک از منطقه عین خوش می‌تواند در تقویت منطقه دشت عباس به کار رود.

(۳) نیروی هوایی ارتش عراق قادر است کلیه امکانات خود را پشتیبانی سپاه ۳ قرار دهد.

ت- فعالیت‌های مهم اخیر و کنونی.

علاوه بر موارد کلی که در برآورد اطلاعاتی شماره ۳ ذکر شده است.

(الف) منطقه پای پل کرخه را با یگان‌های مکانیزه و پیاده تقویت نموده است و علاوه بر آن، یگان‌هایی از لشکر ۱۰ را که در این منطقه مستقر بودند به عقب برده و تمرین‌هایی بر مبنای یگان‌های پیاده تک‌ور را اجرایی نماید.

(ب) یگان‌هایی از تیپ ۱۰ زرهی مستقل را به جبهه شوش و رقابیه اعزام نموده و محور فکه - شیخ قندی را

به یک منطقه مهم بازسازی و پشتیبانی تبدیل نموده است.

(پ) حجم آتش توپخانه و موشکی خود را بر روی شهرهای مرزی افزایش داده است.

ث- ویژگی‌ها و نقاط ضعف دشمن

(۱) پرسنل: آمار دقیقی از در صد پرسنل یگان‌های ارتش عراق در این قرارگاه وجود ندارد، آنچه از اخبار موجود

و اظهارات پناهندگان و اسرا به دست آمده است، حاکی از پائین بودن سطح روحیه پرسنل، عدم انگیزه جنگیدن،

کمبود پرسنل متخصص کادر و جایگزین شدن آن‌ها با پرسنل احتیاط، ازدیاد فرار و پناهنده شدن می‌نماید.

(۲) اطلاعات: بررسی مدارک به دست آمده از دشمن و ارزیابی او از وضع اقتصادی و اجتماعی سیاسی و نظامی (ترتیب نیرو) ایران، موید کارایی سازمان اطلاعات ارتش عراق است. همکاری عناصر ضد انقلاب، اعضا و یا طرفداران جبهه التحریر خوزستان، افراد بومی عرب زبان با سازمان‌های اطلاعاتی عراق، عدم توجه رسانه‌های گروهی ایران به پرسنل نظامی، عدم آموزش پرسنل بسیج و مردمی که همکاری نزدیک با یگان‌های نظامی دارند، به امور حفاظت اطلاعات و اخبار نظامی، همکاری اطلاعاتی کشورهای هم فکر و هم‌بیمان عراق با سازمان‌های اطلاعاتی عراق، توسعه و قدرت و فعالیت سازمان [ناخوانا] عراق بر کارایی اطلاعاتی ارتش عراق افزوده است.

استتار و اختفاء مواضع، انجام حرکات دشمن در شب‌ها، ایجاد خاکریزهای مرتفع و پنهان نمودن فعالیت‌های یگان‌های در خط در پشت خاکریزها.

استفاده از تجهیزات منهدم شده به عنوان وسایل فریبنده، رنگ کردن هلی‌کوپترهای غزال (مشابه کبری) به رنگ هلی‌کوپترهای ایرانی نشانه‌های رعایت حفاظت اطلاعات و عملیات ارتش عراق می‌باشد.

(۳) عملیات:

بدون قطع، ارتش عراق (نیروهای سه گانه آن) دارای کارایی رزمی یک ارتش مترقی ورزیده نیست. با وجود عواملی مانند:

کسب تجارب نظامی از درگیری‌های مستمر با اکراد شمال عراق، خو گرفتن پرسنل به زندگی اردوئی، اجرای تمرینات صحرائی و تیراندازی‌های مستمر، برخورداری از تحرک خوب یگان‌های رزمی، جایگزین نمودن جنگ‌افزارهای مدرن در یگان‌های رزمی، شرکت در جنگ اعراب با اسرائیل، وجود شبکه راه‌های متعدد؛

قرائنی بر کارایی ارتش عراق می‌کرد، اما آن شایستگی پیش‌بینی شده را نتوانست ارائه دهد. به ویژه اینکه اخیراً در مقابل تک‌های محدود خودی با شکست مواجه گردیده و در هر تک خود نیز با برخورد به مقاومت‌های هرچند ناچیز ولی مقاوم خودی، با شکست روبرو شده است.

تاکتیک و گسترش به کار برده شده، هدایت عملیات، توجه به نقاط ضعف خودشان، اجرای عکس‌العمل مناسب در مقابل عملیات خودی؛ پشتیبانی کلیه مقدرات لازم کشوری در پشتیبانی عملیات، وحدت فرماندهی، نشانه کارایی نسبی کادر فرماندهی در رده‌های مختلف ارتش عراق است. (به عنوان مثال: بلافاصله پس از تصرف قسمت شمالی خرمشهر، رادیویی به نام صدای المحمره شروع به فعالیت نموده و یا در مقابل کارایی هلی‌کوپترهای جنگنده ما توانست با قرار دادن توپخانه ۷۵ م‌م ضد هوایی خود در کمین خط مقدم از کارایی آن‌ها بکاهد. با وصف اینکه توجه به تمام موارد گفته شده، ارتش عراق از نظر عملیاتی دارای نقاط ضعفی است که ذیلاً تشریح می‌گردد:

(الف) عدم دستیابی به هدف‌های خود و زمین‌گیر شدن با توجه به وضع زمین و با توجه به استعداد و

تجهیزات به کار برده شده.

(ب) وجود چند دستگی در ارتش عراق (بعثی و غیر بعثی - سنی و شیعه)

- (پ) وجود اقلیت‌های کرد، ارمنی، آشوری، ترک و اختلاف نظر آن‌ها با اعراب.
 (ت) وابستگی تمام به کشورهای خارجی از نظر تجهیزات نظامی.
 (ث) آسیب‌پذیری در مقابل عملیات چریکی سپاهیان پاسداران و نیروهای مردمی.
 (ج) گسترده بودن جبهه‌های عملیات در سرتاسر مرز.
 (چ) غیر فعال بودن و عدم روحیه تهاجمی نیروی دریایی عراق.

(۴) لجستیک: پشتیبانی نیروهای ارتش عراق در سرتاسر مرز مشترک، جایگزین نمودن نسبی اقلام عمده (حتی بعد از شروع جنگ موفق به دریافت ۱۵ دستگاه تانک ۷۲ تی از شوروی و با دریافت میراژ از فرانسه گردید) کمک و پشتیبانی ارتش‌ها و دولت‌هایی مانند اردن، عربستان سعودی، کویت از ارتش عراق امکان دستیابی و خریداری تجهیزات و قطعات مورد نیاز خود از شوروی و سایر کشورهای اقمار او و استفاده کامل از مقدرات بخش غیر نظامی و شخصی در پشتیبانی ارتش، نقاط ضعف لجستیکی او را تقلیل داده است. مع الوصف می‌توان نقاط ضعف لجستیکی او را به شرح زیر ذکر نمود:

- (الف) عدم توانایی تعمیر و نگهداری به خصوص در خطوط مقدم جبهه.
 (ب) وجود ضایعات عمده هوایما، تانک، نفربر، یگان‌های شناور که توسط ارتش ایران به دشمن وارد شده، به طوری که گذشته از یگان‌هایی که به کلی منهدم گردید. یگان‌هایی که در گیر مستقیم با ارتش ما بوده ضایعاتی در حدود ۵۰٪ موجودی اولیه خود دیده‌اند.

۴- توانایی‌های دشمن

الف- در منطقه آبادان - خونین شهر:

- (۱) با چهار گردان تانک، سه گردان مکانیزه، یک گردان پیاده، دو گردان تکاور که نه گردان توپخانه صحرايي و سه گردان ضد هوایی، عناصری از ارتش خلقی و نیروی هوایی پشتیبانی می‌شوند تک نماید.
 (۲) با نیروهای یاد شده پدافند نماید و شهرهای پر جمعیت مرزی، نقاط حساس و حیاتی و بنادر را با موشک‌های اسکاد و فراک زیر آتش خود قرار دهد.
 (۳) دشمن قادر است با شش گردان توپخانه از سواحل غربی اروندرود و یگان‌های مانوری خود را در منطقه آبادان و خونین شهر پشتیبانی نماید.
 (۴) تک و یا پدافند خود را با تمام یا قسمتی از یگان‌های زیر در مکان در زمان داده شده تقویت نماید.

یگان	محل استقرار فعلی	محل تقویت	زمان تقویت
گد تانک	شمال مارد	ذوالفقاری	۱ ساعت ۱۵ دقیقه
گد پیاده	شمال مارد	ذوالفقاری	۱ ساعت
گد پیاده	حفار شرقی	سه‌راهی آبادان	۴۵ دقیقه
گد تانک	خونین شهر	سه‌راهی آبادان - ماهشهر	۲ ساعت ۳۵ دقیقه

توضیح اینکه کلیه تقویت‌های بالا با احتساب ۳۰ دقیقه کمتر می‌تواند در ۱۰ کیلومتری شرقی حفار - شرقی به کار روند.

ب- در منطقه اهواز:

- (۱) با هفت گردان تانک، هشت گردان مکانیزه و پشتیبانی پنج گردان توپخانه در وضعیت موجود پدافند نماید.
- (۲) با نیروهای مذکور تقویت‌های بعدی در صورت تغییر وضعیت آبگرفتگی و خشک شدن زمین مبادرت به تک نماید.
- (۳) شهر اهواز و نقاط حساس و حیاتی را زیر آتش توپخانه و موشک خود قرار دهد.
- (۴) تک و یا پدافند خود را با تمام قسمتی از یگان‌های در زمان و مکان مشروحه تقویت نماید.

یگان	محل استقرار فعلی	محل تقویت	زمان تقویت
گد تانک	شمال سهراهی جفیر طهریه	دمضیه	۱ ساعت
گد تانک	شمال سهراهی جفیر طهریه	دب سلیمان	۱ ساعت، ۱۰ دقیقه
گد تانک	جنوب نیم ایستگاه	دمضیه	۱ ساعت، ۳۰ دقیقه
گد تانک	جنوب نیم ایستگاه	دب سلیمان	۱ ساعت، ۴۰ دقیقه
گد مکانیزه	شرق پادگان حمید	دب سلیمان	۵۰ دقیقه

پ- در منطقه سوسنگرد، هویزه، الله اکبر:

- (۱) با پنج گردان تانک، چهار گردان مکانیزه، یک گردان پیاده گارد مرزی و پشتیبانی شش گردان توپخانه صحرائی، سه گردان ضد هوایی و تعدادی موشک‌های زمین به زمین و زمین به هوا در وضعیت موجود پدافند نماید.
- (۲) با نیروهای موجود در بالا به منطقه سوسنگرد و طراح تک نماید.
- (۳) شهرهای سوسنگرد، حمیده را زیر آتش توپخانه خود قرار دهد.
- (۴) تک یا پدافند خود را با یگان‌های مشروحه زیر در زمان و مکان داده شده تقویت نماید.

یگان	محل استقرار فعلی	محل تقویت	زمان تقویت
گردان تانک	فکه	الله اکبر	۲ ساعت، ۴۵ دقیقه
گردان تانک	سهراهی جفیر	غرب سوسنگرد	۳ ساعت، ۵ دقیقه
گردان مکانیزه	آل عباس	الله اکبر	۲ ساعت، ۲۰ دقیقه
گردان تانک	منطقه پل معرز	غرب سوسنگرد	۱ ساعت، ۱۵ دقیقه
گردان تانک	منطقه پل معرز	الله اکبر	۲ ساعت، ۳۰ دقیقه

ت- در منطقه رقابیه، شوش، دزفول، دشت عباس، عین خوش:

- (۱) با ۱۱ گردان تانک، ۱۲ گردان مکانیزه، یک گردان پیاده که با ده گردان توپخانه، شش گردان ضد هوایی، دو گردان موشکی و نیروی هوایی پشتیبانی می‌گردند، در منطقه تک نماید.
- (۲) با نیروهای مذکور در بالا پدافند نماید.

(۳) شهرهای اندیمشک، دزفول و نقاط حساس و حیاتی را زیر آتش توپخانه دوربرد موشک‌های زمین به زمین خود قرار دهد.

(۴) تک یا پدافند خود را با یگان‌های مشروحه زیر در محل و زمان داده شده تقویت نماید.

زمان تقویت	محل تقویت	محل استقرار فعلی	یگان
۲ ساعت، ۲۰ دقیقه	تنگ رقابیه	چنانه	گردان تانک
۱ ساعت، ۱۵ دقیقه	تنگ رقابیه	حسن قندی	گردان مکانیزه
۲ ساعت، ۱۰ دقیقه	شوش	چنانه	گردان تانک
۳۰ دقیقه	شوش	رادار	گردان تانک (-)
۱ ساعت، ۳۰ دقیقه	شوش	حسن قندی	گردان مکانیزه
۲ ساعت، ۲۰ دقیقه	دشت عباس	چنانه	گردان تانک
۲ ساعت، ۴۵ دقیقه	دشت عباس	حسن قندی	گردان مکانیزه
۲ ساعت، ۴۵ دقیقه	پای پل	چنانه	گردان تانک
۲ ساعت، ۲۰ دقیقه	پای پل	حسن قندی	گردان مکانیزه
۲ ساعت، ۳۰ دقیقه	دشت عباس	نهر عتبر	گردان تانک

ث- تجزیه و تحلیل و بحث:

(۱) هدف‌های استراتژیکی که ارتش عراق در رابطه جنگ با ایران پیگیری می‌کند:

(الف) اجرای عملیات انفجاری روی لوله‌های نفتی اهواز- تهران.

(ب) ضربه زدن به بندر امام خمینی به مقدار زیاد.

(پ) ضربه زدن به کارخانه صنایع فولاد اهواز به وسیله هواپیما با توپخانه یا موشک.

(ت) ضربه زدن به ایستگاه و تأسیسات برق سد دز و سد کارون (مسجد سلیمان) و آغاچاری.

(ث) ضربه زدن به ایستگاه مخابراتی و ماهواره‌ای اسدآباد.

(ج) تخریب پل شوشتر.

(چ) تخریب فرستنده رادیو اهواز.

(ح) تخریب (ضربه زدن) به کارخانه اتومبیل سازی پیکان تهران.

(خ) تصرف و تأمین شهرهای خرمشهر آبادان، اهواز، سوسنگرد، شوش، دزفول و اندیمشک.

(۲) هدف‌های تاکتیکی ارتش عراق در وضع موجود.

(الف) خنثی نمودن فعالیت‌های حزب قیاده موقت در منطقه کردستان که علیه عراق فعالیت دارند.

(ب) اولاً پشتیبانی و همکاری کامل با حزب دمکرات کردستان ایران به منظور جلوگیری از فعالیت‌های

ارتش ایران. در این مورد ارتش عراق دو مأموریت برای حزب دموکرات کردستان پیش‌بینی نموده است:

- اول، ایجاد یک خط دفاعی به فاصله ۲۰-۲۵ کیلومتر مرز مشترک به منظور جلوگیری از دسترسی ارتش ایران به معابر وصولی مناسب در خاک عراق.
- دوم، گسترش حزب مزبور در محورهای اصلی و مواصلاتی بین شهرهای مهاباد، سقز، سنندج و سردشت مریوان، خانه و کنترل این محورها و جلوگیری از حرکات نیروهای ارتش در این منطقه.
- (پ) گسترش جبهه‌ها به منظور درگیر نمودن هر چه بیشتر نیروهای ما و جلوگیری از تمرکز و ضربه زدن و نیز استفاده از اثرات تبلیغاتی و روانی آن.
- (ت) جلوگیری از هرگونه حمله متقابل ارتش ایران در منطقه مندلی و تهدید محور بغداد با تقویت یگان‌های پدافند این منطقه توسط ارتش عراق.
- (ث) حداقل تحکیم مواضع کنونی.
- (ج) دستیابی به ارتفاعات دالپری سیاکوه، کبیرکوه.
- (چ) گسترش مناسب در عقب نقاط و تأمین منطقه به خصوص گروه‌های مواصلاتی به منظور جلوگیری از تخریب و یا فرود چتر باز توسط ارتش ایران.
- (ح) تک به لشکر ۲۱ و تصرف سواحل کرخه.
- (خ) پیشروی سریع به سمت جاده دزفول، ملاوی در صورت فراهم شدن شرایط مناسب (تأمین ارتفاعات کبیرکوه و یا تأمین شهر اندیمشک).
- (د) پر کردن شکاف موجود بین لشکر ۱ و ۱۰ مستقر در غرب کرخه به وسیله میدان مین و یا اعزام گشتی و یا توسعه گسترش جناح شمالی لشکر ۱.
- (ذ) تشکیل یک احتیاط قوی زرهی در عقب منطقه لشکر یک پیاده و ده زرهی به منظور جلوگیری از هرگونه تهدید از مسیر عبدالخان (مختصات ۲۴-۵۰) حسن قندی.
- (ر) تصرف کامل ارتفاعات الله اکبر و ادامه تک به منظور تصرف حمیدیه و تهدید اهواز و یا تهدید جاده اهواز، اندیمشک.
- (ز) جلوگیری از هرگونه عبور از رودخانه کارون در منطقه فارسیات توسط ارتش ایران با برقراری یک احتیاط زرهی مناسب (یک تیپ) در منطقه بین ایستگاه حمیدیه، جفیر و ایستگاه آهو.
- (ژ) انهدام نیروهای ما در منطقه شادگان دارخوین.
- (س) اجرای عملیات چریکی و خرابکاری در تأسیسات منطقه در پشتیبانی از عملیات منظم خود.
- (ش) گلوله باران نمودن آبادی‌ها و شهرها به منظور آواره کردن مردم و ایجاد مشکلات برای دولت و ارتش و قطع پشتیبانی مردم از ارتش.
- (ص) توسعه شبکه‌های اطلاعاتی در مناطق با استفاده از مردم مناطق اشغالی مردمی که از رژیم فعلی ایران ضربه خورده و متواری شده‌اند، اعضاء جبهه التحریر خوزستان و عواملی که مزدوری می‌نمایند.

(۳) با توجه به قرائن زیر هدف‌های خود را دنبال نموده است:

(الف) تشدید فعالیت حزب دموکرات و گروه‌های همکار او در منطقه کردستان و تشدید درگیری‌های این منطقه.

(ب) اجرای چند مورد انفجار نفت.

(پ) تک‌هوایی به بندر امام خمینی و جزیره خارک و روانه کردن موشک‌های اسکاد در جنوب منطقه بصره به سمت این هدف‌ها.

(ت) تک‌هوایی به نقاط حساس و حیاتی اجرای شناسایی‌های هوایی در منطقه سدها.

(ث) تمرکز نیرو به منظور ادامه تک و تکمیل محاصره آبادان.

(ج) سعی در کنترل گرفتن منطقه میمک و مناطق مرزی مندلی و مهران.

(چ) پیشروی گام به گام و تمرکز نیرو در مناطق مجاور ارتفاعات و دالپری و سیاکوه.

(ح) تشکیل و آموزش پرسنل مناطق اشغالی برای فعالیت‌های اطلاعاتی و چریکی.

۵- نتیجه

الف- تأثیر منطقه عملیات در راه‌های کار خودی

(۱) منطقه آبادان- خرمشهر:

(الف) زمین برای پدافند ما مناسب نیست بایستی با استفاده از کلیه امکانات مهندسی، مواضع مستحکم لازم تهیه نمود، نیروی مناسب به کار برد، توجه مخصوص به سلاح ضد تانک.

(ب) زمین با آرایش دشمن برای تک‌جبهه‌ای ما مناسب نیست.

(پ) بهترین معبر وصولی آفندی معبر شادگان- دارخوین- شلمچه و یا اهواز کیلومتر ۶۰- خرمشهر می‌باشد.

(۲) منطقه اهواز:

(الف) زمین به علت آبگرفتگی فعلی برای تک‌جبهه‌ای دشمن مناسب نیست.

(ب) تثبیت جبهه اهواز به وضع موجود و برداشت از نیروهای دشمن برای تجدید سازمان و یا کاربرد در محل دیگر.

(پ) عبور از کارون در منطقه فارسیات و تهدید اهواز از شرق کارون تهدیدی دائمی است.

(۳) منطقه سوسنگرد- الله‌اکبر:

(الف) زمین برای آفند دشمن مناسب است.

(ب) منطقه الله‌اکبر برای پدافند دشمن مناسب است.

(پ) خطرناک‌ترین معبر وصولی دشمن، تک از جنوب به طرف جاده حمیدیه- سوسنگرد و تأمین کلی

این منطقه است.

(۴) منطقه شوش - دزفول - دشت عباس:

(الف) در منطقه شوش و دزفول زمین برای آفند دشمن مناسب است.

(ب) زمین برای آفند دشمن در ارتفاعات دالپری و سیاکوه مناسب نیست.

(پ) خطرناک‌ترین معبر وصولی دشمن تک به جبهه شوش می‌باشد.

(ت) زمین برای پدافند دشمن در جبهه شوش و دزفول مناسب است.

ب- راه‌های کار احتمالی دشمن:

(۱) حمله هوایی به تأسیسات حیاتی و مراکز صنعتی.

(۲) حمله هوایی و موشکی به شهرهای پر جمعیت به منظور ایجاد تزلزل در حکومت مرکزی جمهوری اسلامی

ایران.

(۳) تصرف کامل شهر آبادان و سپس تأمین آن به منظور ختم مسئله اروندرود.

(۴) پشتیبانی و همکاری کامل با احزاب مخالف و گروه‌های ضد انقلاب.

(۵) پدافند در سرتاسر منطقه اشغالی و تثبیت و تحکیم مواضع دفاعی.

(۶) اجرای تک‌های محدود به منظور اشغال شهرهای کوچک در نوار مرزی.

پ- آسیب پذیری:

(۱) پائین آمدن روحیه جنگجویی پرسنل دشمن و راغب شدن به تسلیم و اسارت در اثر طولانی شدن جنگ و

وحشت از رشادت نیروهای جمهوری اسلامی ایران.

(۲) ضعف پرسنلی به علت آموزش کافی - کمبود متخصص با پائین بودن کارایی رزمی پرسنل بسیج و احتیاط

دشمن.

(۳) کمبود مهمات بعضی از سلاح‌ها (بیشتر توپخانه)

(۴) مشکل تدارکاتی و تعمیر و نگهداری به علت وسعت منطقه عملیات و ضایعات پی در پی.

(۵) طولانی شدن مدت جنگ و مداومت به عملیات در سطح گسترده با توجه به پائین بودن میل جنگ‌جویی

دشمن.

ر- ر ۲ ق مقدم نزاجا در جنوب: سرهنگ ستاد نوبهار

پیوست‌ها:

الف- جدول روشنایی

ب- کالک گسترش

فصل چهارم

طریقه‌ها، اطلاعات و گزارش‌های دشمن

بسمه تعالی

شماره: ح/ق ص/۱۰۳۶

تاریخ: ۵۹/۱۲/۱۷

از- فرماندهی لشکر ۱۰ زرهی ستاد (عملیات)

به- فرماندهی سپاه سوم

موضوع- گزارش

بازگشت به امریه به کلی سری شماره ۳۰۵۲-۵۹/۱۲/۱۷

یک نسخه گزارش فعالیت‌های لشکر از ابتدای شروع جنگ علیه دشمن فارسی تا کنون به پیوست جهت استحضار تقدیم می‌گردد مقرر فرمایند وصول آن را اعلام دارند.

پیوست‌ها:

۱- یک نسخه از گزارش همراه با کالک است.

فرمانده لشکر ۱۰ زرهی- سرتیپ ستاد هشام صباح فخری

جزئیات درگیری‌های لشکر ۱۰ زرهی در منطقه دزفول

پیوست

۱- گسترش

الف- اشغال مناطق تجمع توسط یگان‌های لشکر ۱۰ در منطقه عماره به شرح زیر بوده است:

(۱) استقرار تیپ ۱۷ زرهی در تاریخ ۵۹/۶/۲۸ در منطقه پراکندگی خود در منطقه تلویزیون عماره کامل شد.

(۲) استقرار تیپ ۴۲ زرهی (منهای گردان تانک البعث) در تاریخ ۵۹/۶/۳۱ در منطقه پراکندگی خود در

شرح کامل.

(۳) استقرار تیپ ۲۴ پیاده مکانیزه (منهای گردان ۳ مکانیزه) در تاریخ ۵۹/۶/۳۰ در منطقه پراکندگی خود

در کوت‌العماره کامل شد.

(۴) استقرار قرارگاه اصلی لشکر در تاریخ ۵۹/۶/۳۱ در عماره کامل شد.

ب- استقرار یگان‌های لشکر ۱ به ویژه یگان‌های توپخانه و پدافند هوایی در منطقه عماره به علت وجود تیپ ۲۴

مکانیزه و یگان‌های زیر امر آن در منطقه سیف‌سعد (منظور میمک مترجم) کامل نگردید.

۲- مأموریت

الف- قرارگاه تاکتیکی لشکر در ساعت ۱۱۱۵ روز ۵۹/۶/۳۱ منطقه تلویزیون عماره رسید و فرمانده لشکر بعد از

آگاهی از وضع یگان‌های لشکر در قرارگاه اصلی لشکر ۱ مکانیزه با فرمانده سپاه ۳ ملاقات کرد.

ب- در ساعت ۱۲۴۵ مورخه ۵۹/۶/۳۱ فرمانده لشکر مأموریت را به شرح زیر تعیین نمود:

(۱) ساعت «س» برای حمله هوایی ساعت ۱۲۰۰ روز ۵۹/۶/۳۱.

(۲) ساعت «س» برای یگان‌های زمینی ساعت ۱۶۰۰ روز ۵۹/۶/۳۱.

پ- فرمانده تیپ ۱۷ زرهی، فرمانده گردان شناسایی النصر، فرمانده توپخانه لشکر ۱۰ زرهی، فرمانده پدافند هوایی لشکر ۱۰ زرهی، فرمانده گردان ۱۰ مهندسی صحرائی دستورات لازم را از فرمانده لشکر دریافت داشتند.

ت- طرح تکک به پاسگاه‌های مرزی توسط فرماندهی لشکر تهیه و از فرمانده تیپ ۱۷ زرهی خواسته شد که فرماندهی نیروهای پیشرو لشکر را به عهده گرفته و سرعت حرکت را به منظور غافلگیر کردن دشمن حفظ نماید (فرمانده تیپ ۴۲ زرهی به علت دوری از قرارگاه در جلسه شرکت نداشت)

۳- پیشرفت عملیات

الف- نبرد در پاسگاه‌های مرزی

(۱) پس از گسترش و حرکت گردان شناسایی النصر در جلوی منطقه تیپ ۱۷ زرهی پیشروی خود را از منطقه تجمع خود آغاز نمود.

(۲) قرارگاه موقت لشکر سرپرستی افسر عملیات لشکر در پل رمله (نقطه حساس) دایر شده و نیازمندی‌های لازم برای عبور فراهم گردید، زیرا این پل تنها راه عبور و پیشروی لشکر در امتداد محور پیشروی آن به شمار می‌رفت.

(۳) قرارگاه تاکتیکی لشکر در ساعت ۱۵۰۰ روز ۵۹/۶/۳۱ از منطقه ایستگاه تلویزیون العماره در مسیر جاده خاکی به طرف پل رمله تغییر مکان داد.

(۴) دستور آگهی به تیپ ۴۲ زرهی برای دنبال کردن تیپ ۱۷ زرهی صادر گردید.

(۵) پیشروی یگان‌های لشکر در تاریکی شب با استفاده از نور ماه شروع شد.

(۶) بعد از اینکه تیپ ۱۷ زرهی در تاریکی شب با شایستگی کامل از مناطق رملی و ذوعارضه و صعب‌العبور دشت بجلیه عبور کرد. در ساعت ۰۶۴۰ روز ۵۹/۷/۱ قرارگاه تاکتیکی لشکر در منطقه قرارگاه تاکتیکی تیپ ۱۷ زرهی تشکیل گردید.

(۷) یگان‌های تیپ ۱۷ زرهی در ساعت ۰۵۳۰ روز ۵۹/۷/۱ پاسگاه ربوط ایران را اشغال نمود و کلیه پرسنل آن را اسیر نمودند.

(۸) یگان‌های تیپ ۱۷ با نیروهای تأمینی ایران (تانک‌های اسکورپیون و نفربرهای بی ام پی) درگیر شدند.

(۹) تعدادی از یگان‌های تیپ ۱۷ زرهی برای حمله به پاسگاه چم‌سری ایران حرکت کرد و پاسگاه مزبور را در تاریخ ۵۹/۷/۱ اشغال نمودند.

(۱۰) در آغاز تاریکی روز ۵۹/۷/۱ نبرد برای اشغال پاسگاه‌های مرزی و بازرسی مناطق شمالی و جنوبی پاسگاه‌های چم‌سری و ربوط و پاکسازی باقیمانده عناصر مقاومت دشمن در مناطق جنگلی شرق ربوط پایان یافت. توضیح: در ردیف (۱) در متن اصلی به جای کلمه ربوط کلمه «برای» بکار رفته است که با توجه به موقعیت منطقه به نظر می‌رسد منظور دشمن همان پاسگاه ربوط است. (مترجم)

ب- نبرد امامزاده نعیر (منظور منطقه علی نعیر می باشد. مترجم)

(۱) این درگیری به مدت دو روز از تاریخ ۵۹/۷/۲ تا پایان ۵۹/۷/۳ به طول انجامید و تیپ ۱۷ زرهی موفق شد قریه علی نعیر را اشغال و به سمت منطقه مثلث حرکت نماید.

توضیح: منظور از منطقه مثلث احتمالاً منطقه سه راهی چم سری پل عین خوش و دامداری به پل عین خوش می باشد.

(۲) تیپ ۱۷ با آتش شدید تانک‌های چیفتن و جنگ افزارهای ضد تانک نیروهای ایرانی مواجه شد به طوری که پیشروی آن محدود شد.

(۳) تیپ ۴۲ زرهی وارد عمل گردید و فرماندهان تیپ‌های ۱۷ و ۴۲ زرهی در قرارگاه تاکتیکی لشکر (قرارگاه اصلی فعلی حاضر شده و شبانه با وضعیت توجیه شده و هماهنگی لازم در مورد طرح‌ها به عمل آمد.

(۴) مسئولیت پاکسازی جناح راست لشکر به تیپ ۱۷ زرهی و مسئولیت پاکسازی جناح چپ به تیپ ۴۲ زرهی محول شده و جاده اصلی عین خوش، دزفول به عنوان حد بین در تیپ تعیین گردید.

(۵) تیپ ۴۲ زرهی با مانور احاطه‌ای غافلگیرانه خود را از جناح چپ قریه عین خوش موفق شد نیروهای ایرانی را مجبور به عقب‌نشینی نموده و این نیروها هنگام عقب‌نشینی تعداد زیادی از تانک‌های خود را به جا گذاشت.

(۶) با هماهنگی بین دو تیپ، مواضع نیروهای ایرانی (در عین خوش - م) اشغال گردید.

(۷) تیپ ۲۴ مکانیزه با اشغال مواضع جانبی در دو جناح چپ و راست مسیر تلاش اصلی، پایگاه امنی برای حرکت دو تیپ ۱۷ و ۴۲ زرهی ایجاد و موانع نفوذ دشمن به جناح‌های نیروی تک و به خصوص جناح چپ محور عین خوش - دهلران گردید.

پ- نبرد دچه (امامزاده عباس - م)

(۱) در ساعت ۰۵۳۰، روز ۵۹/۷/۴ تیپ‌های ۱۷ زرهی و ۴۲ زرهی در سمت راست جنوب و سمت چپ شمال جاده اصلی عین خوش - دزفول حرکت خود را به طرف دچه آغاز کردند.

(۲) این دو تیپ توانستند کلیه مقاومت‌های باقیمانده در امتداد محور را از بین برده و باقیمانده عناصر دشمن در جناحین خود را که به عنوان مواضع جانبی در آرایش دفاعی دشمن بکار رفته بودند پاکسازی نمایند.

(۳) تیپ ۲۴ مکانیزه به عنوان احتیاط لشکر منظور و تیپ‌های ۱۷ و ۴۲ زرهی را دنبال کرد.

(۴) به محض رسیدن به منطقه امامزاده عباس، به علت وجود آبادی‌های متعدد در امتداد محور پیشروی تیپ ۲۴ مکانیزه به جلو کرده و توانست از خط دو تیپ دیگر عبور نماید.

(۵) در پایان روشنایی، تیپ ۲۴ مکانیزه و سایر یگان‌های منطقه دچه رسیدند ولی با آتش شدید سلاح‌های ضد تانک، توپخانه مواجه شدند، در حالی که نیروی هوایی ما هم در حین حرکت حرکت با یک پوشش هوایی مناسب به وجود آورده بود.

(۶) کلیه یگان‌ها در منطقه دچه موضع گرفته و پناهگاهی را اشغال کردند.

(۷) در تاریخ ۱۳۵۹/۷/۵ با آغاز روشنایی دریایی تجدید سازمان یگان‌ها و هماهنگی بین آن‌ها ضمن تأکید بر شناسائی تعیین مواضع دشمن با توجه به طبیعت منطقه بین آن‌ها صورت گرفت و به علت این که نقش‌های موجود در یگان‌ها با وضعیت زمینی که در آن عمل می‌کردند مطلقاً مطابقت نداشت بر شناسائی منطقه و تعیین مواضع دشمن با توجه به طبیعت منطقه تأکید گردید.

(۸) دشمن اقدام به اجرای یک نبرد پدافندی (عملیات تأخیری) ماهرانه در رشته جبال دچه که در حال حاضر قرارگاه تاکتیکی لشکر می‌باشد نمود (منظور ارتفاعات دهلیز و شاوریه است. مترجم) که در این عملیات از عوامل زیر بهره‌برداری نمود:

(الف) سرکوب بودن زمین منطقه.

(ب) متکی نمودن جناح راست خود به زمین‌های موج که نیروهای زرهی در آن امکان عمل نداشتند.

(پ) داشتن دید تیر خوب تا یک مسافت طولانی.

(ت) وجود ارتفاعات چنانچه در جناح چپ مواضع نیروهای ایرانی در دچه (منظور ارتفاعات تینه و علی‌گره‌زد می‌باشد. مترجم) که در نتیجه یگان‌های ما مجبور بودند در دشت باز دچه که خاکی از هرگونه عارضه تاکتیکی بود، پراکنده شوند.

(ث) تحمیل برتری هوایی که تا حد زیادی عمل یگان‌های ما را محدود کرده بود.

(ج) کاربرد جنگ‌افزارهای ضد تانک از مسافت دور با استفاده از عوارض و بریدگی‌های زمین و میدان تیر خیلی خوب.

(۹) با توجه به وضعیت فوق برای انهدام این مقاومت‌ها به صورت زیر طرح‌ریزی شد:

(الف) تیپ ۱۷ از جناح راست مبادلات به یک مانور احاطه‌ای می‌نماید.

(ب) تیپ ۴۲ زرهی اقدام به یک مانور احاطه‌ای فریبنده از جناح چپ می‌نماید.

با توجه به اینکه زمین منطقه مطلقاً اجازه عمل به یک یگان زرهی نداده و تیپ ۴۲ عملاً مجبور شد بازگشت نموده و پس از شکستن مواضع پدافندی دشمن اقدام به تعقیب آن بنماید.

(پ) تثبیت جبهه توسط تیپ ۲۴ مکانیزه و اقدام به یک سری تک‌های ایذائی علیه دشمن با همکاری و هماهنگی دقیق و استفاده متناوب از یگان‌های تانک و پیاده.

(ت) توپخانه لشکر با عمل یکپارچه خود و تمرکز آتش روی مواضع پدافندی حساس دشمن یک آتش پشتیبانی کافی و مؤثر فراهم نمود به طوری که بروند عملیات دشمن و کاربرد جنگ‌افزارهای ضد تانک شدیداً اثر گذاشت.

(ث) پدافند هوایی لشکر ۱۰ زرهی با تأمین یک پوشش هوایی مناسب توانست به یگان‌های ما کمک کند که بتوانند پیشروی خود را از سر گرفته و طرح‌های خود را به اجرا بگذارند.

(ج) عوامل مهمی که موجب پیروزی ما در نبرد دچه شدند به شرح زیر است:

«۱» وجود قرارگاه تاکتیکی لشکر در وسط یگان‌های مانوری.

- «۲» هماهنگی دقیق در تهیه طرح‌ها
- «۳» روحیه عالی و تصمیم بر کسب پیروزی.
- «۴» شناسایی زمین از نزدیک و عدم اتکا بر نقشه‌ها.
- «۵» وجود فرماندهان در جلو
- «۶» کار خوب سیستم لجستیکی و اداری.
- «۷» طرح فریب تیپ ۴۲ زرهی.
- «۸» همکاری خوب بین پیاده و ستادی.
- «۹» تحرک یگان‌های توپخانه و همراهی آن‌ها با یگان‌های زرهی علیرغم کشتی بودن آن‌ها و تأمین آتش‌های پشتیبانی متمرکز و سنگین در حد لازم.
- (ح) طرح‌ریزی در ساعت ۱۰۱۰ روز ۵۹/۷/۴ پایان یافت و در ساعت ۱۵۴۵ روز ۵۹/۷/۵ اشغال گردید.
- (خ) در ساعت ۱۶۱۵ روز ۵۹/۷/۵ هدف اشغال گردید و دشمن با بجا گذاردن عناصر تجهیزات زیر مجبور به فرار گردید.
- «۱» تعدادی اسیر.
- «۲» تعدادی تانک چيفتن.
- «۳» پنج عدد توپ ۱۵۵ م کشتی.

ملاحظات:

- در ساعت ۱۶۴۰ روز ۵۹/۷/۵ سپهد ستاد اسماعیل تاپر فرمانده سپاه ۳، قرارگاه تاکتیکی لشکرها را مورد بازدید قرار داده و از کیفیت نبرد آگاهی یافته و شخصاً تانک‌های منهدم شده و توپهای خود کشتی غنیمتی را در منطقه تیپ ۲۴ مکانیزه مشاهده کردند و با توجه به این که این بازدید در ضمن مرحله استفاده از موفقیت بوده هنوز تجدید سازمان یگان‌ها و رفع کمبودها و جایگزینی تلفات و ضایعات انجام نشده بود.
- (د) بعد از بازدید فرماندهی سپاه ۳ از یگان‌ها خواسته شد که تعرض در تاریکی شب ادامه یابد.
- (ذ) فرمانده لشکر در یک جلسه با فرماندهان یگان‌ها ملاقات نمود و از آن‌ها خواستند که تعرض در شب به منظور رسیدن به رودخانه به صورت زیر ادامه یابد.
- «۱» تیپ ۲۴ مکانیزه با یک گروه رزمی مکانیزه در امتداد جاده اصلی پیشروی می‌نماید
- «۲» تیپ ۱۷ زرهی با یک یک گروه زرهی تانک جناح راست تیپ ۲۴ را تعمیم می‌نماید.
- «۳» بقیه نیروهای ۲ تیپ در احتیاط باقی مانده و به صورت تدریجی از یک موضع به موضع دیگر تغییر مکان داده.
- «۴» تیپ ۴۲ زرهی احتیاط عمومی لشکر و زیر امر لشکر خواهد بود.
- «۵» اعزام عناصر شناسایی با رزم به جلو جبهه لشکر به منظور تعرض به ساحل رودخانه کرخه.
- «۶» تأمین کلیه تجهیزات مهندسی لازم و ارسال آن‌ها همراه یگان‌های خط مقدم به ویژه تیپ ۲۴ مکانیزه.
- «۷» دو گردان توپخانه همراه با یگان‌های پیشرو و به منظور کمک مستقیم به جلو تغییر مکان می‌دهند.

«۸» تأمین تجهیزات پدافند هوایی برای یگان‌های که شبانه به جلو می‌روند.

«۹» دادن استرحت اجباری به تیپ ۴۲ زرهی به منظور استفاده از موفقیت و تعاقب در روز بعد.

«۱۰» تغییر مکان قرارگاه تاکتیکی و انتخاب یک محل در جلو تیپ ۴۲ زرهی (قرارگاه تاکتیکی

فعلی لشکر).

(ر) تیپ‌های ۱۷ زرهی و ۲۴ مکانیزه توانستند در ساعت ۲۰۰۰ روز ۵/۷/۵۹ پیشروی خود را روی

محور امامزاده عباس - پل نادری شروع نمایند.

(ز) نیروهای پیشرو با بعضی از مقاومت‌های پراکنده دشمن ایرانی برخورد نمود که توانست آن‌ها را از

سر راه خود بردارد.

(س) پیشروی یگان‌ها در طول شب ۵ به ۵۹/۷/۶ ادامه یافت به این ترتیب یک عمل ۲۴ ساعته مداوم

انجام یافت.

ت- نبرد کرخه

(۱) در مرحله پیشروی شبانه مورخه ۵/۷/۵۹ به ۶/۷/۵۹ تیپ ۱۷ زرهی در زمین‌های ناهموار و ذو عارضه

پیشروی کرده و قابلیت زیادی در سرعت در پیشروی از خودشان داد و در همان حال گسترش خود را در جناح

چپ توسعه داد.

(۲) تیپ ۱۷ زرهی توانست حدود ۶۰ نفر از خدمه تانک‌های دشمن را در منطقه نزدیک یک ایستگاه رادار

واقع در جناح راست لشکر به اسارت بگیرد. (منظور سایت ۴ پدافند هوایی در ارتفاعات ابوصلیبی خات است)

(۳) تیپ ۴۲ زرهی پیشروی خود را آغاز کرده و موفق شد به منطقه تیپ ۲۴ مکانیزه برسد.

(۴) یگان‌های لشکر به تقاطع جاده امامزاده - پل نادری و جاده رادار در منطقه لشکر ۱ رسیدند.

(منظور سه‌راهی قهوه‌خانه در شمال کوت کاپن، مترجم).

(۵) با استفاده از اطلاعاتی که از طریق اسرا به دست آمده سمت و مسافت ما تا شهر دزفول تصحیح شد.

(۶) یگان‌های جلویی ما با عناصر مهندسی و به خصوص تجهیزات عبور تقویت شدند و گردان ۱۰ مهندسی

صحرائی نقشه بارزی در پشتیبانی مهندسی از عملیات تعرضی لشکر ایفا نموده و توانست به طور پیوسته هم‌پای

یگان‌های زرهی حرکت نماید.

(۷) یگان‌های پیشرو ما با نیروهای دشمن که در حال تقویت پدافند خود بودند در نقاط زیر تماس مستقیم

برقرار کردند.

(الف) در قریه سرخه نادری در ساحل کرخه.

(ب) در شمال سرخه مشطط.

(پ) در منطقه پل نادری.

(۸) دشمن برای اولین بار مبادرت به تک‌های محلی و محدود با استفاده از جنگ‌افزارهای ضد تانک و

تحمیل برتری هوایی خود نمود (علیرغم اینکه پدافند هوایی یگان‌ها ما فعال بودند).

(۹) دشمن موفق شد کلیه یگان‌های خود را به صورت متراکم از رودخانه کرخه عبور داده و تا سر پل خود شرق کرخه عقب بکشد، زیرا از نظر آتش و تعداد توپ بر نیروی خودی برتری داشت و ابتکار عمل را به دست داشت.

(۱۰) دشمن جاده منتهی به پل نادری را با اسلحه ضد تانک و توپخانه و نیروی پیاده تقویت نمود.

(۱۱) در بامداد روز ۵۹/۷/۶ به فرمانده تیپ ۲۴ زرهی مکانیزه دستور داده شد از مواضع خود به طرف رودخانه کرخه حرکت نماید. بعد از اداره نبرد به صورت موفقیت آمیز تقویت تیپ با گردان تانک حماد شهاب این تیپ توانست ضمن وارد آوردن تلفات و ضایعات به دشمن و به غنیمت گرفتن هشت دستگاه تانک چيفتن در یکی از شاخه‌های فرعی رودخانه کرخه (احتمالاً منظور رفائیه است. مترجم) به مناطق نزدیک به رودخانه کرخه برسد.

(۱۲) دستور آگهی به تیپ ۲۴ مکانیزه صادر شد تا در منطقه سه‌راهی قهوه‌خانه گسترش یافته و عناصر باقیمانده دشمن در آبادی‌ها و مزارع منطقه را پاکسازی نماید که این تیپ علیرغم برخورد به مقاومت‌های شدید توانست این مأموریت را انجام دهد.

(۱۳) نتایج بررسی وضعیت موجود و زمین نشان می‌دهد که سر پل دشمن در غرب کرخه که با تانک و جنگ‌افزارهای ضد تانک و مواضع مستحکم تقویت شده بود بر منطقه مسلط و سرکوب بوده و جاده اصلی که از پائین آن می‌گذشت زیر آتش مستقیم آن قرار داشت.

(۱۴) در تاریخ ۱۳۵۹/۷/۶ قرارگاه اصلی لشکر در چند سری مورد هجوم یک گروه زرهی تانک قرار گرفت در حالی که هیچ نیروی احتیاطی در اختیار نداشت به طوری که فرمانده لشکر مجبور شد این قرارگاه را با یک گروه رزمی پیاده مکانیزه تقویت نمایند.

(۱۵) یگان‌های لشکر توانستند خط خود را در امتداد رود کرخه و در مقابل سر پل نیروهای دشمن در غرب پل کرخه حفظ نماید.

(۱۶) در ساعت ۱۶۰۰ روز ۵۹/۷/۶ یک گروهان مکانیزه به فرماندهی فرمانده تیپ ۲۴ مکانیزه به منظور اشغال ایستگاه اقمار مصنوعی موجود در جناح راست محور پیشروی لشکر (منظور تأسیسات رادار نیروی هوایی در ارتفاعات ابوصلیبی خات است. مترجم) حرکت نمود و موفق شد. در ساعت ۱۶۱۰ بدون هیچ‌گونه پشتیبانی به آنجا برسد با علم به اینکه باقیمانده نیروهای موجود در آن در نبرد با یگان‌های ما در حال عقب نشینی بودند و ما آن‌ها را زیر آتش توپخانه خود گرفتیم. ولی نبودن احتیاط در اختیار ما بر کار ما به نحو شدیدی اثر گذاشت.

(۱۷) در روز ۵۹/۷/۷ گشتی‌های رزمی منطقه تیپ ۲۴ مکانیزه فعالیت خود را برای شناسائی وضع زمین منطقه و نیروی دشمن و امکانات عبور و مرور را آغاز کردند.

روز ۵۹/۷/۱۳

(۱) به علت شرکت بعضی از یگان‌های لشکر در عملیات سیف‌سعد کلیه یگان‌ها لشکر ۱ به طور کامل در منطقه دزفول نبودند و به این جهت لشکر ۱۰ زرهی مجبور شد با یگان‌های غیر کامل در قادسیه صدام شرکت نماید.

(۲) نیروهای پیشرو گردان ۱۵۵ موشک سام در شب ۱۱ به ۵۹/۷/۱۲ به حالت آماده‌باش درجه ۱ درآمد.
(۳) در ساعت ۰۲۳۰ مورخه ۵۹/۷/۱۳ از طریق پست شنود پیامی دریافت داشتیم مبنی بر اینکه خمینی از نیروهای زمینی و هوایی و دریایی خود خواسته که دست به حملات وسیع در سرتاسر جبهه زده و نیروهای ما را منهدم نمایند.

(۴) بنابراین پیام جهت هوشیاری به یگان‌ها ابلاغ شد. بنا بر احتیاطی که داریم صورت گرفت.
(۵) در ساعت ۰۶۳۰ روز ۱۳/۷/۱۳ دشمن با نیروهای پیاده و زرهی اقدام به تک به منطقه تیپ ۲۴ مکانیزه که در امتداد جاده سه‌راهی قهوه‌خانه، پل نادری در ساحل کرخه مستقر بود، نمود و خطر زیادی برای این محور ایجاد کرد. دشمن تک خود را با حملات هوایی که عمدتاً با هواپیماهای فانتوم صورت می‌گرفت، پشتیبانی نمود.

(۶) دشمن فارسی از وجود موشک‌های سام بی‌خبر بوده و در جنگ هوایی روز ۵۹/۷/۱۳ غافلگیر گردید به طوری که گردان ۱۵۵ موشک سام موفق شد فقط از ساعت ۰۶۳۰ تا ساعت ۰۷۱۰ تعداد ۷ فروند هواپیما را ساقط نماید که همچون کاغذ آتش گرفتند و در طول آن روز دیگر هیچ هواپیمایی از دشمن در آن منطقه مشاهده نشد.

(۷) تیپ ۲۴ مکانیزه توانست یک جنگ پدافندی را در امتداد خط تماس خود به نحو موفقیت‌آمیز اداره کند. و در این نبرد که از ساعت ۰۶۰۰ تا ساعت ۰۷۳۰ به طول انجامید موفق شد با همکاری و هماهنگی کلیه رسته‌ها به خصوص توپخانه و پدافند هوایی تعداد ۱۸ دستگاه تانک دشمن را منهدم نماید.

ث- درگیری روزهای ۲۲ و ۲۳/۷/۵۹

(۱) بعد از درگیری مورخه ۵۹/۷/۱۳ که دشمن در طی آن تلفات و ضایعات زیادی شامل افراد، هواپیما و تانک متحمل شد، تصمیم به تهیه طرحی برای یک تک وسیع به یگان‌های ما گرفت به خصوص که عوامل متعددی به شرح زیر به نفع دشمن بود.

- (الف) در اختیار داشتن زمین سرکوب به ویژه در منطقه سر پل دشمن در غرب پل نادری.
- (ب) متکی بودن به موانع آبی در رودخانه کرخه.
- (ب) تقویت مواضع دفاعی دشمن با حجم زیادی از جنگ‌افزارهای ضد تانک.
- (ت) داشتن میدان دید و تیر خوب از یک زمین مسلط.
- (ث) رسیدن به زمین‌های جدید.
- (ج) کوتاه بودن خطوط مواصلاتی آن به علت نزدیکی بودن به شهر دزفول و وجود پادگان‌ها و پایگاه‌های هوایی در نزدیکی آن.
- (چ) استقرار یگان‌های ما در یک زمین پست و بدون هرگونه عوارض طبیعی که بتواند در برابر آتش‌های مستقیم و غیر مستقیم پوشش فراهم نماید.

(۲) با وجود عوامل مذکور فوق فرمانده لشکر طرحی تهیه نموده و آن را برای فرماندهان یگان‌ها تشریح کرد. خلاصه طرح این بود که یگان‌ها با استفاده از روحیه عالی پرسنل، برتری جنگ‌افزار و تجهیزات خودی به منظور به دست آوردن غافلگیری تاکتیکی به مواضع دشمن در سرپل غرب پل نادری حمله نمایند.

(۳) در ساعت ۱۶۳۰ روز ۵۹/۷/۲۲ (ساعت س) تیپ‌های ۴۲ زرهی و ۲۴ مکانیزه به شرح زیر اقدام به تک نمودند.

(الف) آتش تهیه از ساعت ۱۶۲۰

(ب) ساعت س ساعت ۱۶۳۰

(پ) قرارگاه تیپ ۱۷ زرهی (قرارگاه فعلی) در سه راهی قهوه‌خانه تشکیل گردید.

(ت) تیپ ۲۴ مکانیزه با پشتیبانی آتش تهیه توپخانه و پشتیبانی معمولی آتش یگان‌های تانک بدون وارد عمل کردن تانک‌ها و با استفاده از نیروهای پیاده اقدام به یک تک جبهه‌ای علیه پیاده مجهز به ضد تانک در منطقه آبادی‌های کنار کرخه می‌نماید.

(ث) تیپ ۴۲ زرهی با اجرای یک مانور احاطه‌ای از جناح چپ از مواضع فعلی خود اقدام به تک بر علیه مواضع دشمن و پادگان ایرانی در روی سر پل می‌نماید. (احتمالاً منظور پاسگاه ژاندارمری پل نادری و یگان‌های ارتش در سرخه نادری است و یا منظور پادگان گردان سوار زرهی در شمال غربی پل نادری است. مترجم)

(۴) هدف این عملیات حفظ روحیه پرسنل و ایجاد روحیه تعرضی در یگان‌های خودی و متزلزل کردن دشمن و مجبور ساختن وی به ترک مواضع و انهدام آن. فشار موجود در جلوی تیپ ۲۴ مکانیزه و تیپ ۴۲ زرهی بود.

(۵) در ساعت ۲۰۴۵ روز ۵۹/۷/۲۲ افسران عملیات تیپ ۴۲ و تیپ ۲۴ به منظور هماهنگی بیشتر و طرح حقایق که در نتیجه حفظ تماس با دشمن در آن پی برده بودند، وارد قرارگاه لشکر شدند تا شکل دقیق و واضح استحکامات دشمن به منظور حمله به آن‌ها و فرسایش توانشان مشخص گردد.

(۶) پس از اینکه به یگان‌های دشمن تلفات و ضایعات زیادی وارد آمد، هدف حاصل شد. در ساعت ۲۲۰۰ قرارگاه تاکتیکی لشکر به تیپ‌ها دستور داد که به مناطق قبلی خود و مناطق پدافند (اصلی) باز گردند.

(۷) در ساعت ۰۴۲۰ روز ۵۹/۷/۲۳ دشمن اقدام به یک تک وسیع و متراکم با نیروی پیاده و تانک علیه یگان‌های تیپ ۲۴ مکانیزه نمود.

(۸) استعداد و یگان تک‌ور دشمن عبارت بود از:

(الف) یک تیپ زرهی.

(ب) یک تیپ پیاده

(۹) نبرد روز ۵۹/۷/۲۳ با تلاش اصلی روی تیپ ۲۴ مکانیزه صورت گرفت و هدف دشمن به شرح زیر بود:

(الف) انهدام نیروی موجود.

(ب) ایجاد رخنه در خطوط پدافندی یگان‌های مقدم ما و توسعه رخنه.

(پ) جدا کردن یگان‌های جلویی ما از بقیه یگان‌ها.

(ث) رسیدن به سه راهی قهوه‌خانه برای جدا کردن بقیه یگان‌ها لشکر و جلوگیری از همکاری بین

لشکر ما و لشکر ۱ مکانیزه.

(۱۰) نبرد روز ۵۹/۷/۲۳ یکی از نبردهای بزرگی بود که لشکر در آن پیشرفت داشت. دشمن تمام نیروی

ثقل خود را در رأس به کار گرفت، ولی پایداری و شجاعت یگان‌های ما و هماهنگی دقیق بین تیپ ۲۴

مکانیزه، که ضربه اصلی را تحمیل می‌نمود با تیپ ۴۲ زرهی و ۷۷ زرهی و پشتیبانی عظیم و مؤثر توپخانه

به‌اضافه نقش بزرگ و حیاتی که موشک‌های ضد تانک در میدان ایفا کردند و کیفیت کار قرارگاه تاکتیکی، از

عوامل مهمی بود که علیرغم تانک‌ها و نفربرهای دشمن تا نزدیکی لجنن ما موجب باقی ماندن یگان‌های ما در

مواضع خود و کسب پیروزی شد و نتیجه این عملیات انهدام ۸۰ دستگاه تانک دشمن (که هنوز هم در جلوی

یگان‌های ما باقی مانده‌اند) و کشته شدن بیش از ۵۰۰ نفر از افراد دشمن بود که حکام تهران هم نیز به انهدام این

تیپ اعتراف کردند.

(۱۱) نبرد حماسه آمیز روز ۵۹/۷/۲۳ در ساعت ۱۵۳۰ پایان یافت و حضور فرمانده لشکر در منطقه جلو و

همراه با قرارگاه تاکتیکی تیپ ۲۴ مکانیزه نقش بارزی در پیروزی ما داشت و باعث شد که دشمن فارسی و

یگان‌هایش همچون برگ‌های کاغذ در مقابل پایداری و شجاعت یگان‌های ما بسوزند.

ج- نبرد روز ۱۳۵۹/۸/۹

(۱) با توجه به روحیه تعرضی بسیار خوبی که پرسنل لشکر ۱۰ زرهی از آن برخوردار بودند زمین‌های

بلند (منظور سر پل نیروهای خودی در غرب نادری است. مترجم) هدفی بود که می‌بایستی دشمن را از آن

بیرون کرد.

(۲) یک برآورد وضعیت به منظور تک به سر پل دشمن صورت گرفت.

(۳) طرح، متضمن موارد زیر بود:

(الف) تثبیت دشمن در جناح راست در منطقه ۲۴ مکانیزه، آبادی سرخه.

(ب) تیپ ۲۴ مکانیزه پس از تقویت آن با یک گروهان کماندو و یک گروهان نیروی ویژه به سمت

آبادی و درختزارهای حاشیه کرخه و یگان‌های پیاده و ضد تانک دشمن که با تعدادی تانک تقویت

شده‌اند حمله می‌نماید.

(پ) تیپ ۴۲ زرهی یک پایگاه امن برای عزیمت تیپ ۲۱ نیروی ویژه به منظور تک، سر پل نیروهای

دشمن از جناح چپ فراهم نموده و با گردان ۹ مکانیزه نفربرهای آن تیپ مزبور را پشتیبانی می‌نماید.

(ت) به علت فعالیت جنگ‌افزارهای ضد تانک هدایت شونده دشمن تیپ ۴۲ زرهی بدون خارج

کردن تانک‌ها از مواضع خود، عملیات تیپ ۳۱ را با آتش پشتیبانی نزدیک می‌نماید.

(ث) توپخانه لشکر طرح آتش را برای پشتیبانی تک فراهم می‌نماید.

(ج) غافلگیر کردن دشمن با اعزام ستون‌های به جلو قبل از آغاز روشنایی که این عمل در ساعت ۰۳۳۰ تا ۰۴۰۰ از مواضع تیپ‌های ۴۲ زرهی و ۲۴ مکانیزه آماده شد.

(چ) یگان‌های جناح چپ موفق شدند پاسگاه دشمن و پادگان سیمانی برسند (احتمالاً منظور پاسگاه ژاندارمری پل نادری و خبازخانه ارتش در سرخه نادری است. مترجم) ولی با آتش شدید یگان‌های دشمن و توپخانه دشمن روبرو شدند.

(ح) عملیات در مراحل اجرائی موفقیت‌آمیز بود و به طوری که شش تانک دشمن منهدم شد و پاسگاه ایرانی به آتش کشیده شد. تعداد زیادی از پرسنل دشمن کشته شدند.

(خ) بعد از اینکه نیروی جناح چپ تلفات و خسارت زیادی به دشمن وارد کرد. بر اثر آتش شدید توپخانه دشمن در ساعت ۱۱۳۰ به مواضع تیپ ۴۲ بازگشت، (نظریه مترجم: دشمن خواسته است شکست فاجعه‌آمیز خود را در عملیات مورخه ۵۹/۸/۹ پنهان نماید و در بیان سیر جزئیات نبرد فقط اشاره کرده که یگان‌های جناح چپ و راست پس از وارد آوردن تلفات و ضایعات زیاد نیروهای ایرانی به مواضع اولیه خود بازگشتند. در حالی که هدف اصلی آن‌ها در این عملیات عبارت بود از تصرف سر پل نیروهای ایرانی در غرب کرخه و وارد کردن تلفات و ضایعات دشمن به علت تلفات زیاد (حدود ۸۰۰ کشته و ۲۰۰۰ زخمی) و ضایعات عمده به هدف خود نرسیده و مجبور به عقب‌نشینی شد، در حالی که در بررسی نتایج عملیات هیچ اشاره‌ای با آمار تلفات و ضایعات و مقاومت دلیرانه لشکر ۲۱ حمزه نشده است.)

ج- دستبرد به شهر دهلران:

(۱) دستبرد روز ۱۳۵۹/۷/۱۵

(الف) در ساعت ۰۵۳۰ یک گروه رزمی با سازمان زیر تشکیل شده:

- گردان ۶ مکانیزه تیپ ۱۷ زرهی

- گروهان ۳ از گردان تانک حماد شهاب

(ب) این نیرو توانست محور علی نعیر، موسیان، دهلران را پاکسازی نماید و به منطقه درخت‌زار نزدیک دهلران برسد. یک درگیری سریع صورت گرفت که در نتیجه ۳ دستگاه تانک چپفتن و یک خودرو نظامی حامل مهمات منهدم گردید.

(پ) گروه رزمی در ساعت ۱۳۳۰ همان روز بدون هیچ گونه حادثه‌ای از دهلران خارج شده و به پایگاه خود در چم‌سری بازگشت.

(۲) دستبرد روز ۱۳۵۹/۷/۲۱

(الف) در نتیجه دریافت اطلاعاتی مبنی بر وجود دشمن در دهلران و احتمالاً تهدید جناح چپ لشکر، دستورات لازم از جانب قرارگاه لشکر برای پاکسازی، مرکب از یگان‌های زیر صادر گردید:

«۱» گردان تانک البعث از تیپ ۴۲ زرهی.

«۲» گردان ۶ مکانیزه از تیپ ۱۷ زرهی.

«۳» گروهان ۳ گردان تانک حماد شهاب.

«۴» دو آتشبار از گردان ۴۵ توپخانه صحرائی متوسط.

«۵» یک گروهان مکانیزه از گردان یکم تیپ ۲۷ مکانیزه.

«۶» دو دسته مهندسی صحرائی از گردان ۱۰ مهندسی صحرائی.

(ب) این نیرو در دو محور حرکت کرد:

«۱» محور علی نعیر- پل دهلران (منظور پل روی رودخانه دوبرج می‌باشد. مترجم) - دهلران.

«۲» محور چم‌سری، عین ربیع، موسیان، دهلران. (منظور از عین ربیع همان آبادی [ناخوانا] است.

مترجم.)

(پ) نیروی مزبور در ساعت ۰۶۳۰ روز ۵۹/۷/۲۱ حرکت کرده و توانست دو سمت دارد شهر دهلران

شده و پس از انهدام تأسیسات حیاتی شهر و تخریب قسمتی از باند فرودگاه شهر را در محاصره گرفت.

(ت) نیروی پاکسازی پس از پاکسازی شهر از عناصر پراکنده دشمن در منطقه و انهدام خودروها و

تجهیزات نظامی در ساعت ۱۶۳۰ بودن هیچ گونه حادثه‌ای به پایگاه اولیه خود بازگشت ۵۹/۱۰/۲۴

(۳) دستبرد در روز ۱۳۵۹/۷/۲۴

(الف) لشکر اطلاعاتی مبنی بر وجود عناصری از دشمن در شهر دهلران و مناطق اطراف آن دریافت

نمود.

(ب) بنا به دستور قرارگاه لشکر قرار شد یک دستبرد غافلگیرانه به منطقه دهلران و شهر دهلران به

صورت زیر انجام گیرد:

«۱» به تیپ ۲۴ مکانیزه (منها) مأموریت داده شد با پشتیبانی آتش توپخانه در ساعت ۰۶۳۰ روز

۱۳۵۹/۱۰/۲۴ در دو ستون به شرح زیر به دهلران حمله نماید.

ستون اول- در روی جاده علی نعیر- پل دهلران- دهلران

ستون دوم- در روی جاده عین ربیع- موسیان- دهلران

«۲» دو ستون به شهر دهلران رسیده و دشمن پس از مقاومت کمی که از خود نشان داده از مواضع

خود به سمت سیاه کوه در شمال دهلران عقب نشست.

«۳» نیروهای ما وارد شهر شده و کلیه تأسیسات حیاتی و دولتی و منابع زندگی منجمله فرودگاه

شهر را ویران کردند.

«۴» نیروی مزبور ساعت ۲۰۳۰ روز ۱۳۵۹/۷/۲۴ به مواضع اولیه بازگشت.

ح- نبرد جناح چپ لشکر:

(۱) به علت وجود تیپ ۸۴ پیاده مستقل و تقویت یگان‌های آن، جناح چپ لشکر یک منبع نگرانی بوده است.

(۲) به علت وجود یک رشته ارتفاعات ممتد در جناح چپ لشکر دشمن با عملیات زیر از وجود ارتفاعات مزبور استفاده نمود.

(الف) استفاده از هلی کوپترهای جنگنده.

(ب) استفاده از خمپاره‌اندازها و توپخانه.

(پ) اقدام به عملیات نفوذی.

(۳) هلی کوپترهای دشمن در ابتدای کار نقش فعالی در تهدید خطوط مواصلاتی به ویژه در محور علی نعیر، امام زاده عباس ایفا کردند.

(۴) به علت وجود تهدیدات فوق طرحی توسط قرارگاه تاکتیکی لشکر به منظور مقابله با تهدید دشمن در جناح چپ به شرح زیر تهیه و اجراء شد:

(الف) گردان تانک [ناخوانا] یک موضع دفاعی را در منطقه امامزاده عباس اشغال و به منظور درگیری با هلی کوپترهای دشمن آن را با موشک‌های سام ۷ (استرلا) تقویت نمود.

(ب) گردان ۱ تیپ ۲۴ مکانیزه با اشغال یک موضع دفاعی به عرض ۱/۵ تا ۲ کیلومتر در مقابل رشته ارتفاعات شمال امامزاده عباس در مختصات ۷۸۹۱ اقدام به اعمال زیر می‌نماید:

«۱» درگیری با هلی کوپترهای دشمن

«۲» حفظ مواضع با سوارزرهی در روی ارتفاعات به منظور جلوگیری از نفوذ دشمن

«۳» ایجاد و حفظ مواضع در معابر نفوذی

(پ) تقویت مستمر جناح چپ با اعزام گشتی‌هایی از گروهان کماندو لشکر همراه با دسته‌های شناسائی از گردان شناسائی النصر به منظور اقدام به گشت‌زنی و کمین و تقویت گشتی‌های مزبور با موشک‌های سام ۷ برای درگیری با هلی کوپترهای دشمن و اشغال مواضع و کمین‌های متحرک که در امتداد جناح چپ، از آغاز روشنایی تا پایان روشنایی.

(ت) استفاده از جنگ‌افزارهای پدافند هوایی (توپخانه ۵۷ م) و گسترش در جناح چپ لشکر به منظور مقابله با هلی کوپترهای جنگنده دشمن.

(ث) اشغال جناح چپ توسط یگان‌هایی از تیپ ۲۴ مکانیزه از منطقه دچه تا امامزاده عباس صورت گرفت و یگان مزبور با گردان شناسائی النصر که منطقه امامزاده عباس تا عین خوش را اشغال کرده بود، الحاق حاصل کرد.

(نمونه‌ای از گزارش عملیاتی نیروهای متجاوز عراق در رابطه با عملیات الله‌اکبر)
گزارش نوبه‌ای شماره ۴۸۵ مورخه ۸۱/۱۱/۱۲ (۱۳۶۰/۸/۲۱)

تحلیل عملیات روز ۱۹۸۱/۱/۲ (برابر با ۶۰/۶/۱)

تی ۲۶ زرهی در منطقه بستان

نقشه‌ها: سوسنگرد، چهیلا، جزابه، سعیدیه $\frac{۱}{۵۰۰۰۰}$

۱- وضعیت عمومی قبل از عملیات

الف- دشمن

(۱) استعداد نیروی دشمن مستقر در جلوی منطقه تیپ ما عبارت است از تیپ ۳ زرهی ل ۹۲ زرهی تقویت شده توسط پاسداران و داوطلبان که به ترتیب زیر گسترش یافته‌اند.

(الف) قرارگاه تیپ در منطقه تپه‌های الله‌اکبر.

(ب) واحدهای زیر در منطقه بین تپه‌های الله‌اکبر و پایگاه تأمین سابق و منطقه حمودی عاصی و پشت

خاکریز واقع در روبروی گروهان‌های ما مستقر هستند:

- گد ۱۰۰ پیاده مکانیزه

- گد ۱۴۵ پیاده مکانیزه

- گد تانک ۲۶۱

- گد ۲۹۳

(پ) تعدادی از پاسداران و داوطلبان همراه با واحدهای فوق و در منطقه حمودی عاصی مستقر هستند که

اخیراً قبل از تعرض توسط تعداد زیادی تقویت شده‌اند.

(ت) بیش از هشت گردان توپخانه برد متوسط را دشمن جهت پشتیبانی عملیاتی و اجرای آتش تهیه به کار

گرفت.

(۲) فعالیت‌های دشمن قبل از تک روز ۸۱/۹/۲ (۶۰/۶/۱۱)

(الف) حرکات غیر طبیعی داخل مواضع دشمن.

(ب) افزایش تردد خودروها و به خصوص خودروهای سنگین در محور سوسنگرد به طرف پایگاه تأمین و

حمودی عاصی.

(پ) حرکت تانک‌ها از منطقه پشت پایگاه تأمین و تپه‌های الله‌اکبر به طرف خاکریز جلویی و روستای

حمودی عاصی.

(ت) شناسایی‌های زمینی که شامل اعزام عناصر شناسایی در جهت گد ۷ مکانیزه و جناح چپ گردان مذکور در منطقه تپه‌های شنی و منطقه بازی که پایگاه تأمینی را به جناح چپ گردان مربوط می‌سازد.

(ث) اعزام گروه‌های گشتی رزمی هنگام شب و اجرای آتش آن‌ها بر مواضع واحدهای ما از جناح چپ جهت کشف جناح‌های مواضع ما و سلاح‌ها.

(ج) شناسایی فراوان هوایی

(چ) بمباران مناطق توپخانه ما توسط هواپیماهای دشمن از ارتفاع بالا جهت فلج ساختن و تأثیر بر آن.

(ح) انجام عملیات هدف‌گیری توپخانه توسط گلوله‌های ففسری و مشخص نمودن جناح‌های واحدها.

(خ) کاهش آتش سنگین توپخانه قبل از تک و اجرای آتش فقط توسط تانک‌ها و تفنگ‌های ۱۰۶ مم و

خمپاره‌اندازها.

(د) شناسایی مستمر جناح چپ منطقه تیپ توسط هلی‌کوپترهای دشمن.

(ذ) چهار روز قبل از تک، دشمن تعدادی تانک و نفربر زرهی (در حدود ۸ دستگاه تانک و یک دسته

شناسایی) را به پشت تپه‌های واقع در ۲ کیلومتری روبروی گد ۷ مکانیزه گسیل داشت و یک خاکریز در پشت این تپه احداث کرد.

(ر) عملیات تمرکز نیرو شامل مناطق تیپ‌های دیگری مثل تی ۳۵ زرهی و تی ۳۱ م [نیرو مخصوص] شد.

(ز) استراق‌سمع از دشمن و اطلاعات واصله از مراجع راجع به اهداف و افکار آینده دشمن.

ب- نیروهای خودی

توزیع واحدهای تیپ ما برابر کالک ضمیمه (پیوست آ)

پ- اجرای کارهایی که تیپ قبل از تک اتخاذ کرد:

(۱) درخواست عکس‌هوایی از منطقه جهت کشف محل تمرکز نیروهای دشمن.

(۲) درخواست وارد آوردن یک ضربه محکم به محل تمرکز نیروهای دشمن توسط موشک‌های زمین‌به‌زمین

(لونا).

(۳) درخواست وارد آوردن یک ضربه هوایی به ستون‌ها و تجهیزات دشمن مستقر بین سوسنگرد و پایگاه تأمینی سابق.

(۴) احداث و افزایش میدان‌های مین و موانع با سیم خاردار.

(۵) اعزام گروه‌های گشتی و کمین و پوشش در جلو جناح‌های تیپ.

(۶) اجرای آتش توپخانه و کاتیوشا و تانک‌ها بر مواضع دشمن به خصوص نیم ساعت قبل از شروع تک تأثیر

فراوان داشت.

(۷) پس از خشک شدن منطقه سمت راست گد ۱ تی ۲۳، این جناح توسط یک گروهان پیاده و یک دسته

تانک تا ساحل رودخانه امتداد پیدا کرد.

(۸) تقویت منطقه گد ۷ مکانیزه توسط یک گروهان نیرو مخصوص از گد نیرو مخصوص و همچنین تقویت

جناح راست گد ۱ تی ۲۳ توسط یک گروهان کماندو ۱ و سپاه ۳.

(۹) اعزام گروهان کماندو تی ۱۰ زرهی به جناح راست گد ۱ تی ۲۳ جهت پوشش شکاف موجود در مثلث فنیخی که نقش مهمی در دفع تک دشمن داشت و تلفات سنگینی را به دشمن وارد آورد. چون یک موضع جانبی نسبت به محور پیشروی دشمن اتخاذ کرد.

(۱۰) آماده‌باش یگان‌ها جهت دفع تک احتمالی دشمن.

(۱۱) ذخیره مهمات سلاح سبک و مهمات تانک در مواضع مقدم و اختصاص یافتن افرادی جهت پر کردن انبارهای خالی شده، مقاومت واحدها را بالغ بر ۶ ساعت فراهم آورد.

(۱۲) انجام مانورها و تمرینات نیروهای پاتکی فوری و عمومی در منطقه تیپ و علامت‌گذاری راه‌ها با در نظر گرفتن تعیین وقت.

۲- جریان و سیر جنگ

الف- در ساعت ۰۳۳۰ مورخه ۶۰/۶/۱۱ از جانب توپخانه و کاتیوشا و تانک‌های خودی بر مواضع دشمن اجرای آتش شد که تا ساعت ۰۳۵۰ ادامه داشت. بدون اینکه دشمن هیچ‌گونه عکس‌العملی از خود نشان دهد.

ب- در ساعت ۰۴۰۰ همان روز دشمن شدیداً بر مواضع نیروهای خودی آتش تهیه‌ای اجراء کرد که ابتداء ما تصور کردیم عکس‌العمل دشمن نسبت به فعالیت توپخانه خودی است، ولی ادامه آن، ما را به این فکر انداخت که به دنبال این آتش تهیه احتمالاً تکی صورت خواهد گرفت.

پ- به دنبال آن با کلیه واحدها تماس گرفته و از آن‌ها خواسته شد تا وضعیت را بررسی کنند. کلیه واحدها جواب دادند که وضعیت عادی است و فقط آتش سنگین توپخانه دشمن ادامه دارد. قرارگاه تیپ همچنان در ارتباط مستمر با واحدها جهت دنبال کردن وضعیت قرار گرفت و در همان موقع به کلیه واحدها دستور داده شد تا کاملاً آماده باشند و تک احتمالی دشمن را خنثی کنند. در ضمن با یک آماده‌باش کوتاه، قرارگاه سیار تیپ آماده حرکت گشت.

ت- در ساعت ۰۴۳۰ تک دشمن کشف شد که از منطقه تیپ و در سه جهت اصلی به ترتیب زیر آغاز گشت:

(۱) منطقه گد ۷ مکانیزه: از دو جهت روبرو و جناح چپ منطقه تپه‌های شنی به آن حمله شد که نیروی دشمن بیش از دو گردان پیاده تقویت شده توسط تانک‌ها و پاسداران و داوطلبان مجهز به موشک‌های ضد تانک برآورد می‌شد.

(۲) منطقه گد ۱ تی ۲۳: تک دشمن به این منطقه از روبرو و از جهت روستای حمودی عاصی صورت گرفت. استعداد نیروی دشمن عبارت بود از یک گردان پیاده مکانیزه تقویت شده توسط یک گروهان تانک به اضافه تعداد زیادی از پاسداران و داوطلبان و سلاح مختلف ضد تانک.

(۳) منطقه نیروی علاء: دشمن با نیرویی به استعداد یک گروهان تانک به اضافه یک گروهان پیاده مکانیزه به اضافه تعداد زیادی از پاسداران و داوطلبان و سلاح ضد تانک به طرف صالح‌حسن پیشروی کرد.

ث- جنگ گد ۷ مکانیزه:

- (۱) دشمن از دو جهت روبرو و جناح چپ از منطقه تپه‌های شنی که گروه کمین، خارج از گردان در آن مستقر است به مواضع گد ۷ مکانیزه تک نمود.
- (۲) دشمن به فشار شدید خود به جناح چپ گردان ادامه داده و با تعداد زیادی از افراد پیاده به طرف رأس تپه شنی پیشروی کرد که در اینجا درگیری شدید با گروه کمین پیدا کرد (یک دسته پیاده) که منجر به عقب‌نشینی گروه کمین به طرف گردان شد. چون تعداد افراد دشمن فراوان بوده، متحمل تلفاتی نیز شد.
- (۳) دشمن پس از اینکه منطقه کمین را تصرف کرد به طرف پائین و در جهت منطقه اتصال خاکریزها در جناح چپ گردان حرکت کرده در حالی که سکوهای موشکی از بالای تپه افراد پیاده را پشتیبانی می‌کردند و مانع حرکت تانک‌های ما می‌شدند.
- (۴) بر اثر فشار شدیدی که به جناح چپ گردان وارد آمد و وضعیت بحرانی نیروی مدافع در آن منطقه، فرمانده گردان، یک گروهان پیاده (نیروی احتیاط فوری) تقویت شده را توسط یک گروهان تانک از گد تانک حسین که زیر امر او بود، به آن منطقه اعزام کرد که دشمن را متحمل تلفات سنگینی نمود. ولی دشمن توسط افراد پیاده جدیدی که توسط سلاح ضد تانک با برد نزدیک تقویت شده بودند، از سه جهت به حمله خود ادامه داد. (روبرو، منطقه باز، تپه‌ها).
- (۵) علیرغم تقویت‌های مستمر دشمن، واحدهای گردان تا ساعت ۰۹۳۰ با دشمن جنگیدند و به دنبال آن منطقه اتصال خاکریزها از جانب دشمن مورد تهدید قرار گرفت که پس از کشف تک دشمن، یک نیروی احتیاط متشکل از گد تانک حسن منهای یک گروهان در ساعت ۱۰۳۰ اعزام شد و مواضع خود را در جناح چپ اشغال کرد و با وجود آن که شلیک سنگین موشک‌های دشمن ادامه داشت توانست با دشمن مقابله کرده و بر او اثر بگذارد.
- (۶) در ساعت ۱۱۰۰ وضعیت با تسلط دشمن بر محل اتصال خاکریزها عادی گردید.
- (۷) در ساعت ۱۱۳۰ یک گروهان پیاده مکانیزه از گد ۳ تی ۱۲ زرهی (ابن الولید) به منطقه رسید.
- (۸) در ساعت ۱۲۰۰ یک گروهان تانک از گد تانک المعتمصم به منطقه رسید.
- (۹) در ساعت ۱۲۰۰ مشاهده گردید که بر اثر فشار واحدهای ما، دشمن از محل اتصال خاکریز عقب‌نشینی می‌کند.
- (۱۰) در ساعت ۱۲۳۰ گروهان کماندو تیپ ۱۲ زرهی (ابن الولید) به منطقه رسید.
- (۱۱) در ساعت ۱۵۱۵ گروهان کماندو تیپ ۱۲ زرهی به جلو رفت و منطقه اتصال خاکریزها را بازرسی کرد و اثری از دشمن نیافت.
- (۱۲) در ساعت ۱۶۰۰ وضعیت با استقرار واحدهای خودی در منطقه گردان و تصرف کلیه مواضع و تشکیل نیروها به جزء منطقه تپه‌های شنی سمت چپ گردان تثبیت گردید.

ج- جنگ گد ۱ تی ۲۳:

- (۱) دشمن از روبرو به مواضع گد ۲ تی ۲۳ تک نمود که بر اثر آتش شدید گردان، دشمن مجبور شد از خیلی دور از هم باز شود و با وارد آوردن تلفات سنگینی به دشمن مانع از پیشروی او شد.
- (۲) دشمن سعی کرد که حمله خود را به گردان تشدید کند و به دنبال آن چند دستگاه تانک و نفربر آن‌ها توانستند خود را به میدان مین و سیم‌خاردار جلو گردان برسانند که نیروهای خودی توانستند چند دستگاه نفربر آن‌ها را در حالی که حامل سربازان دشمن بودند منهدم کنند.
- (۳) در ساعت ۰۶۱۵، گد تانک علی‌منهای دو گروهان تانک که نیروی احتیاط فوری گردان بود حرکت کرد و توانست خود را در مدت بسیار کوتاهی به میدان جنگ برساند و با تانک‌های دشمن درگیر شده تعدادی از آن‌ها را منهدم ساختند.
- (۴) بر اثر آتش شدید و مقاومت نیروهای خودی، دشمن مجبور به عقب‌نشینی شده متوجه جناح‌ها به خصوص منطقه گد ۷ مکانیزه شد.
- (۵) در ساعت ۰۸۰۰ با کنترل کلیه جبهه گردان با اجرای آتش وضعیت عادی شد.

چ- جنگ نیروی علاء:

- (۱) دشمن از جهت روستای حمودی عاصی به مواضع نیروی علاء تک نمود.
- (۲) نیروهای پوششی مستقر در خطوط مقدم منطقه صالح حسن با دشمن درگیر شده و با وجود تعداد کم آن‌ها توانستند تلفات سنگینی را به دشمن وارد آورند.
- (۳) پس از فشار دشمن نیروهای پوششی به طرف مواضع نیرو عقب‌نشینی کردند.
- (۴) دشمن پیشروی کرده و در منطقه صالح‌حسن مستقر شد که به دنبال آن پایگاه‌های ارتش خلقی (جیش‌الشعبی) بدون هیچ‌گونه مجوزی عقب‌نشینی کردند.
- (۵) وضعیت نیرو تا ساعت ۰۵۱۰ خوب بود و مواضع همچنان مقاومت می‌کردند تعدادی از نفربرهای دشمن نزدیک شده و نیز تعدادی از افراد پیاده دشمن توانستند خود را به خاکریزی که ارتش خلقی از آن عقب‌نشینی کرده بود برسانند. به دنبال آن عده‌ای از افراد گروهان دوم گد ۹ دفاع و واجبات نیز عقب‌نشینی کردند در نتیجه تانک‌ها بدون افراد پیاده در میدان ماندند که طی آن دشمن توانست تعدادی از آن‌ها را با موشک‌اندازهای سبک منهدم کند.
- (۶) در ساعت ۰۶۰۰ دستور حرکت گد تانک حسین‌منهای دو گروهان تانک صادر گردید که به دنبال آن درگیری شدیدی بین تانک‌های ما و افراد پیاده مجهز به موشک‌اندازهای سبک و تاو صورت گرفت که نتیجه‌اش عقب‌راندن دشمن از خاکریز شد.
- (۷) در ساعت ۱۲۰۰ گروهان ۳ پیاده مکانیزه گد ۳ تی ۱۲ زرهی به منطقه رسید و وضعیت تثبیت شد.
- (۸) در ساعت ۱۳۰۰ یک گروهان تانک از گد تانک المعتمم همراه با قرارگاه گد ۳ تی ۱۲ زرهی به منطقه رسید. در ضمن طرحی جهت چگونگی استقرار واحدها حد پشت خاکریز آماده گردید.

(۹) در ساعت ۱۳۳۰ یگان‌ها در پشت خاکریز در منطقه مثلث فنیخی مستقر شدند و مواضع دفاعی کاملاً استقرار یافته و وضعیت کلاً عادی گشت.

ح- در ساعت ۰۸۳۰ یک نیروی احتیاطی از تی ۱۲ زرهی درخواست گردید. چون تک دشمن ثانوی نبوده بلکه اصلی بوده. تأخیری که پیش آمد به علت ارتباط تیپ با سپاه و صدور دستور حرکت از آنجا به تیپ بود، ولی با توجه به تجربه خوبی که تیپ داشت و آمادگی واحدها برای حرکت و حضور فرمانده تی ۱۲ زرهی در قرارگاه سیار ما برای آگاهی از وضعیت، سبب سرعت حرکت تیپ در جنگ شد.

۳- تلفات خودی و تلفات دشمن

الف- تلفات خودی:

(۱) افراد:

۱۳ سرباز	۶ افسر	(الف) کشته‌ها
۱۲۸ سرباز	۱۶ افسر	(ب) مجروحین

(۲) تانک‌ها:

۲۰ دستگاه تانک منهدم

ب- تلفات دشمن:

(۱) افراد:

بیش از ۱۵۰۰ کشته

(۲) تانک‌ها:

۱۲ دستگاه تانک

(۳) نفربر:

۱۰ دستگاه نفربر پی‌ام پی ۱ حامل سرباز

(۴) چهار سکوی موشکی

(۵) دو دستگاه خودرو سنگین حامل سرباز

(۶) چهار دستگاه لودر

۴- درس‌های گرفته شده

الف- مقاومت یگان‌ها:

علیرغم بمباران شدید آتش توپخانه و فشار شدید دشمن، سرباز عراقی توانست که در مواضع خود مقاومت کرده و تلفات سنگینی را به دشمن وارد آورد. ما توقع داشتیم که به محض اجرای آتش تهیه دشمن، سربازان عقب‌نشینی کنند، ولی دیدیم که همگی ماندند و مقاومت کردند.

البته استحکامات مواضع و وجود سنگرهای تیراندازی و ذخیره مهمات در این مسئله فوق‌العاده مؤثر بود.

ب- فعالیت‌های گروه‌های لجستیکی:

گروه‌های لجستیکی در پیروزی یگان‌های خودی نقش مهمی را ایفاء کردند به طوری که توانستند علیرغم بمباران شدید توپخانه دشمن و بقیه سلاح‌های مهمات را تا خطوط اول توسط خودروهایش منتقل می‌کردند.

پ- توپخانه:

توپخانه نیز در جلوگیری از پیش‌روی دشمن نقش حساسی را داشت و علیرغم وسعت منطقه و محدود بودن مهماتش تلفات سنگینی را به دشمن وارد آورد. باید اشاره کنیم که پشتیبانی آتش دشمن به خوبی با مانورهای هماهنگی شده بود و توپخانه‌اش توانست در طول حمله، آتش متمرکز خود را بر کلیه مناطق تیپ اجرا کند.

ت- نیروی هوایی:

نیروی هوایی دشمن نقش فعالی را در این درگیری بازی کرد. مثلاً حرکت هلی‌کوپترهایش از جناح چپ و پشت تپه‌های شنی در منطقه تنگه شیب توانست تعدادی از خودروهای پشتیبانی و حامل مهمات ما را هدف قرار دهند. و نیز هواپیماهای جنگنده دشمن چند تک هوایی را بر فراز مواضع خودی انجام دادند. به خصوص حمله به توپخانه و قرارگاه تیپ. حملاتی نیز از ارتفاع بالا صورت گرفت. برعکس هواپیماهای خودی هیچ‌گونه نقشی در دفع تک دشمن نداشتند و نیز هلی‌کوپترهای ما به بهانه اینکه هدف دیده نمی‌شود به منطقه نزدیک نمی‌شدند.

ث- فرماندهی و کنترل:

نقش فرماندهان در کلیه رده‌ها در تقویت و مقاومت یگان‌ها مشخص گردید و علیرغم وسعت منطقه تیپ و عدم وجود پشتیبانی متقابل بین واحدهای اصلی و وجود بعضی از موانع طبیعی مثل رودخانه کرخه که منطقه تیپ را به دو قسمت تقسیم و کنترل جنگ را مشکل می‌ساخت فرماندهان توانستند به خوبی وظیفه خود را انجام دهند.

ج- خاکریزها:

به طور کلی در استفاده از خاکریز در طول جنگ ما با دشمن فارسی نقاط ضعف زیر مشاهده گردیده‌اند.

(۱) فاصله کم مواضع دفاعی تا خاکریزها

(۲) عدم وجود پشتیبانی متبادل در مواضع دفاعی

(۳) در حالی که دشمن نفوذ کرده و قسمتی از خاکریز را تصرف کند بر بقیه خاکریز تأثیر گذاشته و واحدهای مستقر در آن را در معرض محاصره شدن قرار می‌دهد.

(۴) عدم وجود فضایی باز جهت فعالیت تانک‌ها به علت وجود خاکریز که تانک‌های ما مجبور هستند تا بالای خاکریز آمده در نتیجه مورد هدف سلاح ضد تانک دشمن قرار می‌گیرند.

(۵) در حالی که دشمن خاکریز را تصرف کند سبب شکست خوردن و درهم پاشیدن پاتک می‌گردد.

چ- احتیاط‌ها:

تعیین وقت اعزام نیروهای احتیاط فوری (گد تانک علی و گد تانک حسین) در مناطق گد ۱ تی ۲۳ و نیروی علاء جداً موفق بود. چون آن‌ها در موقع مناسب وارد درگیری شدند و توانستند ضربه‌های محکمی را به دشمن بزنند. قبل از اینکه دشمن توسط سلاح ضد تانک تقویت شود.

همچنین تعیین وقت اعزام نیروی احتیاط اصلی گد تانک جهت تقویت و پشتیبانی گد ۷ مکانیزه نیز خوب بود و توانست قبل از اینکه دشمن نیروهای خود را در خاکریز از جناح چپ تقویت کند وارد درگیری شود.

ح- سلاح ضد تانک:

سلاح ضد تانک در این درگیری نقش مهمی را ایفاء کردند. به طوری که دشمن توانست به خوبی از آن استفاده کند و تلفاتی به تانک‌ها و نفربرهای ما وارد آورد. دشمن به دو روش زیر از سلاح ضد تانک استفاده کرد:

- (۱) مرحله اول در خلال پیشروی تانک‌ها و نفربرهایش و نیز حرکت لودرها در پشت سر آنها، به طوری که به محض نزدیک شدن به مواضع نیروهای خودی، لودرها خاکریزهایی را به سرعت احداث کردند که سکوی موشکی ضد تانک در پشت این خاکریزها استقرار یافت و تانک‌های ما را مورد هدف قرار می‌دادند.
- (۲) مرحله دوم هنگامی که افراد پیاده دشمن قسمتی از خاکریز را تصرف کردند، سلاح ضد تانک نیز همراه آن‌ها حرکت کرده و تانک‌های ما را شکار می‌کردند.

سرهنگ ستاد- طارق فیزی الهزاع

فرمانده تی ۲۶ زرهی

پیوست:

پیوست (آ) کالک توزیع واحدهای تیپ و واحدهای دشمن قبل از روز ۶۰/۶/۱۱

پیوست (ب) کالک توزیع واحدهای تیپ و واحدهای دشمن بعد از روز ۶۰/۶/۱۱

نمونه دستور عملیاتی تیپ نیروی متجاوز

قرارگاه تیپ زرهی ۴۲

شماره ح/ق ص ۸۲۱

تاریخ ۳۰ اکتبر ۱۹۸۰ (۵۹/۸/۸)

تغییری در دستورات شفاهی داده نشده است

قادسیه صدام

مدارک: نقشه ۱:۱۰۰۰۰۰ دزفول

دستور عملیات لشکر ۱۰ زرهی

۱- وضعیت

الف- دشمن به خلاصه اطلاعاتی پیوست (پیوست الف) مراجعه شود.

ب- نیروهای خودی

(۱) تیپ ۴۲ زرهی متشکل از:

(الف) گردان تانک یافا

(ب) گردان تانک صدام

(پ) گردان ۹ مکانیزه

(۲) پوشش هوایی لازم در هنگام تهاجم ایجاد خواهد شد.

پ- واحدهای زیر امر و جدا شده:

(۱) باقی در زیر امر: یک دسته موشک هدایت شونده ضد تانک مالیوتکا، چهار گروه موشک هدایت شونده

ضد تانک میلان

(۲) فوراً زیر امر قرار گیرد: یک گروهان پیاده مکانیزه از گردان یک تیپ ۲۴ پیاده مکانیزه

(۳) جدا شده: گروهان زرهی شرحییل که زیر امر تیپ ۲۴ پیاده مکانیزه قرار داده می‌شود.

۲- مأموریت:

تیپ ۴۲ زرهی و یگان‌های تابعه آن در ساعت ۰۴۰۰ روز ۳۱ اکتبر ۸۰ در دشت نزدیک به رودخانه کرخه به

دشمن حمله خواهد کرد و هدف آن انهدام دشمن و تصرف پل نادری است.

۳- اجراء:

الف- کلیات: اجراء مطابق روش زیر (پیوست ب) می‌باشد.

(۱) انهدام کلی مواضع دشمن با توپخانه موجود مطابق طرح آتش هماهنگی شده.

- (۲) حمله واحدهای پیاده مجهز به سلاح‌های ضد تانک جهت اشغال هدف و اقدام برای تحکیم مواضع اشغال شده.
(۳) حرکت یگان‌های زرهی و مکانیزه به سوی هدف‌های اصلی خود به منظور انهدام دشمن در منطقه.

ب- گردان تانک یافا

- (۱) تغییری در یگان‌های آن داده نشده است.
(۲) وظیفه آن وارد آوردن فشار بر دشمن و تشکیل نیروی احتیاط برای تیپ است.

پ- گردان تانک صدام

- (۱) وضعیت از نظر تشکیل گروه رزمی.
(الف) باقی در زیر امر: یک دسته پیاده مکانیزه از تیپ ۱۴ پیاده مکانیزه و چهار گروه میلان.
(ب) در پشتیبانی مستقیم: گردان ۳۹ توپخانه متوسط.
(پ) در پشتیبانی عمومی: توپخانه لشکر ۱۰ زرهی.
(۲) وظیفه آن حمله به جناح چپ دشت در ساعت ۰۴۰۰ روز ۳۱ اکتبر ۱۹۸۰ است که به پشتیبانی معمول از گردان نیروهای مخصوص جناح چپ صورت می‌گیرد

ت- گردان ۹ مکانیزه

- (۱) وضعیت از نظر تشکیل گروه رزمی
(الف) باقی در زیر امر: دسته موشک ضد تانک مالیوتکا.
(ب) فوراً زیر امر قرار گیرد: یک گروهان پیاده مکانیزه از گردان یک تیپ ۲۴ پیاده مکانیزه.
(پ) در پشتیبانی مستقیم: گردان ۳۹ توپخانه متوسط. در پشتیبانی عمومی: توپخانه لشکر ۱۰ زرهی.
(۲) وظیفه: حمله به جناح راست دشت در ساعت ۰۴۰۰ روز ۳۱ اکتبر ۱۹۸۰ و پشتیبانی از گردان نیروهای مخصوص جناح راست و اشغال پادگان و پاسگاه دشمن.
ث- تخصص و هماهنگی و تعیین وظایف توپخانه از طرف توپخانه لشکر ۱۰ زرهی به عمل می‌آید و اطلاعات لازم به وسیله افسران دیده‌بانی مقدم داده خواهد شد.

ج- دفاع هوایی:

- (۱) یگان‌های زیر تحت امر تیپ قرار می‌گیرند.
(الف) دسته ۳ شلیکا از آتشبار ضد هوایی ۸۴ م.م.
(ب) دو گروه استرلا از آتشبار ضد هوایی ۸۴ م.م.
(پ) دسته ۲ شلیکا از آتشبار ضد هوایی ۸۶ م.م.
(۲) وظیفه آن انهدام هواپیماها و هلی کوپترهای دشمن که در ارتفاع کم پرواز می‌کنند.

چ- مهندسی:

- (۱) اختصاص: گروهان ۱۵ مهندسی صحرایی واحدی که کمتر از ۳۰ نفر نباشند.
(۲) وظایف درجه ۱:

(الف) کمک برای ایجاد استحکامات و مواضع دفاعی صحرایی

(ب) جمع آوری مین

(پ) آماده کردن راه برای حمله

(ت) تخریب هدف

ح- شیمیایی:

دستورات صادره از قرارگاه تیپ در مورد اتخاذ تدابیر لازم جهت حفاظت در برابر سلاح‌های اتمی و میکروبی و شیمیایی به کار بسته شود.

خ- هماهنگی:

(۱) زمان: ساعت ۰۴۰۰ روز ۳۱ اکتبر ۱۹۸۰

(۲) طرح آتش: به وسیله افسران دیده‌بانی مقدم تنظیم می‌گردد.

(۳) خط شروع

(۴) حد یگان‌ها (در پیوست ب ذکر شده است)

(۵) سمت‌ها

۴- لجستیک:

الف- کلیات: مراکز اداری و لجستیکی واحدها در محل سابق خود باقی خواهند ماند و عمل به صورت سابق انجام خواهد شد.

ب- تدارکات و خدمات

(۱) مهمات:

(الف) میزان مهمات در منطقه اداری و نقطه‌های تدارکاتی باید به میزان سابق باشد.

(ب) به حمل و نقل مهمات به وسیله خودروها حق تقدم داده شود.

(پ) فرماندهان و افسران باید کنترل کنند که مهمات خط اول به میزان تعیین شده باشد.

(۲) سوخت:

(الف) باک‌های اصلی و یدکی به ویژه باک‌های خودروهای زرهی تحت نظر فرماندهان پر شود.

(ب) نقطه‌های تدارکاتی یگان‌ها، تانکرهای سوخت در اختیار دارند و این تانکرها آماده سوخت رسانی می‌باشند.

(۳) آب و خواربار:

(الف) خواربار و غذای دو روزه یگان‌ها به آن‌ها تحویل داده خواهد شد.

(ب) کلیه قمقمه‌ها و ظرف‌ها و تانکرها باید از آب پر باشد.

پ- بهداری

(۱) یگان‌های از نظر بهداری صحرائی تجهیز خواهند شد.

(۲) تخلیه در محل جمع‌آوری زخمیان در نزدیکی قرارگاه سیار انجام خواهد شد.

۵- فرماندهی و مخابرات

الف- یگان‌ها:

- (۱) قرارگاه سیار لشکر ۱۰ زرهی همراه با قرارگاه تیپ ۱۷ زرهی است.
- (۲) قرارگاه اصلی تیپ ۴۲ در محل سابق است.
- (۳) قرارگاه سیار تیپ ۴۲ زرهی به فاصله یک کیلومتری پشت گردان ۹ مکانیزه است.

ب- سکوت رادیویی:

- (۱) در هنگام اعلام کلمه رمز (کریم) سکوت رادیویی بر گزار می‌شود.
 - (۲) در هنگام اعلام کلمه رمز (عادل) سکوت رادیویی شکسته می‌شود.
 - (۳) سکوت رادیویی شامل یگان‌های دفاع هوایی و واحدهای توپخانه نمی‌شود.
- کلمات رمز: به پیوست ح مراجعه شود.

سر هنگ ۲ ستاد- طارق عنان [ناخوانا]، فرمانده تیپ ۴۲ زرهی

سر گرد ستاد- [ناخوانا] مصطفی، افسر ارشد تیپ ۴۲ زرهی

شماره: ف ۱۲۵۱/۵/۱

از: قرارگاه گردان ۳ تقویت شده تیپ ۲ پیاده

به: تمام گروهان‌ها

موضوع: طرح عملیاتی شماره ۱

نقشه‌ها: مندلی، ایلام ۱:۱۰۰.۰۰۰

۱- موقعیت

الف- دشمن: رجوع شود به نشریه استخبارات تیپ ۲ پیاده (شماره ۱)

ب- نیروهای خودی:

اول: قرارگاه تیپ ۱ تقویت شده پیاده در غرب المعله (۶۹۰۹)

دوم: تیپ تقویت شده ۲ پیاده منهای گردان ۲ و واحدهای الحاقی به آن از منطقه سیف سعد دفاع کرده و دشمن را از این منطقه ناامید می‌کند.

پ- واحدهای پیوسته و جدا شده:

اول: گروهان ۳ گردان ۳ تانک، دسته ۲ آتشبار ۱۲ سبک، یک دسته شلیکا از آتشبار ۸۵ ضد هوایی، یک دسته استرلا از آتشبار ۸۵ ضد هوایی، ۲ گروهان میلان، دو گروه توپ ۱۰۶ م م به علاوه ۲ گروه مایوتکا از گردان ۵ ضد تانک، یک هواشناس طبق دستور عمل می‌کنند.

دوم: آتشبار ۳ گردان ۴۲ توپخانه صحرائی در پشتیبانی مستقیم می‌باشد.

سوم: دسته ۳ گروهان ۱۳ مهندس صحرائی، یک گروه از واحد ۱۳ پزشکی صحرائی، برای پشتیبانی و به منظور انتقال، تحت فرمان می‌باشند.

چهارم: گردان ۴۲ توپخانه صحرائی منهای آتشبار ۳ در پشتیبانی می‌باشد.

۲- مأموریت

گردان ما از منطقه محصور در قسمت (۸۶۱۹) خارج تا مختصات (۸۳۰۸) خارج دفاع می‌کند و دشمن را از دسترسی به این منطقه محروم می‌دارد.

۳- اجراء

الف- کلی

منطقه دفاعی به اشغال چهار منطقه دفاعی در جلو و نیروی ضربتی احتیاط در عقب (۸۲۱۱) اشغال می‌گردد.

ب- گروهان ۱:

اول- تقویت:

- یک گروه خمپاره‌انداز ۸۲ م م از گروهان پشتیبانی تحت فرمان می‌باشد.

- آتشبار ۳ گردان ۴۲ توپخانه صحرائی در پشتیبانی می‌باشد.

دوم- وظیفه:

از محل دفاعی اول از قسمت (۸۵۱۶) (خارج) تا امتداد طول شرقی (۸۷) خارج دفاع کرده و دشمن را از دسترسی به این منطقه محروم می‌کند.

پ- گروهان ۲:

اول- تقویت:

- یک گروه خمپاره‌انداز ۸۲ م از گروهان پشتیبانی، یک گروه ضد تانک ۱۰۶ م از گروهان پشتیبانی، یک گروه مسلسل متوسط ضد هوایی چهار لول از گروهان پشتیبانی دو گروه استرلا تحت فرمان می‌باشند.
- آتشبار ۳ گردان ۴۲ توپخانه صحرائی و دسته ۱۲ آتشبار ۱۳ سبک در پشتیبانی هستند.

دوم- وظیفه:

از محل دفاعی دوم از امتداد طول شرقی (۸۷) داخل تا امتداد طول شرقی (۸۸) داخلی در مختصات (۸۷۱۵) دفاع می‌کند و دشمن را از دسترس به این منطقه محروم می‌نماید.

ت- گروهان ۳:

اول- تقویت:

- یک دسته تانک از گروهان ۲ گردان ۷ تانک و یک گروه خمپاره‌انداز ۲ میلیمتری گروهان پشتیبانی و یک گروهان ضد تانک ۱۰۶ میلیمتری از گروهان پشتیبانی تحت فرمان هستند.
- آتشبار ۳ گردان ۴۲ توپخانه صحرائی و یک دسته خمپاره‌انداز آتشبار ۱۳ سبک در پشتیبانی می‌باشند.

دوم- وظیفه:

از محل دفاعی سوم از طول شرقی (۸۸) خارج تا امتداد طول شرقی (۸۹) داخل در مختصات (۸۹۱۳) دفاع و دشمن را از دسترس به این منطقه محروم می‌گرداند.

ث- گروهان ۴:

اول- تقویت:

- یک گروه موشک ضد تانک مالیوتکا از گردان ضد تانک و یک گروه ضد تانک ۱۰۶ میلیمتری از گروهان پشتیبانی و یک مسلسل ضد هوایی چهار لول از گروهان پشتیبانی و دو مسلسل ضد هوایی دوشکا و دو گروه استرلا تحت فرمان هستند.

- دسته ۲ آتشبار ۱۳ سبک در پشتیبانی مستقیم است.

- آتشبار ۳ گردان ۴۷ توپخانه صحرائی در پشتیبانی قرار دارد.

دوم- وظیفه:

دفاع از محل دفاعی چهارم در مختصات (۸۷۱۱)

ج- دسته خمپاره‌انداز ۸۲ مم گروهان پشتیبانی:

اول- تقویت:

- برای گروهان‌ها واحدهای زیر در نظر گرفته می‌شود.
- یک گروه خمپاره‌انداز برای گروهان ۱.
- یک گروه خمپاره‌انداز برای گروهان ۲.
- یک گروه خمپاره‌انداز برای گروهان ۳.
- یک گروه خمپاره‌انداز برای قرارگاه گردان.
- یک گروه خمپاره‌انداز برای نیروی احتیاط.

دوم- وظیفه:

پوشش آتش تدافعی محل‌های دفاعی گروهان‌ها.

چ- دسته ضد تانک ۱۰۶ میلیمتری:

اول- تقویت:

به شرح زیر بین گروه‌ها تقسیم می‌گردد:

- دو گروه برای گروهان ۲.
- دو گروه برای گروهان ۳.
- دو گروه برای گروهان ۴.
- یک گروه برای نیروی احتیاط.

دوم- وظیفه: علیه واحدهای زرهی دشمن.

ح- دسته ضد هوایی:

اول- تقویت:

به شرح زیر بین گروهان‌ها تقسیم می‌گردد.

- یک گروه برای گروهان ۲.
- یک گروه برای گروهان ۴.
- یک گروه برای قرارگاه گردان.

دوم- وظیفه:

علیه هواپیماها و واحدهای هوابرد دشمن.

خ- دسته مهندسی هجومی:

اول- تقویت:

برای هر گروهان یک گروه مهندسی هجومی با سلاح‌های خود در نظر گرفته می‌شود.

دوم- وظیفه:

کشف مین در محل های دفاعی گروهان ها.

د- نیروی احتیاط داخلی:

اول- فرمانده:

فرمانده گروهان ۲ گردان ۷ تانک.

دوم- تشکیل:

- گروهان ۳ گردان ۷ تانک منهای یک دسته.

- یک دسته معمولی پیاده.

- یک گروه موشک ضد تانک میلان.

- سه گروه ضد تانک ۱۰۶ میلیمتری.

- دو توپ ضد هوایی ۵۷ میلیمتری.

- یک افسر دیده بان از آتشبار ۳ گردان ۴۷ توپخانه صحرائی.

سوم- محل:

در مختصات (۸۳۱۱)

چهارم- وظیفه:

- علیه واحدهای نفوذی دشمن.

- علیه حمله های متقابل.

- علیه چتربازان و افرادی که به منطقه دفاعی گردان نفوذ کرده اند و محاصره و نابود کردن آنها.

- تأمین حمایت داخلی منطقه اداری.

ذ- توپخانه:

اول- آتشبار ۳ گردان ۴۷ توپخانه ضد هوایی:

در پشتیبانی مستقیم گردان ۳ تیپ ۲ پیاده بوده و یک افسر دیده بان برای گروهان ۳ و یک افسر دیده بان

برای نیروی احتیاط اختصاص می دهد و در مختصات (۷۹۱۴) گسترش می یابد.

دوم- دسته ۳ آتشبار ۱۳ سبک:

در مختصات (۸۵۱۲) گسترش یافته و یک افسر دیده بان برای گروهان ۴ اختصاص می دهد.

سوم- دفاع هوایی:

- برای گروهان های ۲ و ۴ و قرارگاه گردان یک مسلسل ضد هوایی توسط چهار لول اختصاص می دهد.

- دو گروه مسلسل دوشکا برای گروهان ۴ اختصاص می دهد.

- یک دسته شیلکا در مختصات (۸۶۱۳) گسترش می یابد.

- یک دسته توپ ۵۷ میلیمتری ضد هوایی در مختصات (۸۳۱۱) گسترش می یابد.

ر- دسته ۳ گروهان ۱۳ مهندسی صحرائی:

اول- وظایف طبق برنامه زیر:

- حفر موضع برای خودروها و سلاح‌ها.

- مین گذاری.

- نگهداری از راه‌ها.

- خنثی نمودن موشک‌های کار نکرده.

- تعیین دو گروه، یک برای کشیدن جاده از قرارگاه گردان در مختصات (۸۶۱۳) به منطقه اداری در

مختصات (۸۳۱۱) و دیگری برای کشیدن جاده از منطقه اداری تا پاسگاه‌های خضر در مختصات (۸۱۰۹) روزانه

قبل از ساعت ۰۸۰۰.

ز- موارد هماهنگی:

اول- خطوط فاصله

دوم- امکان دفاعی

سوم- جناح جلویی مواضع دفاعی

چهارم- محل‌های مین گذاری شده

پنجم- راه‌های نفوذ دشمن

۴- امور اداری

الف- مهمات:

اول- مهمات خط اول همراه گروهان‌ها می‌باشد.

دوم- مهمات خط دوم همراه افسر اداری در منطقه تدارکات می‌باشد.

سوم- کمبود از نظر مهمات فوراً از انبارهای مهمات سعد در بعقوبه تأمین می‌شود.

ب- سوخت:

اول- باک خودروها همیشه پر است.

دوم- کمبود سوخت خودروها به وسیله افسر اداری که سوخت احتیاطی ۱۰۰ کیلومتر برای هر خودرو دارا

می‌باشد تأمین می‌گردد.

سوم- کمبود مواد سوختی از مندلی فوراً تأمین می‌گردد.

پ- ارزاق:

اول- ارزاق فاسد شدنی روزانه از انبار مندلی دریافت می‌شود.

دوم- ارزاق خشک همیشه برای مدت هفتاد روز از مندلی دریافت می‌گردد.

سوم- جیره جنگی به طور مداوم همیشه برای ۴۸ ساعت تأمین است.

ت- آب:

- اول- آب مورد نیاز به وسیله خودروی آبرسانی از مندلی تأمین می‌شود.
- دوم- آب مورد نیاز گروهان‌ها به وسیله تانک‌های آب از خودروی آبرسانی تأمین می‌گردد.
- سوم- برای نظافت و امور دیگر از منابع آب داخل منطقه استفاده می‌شود.

ث- پزشکی:

- اول- ایستگاه پزشکی مقدم در عرب‌المحله (۶۹۰۹) می‌باشد.
- دوم- محل کمک‌های اولیه واحد در (۸۳۱۱) می‌باشد.

ج- تعمیر و نگهداری:

- اول- تعمیرات خط اول به وسیله افراد تعمیرکار و در واحد انجام می‌شود و گروه تعمیراتی تیپ در عرب‌المحله (۶۹۰۹) قرار دارد.
- دوم- تعمیرات خط دوم به وسیله افراد تعمیرکار جلویی که از کارگاه تعمیراتی متوسط آمده‌اند و در عرب‌المحله (۶۹۰۹) گسترش یافته‌اند انجام می‌شود.
- سوم- تعمیرات خط سوم در منطقه اداری لشکر در حضان انجام می‌گردد.

۵- فرماندهی و مخابرات

الف- اماکن:

- اول- قرارگاه تیپ در عرب‌المحله (۶۹۰۹) می‌باشد.
- دوم- قرارگاه گردان در (۸۶۱۳) می‌باشد.

ب- سکوت رادیویی:

- اول- هنگام صدور کلمه رمز (اسد) سکوت رادیویی شروع می‌شود.
 - دوم- هنگام صدور کلمه رمز (قادیسه) سکوت رادیویی شکسته می‌شود.
 - سوم- با صدور کلمه رمز (ثمر) سکوت رادیویی رفع می‌شود.
- فرمانده گردان سوم تیپ ۲ پیاده سرگرد ستاد وهاب احمد مجید.
معاون گردان سوم تیپ ۲ پیاده سروان مهدی عبید عباس.

پیوست‌ها:

- الف- محل‌ها و نقشه آتش.
- ب- کلمات و اسامی رمز.
- پ- کلمات رمز
- ت- اسامی رمز

پیوست ب

کلمات و اسامی رمز

معنی	کلمه
شروع سکوت رادیویی	اسد
شکستن سکوت رادیویی	قادیسه
رفع سکوت رادیویی	ثمر
دشمن سکوت رادیویی	قلم
هواپیمای جنگی دشمن	دفتر
هلی کوپتر دشمن	کتاب
موضع دشمن	سیاره
حمله	فتح
ضد حمله	نصر
میدان مین	ببر
موشک	تمساح
چترباز	جمل
خلبان خودی	هناء

اسامی رمز

معنی	اسم رمز
دیده بان‌ی گردان ۴۷	رمز امین
دیده بان‌ی آتشبار ۱۳	کتاب مفتوح
سلسله جبال [ناخوانا]	قمر منیر
کوه بیج کوران	ماء حار
رودخانه سرخوی	تفاح احمر
دره سرکله	جزام احضر
پاسگاه‌های خصر	قصب سکر
نیروی احتیاط	بارود اسود
محل دفاعی گروهان ۱	[ناخوانا] خمیس
محل دفاعی گروهان ۳	جیریه سورا
محل دفاعی گروهان ۲	مومع عبد
محل دفاعی گروهان ۴	خرذه فولادیه

مقایسه نسبی قسمتی از نیروهای ایران و عراق در $\frac{۱۹۷۸}{۱۳۵۷}$ (از مجله میلی تاری بالانس)

ردیف	نوع وسایل	ایران	عراق
۱	استعداد کل پرسنل	۳۴۲۰۰۰	۱۸۸۰۰۰
۲	استعداد پرسنل نیروی زمینی	۲۲۰۰۰۰	۱۶۰۰۰۰
۳	استعداد پرسنل نیروی هوایی	۱۰۰۰۰۰	۲۵۰۰۰
۴	استعداد پرسنل نیروی دریایی	۲۲۰۰۰	۳۰۰۰
۵	تعداد لشکر	۸	۱۰
۶	تعداد تیپ مستقل	۳	۵
۷	هلی کوپتر	۶۰۷	نامعلوم
۸	تانک از انواع مختلف	۱۸۷۰	۱۵۰۰
۹	نفربر زرهی	۲۰۰۰	۱۹۰۰
۱۰	انواع توپ صحرایی	۶۵۰	۷۹۰
۱۱	انواع جنگ افزار ضد هوایی	۶۵۰	۸۰۰
۱۲	انواع کشتی جنگی	۲۸	۱۵
۱۳	انواع قایق جنگی	۲۰	۱۶
۱۴	انواع هواپیمای جنگی	۳۴۱	۳۶۹
۱۵	هواپیمای اف ۱۴ و اف ۱۶ خریداری شد	۲۰۰	-
۱۶	ژاندارمری و نیروهای مردمی	۷۰۰۰۰۰	۴۸۰۰۰۰

توضیح اینکه آمار از مجله میلیتاری بالانس سال ۷۷-۱۹۷۸ (۱۳۵۷) اقتباس شده و ارقام ذکر شده در آن بر اساس مطالعات استراتژیکی بین المللی بوده است.

سازمان - گسترش - استعداد و ترکیبات ارتش عراق در آغاز جنگ تحمیلی

اقتباس از جزوه منتشر شده معاونت عملیات و اطلاعات نزاجا طی امریه
۵۰۱-۱۷۰-۱-۱
۱۳۶۱.۱.۲۴

۱- کلیات

الف- سازمان و ترکیبات کلی: ارتش عراق شامل وزارت دفاع و ستاد کل و نیروی زمینی و هوایی و دریایی می‌باشد. در رأس ارتش عراق، رئیس جمهوری قرار دارد که فرمانده کل قوا می‌باشد و قوانین نظامی را از طریق وزارت دفاع به نیروهای مسلح ابلاغ می‌نماید.

ب- استعداد کلی نیروهای مسلح عراق: استعداد کلی نیروهای مسلح عراق حدود ۷۰۰۰۰۰ نفر است که به شرح زیر بین عناصر عمده تقسیم گردیده است:

(۱) نیروی زمینی ۱۹۵۰۰۰

(۲) نیروی هوایی ۲۵۰۰۰

(۳) نیروی دریایی ۷۰۰۰

(۴) پلیس گارد مرزی ۴۲۰۰۰

پ- یگان‌های عمده وزارت دفاع عبارتند از: ستاد کل و نیروهای سه گانه که سازمان کلی هر یک از آنها به شرح زیر می‌باشد:

(۱) ستاد کل شامل: فرماندهی نیروهای گارد جمهوری که نیروی اصلی آن تیپ ۱۰ زرهی و یک تیپ مکانیزه و تیپ ۳۱ و ۳۳ نیروی مخصوص و تیپ ۱۰ احتیاط، گردان موشکی اسکاد، گردان موشکی فراک، گردان‌های موشکی کاتیوشا، گردان‌های جنگ‌های الکترونیکی، یگان‌های ترابری، تانک‌بر، تعدادی گردان توپخانه مستقل و آتشبارهای موشکی.

(۲) نیروی زمینی به طور کلی از ۳ قرارگاه، سپاه و ۱۲ لشکر تشکیل شده است و سپاه ۴ نیز در زمان جنگ تشکیل گردید.

(۳) نیروی هوایی جمعاً شامل ۱۳ اسکادران بمباران، ۱۵ اسکادران شکاری بمباران، ۱۲ اسکادران شکاری، دو اسکادران حمل و نقل، ۱۲ اسکادران هلی کوپتر، یک اسکادران شناسایی، یک اسکادران آموزشی می‌باشد، همچنین تعدادی یگان پدافند هوایی شامل چهار گردان توپخانه پدافند هوایی، چهار گردان هدف‌یاب (رصدالجوی) یک گردان هواشناسی (رصدالبوی) دو تیپ موشک سام ۶، یک گردان موشک سام ۲ و یک گردان موشک سام ۳ می‌باشد.

(۴) نیروی دریایی شامل یگان‌های شناور، یگان‌های تفنگداران دریایی می‌باشد.

یگان‌های شناور عبارتند از: یگان اژدرافکن بی ۶، یگان ضد زیر دریایی، یگان مین جمع کن تی ۴۳، یگان ناوچه‌های گشتی زهوک، یگان ناو لجستیکی و یدک کش. یگان ناوچه‌های گشتی ساحلی، یگان ناو نیروبر،

یگان اژدر جمع کن، تیپ ۲۳ نیروی مخصوص، تیپ ۷ تفنگدار، یگان مردان قورباغه‌ای، یگان پدافند هوایی، یک گردان توپخانه، یگان مخابرات، گردان ۲۳ تفنگدار دریایی.

۲- گسترش عمومی واحدهای عمده ارتش عراق:

ردیف	نام یگان	تابیعت	محل پادگان	گسترش عملیاتی	توضیحات
۱	سپاه ۱	ستاد کل	کرکوک	حسان	در جبهه غرب (باختران، ایلام) وارد عمل شد
۲	لشکر ۲ کوهستانی	سپاه ۱	کرکوک	ترساق	" " "
۳	لشکر ۴ کوهستانی	سپاه ۱	موصل	تنگ آب	" " "
۴	لشکر ۸ کوهستانی	سپاه ۱	ارییل	خانقین	" " "
۵	لشکر ۷ کوهستانی	سپاه ۱	سلیمانیه	قندریه	" " "
۶	لشکر ۱۲ زرهی	سپاه ۱	دهوک	چقاحمام	ابتدا در جبهه غرب وارد عمل شد، در حین عملیات قسمتی از آن به منطقه جنوب انتقال یافت
۷	لشکر ۱۱ پیاده	سپاه ۱	سلیمانیه		" " "
۸	سپاه ۲	ستاد کل	بغداد		در منطقه عملیات فکه، عین خوش وارد شد
۹	لشکر ۳ زرهی	سپاه ۲	تکریت	عمارہ	در منطقه خرمشهر، آبادان وارد عمل شد
۱۰	لشکر ۶ زرهی	سپاه ۲	بعقوبه	کوت العماره	در منطقه مهران وارد عمل شد
۱۱	لشکر ۱۰ زرهی	سپاه ۲	بغداد	شرق علی غربی	در منطقه عین خوش وارد عمل شد
۱۲	سپاه ۳	ستاد کل	ناصریه	شعبیه	در منطقه بصره، خرمشهر وارد عمل شد
۱۳	لشکر ۱ مکانیزه	سپاه ۳	دیوانیه	فکه	در منطقه فکه، خرمشهر غرب شوش وارد عمل شد
۱۴	لشکر ۵ مکانیزه	سپاه ۳	بصره	شرق بصره	در منطقه جنوب غربی اهواز وارد عمل شد
۱۵	لشکر ۹ زرهی	سپاه ۳	[ناخوانا]	شمال شرقی	در منطقه جنوب غربی اهواز وارد عمل شد
۱۶	سپاه ۴	ستاد کل	[ناخوانا]	عمارہ	در منطقه سوسنگرد، بستان، الله اکبر وارد عمل شد

توضیح اینکه این گسترش وضع عمومی ارتش عراق بود و در طول جنگ به خصوص پس از اشغال قسمتی از خاک ایران در آغاز جنگ، تغییر مکان‌هایی در گسترش لشکرها داده شد.

استعداد کلی یگان‌های مانوری نیروی زمینی ارتش عراق

ردیف	نوع یگان	تعداد لشکر	تعداد تیپ	تعداد گردان	تعداد گروهان
۱	یگان پیاده	۲	۳۱	۱۰۰	-
۲	یگان پیاده کوهستانی	۳	۱۰	۳۴	
۳	یگان مکانیزه	۲	۱۰	۴۷	
۴	یگان زرهی	۵	۱۵	۶۳	
۵	یگان نیروی مخصوص	-	۳	۱۰	
۶	یگان شناسایی	-	-	۱۳	
۷	گروهان کماندو	-	-	-	۱۳۰
۸	جمع کل	۱۲	۶۸	۱۷۹	۱۳۰

استعداد کلی یگان‌های پشتیبانی رزمی:

- گردان توپخانه صحرائی ۷۶ گردان
- گردان توپخانه پدافند هوایی ۳۸ گردان
- گردان ضد تانک ۱۳ گردان
- گردان موشکی ۱۵ گردان
- آتشبار سبک ۱۲۰ م ۲۳ آتشبار
- گردان مهندسی ۱۶ گردان
- گردان مخابرات ۱۶ گردان
- گردان پدافند شیمیایی ۱۲ گردان

استعداد کل یگان‌های خدمات رزمی:

- گردان سررشته‌داری ۳۴ گردان
- گردان بهداری ۲۹ گردان
- گردان خدمات ۲۱ گردان
- مرکز تعمیرات ۳۵ گردان
- یگان حمل و نقل ۱۴ گردان
- یگان تانک‌بر ۴۸ گردان، هر یگان با ۱۸ دستگاه تانک‌بر

۳- سازمان کلی لشکرهای عراق:

الف- لشکر امکانیزه:

- قرارگاه لشکر

- تیپ ۱ مکانیزه شامل گردان ۱ تانک، گردان‌های ۱ و ۲ و ۳ مکانیزه
- تیپ ۲۷ مکانیزه شامل گردان ۸ تانک، گردان‌های ۱ و ۲ و ۳ مکانیزه
- تیپ ۳۴ زرهی شامل گردان ۸ مکانیزه، گردان‌های تانک اندلس، قرطبه، اشبیله
- تیپ ۵۱ زرهی شامل گردان ۲۹ تانک و گردان تانک ابو عمیده و گردان‌های ۳ و ۵ مکانیزه
- گردان شناسایی قدس
- توپخانه لشکری شامل گردان‌های ۱ و ۸ و ۲۶ توپخانه ۱۲۲ مم و ۱۳۰ مم و گردان‌های ۲۳ و ۱۴۳ پدافند هوایی و گردان ۴ ضد تانک و گروهان شیمیایی
- گردان ۲۰ خدمات
- گردان ۱ مهندسی
- گردان ۱ مخابرات
- مرکز تعمیرات پشتیبانی لشکر
- سررشته‌داری
- بهداری
- یگان کماندو قادسیه
- ب- لشکر ۲ پیاده کوهستانی:**
- قرارگاه لشکر
- تیپ ۲ کوهستانی شادمل گردان‌های ۱ و ۲ و ۳ کوهستانی
- تیپ ۴ پیاده کوهستانی شامل گردان‌های ۱ و ۲ و ۳ پیاده کوهستانی
- تیپ ۳۶ پیاده کوهستانی شامل گردان‌های ۱ و ۲ و ۳ پیاده کوهستانی
- گردان‌های ۳ و ۴ مستقل پیاده کوهستانی تابع لشکر
- گردان ۸ مستقل تانک
- قرارگاه کماندویی لشکر شامل ۱۲ گروهان کماندویی
- گردان شناسایی ابن عاص
- گردان ۱۲ خدمات
- گروهان شیمیایی
- توپخانه لشکر شامل گردان‌های ۴ و ۳۷ و ۴۷ و ۵۳ توپخانه صحرائی و گردان‌های ۲۷ و ۳۸ ضد هوایی و سه
- آتشبار سبک خمپاره‌انداز
- گردان ۲ مهندسی
- گردان ۲ مخابرات
- فرماندهی پشتیبانی شامل نگهداری، بهداری، سررشته‌داری

پ- لشکر ۲ زرهی عراق

- قرارگاه لشکر
- تیپ ۶ زرهی شامل گردان‌های تانک خالد، [ناخوانا]، یرموک و گردان ۱ مکانیزه
- تیپ ۱۲ زرهی شامل گردان‌های تانک [ناخوانا]، المعتمصم، قادسیه و گردان ۳ مکانیزه
- تیپ ۸ مکانیزه شامل گردان‌های ۱ و ۲ و ۳ مکانیزه، گردان ۳ تانک
- گردان شناسایی صلاح‌الدین
- گردان‌های ۳ و ۱۰ و ۹ خدمات
- گروهان شیمیایی
- توپخانه لشکری شامل گردان ۱۵ توپخانه ۱۳۰ م و گردان‌های ۲۰ و ۲۱ و ۶۲ و ۱۱۰ توپخانه ۱۱۲۲ م- گردان ۶ و ۳۵ پدافند هوایی و گردان ضد تانک- دو آتشبار ضد هوایی مستقل و ۲ آتشبار ضد تانک مستقل
- گردان ۳ مهندسی
- گردان مهندسی پل ساز
- گردان ۳ مخابرات
- پشتیبانی لشکر

ت- لشکر ۴ پیاده کوهستانی عراق:

- قرارگاه لشکر
- تیپ ۵ پیاده کوهستانی شامل گردان‌های ۱ و ۲ و ۳ پیاده کوهستانی
- تیپ ۱۸ پیاده کوهستانی شامل گردان‌های ۱ و ۲ و ۳ پیاده کوهستانی
- تیپ ۲۱ مستقل کوهستانی شامل گردان‌های ۱ و ۲ و ۳ پیاده کوهستانی
- گردان‌های ۱ و ۲ مستقل پیاده کوهستانی
- گردان تانک مستقل
- قرارگاه کماندویی لشکر شامل ۱۴ گروهان کماندو
- گروهان ۴ شیمیایی
- توپخانه لشکری شامل گردان‌های ۲ و ۹ و ۲۲ توپخانه کوهستانی
- گردان شناسایی الحارثه
- سه آتشبار سبک توپخانه
- گردان ۴ مهندس
- گردان ۴ مخابرات
- گردان ۱۷۴ ضد تانک
- گردان ۱۸ و ۹۸ توپخانه صحرائی

ث- لشکر ۵ مکانیزه عراق:

- قرارگاه لشکر
- تیپ ۱۵ مکانیزه شامل گردان‌های ۱ و ۲ و ۳ مکانیزه
- تیپ ۲۰ مکانیزه شامل گردان‌های ۱ و ۲ و ۳ مکانیزه و گردان ۱۰ تانک
- تیپ ۲۶ زرهی شامل گردان‌های تانک علی، حسن، حسین، و گردان ۷ مکانیزه
- گروهان شیمیایی
- تیپ ۵۵ زرهی شامل گردان‌های تانک زین القوس و ۲۷ تانک و گردان‌های ۱ و ۲ مکانیزه
- گردان شناسایی حنین
- توپخانه لشکری شامل گردان ۱۰۶ توپخانه ۱۳۰ م و گردان‌های ۷ و ۱۲ و ۳۶ و ۴۰ توپخانه ۱۲۲ م- گردان ۲۹ ضد هوایی- گردان ۲ ضد تانک
- گردان ۱۸۵ موشک
- گردان ۵ مهندس
- گردان ۵ مخابرات
- پشتیبانی لشکر

ج- لشکر ۶ زرهی عراق:

- قرارگاه لشکر
- تیپ ۱۶ زرهی شامل گردان ۴ مکانیزه و گردان‌های تانک المهلب، حذیفه، الرافدین
- تیپ ۳۰ زرهی شامل گردان ۵ مکانیزه و گردان‌های تانک طارق، المثنی، شرحبیل
- تیپ ۵۲ مکانیزه شامل گردان ۶ تانک و گردان‌های ۱ و ۲ و ۳ مکانیزه.
- گروهان شیمیایی
- گردان ۲ و ۱۵ دفاع الواجات
- گردان شناسایی ولید
- توپخانه لشکری شامل گردان ۲۵ توپخانه خودکشی ۱۰۰ م، گردان ۲۳ توپخانه ۱۳۰ م، گردان ۳۳ توپخانه ۱۵۲ م، گردان ۵۰ توپخانه ۵/۵ اینچ، گردان ۵۲ توپخانه ۱۳۰ م، گردان ۸۱
- توپخانه ۱۲۳ م، گردان ۴۲ ضد هوایی، گردان ۶ ضد تانک، گردان ۱۷۵ موشکی.
- گردان ۶ مهندس
- گردان ۶ مخابرات
- پشتیبانی لشکر

چ- لشکر ۷ پیاده کوهستانی عراق:

- قرارگاه لشکر

- تیپ ۳۷ پیاده کوهستانی شامل گردان‌های ۱ و ۲ و ۳ پیاده کوهستانی
- تیپ ۳۹ پیاده کوهستانی شامل گردان‌های ۱ و ۲ و ۳ پیاده کوهستانی
- تیپ ۱۹ موتوریزه شامل گردان‌های ۱ و ۲ و ۳ موتوریزه
- گردان ۹ مستقل تانک
- قرارگاه کماندویی لشکر شامل ۱۷ گروهان کماندو
- گروهان شیمیایی
- گروهان ۷ شعله‌افکن
- توپخانه لشکری شامل گردان‌های ۱۰ و ۶۴ و ۸۰ و ۸۲ و ۹۴ و ۵۷ و ۱۳۶ توپخانه و گردان ۱۶۵ پدافند هوایی، گردان ۳ ضد تانک
- گردان شناسایی ابن وقاص
- سه آتشبار سبک
- گردان ۷ مهندس
- گردان ۷ مخابرات
- فرماندهی پشتیبانی
- ح- لشکر ۸ پیاده کوهستانی عراق:**
- قرارگاه لشکر
- تیپ ۳ پیاده کوهستانی شامل گردان‌های ۱ و ۲ و ۳ پیاده کوهستانی
- تیپ ۲۲ پیاده کوهستانی شامل گردان‌های ۱ و ۲ و ۳ پیاده کوهستانی
- تیپ ۲۳ پیاده کوهستانی شامل گردان‌های ۱ و ۲ و ۳ پیاده کوهستانی
- گردان ۲ تانک مستقل
- قرارگاه کماندویی لشکر شامل ۱۷ گروهان کماندو
- توپخانه لشکری شامل گردان‌های ۶ و ۱۶ و ۴۸ و ۶۶ و ۸۳ توپخانه، گردان ۵ ضد تانک
- گردان شناسایی ابن جراح
- سه آتشبار سبک
- گردان ۱۶ دفاع الواجبات
- گردان ۸ مهندس
- گردان ۸ مخابرات
- گروهان شیمیایی
- پشتیبانی لشکر

خ- لشکر ۹ زرهی عراق:

- قرارگاه لشکر

- تیپ ۳۵ زرهی شامل گردان‌های تانک البدر، الکندی، دیراسین و گردان ۱۳ مکانیزه

- تیپ ۴۳ زرهی شامل گردان‌های تانک، حيفا، غزه، عکا و گردان ۱۰ مکانیزه

- تیپ ۱۴ مکانیزه شامل گردان‌های ۱ و ۲ و ۳ مکانیزه و گردان تانک نبوخ‌النصر

- گردان شناسایی ذیقار

- توپخانه لشکری شامل گردان ۳۰ توپخانه ۱۲۲ م، گردان ۱۱۵ م توپخانه، ۱۳۰ م توپخانه، گردان ۱۱۶

توپخانه، گردان ۱۸۰ موشکی، گردان ۱۲۸ موشکی، گردان ۹۲ ضد هوایی

- گردان ۹ مهندس

- گردان ۹ مخابرات

- پشتیبانی لشکر

د- لشکر ۱۰ زرهی عراق:

- قرارگاه لشکر

- تیپ ۴۲ زرهی شامل گردان‌های تانک یافا، صدام، البعث و گردان ۹ مکانیزه

- تیپ ۱۷ زرهی شامل گردان‌های تانک ۱۴ و ۳۰ ثمود و گردان تانک حماد شهاب و گردان ۶ مکانیزه

- تیپ ۲۴ مکانیزه شامل گردان‌های ۱ و ۲ و ۳ مکانیزه و گردان تانک حزیران

- قرارگاه کماندویی لشکر

- گروهان شیمیایی

- گردان شناسایی نصر

- گردان دفاع الواجبات

- توپخانه لشکری شامل گردان‌های ۱۶ و ۳۹ و ۴۹ و ۵۱ توپخانه، گردان ۱۵۳ ضد هوایی، گردان ۳۹ ضد تانک،

گردان ۱۸۹ موشکی، چهار آتشبار مستقل موشکی و ضد هوایی و ضد تانک

- گردان ۱۰ مهندس

- گردان ۱۰ مخابرات

- پشتیبانی لشکر

- تیپ ۶۰ پیاده شامل گردان‌های ۱ و ۲ و ۳ پیاده

ذ- لشکر ۱۱ پیاده عراق:

- قرارگاه لشکر

- تیپ ۴۷ پیاده شامل گردان‌های ۱ و ۲ و ۳ پیاده

- تیپ ۴۸ پیاده شامل گردان‌های ۱ و ۲ و ۳ پیاده

- تیپ ۴۹ پیاده شامل گردان‌های ۱ و ۲ و ۳ پیاده
- گردان ۲۱ مستقل تانک
- گردان تانک مستقل القعقاع
- گردان شناسایی حطین
- قرارگاه کماندویی لشکر شامل شش گروهان کماندو
- توپخانه لشکری شامل گردان‌های ۶ و ۶۵ و ۱۲۰ توپخانه
- گردان ۱۱ مهندس
- گردان ۱۱ مخابرات
- پشتیبانی لشکر
- ر- لشکر ۱۲ زرهی عراق:**
- قرارگاه لشکر
- تیپ ۳۷ زرهی شامل گردان‌های ۱۲ و ۱۵ و ۱۶ تانک و گردان ۱۱ مکانیزه
- تیپ ۵۰ زرهی شامل گردان‌های ۲۳ و ۲۴ و ۲۵ تانک و گردان ۱۲ مکانیزه
- تیپ ۴۶ مکانیزه شامل گردان‌های ۱ و ۲ و ۳ مکانیزه و گردان ۲۰ تانک
- گردان شناسایی اسامه
- گروهان شیمیایی
- قرارگاه کماندویی لشکر شامل ۹ گروهان کماندو
- توپخانه لشکری شامل گردان‌های ۱۰۴ و ۱۰۸ و ۱۰۳ توپخانه صحرائی و گردان یک ضد هوایی
- گردان ۱۲ مهندس
- گردان ۱۲ مخابرات
- پشتیبانی لشکر
- ز- لشکر ۱۴ پیاده (در زمان جنگ تشکیل شد و تابع سپاه ۴ گردید):**
- قرارگاه لشکر
- تیپ ۱۸ پیاده شامل گردان‌های ۱ و ۲ و ۳ پیاده
- تیپ ۴۲۶ پیاده شامل گردان‌های ۱ و ۲ و ۳ پیاده.
- ژ- لشکر ۱۵ پیاده عراق (در زمان جنگ تشکیل و تابع سپاه ۴ گردید):**
- قرارگاه لشکر
- تیپ ۴۴ پیاده شامل گردان‌های ۱ و ۲ و ۳ پیاده
- تیپ ۴۲۰ پیاده شامل گردان‌های ۱ و ۲ و ۳ پیاده
- تیپ ۵۰۱ پیاده شامل گردان‌های ۱ و ۲ و ۳ پیاده

۴- سازمان کلی نیروی هوایی ارتش عراق

الف- کلیات:

نیروی هوایی عراق زیر امر مستقیم وزیر دفاع می‌باشد و دستورات از طریق ستاد ارتش به آن نیرو ابلاغ می‌گردد. هواپیماهای عراقی عمدتاً ساخت شوروی هستند و در جریان جنگ، تعدادی هواپیما از کشور فرانسه خریداری نمود.

ب- سازمان:

نیروی هوایی عراق از پنج مدیریت تشکیل شده که عبارتند از: مدیریت عملیات، مدیریت پدافند هوایی، مدیریت آموزش، مدیریت نگهداری، مدیریت اداری و پرسنلی.

پ- استعداد نیروی هوایی عراق:

- (۱) استعداد پرسنلی نیروی هوایی عراق حدود ۲۵۰۰۰ نفر است که ۱۰ درصد آن افسر هستند.
- (۲) نیروی هوایی عراق دارای ۱۲ اسکادران شکاری، پنج اسکادران شکاری بمباران، ۱۲ اسکادران بمباران، دو اسکادران ترابری، و ۱۲ اسکادران هلی کوپتر و یک اسکادران آموزشی می‌باشد که در پایگاه‌های هوایی کرکوک، کوت، الرشید، جانیه، ناصریه، الولید، شعبیه، موصل، مستقر می‌شوند.
- عراق در حین جنگ ۳۵ فروند هواپیمای میراژ از فرانسه خریداری نمود.
- (۳) انواع هواپیماهای عراقی از نوع میگ ۱۵ و ۲۱ و ۲۳ سوخوی ۷ و ۲۰ و ۲۲ و هواپیمای بمباران ایلوشین و تی‌یو ۲۲ و هواپیماهای حمل و نقل آن-۱۲ و ۲۴ بودند.

ت- فرماندهی پدافند هوایی عراق در تابعیت نیروی هوایی بوده و در سطح کلی کشور به چهار منطقه پدافندی تقسیم شده است که مرکز منطقه یک در بغداد، منطقه دو تکریت، منطقه سه بصره و منطقه چهار کرکوک می‌باشد. وسایل و جنگ‌افزار پدافند هوایی شامل توپخانه پدافند هوایی و سیستم موشکی می‌باشد. از نظر سیستم رادار و اعلام خبر هوایی، کشور عراق دارای ۱۱۶ ایستگاه رادار از نوع روسی می‌باشد که در مناطق مختلف مستقر شده‌اند.

یگان‌های موشکی عراق عبارتند از تیپ ۱۴۵ موشکی سام ۲ شامل پنج آتشبار، تیپ ۱۹۵ موشکی سام ۳ شامل ده آتشبار و تیپ ۱۴۸ موشکی سام ۶ تعداد آتشبار نامشخص، گردان ۱۲۵ موشکی سام ۲ شامل چهار آتشبار فنی، گردان موشکی سام ۳ شامل پنج آتشبار تیر و یک آتشبار فنی و چهار گردان رصدالارض و یک گردان رصدالجوی و ۲۴ گردان توپخانه پدافند هوایی.

۵- سازمان نیروی دریایی عراق (ارتش عراق):

فرماندهی نیروی دریایی عراق تابع ستاد کل می‌باشد که در بنادر بصره و فاو و ام‌القصر مستقر است و سازمان کل آن عبارت است از پایگاه دریایی ام‌القصر، با یگان‌های موشک‌انداز، اوزاتا و مین جمع‌کن، یگان اژدرافکن،

یگان ضد زیردریایی، یگان لجستیکی و تیپ تفنگداران دریایی، در بندر فاو عناصر تعمیراتی مستقر و در بصره نیز واحدهای پشتیبانی و لجستیکی مستقرند.

به طور کلی برآورد می‌شود نیروی دریایی ارتش عراق دارای ۱۴ فروند ناوچه موشک‌انداز اوزاتا-۱۲ فروند اژدرافکن، سه فروند ضد زیر دریایی، پنج فروند مین جمع‌کن، ۲۲ فروند ناوچه جنگی، دو فروند ناو نیروبر، یک فروند ناو اژدر جمع‌کن، دو فروند ناو لجستیکی و یک فروند یدک‌کش می‌باشد.

یگان‌های زمینی نیروی دریایی عراق عبارتند از:

- تیپ ۷ تفنگداران دریایی شامل سه گردان پیاده، گردان ۷۹ توپخانه ساحلی، یک آتشبار سنگین مستقل
- توپخانه گردان ۴۴ و یک آتشبار مستقل ضد هوایی تیپ ۳۳ نیروی مخصوص شامل سه گردان و تعدادی واحدهای دیگر.

۶- سازمان گارد مرزی عراق:

نیروی گارد مرزی عراق جمعاً شامل ۲۰ تیپ و هر تیپ به طور متوسط شامل پنج گردان و همچنین ۲۸ گردان گارد مرزی مستقل می‌باشد، به علاوه، عراق ۶ تیپ پلیس انتظامی نیز سازمان داده که هر تیپ دارای چهار گردان می‌باشد. حکومت عراق در جنگ تحمیلی عملاً از کلیه این نیروها در جبهه‌های جنگ بهره‌برداری نمود.

۷- ارتش خلقی عراق:

الف- حزب بعث عراق پس از سرنگون کردن عبدالکریم قاسم در سال ۱۹۶۳ یک سازمان شبه نظامی به نام حرس القومی تشکیل داده، در ابتدا فعالیت آن چندان محسوس نبود، ولی پس از کودتای دوم حزب بعث و سرنگونی عبدالرحمن عارف در ۱۹۶۸ که منجر به روی کار آمدن حسن البکر و صدام حسین گردید، فعالیت شاخه شبه نظامی حزب بعث شدیدتر شد و به صورت یک سازمان گارد حکومت بعثی درآمد و تشکیلات منظمی به آن داده شد و در ۱۹۷۵ نام سازمان حرس القومی به جیش الشعبی یعنی ارتش خلقی تبدیل گردید.

از سال ۱۹۷۷ فعالیت نظامی سازمان جیش الشعبی با همکاری رزمندگان فلسطینی زیادتر شد و افراد ارتش خلقی عراق در بعضی برخوردهای نظامی سوریه و لبنان شرکت کردند.

ب- از نظر فرماندهی، ارتش خلقی عراق زیر نظر حزب بعث عمل می‌کند و فرمانده آن طه یاسین رمضان یکی از اعضای شورای انقلاب عراق و مورد اعتماد صدام حسین می‌باشد.

پ- مأموریت ارتش خلقی، اجرای منویات حزب بعث می‌باشد و در موقع لزوم با ارتش منظم عراق همکاری می‌کند.

ت- استعداد پرسنلی ارتش خلقی قبل از آغاز جنگ تحمیلی عراق علیه ایران حدود ۲۵۰۰۰ (بیست و پنج هزار) نفر برآورد می‌شد ولی پس از آغاز جنگ در مهرماه ۱۳۵۹ استعداد آن افزایش یافت و تا حدود ۵۰۰۰۰ نفر رسید و افراد آموزش دیده آن بنا به اظهارات طه یاسین رمضان متجاوز از ۳۷۰۰۰۰ نفر می‌باشد.

ث- **گسترش:** مرکز فرماندهی ارتش خلقی عراق در بغداد است و در هر استان دارای شعبه‌ای است که شاخه‌های آن در شهرستان‌ها و بخش‌ها گسترده شده است.

ج- **تجهیزات** ارتش خلقی معمولاً جنگ‌افزار سبک و متوسط است.

چ- **پشتیبانی لجستیکی** عناصر ارتش خلقی هر منطقه به وسیله یگان‌های نظامی مستقر در همان منطقه تأمین می‌گردد. ولی پشتیبانی عمومی و کلی از طریق فرماندهی نیروهای مسلح عراق به عمل می‌آید.

ح- **سازمان ارتش خلقی عراق:** در رأس ارتش خلقی یک فرماندهی کل قرار دارد و این فرماندهی دارای یک ستاد است و ارتش خلقی استان‌ها (به تعداد استان) زیر امر این فرماندهی قرار دارند. یگان خلقی هر استان نیز از یک قرارگاه فرماندهی حدود گردان و شش گروهان و هر گروهان از شش گروه ۱۵ نفری تشکیل شده‌اند.

خ- **شرکت در عملیات جنگ تحمیلی:** برآوردهای عملیاتی و اطلاعاتی نشان می‌دهد که در جریان جنگ تحمیلی حدود ۶۰ یگان ارتش خلقی در جنگ شرکت کردند و فعالیت مهم آن‌ها در جبهه جنوب و در منطقه اروندرود و خرمشهر و بستان و شیب و فاو و تنومه بوده است.

۸- یگان‌های احتیاط ارتش عراق زیر امر ستاد کل:

ارتش عراق تیپ‌های احتیاط تشکیل داده که مأموریت آن‌ها پذیرش و آموزش افراد جدید و داوطلبان می‌باشد. این تیپ‌ها می‌توانند حدود ۳۰۰۰۰ نفر را آموزش دهد.

ارتش عراق قبل از آغاز جنگ دارای ۱۰ تیپ احتیاط از شماره ۹۰ تا ۹۹ بود که هر تیپ از شش گردان احتیاط، یک گروهان کماندو، یک دسته شیمیایی تشکیل می‌شد و در زمان جنگ شش تیپ جدید نیز تشکیل گردید و ارتش عراق در جبهه‌های جنگ از این تیپ‌ها استفاده کرد.

۹- یگان‌های مستقل زیر امر ستاد کل:

ارتش عراق علاوه بر لشکرها و تیپ‌هایی که در زیر امر سپاه‌ها قرار داده شده بود تعدادی یگان مستقل نیز در اختیار داشت که مستقیماً زیر امر ستاد کل بودند. این یگان‌ها عبارت بودند از:

تیپ‌های ۴۱۷ و ۴۱۸ و ۴۱۹ و ۴۲۰ و ۴۲۱ و ۴۲۲ و ۴۲۳ و ۴۲۴ و ۴۲۵ و ۵۰۲ و ۵۰۳ و ۵۰۴ و ۵۰۵ و ۶۰۳ و ۶۰۴ و ۶۰۵ و ۶۰۶ پیاده و مستقل بودند و هر کدام از سه گردان پیاده تشکیل می‌شد و علاوه بر تیپ‌های مستقل ۸ گردان پیاده مستقل و پنج گردان تانک مستقل نیز در کنترل ستاد کل بود.

توپخانه وابسته به ستاد کل شامل ۱۳ گردان توپخانه صحرائی ۳۰ گردان موشک‌انداز، شش گردان موشک ضد تانک و تعدادی آتشبار و گروهان‌های پشتیبانی رزمی و پشتیبانی خدمات رزمی بود که این واحدها در حقیقت احتیاط عمومی ارتش عراق بودند. ضمناً تیپ ۱۰ زرهی و تیپ مکانیزه گارد جمهوری و تیپ ۳۱ و ۳۲ نیروی مخصوص نیز مستقیماً زیر امر ستاد کل ارتش عراق قرار داشتند.

۱۰- سازمان کلی گردان پیاده و پیاده کوهستانی عراق:

استعداد پرسنلی سازمان هر گردان ۷۰۰ نفر است که معمولاً حدود ۷۵ درصد موجودی دارند. هر گردان شامل ۴ ارکان ۴ گروهان پیاده و یک گروهان ادوات و پشتیبانی می‌باشد. هر گروهان پیاده شامل ۳ ارکان گروهان و چهار دسته پیاده با استعداد کلی ۱۰۰ تا ۱۲۰ نفر می‌باشد. جنگ‌افزار سنگین سازمانی هر گردان هشت قبضه تیربار، شش قبضه خمپاره‌انداز ۸۲م و شش قبضه خمپاره‌انداز ۸۱م است.

۱۱- سازمان نیروی مخصوص ارتش عراق:

ارتش عراق دارای سه تیپ نیروی مخصوص به شماره‌های ۳۱ و ۳۲ و ۳۳ می‌باشد که هر تیپ شامل قرارگاه تیپ ۳ گردان نیروی مخصوص، یک گردان توپخانه، یک آتشبار پدافند هوایی، یک آتشبار خمپاره‌انداز، یک آتشبار موشک‌انداز از میلان و یک گروهان مهندسی می‌باشد. هر گردان نیروی مخصوص شامل ۳ ارکان ۳ گروهان نیروی مخصوص (چترباز) یک گروهان پشتیبانی می‌گردد. گردان‌های نیروی مخصوص در موقع عملیات زیر امر لشکرها قرار می‌گرفتند، ولی گسترش عمومی سه تیپ عبارت بود از تیپ ۳۱ در جبهه سوسنگرد، بستان، جزابه، تیپ ۳۲ در جبهه نفت شهر و گیلانغرب و تیپ ۳۳ جبهه خرمشهر، اروندرود.

۱۲- سازمان کلی گردان‌های مکانیزه عراق:

هر گردان مکانیزه عراق که به صورت گروه رزمی سازمان داده می‌شد شامل ۳ ارکان گروهان ۳ گروهان مکانیزه، یک یا دو گروهان تانک، یک آتشبار توپخانه ۱۲۲م، یک دسته پدافند هوایی، یک آتشبار خمپاره‌انداز ۱۲۰م، یک دسته ضد تانک و یک دسته مهندس می‌گردید ولی گردان مکانیزه فاقد گروهان تانک و آتشبار توپخانه است و سازمان آن عبارت است از ۳ ارکان و گروهان ارکان، گروهان ادوات و سه گروهان پیاده مکانیزه، قسمت گروهان ارکان شامل دسته شناسایی، دسته مخابرات و دسته نگهداری می‌باشد و گروهان ادوات شامل ارکان، یک دسته مهندس و یک دسته تیربار پدافند هوایی است، ضمناً خمپاره‌انداز پشتیبانی در سازمان گروهان منظور شده است.

۱۳- سازمان کلی گردان‌های شناسایی لشکر پیاده عراق:

هر گردان شناسایی شامل ۳ ارکان و گروهان ارکان و سه گروهان شناسایی است در گروهان ارکان فقط یک دسته مخابرات و یک دسته نگهداری منظور شده است و هر گروهان نیز شامل ۳ ارکان و سه دسته شناسایی می‌باشد.

۱۴- سازمان کلی گردان‌های شناسایی لشکرهای زرهی:

هر گردان شامل قرارگاه گردان، گروهان شناسایی هوایی و سه گروهان شناسایی که هر گروهان شناسایی شامل دسته اداری، یک دسته پشتیبانی و چهار دسته شناسایی و هر دسته شامل شش گروه شناسایی است.

۱۵- سازمان‌های گردان‌های تانک عراق:

هر گردان جمعاً دارای ۴۵ دستگاه تانک و پنج دستگاه نفربر زرهی می‌باشد که در گروهان ارکان و سه گروهان تانک سازمان داده شده است. هر گروهان تانک دارای چهار دسته و هر دسته دارای سه دستگاه تانک می‌باشد.

۱۶- یگان‌های کماندویی عراق:

قبل از شروع جنگ تحمیلی، هر لشکر پیاده کوهستانی عراق دارای ده یگان کماندویی بود ولی در جریان جنگ تعداد یگان‌های کماندویی به بیش از یکصد واحد افزایش یافت.

هر یگان کماندویی شامل سه افسر، پنج افسریار، ۱۲ نفر درجه‌دار و ۱۳۲ نفر سرباز جمعاً ۱۵۳ نفر پرسنل می‌باشد که تجهیزات عمده هر یگان شامل چهار قبضه خمپاره‌انداز، شش قبضه موشک‌انداز آرپی جی ۷، تعداد ۱۲ قبضه تیربار، ۱۲ قبضه تفنگ خودکار، ۳۰ قبضه اسلحه کمری و شش دستگاه بیسیم می‌باشد.

۱۷- سازمان گردان‌های توپخانه ارتش عراق:

هر گردان در یک آتشبار ارکان و سه آتشبار تیر تشکیل شده که جنگ‌افزار عمده هر یگان ۱۸ قبضه توپ، چهار قبضه تیربار سنگین، پنج قبضه آرپی جی ۷ و ۸۳ دستگاه خودرو می‌باشد.

۱۸- سازمان گردان ضد تانک عراق:

هر گردان شامل قرارگاه و پشتیبانی یک گروهان تفنگ ۱۰۶ مم یک گروهان موشک میلان، یک گروهان موشک مایوتکا می‌باشد و ممکن است یک آتشبار توپ ۸۵ مم نیز به آن واگذار شود.

در هر لشکر معمولاً یک گردان ضد تانک منظور شده ولی کاربرد آن به صورت تمرکزی نیست و در زمان عملیات، عناصر این گردان زیر امر تیپ‌ها قرار داده می‌شوند.

۱۹- سازمان گردان مهندسی رزمی عراق:

هر گردان شامل ارکان و گروهان پارکینگ و سه گروهان مهندسی رزمی است. گروهان پارکینگ شامل یک دسته وسایل سنگین، یک دسته مخابرات، دسته نگهداری و یک دسته پل است.

۲۰- سازمان گردان‌های پل عراق:

هر گردان شامل یک گروهان پشتیبانی و سه گروهان پل است. وسایل هر گردان شامل ۴۸ عنصر پل تی‌پی‌پی و ۳۲ عنصر پی‌ام‌پی می‌باشد.

۲۱- سازمان گروهان شیمیایی عراق:

هر گروهان شامل ارکان دسته شیمیایی و رادیولوژی، دسته رفع آلودگی زمین، دسته رفع آلودگی انسان و دسته رفع آلودگی وسایل و تجهیزات می‌باشد.

پیوست‌ها

پیوست ب اطلاعات طرح عملیاتی دفاعی ابوذر*

نسخه ۱۰ از ۳۳ نسخه

صفحه ۱ از ۲۰ صفحه

مدارک: نقشه ۵۰۰۰۰: ۱ و ۲۵۰۰۰۰: ۱ عراق

۱- خلاصه وضعیت دشمن

الف- نیروی زمینی عراق

(۱) استعداد: استعداد پرسنل معادل ۱۹۵۰۰۰ نفر می باشد.

(۲) ترکیبات:

نیروی زمینی عراق از یگان‌های زیر تشکیل شده است.

یک لشکر پیاده ل. کوی سنجق

سه لشکر پیاده کوهستانی ل ۷- ل ۸- ل ۴ پ

چهار لشکر زرهی ل ۳- ل ۶- ل ۹- ل ۱۰

دو لشکر مکانیزه ل ۵- ل ۱-

دو لشکر گارد مرزی ل ۱۱ گم- ل ۱۲ گم

[...] تیپ مستقل مکانیزه گارد جمهوری

[...] تیپ مستقل نیروی مخصوص

سه گردان موشکی سطح بسطح (اسکاد- فراک- کاتوشا)

گسترش- به ضمیمه ۱ (کالک گسترش نیروی زمینی) مراجعه شود.

ب- نیروی هوایی:

(۱) استعداد:

(الف) استعداد پرسنل، این نیرو با احتساب یگان‌های پدافند هوایی در حدود ۲۵۰۰۰ نفر می باشد

که از این تعداد در حدود ۸۹۲ نفر خلبان بوده از تعداد خلبانان فوق ۵۲٪ عملیاتی بوده و قادر به انجام

عملیات با هواپیماهای شکاری و شکاری بمباران می باشد.

(ب) اقلام عمده هوایی:

- هواپیمای شکاری و شکاری بمب افکن ۴۳۲ فروند.

- هواپیمای بمباران ۳۳ فروند.

- هواپیمای حمل و نقل ۴۶ فروند.

- هواپیمای آموزشی ۱۴۳ فروند.

* منبع: طرح عملیاتی دفاعی ابوذر، سرهنگ سید یعقوب حسینی، تهران، انتشارات ایران سبز، ۱۳۹۴، صفحات ۵۵ الی ۵۹. انتخاب برای این کتاب توسط ویراستار.

- هلیکوپتر نیروی هوایی ۱۶۶ فروند.
- هلیکوپتر نیروی زمینی ۳۴ فروند.
- توپ پدافند هوایی (زمینی و هوایی) ۱۳۰۰ قبضه.
- دستگاههای پرتاب انواع موشک سام و تعداد موشکهای موجود:

تعدادی موشک	پرتاب کننده	
۱۰۰	۲۶ دستگاه	- سام ۲
۱۵۰	۵۶ دستگاه	- سام ۳
۵۲۸	۲۷۶ دستگاه	- سام ۶
	۱۷۵۰ دستگاه	- سام ۷

(پ) اسکادرانهای عملیاتی نیروی هوایی:

۱۱ اسکادران	- شکاری
۵ اسکادران	- شکاری بمب افکن
۲ اسکادران	- بمباران
۲ اسکادران	- ترابری
۱ یگان	- آموزشی
۱۱ اسکادران	- هلیکوپتر

(ت) یگانهای پدافندی هوایی:

۱۰۰ م	- ۲ گردان توپخانه پدافند هوایی
۵۷ م	- ۲ گردان توپخانه پدافند هوایی
۳۷ م	- ۳ گردان توپخانه پدافند هوایی
۳۰ م	- ۳ گردان توپخانه پدافند هوایی
۲۳ م	- ۱۵ گردان توپخانه پدافند هوایی
کالیبر نامشخص	- ۲ گردان توپخانه پدافند هوایی

(ث) یگانهای پدافند هوایی:

در هر گردان مانوری و گردان پشتیبانی رزمی ۹ قبضه	سام ۷
	سام ۶
	سام ۲
	سام ۲
	سام ۳

(ج) رادارها: نیروی هوایی دارای ۳۰ ایستگاه رادار در حدود ۱۱۶ دستگاه رادار مختلف می باشد یک پایگاه اصلی در بغداد مستقر می باشد که نواحی چهارگانه مشروحه زیر را کنترل می نماید.

ناحیه ۱	(بغداد- موصل)
ناحیه ۲	(تکریت)
ناحیه ۳	(بصره)
ناحیه ۴	(کرکوک)

نیروی هوایی توسط وزارت دفاع از طریق فرماندهی نیروی هوایی اداره می شود. فرماندهی نیروی هوایی کنترل عملیاتی و اداری بر روی یگان های تابعه از طریق مدیریت های پنج گانه به شرح زیر به پایگاه های عملیاتی اعمال می نماید.

- مدیریت عملیات
- مدیریت پدافند هوایی و موشکی
- مدیریت آموزشی
- مدیریت نگهداری
- مدیریت اداری و پرسنلی

پ- نیروی دریایی :

(۱) استعداد

(الف) استعداد پرسنلی نیروی دریایی معادل ۷۰۰۰ نفر می باشد.

(ب) اقلام عمده نیروی دریایی جمعاً در حدود ۶۲ فروند است که ۷۵٪

آن آماده بکار می باشد (معادل ۴۶ فروند)

۱۴ فروند	- ناوچه اوزا
۱۲ فروند	- اژدر افکن پی- ۶
۳ فروند	- ضد دریایی
۵ فروند	- مین جمع کن
۱ فروند	- اژدر جمع کن
۲۲ فروند	- ناوچه گشتی
۱ فروند	- یدک کش
۲ فروند	- ناو نیروبر

(پ) یگان‌های رزمی و پشتیبانی رزمی

- یک تیپ تفنگدار دریایی
- یک تیپ نیروی مخصوص
- یگان مردان قورباغه‌ای
- یک گردان پدافند هوایی
- یک گردان مهندسی دریایی
- دو گردان توپخانه ساحلی

(۲) ترکیبات: نیروی دریایی از لحاظ فرماندهی تابع ستاد کل بوده و فرماندهی نیروی دریایی کنترل

عملیاتی و اداری فرماندهی‌های زیر را به عهده دارند.

- فرمانده ناوچه‌های اژدرافکن.
- فرماندهی نیروی رودخانه‌ای.
- فرماندهی یگان‌های ساحلی.

(۳) گسترش: قرارگاه نیروی دریایی در بصره مستقر بوده و یگان‌های این نیرو به شرح زیر گسترش دارند.

(الف) یگان‌های شناور (احتمالاً ممکن است در جریانات اخیر تغییر کرده باشد)

ام‌القصر	فاو	بصره	یگان
۱۰	-	۴	ناوچه موشک‌انداز اوزا
۷	-	۵	اژدرافکن پی - ۶
۱	-	۴	مین جمع‌کن
-	-	۳	ضد دریایی
۱۰	-	۱۲	ناوچه گشتی
۱	-	-	اژدر جمع‌کن

(ب) یگان‌های ساحلی نیروی دریایی:

ام‌القصر	قرارگاه تیپ ۷ تفنگدار دریایی
ام‌القصر	قرارگاه تیپ ۳۳ نیروی مخصوص
بصره	گردان ۳۳ توپخانه ساحلی
بصره	گردان ۶۴ " "
بصره - ام‌القصر	گردان ۴۴ پدافند هوایی
بصره	یگان مردان قورباغه‌ای

بصره	گردان مهندسی
ام‌القصر	یگان ترابری
بصره-ام‌القصر	یگان پاسدار و مراقبت رزمی (دفاع المواجبات)
بصره-ام‌القصر	یگان هلیکوپتر (۱۲ فروند هلیکوپتر سوپر فرلون)

(پ) ایستگاه‌های رادار:

- نیروی دریایی عراق در پوشش ایستگاه‌های رادار فاو و شعبیه می‌باشد.
- ایستگاه رادار فاو در خان از بند رود در مختصات ۴۸۳۱۰۰ طول شرقی و ۲۹۵۷۰۰ عرض شمالی قرار دارد. این دستگاه دارای یک دستگاه راداری - ۸ و یک دستگاه راداری - ۲۰ ساخت شوروی بوده و مسئول پوشش شیخ‌نشینهای خلیج فارس و مرزهای جنوبی میباشد و دو دستگاه رادار پی - ۱۴ اخیراً در فاو استقرار یافته است.
- ایستگاه رادار شعبیه در مختصات ۱۵، ۳۸، ۴۷ طول شرقی و ۳۰، ۲۵، ۳۰ غربی شمالی قرار دارد
- ۲۰، پی - ۳۰، پی - ۳۵، سیار می‌باشد.

تصاویر و جداول الحاقی

توضیح: برای بهره‌برداری بیشتر خوانندگان محترم، نقشه‌ها و جداول صفحات بعدی، اضافه بر متن اصل کتاب، از سوی ویراستار انتخاب شده و ارائه گردیده است. لازم به ذکر است که اعداد مذکور در جداول مورد نظر در منابع مختلف متفاوت می‌باشند، این اعداد به استناد منبع اشاره شده می‌باشد. از طرفی می‌توان گفت که منبع معتبری که ۱۰۰٪ بتوان به اعداد دقیق آن درباره طرفین جنگ تحمیلی استناد و اعتماد نمود تا کنون منتشر نشده است.

طول مرزهای جمهوری اسلامی ایران بر اساس نقشه‌های پوششی ۱:۵۰۰۰۰

نام مرز	نوع مرز	طول مرز (کیلومتر)
عراق	آبی	۴۲۶/۵
	خشکی	۱۱۸۱/۵
	مجموع مرز آبی و خشکی	۱۶۰۸
ترکیه	آبی	۴۱/۹
	خشکی	۵۲۴/۲
	مجموع مرز آبی و خشکی	۵۶۶/۱
جمهوری ارمنستان	آبی	۴۵
	خشکی	۰
	مجموع مرز آبی و خشکی	۴۵
جمهوری آذربایجان	آبی	۵۷۸/۱
	خشکی	۱۷۸/۷
	مجموع مرز آبی و خشکی	۷۵۶/۸
جمهوری ترکمنستان	آبی	۴۰۳/۹
	خشکی	۷۸۶
	مجموع مرز آبی و خشکی	۱۱۸۹/۹
افغانستان	آبی	۲۳۷/۷
	خشکی	۶۸۱/۴
	مجموع مرز آبی و خشکی	۹۱۹/۱
پاکستان	آبی	۳۱۱/۴
	خشکی	۶۱۳/۴
	مجموع مرز آبی و خشکی	۹۲۴/۸
مجموع مرزهای خشکی و آبی ج.ا. ایران با کشورهای همجوار	مرز خشکی	۳۹۶۵
	مرز آبی	۲۰۴۵
	مجموع مرز آبی و خشکی	۶۰۱۰
		$\frac{۲۵۶۴ + \text{مرز دریایی}}{۸۵۷۴}$

منبع: جغرافیای مرز با تأکید بر مرزهای ایران، محمدحسن نامی، سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح، ۱۳۸۸، ۱۳۸۹
توضیح: اعداد یاد شده در کتابهای دیگر تفاوت دارند، در حالی که این اعداد باید ثابت و یکسان باشند. با این حال جدول فوق از منبع فوق برداشت و استناد گردیده است.

مرز دریایی جمهوری اسلامی ایران با کشورهای همسایه در خلیج فارس، دریای عمان و خزر

ردیف	نام کشور	طول مرز (کیلومتر)
۱	عربستان	۲۵۸
۲	عراق	۲۴
۳	کویت	۱۴۴
۴	بحرین	۲۷
۵	قطر	۲۶۸
۶	امارات (خلیج فارس)	۳۳۰
۷	عمان (تنگه هرمز)	۲۲۷
مجموع مرز در خلیج فارس		۱۲۷۸
۸	امارات (دریای عمان)	۱۰۲
۹	عمان (دریای عمان)	۴۵۶
۱۰	پاکستان	۲۰۴
مجموع مرز در دریای عمان		۷۶۲
۱۱	جمهوری آذربایجان در خزر	۲۲۴
۱۲	جمهوری ترکمنستان	۳۰۰
مجموع مرز در دریای خزر		۵۲۴
مجموع مرزهای دریایی ج.ا.ایران		۲۵۶۴

طول مرزهای جمهوری اسلامی ایران

ردیف	نوع مرز	طول مرز (کیلومتر)
۱	مرزهای خشکی	۳۹۶۵
۲	مرزهای آبی	۲۰۴۵
۳	مرزهای دریایی	۲۵۶۴
مجموع طول کل مرز		۸۵۷۴

طول مرز کشورهای همسایه با استان‌های هم مرز

کشور همسایه	استان مرزی	طول مرز خشکی (کیلومتر)	طول مرز آبی (کیلومتر)	مجموع طول مرز (کیلومتر)
عراق	خوزستان	۱۱۰/۳	۲۲۳/۱	۳۳۳/۴
	ایلام	۳۹۰/۶	۳۲/۷	۴۲۳/۳
	کرمانشاه	۲۵۵/۴	۱۱۵/۸	۳۷۱/۲
	کردستان	۲۱۰/۹	۱۷/۵	۲۲۸/۴
	آذربایجان غربی	۲۱۴/۳	۳۷/۴	۲۵۱/۷
	مجموع کل مرز	۱۱۸۱/۵	۴۲۶/۵	۱۶۰۸
ترکیه	آذربایجان غربی	۵۲۴/۲	۴۱/۹	۵۶۶/۱
	مجموع کل مرز	۵۲۴/۲	۴۱/۹	۵۶۶/۱
ارمنستان	آذربایجان شرقی	.	۴۵	۴۵
	مجموع کل مرز	.	۴۵	۴۵
جمهوری آذربایجان	آذربایجان شرقی	.	۲۰۲/۲	۲۰۲/۲
	آذربایجان غربی	.	۱۴۷/۴	۱۴۷/۴
	اردبیل	۱۷۲/۸	۱۹۶/۹	۳۶۹
	گیلان	۴/۹	۳۲/۶	۳۸/۲
	مجموع کل مرز	۱۷۸/۷	۵۷۸/۱	۷۵۶/۸
تورکمنستان	گلستان	۱۶۲	۱۸۶	۳۸۴
	خراسان شمالی	۲۴۸/۱	۵۲/۳	۰۰۳/۵
	خراسان رضوی	۳۷۵/۸	۱۶۷/۷	۵۴۱/۵
	مجموع کل مرز	۷۸۶	۴۰۴	۱۱۹۰
افغانستان	خراسان رضوی	۱۳۴	۱۵۹/۴	۲۹۳/۴
	خراسان جنوبی	۳۳۱/۱	.	۳۳۱/۱
	سیستان و بلوچستان	۲۱۶/۳	۷۸/۳	۲۹۴/۶
	مجموع کل مرز	۶۸۱/۴	۲۳۷/۷	۹۱۹/۱
پاکستان	سیستان و بلوچستان	۶۱۳/۴	۳۱۱/۴	۹۲۴/۸
	مجموع کل مرز	۶۱۳/۴	۳۱۱/۴	۹۲۴/۸
مجموع طول مرز کشورهای همسایه با استان‌های مرزی		۳۹۶۵	۲۰۴۵	۶۰۱۰

وسعت و جمعیت دو کشور ایران و عراق در آغاز جنگ تحمیلی

وسعت عراق: ۴۳۸.۳۱۷ کیلومتر مربع

وسعت ایران: ۱.۶۴۸.۱۹۵ کیلومتر مربع

وسعت عراق، کمی بیش از ۱/۴ وسعت ایران است.

منبع: جغرافیای کشور عراق ... سازمان جغرافیایی ن. م، ۱۳۸۷، نامی، محمدپور.

جمعیت در سال ۱۳۶۱:

ایران: ۳۹/۱ میلیون نفر

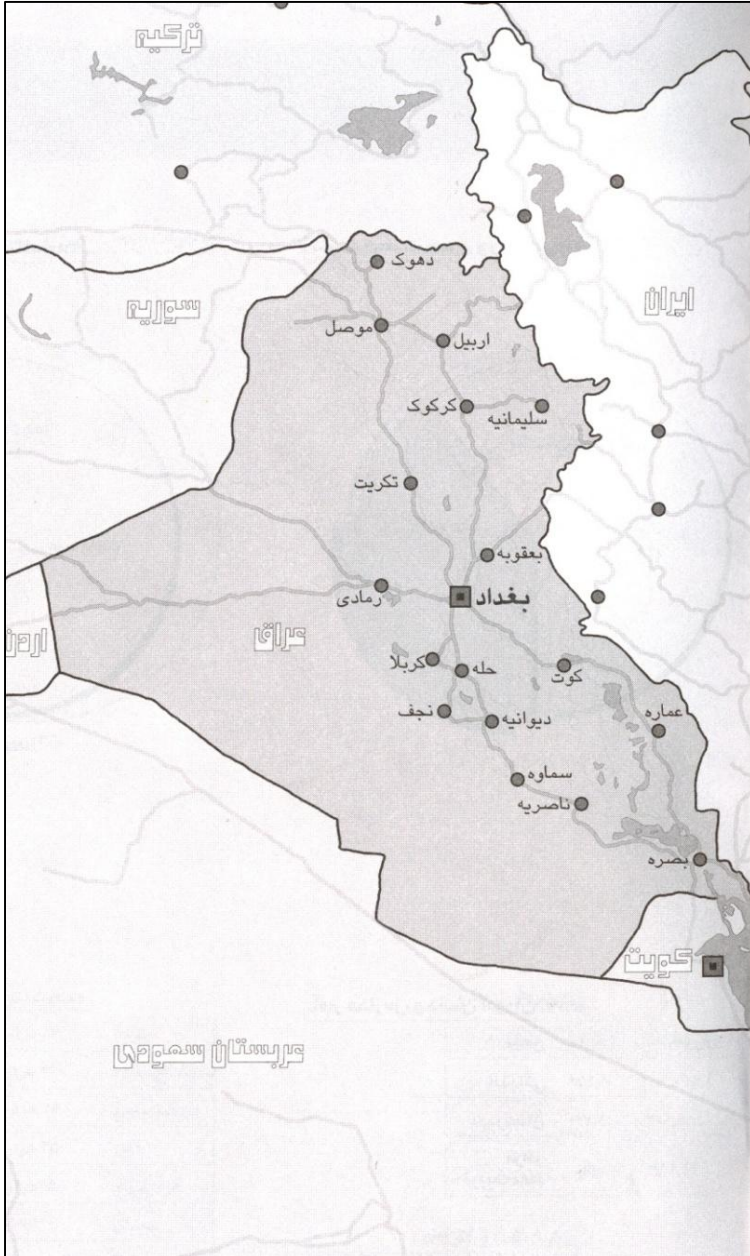
عراق: ۱۳/۶ میلیون نفر

جمعیت عراق کمی بیش از ۱/۳ جمعیت ایران است.

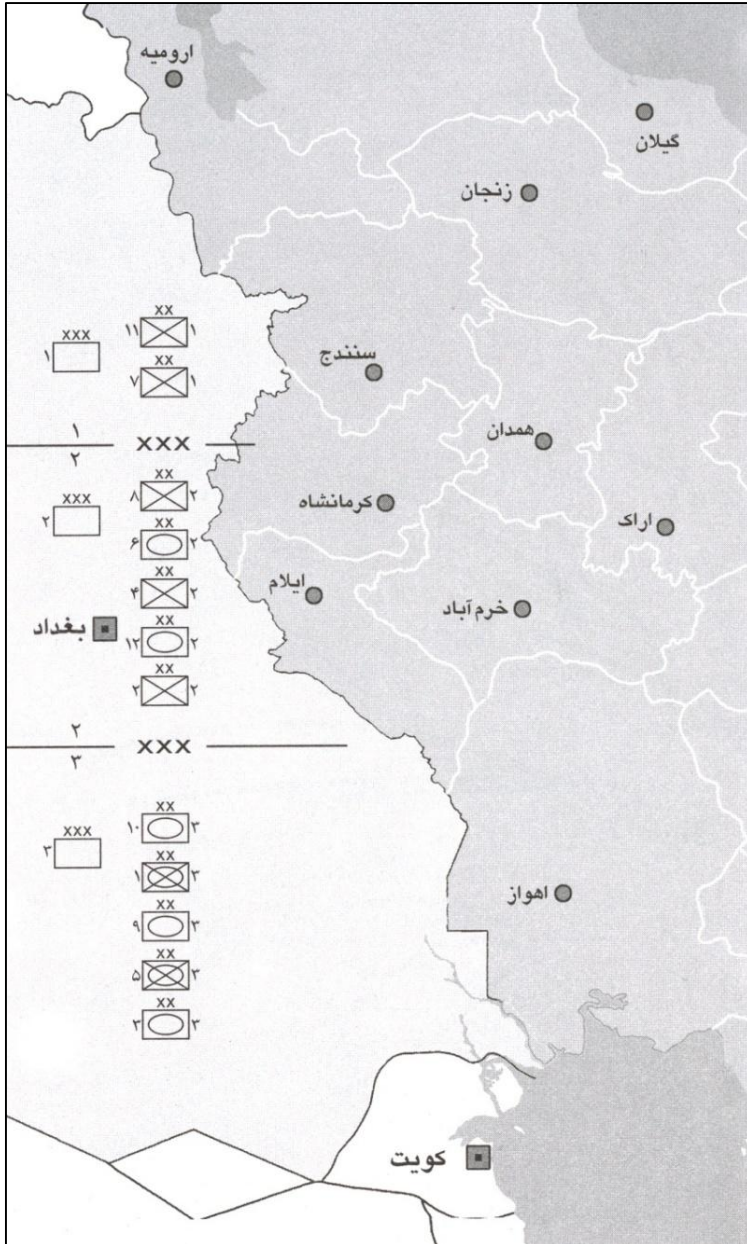
منبع: تاریخ نظامی جنگ تحمیلی، ج ۲، برخوردهای مرزی قبل از جنگ، سرهنگ ستاد

سید یعقوب حسینی، تهران، نشر اجا، ۱۳۸۷، فصل چهارم

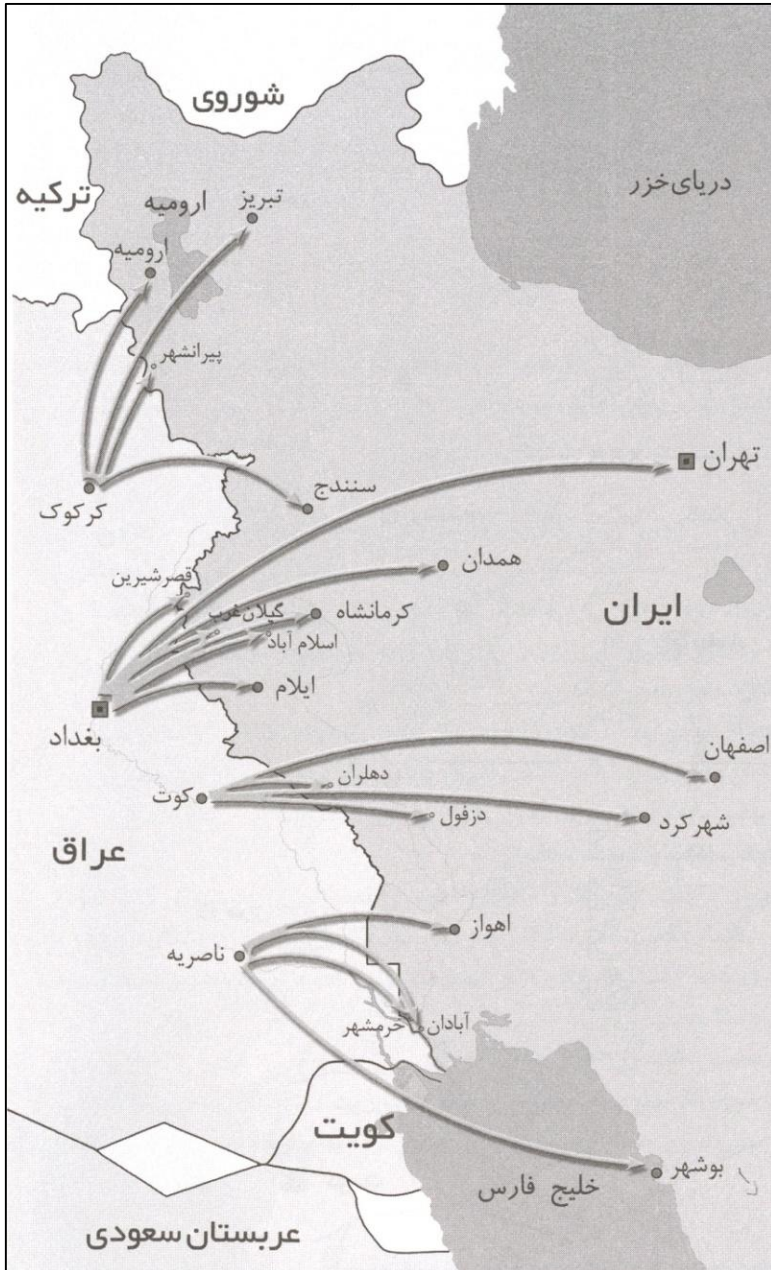
نقشه جغرافیایی عراق و نمایی از مرزهای مشترک با ایران



نحوه استقرار سپاه ۱ و ۲ و ۳ عراق در آغاز جنگ تحمیلی



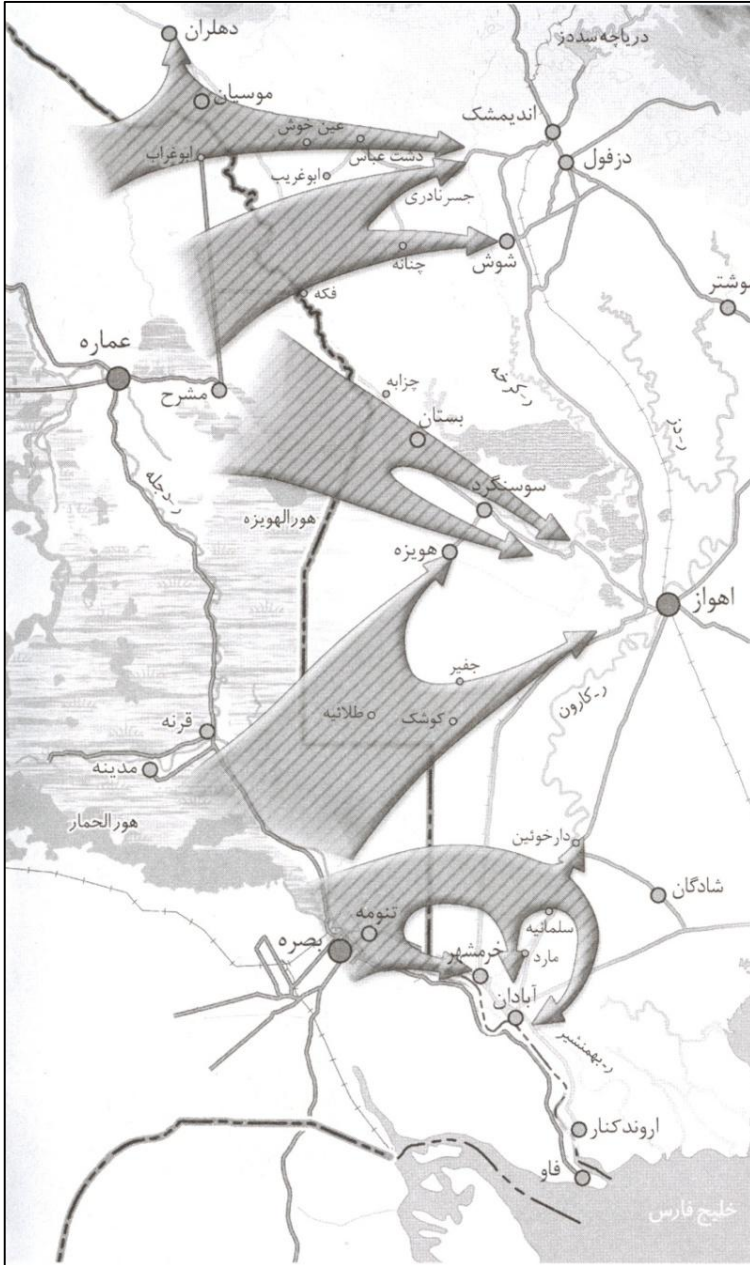
تهاجم بزرگ هوایی ارتش عراق به پایگاه‌های هوایی ایران در ۱۳۵۹/۶/۳۱



اهداف نظامی و محورهای تهاجم ارتش عراق به ایران



محورهای تهاجم ارتش عراق به استان خوزستان



مقایسه نسبی تجهیزات عمده ارتش های ایران و عراق در آغاز جنگ

عراق	ایران	تجهیزات عمده
۲۵۰۰	۲۰۰۴	تانک
۲۹۵۰	۲۷۴۹	نفر بر زرهی
۱۵۰۰	۱۴۶۸	توپ صحرائی
۲۰۲۰	۱۹۹۳	توپ پدافند هوایی در نیروی زمینی و هوایی
۱۹۷	۹۳۸	تعداد بالگرد در ۳ نیرو
۴۶۵	۴۵۸	جمع هواپیماهای جنگنده و شناسایی
-	۷	ناو سنگین و سبک
۲۶	۱۶	ناوچه گشتی و موشک انداز
۵	۱۲	ناو لجستیکی و نیرو بر
۵	۴	مین جمع کن
وضعیت نیروی دریایی ایران در مقایسه با عراق نسبتاً خوب بود.		

منبع: تاریخ نظامی جنگ تحمیلی، ج ۲، برخوردهای مرزی قبل از جنگ، سرهنگ ستاد سید یعقوب حسینی، تهران، نشر آجا، ۱۳۸۷، فصل چهارم

توضیح: در اعداد مربوط به ایران، تعداد قابل توجهی حاضر به کار نبودند و یا کسری نیروی انسانی داشتند که در آغاز جنگ نسبت به راه اندازی و تکمیل نیروی انسانی هر کدام به سرعت و حداکثر توان ممکن اقدام گردید.

مقایسه تعداد لشکریهای ارتش ایران و عراق در آغاز جنگ تحمیلی

ارتش عراق:

۱۲ لشکر و ۲۹ تیپ مستقل با استعداد حدود ۱۰۰ درصد

ارتش ایران:

۷ لشکر و ۶ تیپ مستقل با استعداد ۶۰ درصد

ارتش عراق:

علاوه بر لشکر و تیپ‌های اشاره شده، دارای ۱۳۰ گروهان کماندو، اگر هر ۳۰ گروهان یک لشکر منظور شوند، معادل ۴ لشکر پیاده، ۲۹ تیپ مستقل اشاره شده، معادل ۷ لشکر پیاده جمع استعداد رزمی ارتش عراق: $۲۳ = ۱۲ + ۴ + ۷$ لشکر

ارتش ایران:

جمع ۷ لشکر و ۶ تیپ، معادل ۱۰ لشکر به استعداد ۶۰ درصد با استعداد ۱۰۰ درصد، معادل ۶ لشکر محاسبه می‌گردد.

نتیجه:

ارتش عراق: معادل ۲۳ لشکر

ارتش ایران: معادل ۶ لشکر

منبع: تاریخ نظامی جنگ تحمیلی، ج ۲، برخوردهای مرزی قبل از جنگ، سرهنگ ستاد سید یعقوب حسینی، تهران، نشر آجا، ۱۳۸۷، فصل چهارم

مقایسه گردان‌های رزمایشی ایران و عراق در آغاز جنگ تحمیلی

عراق	ایران	نوع یگان
۱۴۷	۶۷	گردان پیاده و مکانیزه
۳۴	-	گردان پیاده کوهستانی
۶۳	۳۱	گردان زرهی
	۱۰	گردان سوار زرهی
۱۰	۳	گردان نیروی مخصوص
۱۳	-	گردان شناسایی
۴۰	-	۱۳۰ گروهان کماندو معادل ۴۰ گردان
۳۰۷	۱۱۱	جمع

مقایسه گردان‌های پشتیبانی رزمی نیروی زمینی ایران و عراق در آغاز جنگ تحمیلی

عراق	ایران	نوع یگان
۷۶	۵۰	گردان توپخانه صحرائی
۳۸	۱۲	گردان پدافند هوایی
۱۶	۱۰	گردان مهندسی و پل
۱۶	۹	گردان مخابرات
۱۳	-	گردان ضد تانک
۱۵	-	گردان موشکی
۲۳	-	آتشبار سبک ۱۲۰ م م

منبع: تاریخ نظامی جنگ تحمیلی، ج ۲، برخوردهای مرزی قبل از جنگ، سرهنگ ستاد سید یعقوب حسینی، تهران، نشر آجا، ۱۳۸۷، فصل چهارم.



Iraq army

“From september 1980 to june 1983”

Col. Ahmad ahmadi

**War Cognizance Committee Of
Martyr Lieutenant General Ali Sayyad Shirazi**